

TAIKAMAAILMAN NATSIT, ARISTOKRAATIT JA ORJAT
Fanien käsitykset *Harry Potter* -kirjojen rasismista ja syrjinnästä
ja näiden yhtymäkohdista historiaan vuosina 2003–2007

Oulun yliopisto Historiatieteet

Historian pro gradu -tutkielma

1.6.2020

Kaisa Numminen

Sisällys

JOHDANTO.....	2
1. RAJANKÄYNTI MEIDÄN JA MUIDEN VÄLILLÄ: VERIKIISTA JA JÄSTIT	26
1.1. Aristokraattisten puhdasveristen asenne vastineena rasismille ja luokkajaoille	29
1.2. Velhojen ongelmallinen suhde jästeihin	45
1.3. Yhteenveto.....	54
2. VOLDEMORTIN JA KUOLONSYÖJIEN YHTÄLÄISYYDET TOISEEN MAAILMANSOTAAN	56
2.1. Luihuiset: kasvatettuja rasisteja ja historian suurmiehiä	57
2.2. Voldemort ja kuolonsyöjät rasisteina ja natseina sekä historian sensitiivisyys ..	64
2.3. Yhteenveto.....	80
3. TAIKAOTUSTEN KOHTELU SYRJINNÄN MERKKINÄ TAI LUONNOLLISENA TILANA	83
3.1. Voiko orjuuden oikeuttaa? Kotitonttujen toiseus, valinnat ja tasa-arvo	85
3.2. Remus Lupin sairaiden syrjinnän symbolina ja yksilön vastuu	100
3.3. Vaaralliset jättiläiset vai pahat yksilöt	110
3.4. Yhteenveto.....	113
LOPPULAUSE.....	115
LÄHTEET JA TUTKIMUSKIRJALLISUUS	121

JOHDANTO

Tutkimukseni aiheena on J.K. Rowlingin luoman *Harry Potter* -sarjan fanikeskustelu sarjalle omistetulla englanninkielisellä nettifoorumilla *Chamber of Secrets* (jatkossa CoS) vuosina 2003–2007. Tutkimusaiheenani on millaista rasismia, ihmisten ja muiden älyllisten olentojen luokittelua, ennakkoluuloja ja syrjintää fanit havaitsivat kirjasarjassa ja miten he siitä kirjoittivat. Tutkin, miten he näitä ilmiöitä selittivät historiallisen tiedon avulla, millaisia yhtymäkohtia he näkivät todelliseen historiaan ja miten 2000-luvun ajatusmaailma ilmenee viesteissä.

Vaikka lähihistorian tutkimus on jokseenkin kiistelty tutkimusala historiatieteessä, aiheeni sijoittuminen lähelle nykypäivää voi antaa tuloksille relevanttiutta nykyajan maailmasta. Olen huomannut, että lastenkirjallisuutta arvioivat kirjoittajat monesti tekevät paljon oletuksia siitä, mikä kirjoissa kiinnostaa tai miten kirjojen teemat vaikuttavat lukijoihin. Tästä on hyvä keskustella, mutta joskus on hyvä tutkia vaikutusta lukijoiden mielipiteiden kautta, eikä vain etäältä arvioida asiaa.

Harry Potter -kirjojen suosio on mielestäni hyvä syy tutkia ilmiötä. Fantasiakirjallisuuden liittyy hyvin ristiriitaisia tuntemuksia, ja näkemykset fantasian ja realismin suhteesta vaihtelevat.¹ Siksi onkin mielenkiintoista tutkia, miten fantasiaan, siis yliluonnollisesta kertovaan² tarinaan liitetään reaali maailmasta nousevia tulkintoja eri ilmiöistä. Näin varsinkin *Harry Potterin* kaltaisessa sarjassa, jossa fantasiamaailma, eli velhojen maailma, on yhtä aikaa olemassa ”reaali maailman” kanssa ja limittyy siihen esimerkiksi siinä, että osa velhoista on joko kokonaan tai toisen vanhemman puolelta ei-taikovan ihmisen, niin sanotun jästin (engl. *Muggle*), jälkeläisiä.

J. K. Rowling on sanonut, että hänen velhomaailmansa ilmiöt rinnastuvat todellisen maailman ilmiöihin, kuten rasismiin, ja että moni ongelma on itse asiassa suurempi velhomaailmassa kuin meidän maailmassamme.³ Kirjasarja oli monelle aikuislukijalle oivallus siitä, että fantasiakerronta voi peilata todellisuutta, ja sarjan tärkeimpiä teemoja

¹ Peltoniemi 2006, 45–47.

² Sättiö 2006, 9.

³ Madeley & Finnigan 2006. J. K. Rowlingin haastattelu *Richard and Judy Showssa*. Elektr. dokumentti.

on kirjailijan mukaan suvaitsevaisuus kaikenlaista vallanhimoa ja väkivaltaa kohtaan.⁴ Lisäksi sarjasta löytyi riittävän helposti ja laajasti keskustelua internetissä. Sitä paitsi, kuten Ann Curthoys on huomauttanut, Pottereissa näkyy kirjailijan selkeä tietoisuus kriittisen historiatiedon tärkeydestä. Historian alalla kannattaa tutkia sarjaa, joka opettaa lukijoita huomioimaan historian, mutta myös ajattelemaan sitä kriittisesti, etenkin sarjan viimeisessä osassa.⁵

Rasismi, syrjintä ja toisaalta suvaitsevaisuus ovat asioita, jotka ovat vahvasti esillä nyky-yhteiskunnassa, eikä niistä puhuminen ole ainakaan laantunut sitten vuosien 2003–2007. Mielestäni niistä keskustelu on tärkeätä, ja lähdettä selailtuani huomasin sen tarjoavan materiaalia näiden ilmiöiden tarkasteluun. Sen vuoksi valitsin tämän näkökulman tarkastella viestejä.

Käytän opinnäytteessäni Harry Pottereiden suomennosten nimiä ja käsitteitä. Kirjasarjan käänsi suomeksi palkittu kääntäjä Jaana Kapari-Jatta.⁶ Suomennettujen käsitteiden ja nimien käyttäminen on mielestäni luontevampaa, koska kirjoitan pro gradu -työn suomeksi, vaikka lähteenäni toimivalla fanifoorumilla fanit käyttävät J. K. Rowlingin keksimää alkuperäistä sanastoa.

Harry Potter on brittiläisen J. K. Rowlingin, oikealta nimeltään Joanne Rowling (syntynyt 1965), kirjoittama seitsemänosainen fantasiakirjasarja, jonka alkuperäisteokset julkaistiin vuosina 1997–2007. Kirjoja on myyty maailmalla yli 500 miljoonaa kappaletta, ja sarja on käännetty 80 kielelle.⁷ Sarja luokitellaan lasten- tai nuortenkirjasarjaksi, mutta varsinkin sen neljä viimeistä osaa ovat teemoiltaan synkkäsävytteisiä, mikä on herättänyt keskustelua siitä, sopivatko sarjan aiheet ja ilmiöt lapsille. *Harry Potter* onkin sarja, jota lukevat kaikenikäiset.⁸ Sarjan suosio jatkuu yhä, varsinkin kun vuonna 2016 sarjalle ilmestyi jatkoa *Harry Potter ja kirottu lapsi* (*Harry Potter and the Cursed Child*) -näytelmän muodossa ja elokuva *Ihmeotukset ja niiden olinpaikat* (*Fantastic*

⁴ Ihonen 2009, 268, 270.

⁵ Curthoys 2011.

⁶ *Harry Potterin* viimeistä osaa edeltäneisiin kirjoihin suomentajan nimi on kirjoitettu muodossa Jaana Kapari. Suomennoksiin viitatessani olen merkinnyt suomentajan nimen siinä muodossa, kuin se on käytämiini niteisiin merkitty, eli Jaana Kapari.

⁷ ”Books”, *Wizarding World*. Elektr. dokumentti.

⁸ Ihonen 2009, 266.

Beasts and Where to Find Them), jolle on tullut ja on tulossa myös jatko-osia. Tutkimuksessani käsittelen alkuperäisen kirjasarjan ilmestymisaikaa.

Sarjan päähenkilö on Harry, joka vanhemmat ovat kuolleet hänen ollessaan vasta vauva. Hän on elänyt huonoissa oloissa tätinsä Petunian ja tämän perheen luona. Täytettyään 11 -vuotta Harry saa tietää olevansa velho ja pääsee opiskelemaan Tylypahkan kouluun, Britannian noitien ja velhojen sisäoppilaitokseen, jonka arvostetusta rehtorista Albus Dumbledoresta tulee hänen mentorinsa. Hän ystäväystyy köyhähköstä, mutta rakastavasta velhoperheestä tulevan Ron Weasleyn sekä jästisyntyisen ja älykkään Hermione Grangerin kanssa. Harrylle myös selviää, että hänen vanhempansa joutuivat pimeän velhon, lordi Voldemortin, murhaamiksi. Harryä juhlitaan velhomaailmassa sankarina, koska Voldemort ei onnistunut tappamaan häntä, vaan katosi. Moni olettaa Voldemortin kuolleen, mutta paljastuu, että hän elää ja yrittää kannattajinensa, kuolonsyöjien, kanssa valloittaa taikamaailman ja puhdistaa se likaisesta, ei-taikovien ihmisten verestä.

Työssäni esiintyy välillä käsite Potterversumi. Olen suoraan suomentanut Harry Potter -universumista käytettävän slangisanan *Potterverse*, joka tarkoittaa Pottereissa esitettyä fiktiivistä universumia ja maailmaa. Se on nykyään varsin yleisessä käytössä fanikunnan sisällä ja toisinaan myös sen ulkopuolella. Pottereiden sisäinen ajankulku kattaa aloitusosan ensimmäistä lukua ja takaumia lukuun ottamatta vuodet 1991–1998 sekä vuoteen 2017 sijoittuneen epilögin. Tällä ei kuitenkaan juuri ollut vaikutusta fanien keskusteluun, joten en käsittele noiden vuosien taustoja.

Tutkimuskysymys ja keskeiset käsitteet

CoS-foorumi on laaja ja tarjoaa mahdollisuuksia tehdä monenlaisia analyyseja. Halusin kuitenkin kytkeä tutkimukseni siihen, miten 2000-luvun ensimmäisen vuosikymmenen maailma heijastui fanien tapaan lukea *Harry Potteria*. Vaikka kaikenlainen fantasiakirjallisuus voi saada lukijat pohtimaan maailman ongelmia, Potterien kohdalla tämä mahdollisuus mielestäni korostuu. Vaikka Pottereiden tapahtumat sijoittuvat pääosin velhomaailmaan, joka saattaa tuntua teknologian puuttumisen ja taikuuden myötä lukijalle vieraalta, on velhomaailman rinnalla koko ajan ei-maagisten ihmisten, jästien maailma. Harry itse on jästien kasvattama.

Tutkin, mitä CoS -foorumilla kirjoitettiin vuosina 2003–2007 *Harry Potter* -kirjojen rasismista, syrjinnästä ja epätasa-arvoisuudesta, ja miksi ja miten näistä asioista keskusteltiin. Tutkimustehtävä on jaettavissa viiteen alakysymykseen:

1. Miten fanit ymmärsivät kirjasarjassa esiintyvän puhdasveristen velhojen ylivalan, rasismin ja toisaalta suvaitsevaisuuden? Millaisissa yhteyksissä he käyttivät tällaisia termejä ja milloin eivät?
2. Kuinka paljon he näkivät yhtymäkohtia näiden osalta reaali maailmaan ja/tai historiaan?
3. Millä tavalla fanit ymmärsivät historian merkityksen Pottereiden ilmiöiden taustalla?
4. Miten he käyttivät tietoa oman maailmansa tai yhteiskuntien tilanteesta tulkittaen eri ilmiöitä?
5. Miksi fanit käsittivät juuri tietyt asiat rasismiksi tai syrjinnäksi?

Osin tutkimukseni tuottaa tietoa siitä, miten historiallista tietoa käytetään hyväksi asioiden tulkitsemisessa ja toisaalta, miten historian-tutkimuksen ja siitä lukemisen kautta saatua tietoa mahdollisesti hyödynnetään argumentaatiossa.

Tutkimukseni kytkeytyy myös valtasuhteisiin. En kuitenkaan nosta valtasuhteita tutkimuskohteekseni, koska se laajentaisi aiheuttani liikaa. Sivuan niitä siltä osin, kun se on aiheen kannalta välttämätöntä. En käsittele esimerkiksi opettajien ja oppilaiden välisiä suhteita Tylypahkassa, vaikka esimerkiksi Luihaisen tuvanjohtajan Severus Kalkaroksen tapa kohdella Harryä ja hänen ystäviään on syrjivää ja herätti paljon keskustelua.⁹ Myöskään koulukiusaamiseen liittyviä suhteita tai taloudelliseen asemaan liittyvää syrjintää en käsittele työssäni.

Oletan voivani määritellä fanifoorumien käyttäjät kirjasarjan faneiksi, varsinkin kun he ovat kirjoittaneet nimenomaan kirjoja koskeneisiin viestiketjuihin. Siksi tarkastelen aiheita osin fanitutkimuksen näkökulmasta. Oletan fanien, jotka ovat yksi kirjojen lukijaryhmä, kirjallisuuden vastaanottotutkimuksen perinteen mukaisesti vastaanottavan, tul-

⁹ Kalkaroksen ja Harryn suhtautumisesta tosiinsa käytettiin foorumilla sanaa ennakkoluulo, mutta tämä ei liittynyt rasismiin. Lisäksi olen jättänyt tarkoituksella osan Kalkarosta koskeneista viestiketjuista käsittelemättä työssäni, koska ne eivät tuoneet lisäarvoa käsittelemiini ketjuihin.

kitsevan sekä antavan Pottereille merkityksiä, sen sijaan että he ottaisivat sen sellaise-
naan vastaan.¹⁰ Vastaanottotutkimus luotiin 1960-luvulla Saksan liittotasavallassa.
Huomion kohdistaminen lukijaan mursi sen uskomuksen, että sanataideteos olisi joten-
kin staattinen tai objektiivinen.¹¹ Oletan myös, että faneille ei ole tärkeää vain kirjasar-
jan tarina vaan heitä kiinnostaa myös Potteriversumi yleisesti ja se, mitä Rowling on
halunnut tekstillään sanoa.

Tärkeitä käsitteitä tutkimuksessani ovat keskustelufoorumi eli nettikeskustelupalsta,
fanit ja fanikunnat (engl. *fandom*) ja osin myös fantasiakirjallisuus. Keskustelufoorumi-
en synty ajoittuu 1990-luvulle. Ne ovat tietokoneverkoissa olevia palveluita, joissa käyt-
täjät voivat jakaa mielipiteitä tai tietoja tietystä aiheesta.¹² Vuoteen 2003 tultaessa kes-
kustelufoorumeista oli tullut internetsivujen ja portaalien vakiokalustoa. Halu nostaa
keskustelun tasoa on johtanut siihen, että rekisteröitymispakko foorumeille on lisäänty-
nyt jos niille haluaa kirjoittaa.¹³ Joskus jo foorumien tai niiden joidenkin osien lukemi-
nen vaatii rekisteröitymistä. Rakenteeltaan foorumi voidaan jakaa keskustelualueisiin eli
kategorioihin ja ne edelleen alakeskusteluaiheisiin. Ne sisältävät viestiketjuja, joihin
lähetetyt viestit muodostavat keskustelun. Käytän työssäni termiä foorumi termin kes-
kustelupalsta sijaan. Foorumi on fantasiakirjallisuuteen liittyvissä suomalaisilla inter-
netsivustoilla vakiintunut nimitys sivustojen keskustelualueille, minkä lisäksi se on lä-
hempänä englanninkielistä termiä *Internet forum*.

Harry Potter on lasten- ja nuorten fantasiakirjallisuutta. Fantasiakirjallisuuden määritte-
ly ei ole ihan yksinkertaista. Fantasia on yläkäsite, joka tarkoittaa mielikuvituksen käyt-
töä arkikokemuksemme ylittämällä tavalla.¹⁴ Monesti katsotaan, että fantasakirjallisuus
kertoo mahdottomasta, kun taas tieteiskirjallisuus kertoo ainakin periaatteessa tieteelli-
sesti mahdollisesta.¹⁵ Historiallisesti on vaikea ajoittaa fantasiakirjallisuuden synty, sillä
fantasian elementtejä on esiintynyt kirjallisuudessa aina, mutta ennen ihmiset käsittivät
ne osaksi todellisuutta. Varsinaisesta fantasiakirjallisuudesta voidaan puhua vasta 1700-

¹⁰ Kirjallisuuden vastaanottotutkimuksesta eli reseptiotutkimuksesta ks. Segers 1985.

¹¹ Segers 1985, 9.

¹² *Lexico*-sanaston määritelmä käsitteelle ”Internet forum”, elektr. dokumentti. Luettu 13.5.2020.

¹³ Suominen 2013, 42, 46.

¹⁴ Sättiö 2006, 9.

¹⁵ James & Mendlesohn 2012, 1. Jako ei ole ongelmaton, ja rajatapauksia fantasiakirjallisuuden ja tieteis-
fiktion välillä on runsaasti.

luvulle tultaessa, kun tieteellinen maailmankuva syntyi ja ryhtyi syrjäyttämään maagista.¹⁶

Kuten Anne Leinonen ja Ismo Loivamaa ovat todenneet, kaikki fiktio on pohjimmiltaan seipitettä ja siten periaatteessa fantasiaa. Silti moni ihminen tuntee fantasiakirjallisuutta kohtaan epäluuloa ja jotkut ovat huolissaan siitä, että sillä olisi kielteisiä vaikutuksia esimerkiksi nuoriin.¹⁷ Tutkimuksessani ymmärrän fantasiakirjallisuuden yliluonnollisia elementtejä käsitteleväksi, mutta itsessään arvoneutraaliksi kirjallisuudeksi.

Fanius on Kaarina Nikusen mukaan yleisesti ymmärretty samalla tavalla, vaikkakin tutkijoiden määrittelyissä painotukset vaihtelevat. Keskeisiä fanien piirteitä ovat toiminta, affektiivisuus eli kiintymys tai mielenliikutus, sosiaalisuus/yhteisö, kytkeytyminen populaarikulttuuriin ja fani-identiteetti.¹⁸ Fanius kytkeytyy juuri populaarikulttuuriin, sillä usein fanit joutuvat oikeuttamaan innostustaan, kun taas korkeakulttuuriin ihailua ei tarvitse puolustella.¹⁹ Monesti arkipäiväinen, joskus jopa tutkijoiden, käsitys faneista on negatiivinen: fanien ajatellaan olevan fanaattisia ja heidän käytöksensä häiriintyneisyyden rajalla. Jenson Jolin kuitenkin huomauttaa, että faniuden kaltaista ihailua esiintyy myös esimerkiksi tutkimusyhteisöissä. Ero onkin siinä, että harrastelijoiden ihailun kohteet koetaan korkeakulttuuriksi ja heidän ihailunsa jotenkin rationaalisemmaksi, vaikka näin ei välttämättä ole.²⁰

Fanien määrittelyssä tutkija joutuu tasapainottelemaan sen kanssa, ettei määrittelisi heitä fanien omien näkemysten vastaisesti ja ennakkoluuloja korostaen, mutta ei kuitenkaan unohtaisi negatiivisia puolia. Esimerkiksi fanikuntien moninaisuuden painottaminen voi auttaa tässä, sekä Alena Brunnerin mukaan myös tutkijan oma positio sekä tutkijana että fanina. Tutkijan asema osana fanikuntaa voi vaikuttaa hänen näkemyksiinsä, mutta etuna on helpompi pääsy fanikuntaan, jonka jäsenet usein pitävät ei-faneja yhtei-

¹⁶ Sättiö 2006, 10, 11.

¹⁷ Leinonen & Loivamaa 2006, 6–7.

¹⁸ Nikunen 2005, 47.

¹⁹ Nikunen 2005, 53. Nikunen arvioi näin osin Angin (1985) ja Alasuutarin (1992) tutkimuksiin viitaten. Molemmista tutkimuksista suuri osa haastattelijoista koki tarvetta puolustella sitä, että he katsoivat *Dal-lasia*. Ang ja Alasuutari molemmat liittivät tämän siihen, että saippuaopperat käsitetään usein ohjelmien hierarkiassa alimmalle tasolle, koska niiden katsotaan olevan kaukana realismin ihanteesta.

²⁰ Jenson 1992, 9, 19–21, 23.

sönsä ulkopuolisina. Lisäksi faniasema helpottaa esimerkiksi sisäpiirivitsien, symbolien ja muun fanien hyödyntämän kielen ymmärtämistä.²¹

En tutki työssäni fanikuntaa vaan sen yhden osan keskustelua. Asemani on jossain fanin ja ei-fanin välissä. Olen lukenut sarjan läpi muutaman kerran ja pidän siitä paljon, mutta en ole ikinä tuottanut fanikuntaan sisältöä, esimerkiksi osallistunut fanifoorumien keskusteluun tai aktiivisesti seurannut sellaista. Olen tutustunut joihinkin Harry Potter -fanikunnan tuotoksiin sekä kirjailijan haastatteluihin ja ymmärrän sarjasta ja sen fanikulttuurista enemmän kuin uutena asiaan tutustuva, mutta CoS oli minulle tuntematonta aluetta. Oma kiinnostukseni sarjaan on ollut ennen kaikkea henkilökohtaista eikä sosiaalista, enkä ole erityisen paljon keskustellut sarjasta muiden kanssa. Silloin kun olen siitä keskustellut, on kyseessä ollut keskustelu sellaisten henkilöiden kanssa, joihin ensisijainen yhteyteni ei ole ollut *Harry Potter*.

Tutkimuksessani en arvota fanifoorumille kirjoittaneita fanaattisiksi tai vaarallisiksi henkilöiksi. En myöskään oletta, että heidän ihailunsa oli välttämättä kritiikitöntä.²² Voi olla, että kaikki foorumille kirjoittaneet eivät mieltäneet itseään faneiksi,²³ mutta mielestäni aktiivinen keskustelu sarjasta ja se, että he olivat ylipäänsä rekisteröityneet fanikeskustelufoorumille, riitti tässä tapauksessa luokittelemaan heidät faneiksi. Joskus fanitutkimusta tekevät ovat kelpuuttaneet tutkimusjoukkoonsa vain henkilöitä, jotka itse mieltävät itsensä faneiksi.

Fandomilla, tai fanikunnalla, tarkoitetaan tietyn henkilön, joukkueen, sarjan tai muun ilmiön faneja, jotka ymmärretään tässä tapauksessa yhteisöksi tai alakulttuuriksi. Fanikuntaan kuulumisen tarkoittaa siis, että kuuluu jonkin ilmiön faneihin.²⁴ Fanikunnat ovat sosiaalisia ja digitaalinen media on niissä usein korostuneessa asemassa.²⁵ Internetin myötä maantieteelliset rajat eivät enää rajoita faneja, jotka haluavat olla yhteydessä toisiinsa. *Chamber of Secrets* on tästä yksi esimerkki.

²¹ Brunner 2016, 48–49.

²² Positiivisemmasta fanikäsituksesta on kirjoittanut esim. Fiske 1992.

²³ Sanalla on monesti ollut negatiivinen konnotaatio, ja siihen liitettyjä asioita, kuten oheistuotteiden ostamista, eivät kaikki ole tunnustaneet itseään kuvaaviksi piirteiksi. Ks. Louko 2007, 86–88, 90–91, jonka haastatteluissa Pottereiden aikuislukijat nostivat nämä syyksi sille, että olivat aluksi vastahakoisia määrittelemään itsensä sarjan faneiksi.

²⁴ *Lexico*-sanaston määritelmä käsitteelle ”fandom”, elektr. dokumentti. Luettu 13.5.2020.

²⁵ Saresma & Kovala 2003, 11.

Myös rasismi, syrjintä ja ennakkoluulot ovat tutkimuksessani tärkeitä käsitteitä. Rasismi määritellään ennakkoluuloksi, syrjinnäksi tai vastakkainasetteluksi toisen ”rodun” edustajia kohtaan sen perusteella, että ihminen uskoo oman ”rotunsa” olevan toisen yläpuolella. Rasismiin kuuluu usko siitä, että tietyn ”rodun” kaikilla edustajilla on piirteitä, kykyjä tai ominaisuuksia, jotka kuuluvat juuri tietylle ”rodulle”, mikä erottaisi ”rodut” eriin arvoluokkiin.²⁶ Rasismissa ihmisen identiteetti tai jopa olemassaolo kyseenalaistetaan.²⁷ Ihmisten käsitykset rasismista kuitenkin poikkeavat toisistaan: emme ole läheskään aina yksimielisiä siitä, mikä kaikki voidaan lukea rasismiksi tai edes millainen, mahdollisesti rasistinen, toiminta on hyväksyttävää tai tuomittavaa.²⁸ Vaikka rasismiin kuuluu usein vihamielinen, loukkaava ja alentava asennoituminen, ovat tällaiset asenteet muutenkin tuomittavia. Myös esimerkiksi itsekkeskeisyys, taloudelliset seikat ja oman edun suojeleminen näyttävät liittyvän rasismiin, vaikka eivät itsessään ole rasismia.²⁹ Rasisti on tieteessäkin kiistanalainen käsite, eritoten sen yhteydet rodullistamiseen.³⁰

Ihmisrotujen olemassaolo on usein kiistetty biologian ja filosofian saralla. Rodun käsite on ongelmallinen paitsi sen historian vuoksi, myös siksi, että ihmislajina ihmisten eroavaisuudet ovat paljon monimutkaisempia kuin perinteiset ihonvärille ja vastaaville piirteille perustuneet rotujaottelut. Filosofiasa ajatus biologisista roduista on pitkälti hylätty, ja keskustelu on siirtynyt siihen, onko olemassa sosiaalisesti rakennettuja rotuja.³¹ Biologian tutkimuksessa näyttää olevan ongelmana, että monet tutkijat tulkitsevat tuloksiaan epämääräistä rotukäsitettä vasten. Geneettisesti tiedämme, että ”rotujen” väliset erot ovat huomattavasti pienempiä kuin ryhmien sisäiset erot.³² Sinänsä kysymys rotujen olemassaolosta täytyy erottaa rasismin oikeutuksesta.³³

Sosiaalisesti rakentuneessa rodun käsitteessä rotujen uskotaan olevan sosiaalisesti olemassa. Vaikka käsitteellä on pohja ihmisten biologisten ominaisuuksien eroissa, ne ja ”rotu” saavat merkityksensä sosiaalisten käytäntöjen kautta. Roduilla on ihmisille mer-

²⁶ *Lexico*-sanaston määritelmä käsitteelle ”racism”, elektr. dokumentti. Luettu 13.5.2020.

²⁷ Souto et al. 2015, 147.

²⁸ Sinokki 2017c, 271; Souto et al. 2015, 136.

²⁹ Sinokki 2017c, 272.

³⁰ Souto et al. 2015, 141.

³¹ James 2016; Sinokki 2017a, 24–25.

³² On myös biologisia syitä, miksi osa biologeista puolustaa rodun käsitettä, esimerkiksi DNA:n avulla pystytään suurimmaksi osaksi jäljittämään ihmisen perimän maantieteellinen alkuperä. Nämäkään syyt eivät anna yksiselitteistä määritelmää tai oikeutusta rodulle. Sinokki 2017a, 26–27.

³³ Sinokki 2017a, 24–26.

kitystä, koska sille on sellainen rakennettu, mutta se ei välttämättömästi seuraa biologisista ominaisuuksista, samalla tavalla kuin rahan olemassaolo ei välttämättömästi seuraa paperin olemassaolosta. Joidenkin filosofien mukaan tällainenkin määritelmä on liian epämääräinen, jotta sillä voisi olla käyttöä. Monesti he myös katsovat, että rotukäsitteen haitat, eli rasismi, voittavat sen hyödyt, minkä vuoksi käsitteestä kannattaisi luopua.³⁴ Aineistossani rotu-sanaa käytettiin, minkä vuoksi se esiintyy työssäni.

Ennakkoluulot ovat henkilöön kohdistuvia yleensä kielteisiä arviointeja, jotka perustuvat tiettyyn ryhmään, johon arvioinnin kohde kuuluu. Ennakkoluulot esimerkiksi poikkeavan ulkonäön vuoksi ovat varsin yleisiä. Koska nykyinen vallitseva normi määrittää ennakkoluuloisuuden tuomittavaksi, kielteinen asenne voidaan salata. Erilaisten ryhmien välillä on havaittu huomattavia eroja ennakkoluuloisuuden suhteen, vaikka ryhmän sisällä jäsenten ennakkoluuloissa on eroja. Esimerkiksi naiset, korkeasti koulutetut ja ulkomaalaisiin kontakteissa olevat ovat yleensä keskimääräistä ennakkoluulottomampia. Omaksumme ennakkoluuloja jo lapsuudessa, mutta tasa-arvoinen ympäristö on mahdollisuus kehittyä erilaisuutta sietäväksi aikuiseksi. Kontaktit toisiin ryhmiin vähentävät ennakkoluuloja kun ne tapahtuvat tasavertaisissa asemissa, mutta ryhmien välinen kilpailu resursseista lisää ennakkoluuloisuutta.³⁵

Syrjintä on ennakkoluulon toiminnan taso.³⁶ Se on erilaisten ihmisjoukkojen epärealua tai ennakkoluuloista kohtelua, esimerkiksi rodun, seksuaalisen suuntautumisen tai sukupuolen perusteella.³⁷ Sen ero eriyttämiseen (differointiin) ei ole aina selvä. Esimerkiksi eläkealennukset voidaan yhteiskuntatieteissä määritellä lailliseksi syrjinnäksi. Asiaa vaikeuttaa se, että syrjintä välttämättä kohdistuu johonkin ihmisryhmään, eikä huomioi sen yksittäisiä jäseniä, esimerkiksi ryhmän sisäisiä varallisuuseroja. Yhteiskuntatieteissä syrjinnän määritelmä siis vaihtelee.³⁸ On kuitenkin syytä olettaa, että fanifoorumilla syrjinnäksi tulkittiin nimenomaan kielteiseksi koettuja ilmiöitä. Siksi eritoten ne ovat tutkimukseni kohteena.

³⁴ Sinokki 2017a 24–25.

³⁵ Lahikainen & Pirttilä-Backman 2000, 93–96.

³⁶ Lahikainen & Pirttilä-Backman 2000, 94.

³⁷ *Lexico*-sanaston määritelmä käsitteelle ”discrimination”. Elektr. aineisto. Luettu 13.5.2020.

³⁸ Banton 1994, 2–3, 5.

Käsitteiden tutkiminen lähteessäni on siinä mielessä mutkikasta, että fanifoorumilla ei ollut mitään tiettyä määritelmää käsitteille. Voi olla, että fanit eivät aina tarkoittaneet ihan samaa asiaa kuin muut, onhan esimerkiksi rasismi käsite, jonka sisällöstä ollaan erimielisiä. Toisaalta tutkimuksessa on mielenkiintoista selvittää, kuinka innokkaita fanit olivat käyttämään tällaisia käsitteitä ja mitä merkityksiä niihin liitettiin.

Työni jaottelu on temaattinen. Kronologinen jaottelu ei toimisi tutkimuksessani, koska keskustelu ei yleensä muuttunut radikaalisti vuosien kuluessa. Pääasialliset syrjinnän ja rasismin tematiikat oli jo esitelty kirjoissa, joiden ilmestymisajankohtaa ei tutkimukseni aikarajaus kata, eivätkä ne muuttuneet kirjasarjassa merkittävästi ainakaan ennen viimeistä osaa, joka jää aikarajaukseni ulkopuolelle. Työssä on kolme päälukua. Ensimmäisessä pääluvussa käsittelen velhojen keskinäistä rajanvetoa ja suhtautumista eitaikoviin ihmisiin. Toisessa pääluvussa käsittelen eritoten Voidemortista ja tämän kannattajista käytyä keskustelua, joissa nousivat vahvasti esille viittaukset toiseen maailmansotaan ja natsismiin. Kolmannessa luvussa käsittelen velhojen ja noitien suhtautumista taikaotuksiin.

Lähde ja metodi

Tämän tutkimuksen päälähteenä on englanninkielinen Harry Potter -keskustelufoorumi *Chamber of Secrets*, eli CoS, joka on osa suurta *MuggleNet*-fanisivustoa. Tarkastelen foorumin viestejä ajanjaksolta 21.6.2003–21.7.2007, eli sarjan viidennen osan englanninkielisen teoksen julkaisupäivästä viimeisen osan ilmestymiseen. Vuodelta 2003 tarkastelen kesäkuun lopun ja heinäkuun viestejä, vuoden 2007 viesteistä kesäkuun ja heinäkuun viestit 21.7. asti. Tosin CoS oli suljettuna jonkin aikaa ennen ja jälkeen kunkin osan ilmestymisen, jotta etenkin foorumin valvojilla oli aikaa lukea kirja.

Vuosilta 2004, 2005 ja 2006 tarkastelen viestejä pidemmältä ajalta, kesäkuusta elokuuhun. Sarjan kuudesosa ilmestyi 16.7.2005, ja oletan että keskustelu on saattanut olla vilkkaimmillaan juuri ennen kirjan julkaisua ja heti sen jälkeen. Mietin jaksojen lyhentämistä jokaiselta vuodelta kesä-heinäkuulle, mutta osassa ketjuissa tämä katkaisi keskustelun häiritsevästi ja kuudennen osan keskustelu keskittyisi sen ilmestymistä edeltäneeseen keskusteluun, jolloin elokuunkin tarkastelu on mielestäni perusteltua. Aikaraja-

uksen laajentaminen taas tuottaisi liikaa analysoitavaa gradun laajuutta ajatellen. Poikkeuksena ovat ketjujen aloitusviestit, vaikka ne olisivat kirjoituspäivältään rajaukseni ulkopuolella, jos ne ovat tarpeellisia ketjun ymmärtämisen kannalta. Ensimmäinen viesti ketjussa ohjaa ja määrittää sitä, mistä ketjussa keskustellaan.

Vanhimmat löytämäni viestit CoS:ssa ovat arkistoidussa osiossa, jonka ketjuihin ei voi enää kirjoittaa tai viestejä muokata. Lähteenäni toimivat keskustelut ovat kaikkien, myös rekisteröitymättömien vierailijoiden, luettavissa. Näitä viestejä on vuodesta 2002 lähtien, mutta pääosin viestit ovat vuosilta 2006–2007 ennen viimeisen osan, *Harry Potter and the Deathly Hallows*, ilmestymistä 21.7.2007.³⁹ Arkiston tarkoitus on antaa mahdollisuus katsoa ennen viimeistä osaa käytyä keskustelua. Koska seitsemännen osan jälkeinen keskustelu on foorumin eri osassa, on se perusteltua jättää pois. Lisäksi pääfoorumin ylläladasta löytyy linkki kopioon vanhemmasta arkistosta, josta löytyy joitain CoS:n vanhimpia viestejä, nähdäkseni vuosilta 2002–2005. Sivun alalaidassa tosin on merkitty copyrightit vuodesta 2000 lähtien ja voi olla, ettei kaikkein vanhimpia viestejä löydy. Myös vanha arkisto on osa lähdeäni. Osa sen ketjuista on samoja kuin pääfoorumin arkistossa. Varsinainen *MuggleNet* -sivusto perustettiin 1.10.1999 Emerson Spartzin toimesta.⁴⁰ Sivusto on edelleen aktiivinen, kuten foorumikin.

Sekä foorumi että vanhempi arkisto *CoSArchive* (CoSA⁴¹) on jaoteltu samankaltaisella tavalla. CoS:n etusivulta löytyy keskustelualue *Forum Archives* (FA) jonka alakeskustelualue *Harry Potter Archives* (HPA) muodostaa tämän tutkimuksen pääasiallisen lähteen. Sen alakeskustelualueita ovat *Legilimency Studies* (LS), *Divination Studies* (DS) ja *The Common Room* (TCR). LS käsittelee *Harry Potterin* henkilöhahmoja analyttisestä näkökulmasta, DS sisältää spekulointia viimeisestä kirjasta ja TCR suoraan juoneen liittymättömiä *Harry Potter* -ketjuja. Kaikkia viestejä ei ole jaoteltu alakeskustelualueisiin, vaan ne löytyvät HPA:n alta. CoSA:n ensimmäinen alakeskustelualue on nimeltään *Hogwarts*. Sen alta löytyvät *History of Magic* (HoM), *Divination Studies* (DS), *The Common Room* (TCR) ja *Muggle Studies* (MS)⁴². HoM:n alla on vielä kategoria *History of Magic Reference Books* (HoMRB).

³⁹ Suomenkielinen käännös, *Harry Potter ja kuoleman varjelukset*, ilmestyi vuonna 2008.

⁴⁰ ”History”, *MuggleNet*. Alaotsikko ”The Early Years, 1999–2004”. Luettu 19.5.2020.

⁴¹ Lyhenteet ovat omiani lukuun ottamatta CoS:ia, jota käytettiin foorumilla.

⁴² MS ei kuulu lähteeseeni, koska sen keskustelu ei koskenut Potter-kirjoja.

Käytössäni ei ole kaikkia nettifoorumin viestiketjuja, sillä osa niistä on foorumille tehtyjen muutosten myötä poistettu.⁴³ Monissa ketjuissa on viittauksia ja linkkejä toisiin viestiketjuihin, mutta linkit eivät aina toimi. Tarkempaa kriteeriä sille, miten poistettavat ketjut on päätetty, ei voi tietää. Aineistoa on silti tämän tutkielman kannalta riittävästi. Nettifoorumin arkisto on varsin laaja, ja lähdemateriaalia on liikaa siihen, että kaikki viestit olisi mahdollista käydä läpi. Joitain yksittäisiä viestejä on ketjusta poistettu foorumin sääntöjen vastaisena. Poistetusta viestisisällöstä on kuitenkin jätetty tieto poistosta. Myös viestien viimeisin muokkaus aika näkyy viesteissä.

Foorumin hakutoiminto ei ole käytössä rekisteröimättömille vierailijoille, mikä osaltaan vaikeuttaa kaiken relevantin aineiston löytämistä. On mahdollista, että osa aiheeni kannalta relevanteista viestiketjuista on jäänyt käsittelemättä. Olen kuitenkin käyttänyt paljon aikaa ketjujen läpikäymiseen, minkä vuoksi lähteeni on kattava. Kaikkia viestiketjuja en ole kuin silmäillyt, jos niissä ei vaikuttanut olevan aiheeni kannalta relevanttia keskustelua.

Tutkin nimenomaan kirjoihin, en elokuviin, liittyviä keskusteluja. Tälle on monta syytä. Kirjat ovat ensisijainen materiaali, jonka ympärille keskustelu on syntynyt. Romaanit ovat alkuperäinen tarina siinä muodossa, kuin kirjailija on sen halunnut kertoa, kun taas elokuvat perustuvat romaaneihin ja ovat käsitykseni mukaan eri teoksia.⁴⁴

CoS:n rekisteröityneet käyttäjät ovat saaneet valita, näkyykö heidän ikänsä, sukupuolensa ja/tai oleskelupaikkansa heidän viesteissään. Vajaa 40 prosenttia analysoimieni viestien kirjoittajista ei ollut ilmoittanut ikäänsä. Ikänsä ilmoittaneista kirjoittajista enemmistö oli vuonna 2007 15–25-vuoden ikäinen, mutta myös monet vanhemmat ja nuoremmat fanit kirjoittivat foorumille.

Käyttäjät olivat useammin ilmoittaneet sukupuolensa kuin ikänsä, mutta kaikki eivät halunneet sukupuoltaan paljastaa. Suurin osa läpikäymistäni viesteistä oli naispuolisten fanien kirjoittamia, työni alussa relevanteiksi arvioimieni ketjujen kirjoittajista noin 53 prosenttia oli naisia, mieheksi itsensä ilmoitti noin 21 prosenttia. Ylipäänsä erään tutkimuksen mukaan naiset käyttivät ainakin vuosina 2002 ja 2012 Internetiä useammin

⁴³ Osa foorumin viesteistä todistaa tämän, kun fanit ilmaisivat joidenkin ketjujen joutuneen poistetuiksi.

⁴⁴ Ks. Louko 2007, 89–90. Haasteluissa sarjan aikuislukijat mielsivät elokuvat ja kirjat eri teoksiksi.

kommunikointiin kuin miehet, vaikka miehet käyttävät Internetiä enemmän.⁴⁵ Lisäksi naiset näyttävät osallistuvan miehiä enemmän Harry Potter -fanikunnan toimintaan, ainakin tutkituissa yhteisöissä.⁴⁶ En tee tutkimustani varsinaisesti sukupuolitutkimuksen näkökulmasta tai vertaa eri sukupuolten viestejä toisiinsa, ellei sukupuoli selvästi nouse esiin viestiketjuissa keskustelijoita määrittävänä piirteenä.

Olinpaikan ilmoittaminen oli CoS:ssa suhteellisen harvinaista, noin 61 % käsittelemieni viestien kirjoittajista ei ollut ilmoittanut sitä. Silloin kun olinpaikka oli ilmoitettu, oli kyseessä pääosin USA (22 % kaikkien läpikäymieni viestien tuottajista), Brittein saaret, erityisesti Iso-Britannia, (8 %), tai Kanada (3,5 %). Myös pääosin ei-englanninkielisiltä alueilta oli käyttäjiä. Prosentit on laskettu työni alkuvaiheessa laatimastani listasta, johon merkitsin relevanteiksi arvioimani viestiketjut ja niiden aiheeni kannalta relevanttien viestien kirjoittajat,⁴⁷ joita oli miltei 1600. Suuri osa näistä keskustelijoista kirjoitti aineistooni yhden tai muutaman, usein lyhyen viestin ja suuri osa viesteistä karsiutui tarkemmassa analyysissä pois käsittelystä.

Valehtelu on Internetissä yleistä. Vuoden 2016 tutkimuksen mukaan vain 16–32 % neljän eri Internet-palvelun tutkituista käyttäjistä ilmaisi olevansa aina rehellinen käyttämällään alustoilla. Suurin osa ei myöskään uskonut muiden käyttäjien olevan rehellisiä, ja vain 0–2 % oletti muiden käyttäjien olevan aina rehellisiä. Valetyypistä riippuen valehtelua oletettiin esiintyvän eniten anonymiaa hyödyntävillä alustoilla. Ihmisen käsitykset siitä, valehtelivatko muut, ennustivat hänen omaa valehtelukäyttäytymistään enemmän kuin mikään henkilön mitattu henkilökohtainen ominaisuus. Sen lisäksi, että valehtelulla haluttiin näyttää itsensä viehättävämmässä valossa ja suojella esimerkiksi omaa yksityisyyttä, osa valehteli siksi, että ”kaikki valehtelevat Internetissä.” Ihmiset uskovat olevansa Internetissä rehellisempiä kuin muut.⁴⁸

CoS-foorumi oli jo tutkimusajanjaksollani varsin laaja, ja siellä esiintyi esimerkiksi monilla nimimerkeillä esiintymistä ja omasta iästä valehtelua. Maaliskuussa 2004 foorumilla otettiin käyttöön tiukat säännöt, joissa kiellettiin valheellisen informaation anta-

⁴⁵ Joiner et al. 2012, 372.

⁴⁶ Brunner 2016, 53.

⁴⁷ Jätin kopioimatta itselleni viestejä tai keskusteluiden osia, joissa ei ollut aiheeni kannalta merkittävää sisältöä. Niitä en pääsääntöisesti laskenut mukaan laskelmiini fanien sukupuolijakaumista ym.

⁴⁸ Drouin et al. 2016, 134,140.

minen itsestä. Varovaisuustoimenpiteet olivat perustelujen mukaan tarpeen esimerkiksi siksi, että foorumi on pääsääntöisesti nuorille suuntautunut. Käyttäjät, jotka jäävät kiinni vilpillisestä tietojen antamisesta, eritoten iän tai sukupuolen suhteen, poistetaan. Käyttäjällä on oikeus olla ilmoittamatta näitä tietoja, mutta hän ei saa valehdella niistä. Foorumin säännöissä korostetaan perheystävällisyyttä, ja kaikki sopimaton sisältö poistetaan.⁴⁹ Sinänsä ohjeistukset siitä, kuinka paljon itsestään kannattaa antaa informaatiota, ovat vähäiset.

Nettifoorumeihin ja niiden käyttäjiin kohdistettua tutkimusta on toteutettu joko lähettämällä foorumien ylläpitäjien luvalla foorumille kyselylomake, johon käyttäjät ovat voineet halutessaan vastata, tai tutkimalla foorumeille lähetettyjä viestejä. Jälkimmäisen kohdalla on mietittävä, miten tutkimuksen eettiset vaatimukset täyttyvät esimerkiksi kohderyhmän yksityisyydensuojan ja suostumuksen kohdalla. Päädyin siihen, että en käytä tutkimuksessani CoS:n nimimerkkejä vaan vaihdan keskustelijoiden pseudonyymit, kuten esimerkiksi Henna Sorvari on tehnyt.⁵⁰ Päätin käyttää suomenkielisiä pseudonyymejä (esimerkiksi Aarnikotka, Marmorikissa, Okkami).⁵¹ Lähden kuitenkin siitä, että koska tutkimani viestit ovat kaikkien luettavissa ilman rekisteröitymistä, voi niitä käyttää tutkimuksen lähdeaineistona. Siksi en mene niin pitkälle kuin Sorvari, joka ei pro gradu -työssään kerro käsittelemänsä foorumin nimeä. Tämä ratkaisu vaikeuttaisi tutkimukseni tulosten ja tutkimusprosessin tarkastelua.

Tutkimuksessa tulisi aina huomioda, että faniyhteisöillä on taipumus pitää yhteisöjensä materiaalia ja tilaa enemmän yksityisinä kuin julkisina, siitä huolimatta että teknisesti niihin on usein pääsy kaikilla. Toisaalta faneilla on oikeus saada tunnustus teorioistaan ja muusta jakamastaan materiaalista.⁵² Tutkimuksessani ilmoitan viestit viestiketjun ja päivämäärän tarkkuudella, vaikka korvaan käyttäjänimet toisilla. Joissain ketjuissa, joihin on lähetetty paljon viestejä päivässä, on vaikeampi löytää alkuperäinen viesti kuin vähemmän vilkkaissa ketjuissa. Tämä raja on keinotekoinen ratkaisu tasapainoilla foo-

⁴⁹ CoS. Entrance Hall. The Notice Board. *CoS Forums Personal Information & Impersonation Policy* sekä *The Forum Rules* -osiot. Viitteissä olen ilmoittanut viestien sijainnin etenemällä pääfoorumista alakeskustelualueiden kautta yksittäisiin ketjuihin.

⁵⁰ Sorvari 2014, 13.

⁵¹ Valitsemillani pseudonyymeillä ei ole yhteyttä CoS:ssa käytettyihin nimimerkkeihin. Ne eivät ole esimerkiksi suomennoksia alkuperäisistä nimimerkeistä. Osan pseudonyymeistä olen ottanut Rowlingin keksimistä taikaotuksista, joiden nimet ovat Jaana Kaparin suomentamia teoksessa *Ihmeotukset ja niiden olinpaikat* (2017). Pääosa pseudonyymeistä on kuitenkin eläinten tai mytologisten olentojen nimiä.

⁵² Busse & Hellekson, 38–39, 49.

rumin käyttäjien yksityisyyden ja toisaalta tieteeseen kuuluvan lukijan oikeuden kanssa tarkistaa tiedot välillä. Päädyin ratkaisuun, että omasta työstäni ei voi suoraan päätellä viestin kirjoittajan henkilöllisyyttä. Tämä on mielestäni tutkimusetiikan näkökulmasta parempi ratkaisu, koska en ole pyytänyt kirjoittajien lupaa heidän viestiensä käyttöön tutkimuksessa.

Internetfoorumeilla ja niiden viestiketjuissa tietty ydinjoukko pitää keskustelua aktiivisesti yllä, kun taas suuri osa osallistujista yleensä ilmaisee mielipiteensä aiheesta kerran tai pari, usein lyhyesti. Lisäksi ylivoimainen enemmistö keskustelun seuraajista ei kommentoi ollenkaan. Internetkulttuurin tutkimuksessa tämä tunnetaan niin kutsuttuna yhden prosentin sääntönä. Sen mukaan esimerkiksi keskustelufoorumilla 100 käyttäjästä yksi luo sinne sisältöä aktiivisesti, 10 on sen kanssa vuorovaikutuksessa esimerkiksi kommentoiden ja 89 käyttäjää vain katselee sisältöä. Vaikka luvut eivät ole absoluuttisia ja eri nettialustoilla suhde jonkin verran vaihtelee, on hiljaisten katsojien (*lurkers*) määrä aina huomattavasti suurempi kuin sisältöä aktiivisesti tuottavien. Yhtä erityisen aktiivista käyttäjää kohden on noin 99 käyttäjää, jotka eivät joko osallistu keskusteluun ollenkaan tai tekevät niin harvoin ja satunnaisesti.⁵³ Siksi tutkimuksessani tiettyjen fani-
en argumentit korostuvat.

Tutkimukseni tuloksia on mahdotonta yleistää kaikkiin faneihin tai edes kaikkiin netti-foorumin käyttäjiin, koska ketjuihin ei koskaan osallistunut suurin osa foorumin käyttäjistä. Useimmat eivät välttämättä edes lukeneet kaikkia ketjuja. On mahdotonta arvioida, miten tutkimustulokseni edustaa foorumin käyttäjiä kokonaisuudessaan. Tämä ei tosin ole vain foorumien tutkimukseen liittyvä ongelma, vaan kaikessa ihmisjoukkoja koskevassa tutkimuksessa päästään usein käsiksi vain suhteellisen pienen joukon ajatteluun. Hiljaisia käyttäjiä on vaikea tavoittaa. Asioista jäävät yleensä puhumaan niistä aidosti kiinnostuneet ihmiset, muut saattavat heittää kommentin tai kaksi väliin. Kuitenkin tulokset voivat kertoa ihmisten käsityksiä rasismista ja syrjinnästä, ja mitä kaikkia asioita niihin liitettiin. Lisäksi se kertoo siitä, miten lukijat hyödyntävät, vai hyödyntävätkö ollenkaan, historiallista tietoa lukiessaan.

⁵³ Ks. Charles Arthur 2006. Elektr. dokumentti.

Tutkimukseni on kvalitatiivista eli laadullista tutkimusta. Tutkimusmetodinani käytän sisällönanalyysia ja diskurssianalyysiä. Jouni Tuomin ja Anneli Sarajärven mukaan sisällönanalyysia voidaan pitää yksittäisenä metodina tai väljänä teoreettisena kehyksenä erilaisille analyysikokonaisuuksille. Itse käsittelen sitä yhtenä metodina. Ensin päätehtään, mitä halutaan tutkia, valitaan jokin rajattu ilmiö. Muu materiaali jätetään sivuun. Seuraavaksi merkitään ne kohdat, jotka sisältyvät tutkittavaan ilmiöön. Sitten seuraa aineiston luokittelu, tyypittely tai teemoittaminen eli aineiston ryhmittäminen aihepiiriin mukaan. Lopulta aineistosta etsitään näitä teemoja kuvaavia näkemyksiä. Tyypitte-lyssä tiettyjä teemoja koskevia näkemyksiä tiivistetään joukoksi, eli joitain teemaan liittyviä näkemyksiä tiivistetään yleistykseksi, tyyppiesimerkiksi.⁵⁴ Tutkin, millaisia näkemyksiä Harry Potter -fanit esittävät sarjan rasismista, syrjinnästä tai toisaalta suvaitsevaisuudesta, ja miten näissä näkemyksissä fanit käyttävät historiallista tietoa menneisyydestä tai jossain määrin kirjoitettujen viestien nykyajasta.

Arja Jokisen, Kirsi Juhilan ja Eero Suonisen mukaan kielenkäyttöä voidaan yksinkertaistaen tarkastella kahdesta eri näkökulmasta: todellisuuden kuvana, jolloin kielenkäyttö on väline, jolla saadaan tietoa tosiasioista, tai todellisuuden rakentamisena, jolloin kielenkäyttö on osa todellisuutta ja rakentaa sitä. Diskurssianalyysi nojaa jälkimmäiseen näkemykseen. Diskurssianalyysi on siis kielenkäytön tai muun merkitysvälitteisen toiminnan tutkimusta. Analysoinnissa voidaan painottaa joko sosiaalisen todellisuuden monimuotoisuutta ja vaihtelevuutta tai valtasuhteita. Periaatteessa sosiaalinen todellisuus voi rakentua lukuisilla eri tavoilla, mutta vakiintuessaan jotkin jäsennystavat voivat toisaalta rajoittaa moninaisuutta.⁵⁵

Diskurssianalyysi on pikemminkin väljä teorettinen viitekehys kuin tutkimusmenetelmä, sillä se sallii useita erilaisia menetelmäsovelluksia sekä tarkastelun painopisteitä. Diskurssianalyysillä on tietyt teoreettiset viitekehykset. Ensinnäkin kielenkäytön oletetaan olevan sosiaalista todellisuutta rakentavaa. Toiseksi oletetaan olevan useita rinnakkaisia ja keskenään kilpailevia merkityssysteemejä, kolmanneksi oletetaan toiminnan olevan kontekstisidonnaista ja neljänneksi toimijoiden olevan kiinnittyneitä merkityssysteemeihin. Viidenneksi oletetaan, että kielenkäyttö tuottaa seurauksia. Kunkin lähtökohdan merkityksellisyys yksittäiselle tutkimukselle riippuu tutkimusongelmasta ja -

⁵⁴ Tuomi & Sarajärvi 2018, 78–79.

⁵⁵ Jokinen et al. 2016b, 17–19.

asetelmasta. Diskurssit paitsi rakentuvat sosiaalisissa käytännöissä niin myös rakentavat sosiaalista todellisuutta.⁵⁶ Tutkimuksessani keskityn tekstin analyysiin, vaikka diskurs-sianalyysi voi tutkia myös esimerkiksi kuvia.

Käytännössä emme usein huomaa, kuinka käyttämämme kieli sisältää oletuksia ja käsi-tyksiä siitä, mikä on luonnollista. Diskurssianalyysi auttaa meitä huomaamaan, miten merkityksellistämme eri kohteet. Merkityssysteemit ovat sosiaalisesti jaettuina, eikä yksittäinen ihminen kykene muuttamaan esimerkiksi sitä, miten jonkin kielen käyttäjät ymmärtävät sanan pöydän kuvaaman kohteen ja sen suhteen muihin merkityksiin kuten tuoliin. Merkityssysteemit rakentuvat osana sosiaalisia käytänteitä ja ne ovat monimuotoisia, esimerkiksi henkilö voidaan merkityksellistää monin tavoin: esimerkiksi liberaali, mies, poika, isä, heteroseksuaali. Vaihtoehtoja rajaa se, että liian suuri totunnaisuuden puute kielenkäytössä estäisi viestin ymmärretyksi tulemisen, minkä vuoksi merkitykset yksinkertaistuvat arkisessa kielenkäytössä.⁵⁷

Tutkin millaisella kielellä ja käsitteillä asioista foorumilla keskusteltiin, mutta myös sitä milloin tiettyjä käsitteitä ei käytetty. Diskurssianalyysin käyttö sisällönanalyysin rinnalla auttaa havaitsemaan, milloin esimerkiksi syrjinnäksi luokiteltavissa olevasta ilmiöstä ei puhuta syrjintänä.

Internet lähteenä aiheuttaa omanlaisiaan haasteita tutkimukselle. Tutkin Internetissä tapahtuvaa kommunikaatiota (*Internet Communication*). Nettifoorumit kuuluvat asynkroniseen, eli ei-reaaliaikaiseen, kommunikaatioon, jossa on mahdollista kirjoittaa laajoja viestejä, jotka välitetään halutuille vastaanottajille. Vastaanottajat voivat lukea saamansa viestit oman aikataulunsa mukaan. Internetin tutkimuksessa on keskusteltu paljon tutkittavien suojasta ja oikeudesta päättää, osallistuvatko he tutkimukseen ja miten tämä toteutuu. Erityisen tärkeitä nämä kysymykset ovat suljetuilla keskustelualustoilla, joissa viestit eivät ole vapaasti kaikkien luettavissa ja joissa on usein arkaluontoista tai muuten hyvin henkilökohtaista tietoa keskustelijoista.⁵⁸ Koska CoS-foorumin säännöissä ei kielletä viestien käyttöä tutkimusmateriaalina, viestiketjut ovat kaikkien nähtävillä, eivätkä viestit sisällä tietoja esimerkiksi keskustelijoiden terveydentilasta,

⁵⁶ Jokinen et al. 2016a, 25–26, 34.

⁵⁷ Jokinen et al. 2016a, 27–33.

⁵⁸ Mann & Stewart 2000, 2, 46.

katson voivani käyttää viestejä tutkimuksessani samalla tavalla kuin esimerkiksi lehtien keskustelupalstoja. Ei ole todennäköistä, että tutkimuksen henkilöitä voitaisiin tunnistaa pelkkien kirjoitusten perusteella, koska käyttäjät eivät käyttäneet omia nimiään foorumilla.

Lähteeni keskustelijoiden kommunikaatiokieli on englanti, mutta kaikkien englannintaidot eivät olleet samalla tasolla. Joillekin, todennäköisesti valtaosalle, englanti oli heidän äidinkieltänsä, mutta ei kaikille. Lisäksi esimerkiksi keskustelijoiden ikä ja koulutustaso vaihtelivat, mikä vaikutti siihen, että kaikki eivät käyttäneet kieltä yhtä sujuvasti. Tämä tietysti vaikeuttaa esimerkiksi keskusteluissa käytettyjen käsitteiden tulkintaa, kaikille kirjoittajille eivät välttämättä olleet esimerkiksi sanojen synonyymien sävyerot selviä. Kuitenkin keskustelijat pystyivät kirjoittamaan viestinsä toisten ymmärtämään muotoon, ja ovat tarkentaneet viestejään, jos väärinymmärryksiä on tapahtunut. Siksi tämä ei ole ylitsepääsemätön ongelma tutkimuksessani.

Tutkimustilanne

Alena Brunner (2016) jakoi antropologisen tutkimuksen kautta Harry Potter -faneja tutkineessa gradussaan Harry Potter -tutkimuksen kolmeen pääluokkaan. Suurin osa tutkimuksista keskittyy itse sarjan kertomukseen. Toisessa suuntauksessa tarkastellaan Harry Potteria ilmiönä, etenkin kaupallisesta näkökulmasta. Kolmanneksi suunnaksi hän nimesi fanitutkimuksen kentällä narratiivin kuluttajien, vastaanottajien ja fanien tutkimuksen. Usein nämä eri lähtökohdat limittyvät tutkimuksessa.⁵⁹ Nämä tutkimuksen pääsuuntaukset ovat edelleen nähtävissä Harry Potter -tutkimuskentällä.

Etenkin kirjallisuudentutkimus on tuottanut paljon Harry Potter -tutkimusta, mutta ilmiötä on tutkittu myös muista näkökulmista. Esimerkiksi opetuksen näkökulmasta aihe on kiinnostanut, ja Pottereiden on väitetty saaneen monet lapset innostumaan lukemisesta. Toisaalta ilmiötä on tutkittu osana muuta fantasiakirjallisuutta ja sen nousua, ja näiden suhdetta esimerkiksi kristinuskoon. Lukuisissa tutkimuksissa on pyritty selittämään myös, miksi juuri Harry Potter nousi ilmiöksi.⁶⁰ Myös faniyhteisöä on tutkittu, mutta

⁵⁹ Brunner 2016, 24–25.

⁶⁰ Esim. Blake 2004, passim.

pääosin näiden käytäntöjen, esimerkiksi fanifiktio, kautta. En löytänyt tutkimusta, jossa olisi ollut samanlainen tapa tarkastella fanifoorumien keskustelua kuin minulla, etenkin keskustelun ajallista ulottuvuutta ei ole etsintöjeni perusteella tutkittu. Taikamaailman rasismia ja syrjintää on tutkittu ainakin kirjallisuudentutkimuksen puolella.

Koska tutkin Harry Potter -fanien viestejä, on tutkimukseni huomioitava olemassa oleva Harry Pottereita koskeva tutkimus. Monet tutkijat ovat päätyneet siihen tulokseen, että Pottereissa on monnikulttuurillisuuden ja suvaitsevaisuuden sanoma. Lisäksi *Harry Potterin* lukemisella näyttää olevan yhteys ennakkoluulojen vähentämiseen, varsinkin kun Harrylla on suoria kontakteja henkilöihin, joihin liitetään stigmoja⁶¹. Se, että nämä ryhmät ovat kuvitteellisia, kuten kotitontut, saattaa auttaa siinä, että ne on helpompi yleistää monenlaisiin todellisiin stigmaa kantaviin ryhmiin, kuten maahanmuuttajiin ja homoseksuaaleihin. Tärkeää on, että lukija samaistuu Harryyn, muuten ennakkoluulojen vähenemistä ei tapahdu.⁶²

Maailmalla on tehty useita Potter-kirjojen rasismia ja syrjintää koskevia opinnäytteitä, mutta asiaa ei ole tutkittu faniyhteisön näkemysten kautta. Karin E. Westman kirjoitti vuonna 2002, kuinka useimmat kirja-arvioijat olivat alkaneet huomata *Liekehtivän pikarin* jälkeen sen, että velhojen maailma muistuttaa läheisesti jästien maailmaa. Velho-maailma painiskelee nykyaikaisen Britannian ongelman kanssa, joka koskee rasistisen ja sosiaaliluokkaan perustuvaa kastijärjestelmää, johon tietty rikkaiden vähemmistö turvautuu valtansa ja kontrollinsa säilyttämiseksi. Velhoyhteisö kuvastaa ja kommentoi niin kirjojen jästimaailmaa kuin nykyistä Thatcherin jälkeistä Englantia, kuten Rowling on myöntänyt. Vaikka monissa kirja-arvioissa nähtiin rasismin ja ennakkoluulon olevan sarjassa uusi linja, Westman kirjoitti niiden olleen todellisuudessa läsnä jo aiemmissa osissa.⁶³

Westman yhdistää niin todellisen maailman kuin velhoyhteisön ennakkoluulon ja rasismin kehollisiin ja varallisuuseroihin. Myös Lana Whited tulkitsee rodun ja rasismin keskeiseksi kirjojen teemaksi. Hänen mukaansa tematiikka nousi keskeiseksi sarjan toisessa osassa, vaikka jo ensimmäinen osa antaa siitä vihjeitä, kun Harryn setä osoittaa

⁶¹ Stigmalla tarkoitetaan sitä, kuinka kerran rangaistua ihmistä epäillään usein muistakin rikkeistä, tai suurta paheksuntaa, jota useimmat yhteisön jäsenet kokevat jotain asiaa tai esimerkiksi ryhmää kohtaan.

⁶² Vezzali et al. 2015, 110, 117.

⁶³ Westman 2002, 305–306, 312.

ennakkoluuloisuutta velhoja ja noitia kohtaan. Artikkelissaan Whited vertaa sarjassa esiintyviä tärkeitä vuosilukuja niihin rotukysymystä koskeviin historiallisiin tapahtumiin, jotka todella tapahtuivat noina vuosina. Hän esimerkiksi huomauttaa, että lordi Voldemort aukaisi Salaisuuksien kammion vuonna 1942, eli natsijohtaja Adolf Hitlerin vallan aikana.⁶⁴ Salaisuuksien kammio oli yhden Tylypahkan perustajan, Salazar Luidhaisen, kouluun rakentama kammio, jonne hän kätki pedon, jonka tarkoitus oli puhdistaa koulu muista kuin puhdasverisistä noidista ja velhoista.

Moni Pottereiden antirasismiin keskittynyt tutkielma keskittyy velhojen keskinäiseen rasismiin, joka on keskeinen osa Voldemortin vastaisen taistelun juonta. Victoria Lynne Scholz (2018) käsitteli artikkelissaan kirjojen maailman sortoa ja siinä esiintynyttä kriittistä pedagogiikkaa, katsoen, että sarjan hyvät hahmot pyrkivät vapauttamaan ihmisiä ja taikaotuksia sorrosta ja voittavat esteensä oppimalla kokemuksen kautta, kun taas konnat edustavat sarjassa sortoa.⁶⁵ Taikaotusten kohtaamasta syrjinnästä on kirjoittanut esimerkiksi Jackie C. Horne (2010), joka keskittyi artikkelissaan Rowlingin tapoihin käyttää monikulttuurista ja yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden näkökulmaa antirasismiin kirjoittaessaan kotitonttujen ja maahisten kohtaamasta rasismista. Hornen mukaan näyttäisi siltä, että Rowlingin mielestä tehokkain tapa taistella ennakkoluuloja vastaan on olla kiltti toisen ryhmän edustamille yksilöille.⁶⁶ Kotitonttujen asemasta ja yhtäläisyyksistä orjuuteen ovat kirjoittaneet useat tutkijat, esimerkiksi Brychan Carey (2013). Hän kirjoitti myös, kuinka kotitontut sijoittuvat lastenkirjallisuuden orjakuvauksen traditioon.⁶⁷

Irene Visser ja Laura Kaai ovat selvittäneet bestsellereiksi nousevien kirjojen piirteitä, käyttäen hyväkseen *Harry Pottereista* kirjoitettuja arvosteluja. Suurimmiksi syiksi arvosteluista nousee heidän mukaansa Rowlingin alkuperäisyys, teoksen genrehybridisyys ja uskottavat, toisaalta ulkopuoliset mutta silti pidettävät ja sankarilliset henkilöhahmot. Heistä kunniainnoin suosiolle voisi antaa sarjan yhteiskunnalliselle kommentaarille, rodullisen toiseuden teemalle. He vetosivat tässä James W. Halliin, joka omassa tutkimuksessaan on huomannut teeman olevan usein yhteydessä bestselle-

⁶⁴ Whited 2006. Elektr. dokumentti.

⁶⁵ Scholz 2018, passim.

⁶⁶ Horne 2010, passim.

⁶⁷ Carey 2012, passim.

reihin. On kuitenkin kyseenalaista, vaikuttiko teema Pottereiden suosioon; aihe on kyllä ollut esillä joissain kirjojen arvosteluissa, mutta ei jatkuvasti tai yhtenäisesti.⁶⁸

Nettifoorumien tutkimukset on tehty muilla tieteenaloilla, kuten kielten ja kirjallisuudentutkimuksen saralla, joten historiallinen näkökulma keskustelufoorumien tarkasteluun on uusi. Tutkimukseni sijoittuu Harry Potter -tutkimuksen, vastaanottotutkimuksen, nettifoorumien tutkimuksen, lähihistorian ja fanitutkimuksen risteymäkohtaan. Lisäksi tutkimuksessani hyödynnän sosiaalispsykologista ja muuta ryhmäsuhteita, rasismia ja syrjintää koskevaa tutkimusta.

Tutkimukseeni kuuluu myös vastaanottotutkimusta, fanitutkimusta ja internetkeskusteluyhteisöjen tutkimusta. *Harry Potterin* kohdalla näitä asioita on jonkin verran tutkittu. Suomessa on tehty joitain pro gradu -töitä, joissa on tutkittu Harry Potter -fanifoorumien käyttäjiä. Henna Sorvarin gradu-tutkielma vuodelta 2014 tutki yhteisön jäsenten identiteetin muodostumista fanifiktiofoorumilla tarkastelemalla aiheita, joista käyttäjät puhuivat.⁶⁹ Sorvarin johdannosta päätellen hän on käyttänyt laajaa lähdeaineistoa, mutta hän ei tuo esille tutkimansa nettifoorumin nimeä. Hän perustelee valintaansa tutkittavien yksityisyyden suojaamisella, sillä yksi käyttäjä oli ilmaissut vastahakoisuutensa tutkimuksen suhteen. Otin työstä osin mallia omassa tutkimuksessani.

Ella Puranen (2011) puolestaan keräsi pro gradu -tutkielman aineistonsa Vuotava noidankattila -fanifoorumin⁷⁰ käyttäjiltä kyselytutkimuksena. Hän tutki miten vastaajat kokivat henkilöhahmojen kuolemat *Harry Potterissa*. Purasen tutkimuksen tuloksissa fanit olivat monesti suhtautuneet kirjojen henkilöhahmojen kuolemiin hyvin emotionaalisesti.⁷¹ Kuoleman tematiikkaa sarjassa on tutkittu monissa tutkimuksissa. Eeva Elina Louko (2007) puolestaan tutki pro gradu -työssään teematutkimuksen avulla, mitä kirjasarja merkitsi sen suomalaisille aikuislukijoille. Haastatteluissa selvisi, että *Harry Potterissa* kiehtoo ennen kaikkea taikuus ja taikamaailman erilaisuus, kirjojen viihteellisyys

⁶⁸ Visser & Kaai 2015, 201–204.

⁶⁹ Fanifiktiolla (*fanfiction*) tarkoitetaan sitä, että kirjoittaja ottaa jostain teoksesta joko tarinan tai henkilöitä, tai molempia, ja luo niiden pohjalta oman tarinansa.

⁷⁰ Vuotava noidankattila on suomenkielisistä Harry Potter -foorumeista suurin.

⁷¹ Puranen 2011, 106. Tunteen voimakkuuteen vaikutti esimerkiksi se, kuinka voimakkaasti lukija oli kiintynyt hahmoon.

ja mahdollisuus väliaikaiseen todellisuuspakoon. Myös henkilöhahmot, kieli ja hyvän ja pahan tematiikka koettiin tärkeiksi.⁷²

Kaikissa näissä opinnäytteissä Harry Potteria on lähestytty fanitutkimuksen näkökulmasta. Tämä on mielekästä, koska voidaan olettaa fanifoorumille rekisteröityvän käyttäjän olevan ainakin jossain määrin kohteen fani, jos käsite määritellään ilman sitä negatiivista sävyä, joka siihen joskus liitetään.

Kristina Busse ja Karen Hellekson käsittelevät artikkelissaan ”Identity, Ethics and Fan Privacy” (2012) faniyhteisöihin liittyvän tutkimuksen ongelmia. Tutkimuksessa tulisi huomioida, että faniyhteisöillä on taipumus pitää yhteisöjensä materiaalia ja tilaa enemmän yksityisinä kuin julkisina, siitä huolimatta että teknisesti niihin on usein pääsy kaikilla. Toisaalta faneilla on oikeus saada tunnustus teorioistaan ja jakamastaan materiaalista.⁷³ Artikkelin on hyvä johdatus asioihin, joita fanitutkimuksessa tulee huomioida, vaikka monet ongelmat jäävät silti tutkijan ratkaistaviksi.

Internettutkimuksesta on julkaistu myös eettisiä ohjeistuksia, esimerkiksi *The Norwegian National Committees for Research Ethics*’n ohjeistus ”A Guide to Internet Research Ethics”. Ohjeistuksen mukaan tutkijat voivat käyttää avoimilta foorumeilta saatavaa informaatiota ilman käyttäjien lupaa, mutta huomioiden asianosaisten yksityisyyden. Se, miten käyttäjä ymmärtää sisältönsä yksityisyyden, saattaa erota siitä, mikä teknisesti ottaen on julkista. Käyttäjillä ei aina ole täyttä ymmärrystä siitä, mikä informaatio heistä tulee julkiseksi. Pelkästään se, että netissä usein esiinnyttään pseudonyymillä, ei välttämättä takaa anonymiteettiä. Tutkijan täytyy pyrkiä tutkittavien identiteetin suojaamiseen sekä tuhoamaan heistä tutkimuksen aikana kerätty tieto, jotta heille ei koituisi haittaa tutkimuksesta. Ohjeistuksessa kommentoidaan myös lainauksien käyttöä: toisaalta suorat lainaukset mahdollistavat lähteen löytämisen helposti myös negatiivisessa mielessä, toisaalta tutkittavilla on oikeus saada sanottavansa läpi sen muuttumatta. Ei siis ole yhtä ainoaa tapaa tehdä tutkimusta.⁷⁴

⁷² Louko 2007, 63–73. Myös sitä pidettiin hienona, että kirjailija tarttui sarjassa vaikeisiin aiheisiin.

⁷³ Busse & Hellekson 2012, passim. Tutkimukseni poikkeaa sikäli artikkelin painotuksesta, etten tutki sellaisia fanien tuotoksia kuin fanitaide tai fanifiktio, joiden tuottajiin ja kuluttajiin suhtaudutaan yhteiskunnassa joskus negatiivisesti, jolloin tutkittavien anonymisointi ehkä korostuisi entisestään.

⁷⁴ ”A Guide to Internet Research Ethics” 2014. *The Norwegian National Committees for Research Ethics*. Toisaalta ohjeistuksessa kehoitetaan pyytämään avointenkin foorumien ylläpitäjiltä lupaa tutkimukseen jos

Ohjeistukseen on kirjattu myös esimerkiksi lasten oikeus tulla suojelluiksi.⁷⁵ Tutkimukseni kohteena olevista kirjoitushetkistä on jo yli 12 vuotta: silloiset alaikäiset käyttäjät eivät ole enää alaikäisiä. Myös velvollisuus mahdollisuuksien mukaan informoida tutkittavia tutkimuksesta nostetaan ohjeistuksessa usein esille.⁷⁶ En katso, että se omalta kohdaltani on mahdollista, pääosin kahdesta syystä 1) foorumin käyttäjiä oli paljon, ja vaikka kaikkien luomia viestejä ei tutkimusaineistooni päätenyt, on näitäkin hyvin paljon, ja 2) lähdeaineistoni sisällön synnystä on jo yli 12–15 vuotta. Kaikki tuskin enää käyttävät nettifoorumia.

On perusteltua, että en pyri yleistämään tutkimukseni tuloksia kaikkiin *Harry Potterin* lukijaryhmiin. Korostan, että koska tutkimusaineistoni synnystä on kulunut jo yli kymmenen vuotta aikaa, ovat fanien mielipiteet voineet muuttua ja kiinnostus sarjaan on voinut hiipua, jopa sammua. Tähän on vaikuttanut luultavasti moni seikka, kuten ikääntyminen, *Harry Potterin* viimeisen osan tavat käsitellä tutkimiani ilmiöitä, J. K. Rowlingin antamat haastattelut ja niin edelleen.

Nettikeskustelufoorumeja ja niiden käyttäjiä on tutkittu viime aikoina melko paljon, vaikkakaan tutkimustavat eivät ole vielä vakiintuneita. Matt C. Howardin artikkelin ”An epidemiological assessment of online groups and a test of a typology: What are the (dis)similarities of the online group types?” (2014) mukaan foorumien typologisoinnilla on pyritty siihen, että tutkimusten tulokset olisi yleistettävissä tietynlaisten foorumien käyttäjiin. Erilaiset nettifoorumit eroavat toisistaan esimerkiksi ryhmäidentiteetin vahvuuden ja käyttötarkoitustensa suhteen. Yksi artikkelin tutkituista foorumeista oli harrastusryhmää edustanut Harry Potter -fanifoorumi. Tutkimuksessa todettiin esimerkiksi, että sen jäsenten ryhmäidentiteetti oli huomattavasti matalampi kuin tukiryhmiä ja stigmatisoituja ryhmiä edustaneiden foorumien jäsenten.⁷⁷

mahdollista, mitä en ole tehnyt. Luvan tarve korostuu silloin, jos tutkittu aihe on sensitiivinen tai tutkittavien henkilöllisyys olisi vaarassa paljastua, mikä ei mielestäni koske tätä pro gradu -työtä.

⁷⁵ A Guide to Internet Research Ethics” 2014, 12–13. *The Norwegian National Committees for Research Ethics*.

⁷⁶ A Guide to Internet Research Ethics” 2014, 13–16. *The Norwegian National Committees for Research Ethics*.

⁷⁷ Howard 2014, 123, 128.

Harry Potter -tutkimus on usein tapahtunut fanitutkimuksen näkökulmasta. Koska koan tutkimusaineistoni fanifoorumeilta ja siten faneilta, tutustun fanitutkimukseen jonkin verran. Fanitutkimusta löytyy nykyään kiitettävä määrä. Myös suomeksi on julkaistu fanitutkimukseen liittyviä teoksia. Esimerkiksi Kaarina Nikusen väitöskirja *Faniuden aika: Kolme tapausta televisio-ohjelmien faniudesta vuosituhatteen taitteen Suomessa* (2005) on ollut minulle avuksi käsitteidenmäärittelyssä. Se tarjoaa myös tarpeellista tietoa fanikunnista ja faneista. Fanitutkimuksen näkökulma fanikuntiin on mielekäs esimerkiksi siksi, että se auttaa ymmärtämään, miksi fanit keskustelivat asioista tietyllä tavalla, esimerkiksi fani-identiteetti osin selittää fanikunnissa näkyvää yhtenäisyyden tunnetta.

Harry Potter -tutkimuksen tai kommentoinnin kytkeytyminen historiantutkimukseen ei ole uusi asia. Etenkin Voldemortin ja kuolonsyöjien analogioita natseihin ja toiseen maailmansotaan on tutkittu paljon. Esimerkiksi Nancy R. Reagin toimittama teos *Harry Potter and History* (2011) sisältää useita artikkeleita, jossa fiktiivisen velhomailman ilmiöt ja historia pyritään sovittamaan historialliseen tietoon. Reagin esimerkiksi vertasi Harry Potterin kuolonsyöjien ja kansallissosialismin ideologioita toisiinsa ja Birgit Wiedl pyrki yhdessä artikkelissaan selvittämään velhoyhteisön eristäytymisen aikajanaa suhteessa historian noitavainoihin. Sarjan sijoittuminen osin todelliseen maailmaan mahdollistaa sen pohtimisen, mitkä todelliset historialliset tapahtumat olisivat vaikuttaneet velhomailmaan ja velhojen historiaan, jos ne olisivat todellisia.

1. RAJANKÄYNTI MEIDÄN JA MUIDEN VÄLILLÄ: VERIKIISTA JA JÄSTIT

Tässä luvussa tutkin, miten fanit kirjoittivat CoS:ssa velhomaailman vereen perustuvista jaotteluista. Nostan esille niitä historian ajankohtia ja ilmiöitä, jotka keskustelijat toivat esille keskustellessaan velhomaailman ihmisten kohtaamasta ja harjoittamasta rasismista ja syrjinnästä. Ensin kuitenkin käyn läpi sitä, miten osa faneista keskusteli taikamaailman rasismista ja syrjinnästä yleisesti.

J. K. Rowlingin velhomaailmassa ei näytä tunnettavan ihonväriin kohdistuvaa rasismia, mutta jotkut puhtasveriset velhot, eli ne, joiden suvussa ei väitettävästi ole ei-maagisten ihmisten eli jästien verta, kokevat olevansa puoliveristen velhojen ja etenkin jästisyn-tyisten yläpuolella. Myös älylliset ja huomattavan ihmisenkaltaiset olennot, kuten kotitontut, ovat alistetussa asemassa, mikä voidaan tulkita rasismiksi.

Victoria Lynne Scholz on todennut, että Rowlingin fiktiivinen maailma on sortamisen maailma. Harry on tätinsä perheen sortama, Voldemort ja kuolonsyöjät toteuttavat sortoa, velhomaailmassa sorretaan sen jäseniä ja taikaotuksia, ja lisäksi taikahallinto ja osa koulun henkilökuntaa sortavat oppilaita. Aivan kuten ei-maagisessa maailmassa, velhomaailmassa on ongelmia esimerkiksi yhteiskuntaluokkien eriytymisen suhteen. Sarjan sankarit usein vastustavat konnien harjoittamaa sortoa.⁷⁸ Jaotelma, jossa sankarit vastustivat sortoa, luultavasti osin ohjasi sitä, että CoS:n keskustelijat kiinnittivät huomiota velhomaailman sortoon ja pitivät sitä vääränä.

Ketju *Enslavement & Discrimination in the Wizarding World: Thoughts and Critiques*⁷⁹ oli aktiivinen 15.7.2006–8.7.2007. Siinä käytiin vilkasta keskustelua rasismista ja syrjinnän aiheista. Ketjun olemassaolo osoittaa, että melko suuri osa faneista oli kiinnostunut sarjassa esiintyneistä tasa-arvo-ongelmista. Tarkastelujaksolleni osui yli 60 kommentoijaa. Osa viesteistä koski Rowlingin taikamaailman syrjintää ja rasismia ylipäänsä, osa taas tietynlaista, esimerkiksi kotitonttujen kokemaa, syrjintää. Käsittelen ketjun yleisellä

⁷⁸ Scholz 2018, 124–125, 143.

⁷⁹ CoS. FA. HPA. TC. *Enslavement & Discrimination in the Wizarding World: Thoughts and Critiques*, jatkossa *Enslavement & Discrimination...* Merkitsen viitteisiin aina ketjun ensimmäisessä maininnassa sen tarkan sijainnin foorumista alakeskustelualueiden kautta yksittäiseen ketjuun. Jatkossa viitataan ketjuun ainoastaan ketjun nimellä tai sen lyhenteellä. Mahdollisen lyhenteen merkitsen ensimmäiseen viitteeseen. Ketjun perään merkitsen mahdollisia esimerkkiviestejä, pääosin 3–4 viestiä, hakasulkeisiin.

tasolla kirjoitettuja viestejä heti työni aluksi ja tarkemmin rajattuja viestejä pitkin työtäni.

Moni fanifoorumille kirjoittanut ilmaisi, että velhomaailmassa on monia vaikeuksia rasismien ja syrjinnän kanssa.⁸⁰ Monista, joskaan ei kaikista, syrjinnän eri muodot koskivat niin velhojen ja noitien keskinäisiä suhteita kuin suhtautumista ei-taikoviin ihmisiin ja taikamaailman olentoihin. Esimerkiksi Tunturikiho uskoi, että kirjailijan tarkoituksena oli kiinnittää lukijan huomio syrjinnän eri muotoihin, ja että Rowling rinnasti taikamaailmaa nyky-yhteiskunnan moniin ongelmiin.⁸¹

Keskustelussa ei juuri nostettu esille yksittäisiä todellisuudessa syrjittyjä ryhmiä, kun fanit kirjoittivat Pottereiden syrjinnän kuvaavan heidän maailmaansa. Tällä saattaa olla yhteys siihen, että Potterversumin syrjityt ryhmät ovat fiktiivisiä, minkä vuoksi ne on mahdollista yleistää monenlaisiin ryhmiin.⁸² Mielenkiintoista on myös, että usein netti-foorumilla käytettiin todellisesta yhteiskunnasta tai yhteisöstä (*society*) yksikkömuotoa,⁸³ vaikka kaikki käyttäjät eivät asuneet edes samalla mantereella. Ehkä se kertoo siitä, että globaalilla fanifoorumilla ajateltiin ainakin länsimaat monella tavalla yhtenäiseksi yhteisöksi, ainakin niillä nähtiin olevan samoja yhteiskunnallisia ongelmia.

Länsimainen sivilisaatio voidaan käsittää kuvitteellisena yhteisönä, sillä länsimaisuus on merkittävä identiteetin rakennusväline monille ihmisille. Se voidaan käsittää jaettuna kulttuurisena identiteettinä, joka ylittää esimerkiksi valtiolliset rajat tai etniset eroavaisuudet niin, että ihmiset tuntevat kuuluvansa yhteen. Tällöin ihmiset olettavat jakavansa tietyt arvot, ajatukset, normit, traditiot sekä käsityksen siitä, millainen on heidän muodostamansa yhteisö ja miten se toimii. Identiteettinä länsimaisuus on koko ajan muuttuva ja siinä on ristiriitaisuuksia.⁸⁴ Näyttää siltä, että monet kokivat modernin, rasismia ja syrjintää vastustavan maailmankuvan kuuluvan yhteiseen ja jaettuun länsimaiden yhteisöön, vaikka fanit eivät käyttäneet termiä länsimaat.

⁸⁰ *Enslavement & Discrimination...* [Esim. Kultasakaali 15.7.2006, Leijonakoira 15.7.2006, Sintiainen 15.7.2006, Hydra 17.8.2006 ym.].

⁸¹ *Enslavement & Discrimination...* [Tunturikiho 15.7.2006.] Ks. myös esim. [Punailves 11.6.2007, Heinätavi 15.7.2006, Huuhkaja 16.7.2006, Vuorimetsäpöllönen 16.7.2006].

⁸² Ks. Vezzali ym. 2015, 106.

⁸³ *Enslavement & Discrimination...* [Esim. Arovarpushaukka 17.7.2006, Aarnikotka 17.8.2006, Maakotka 31.8.2006].

⁸⁴ Pennanen & Jouhki 2016, 26–27; O’Hagan 2002, 11–13.

Fanien yhteenkuuluvuuden taustalla saattoi olla myös samaan fanikuntaan kuuluminen. Jaettu mielenkiinnonkohde luo yhteenkuuluvuuden tunnetta. Tutkimuksissa on havaittu, että etenkin saippuaopperoiden katsojat listaavat yleensä yhdeksi genren vetonaulaksi sen, että sarjasta voi keskustella muiden kanssa. Useimmat tosin keskustelevat sarjoista lähipiirissä, eivät välttämättä Internetissä. Myös huumori voi olla yksi syy fani-keskusteluun osallistumiseen.⁸⁵ Voi olla, että kirjojen lisäksi Harry Potter -faneja viehätti keskustelu niistä muiden kanssa. Kaikki eivät välttämättä tunteneet henkilökohtaisesti muita Potter-faneja, jolloin yhteenkuuluvuuden tunne Internet-yhteisöön saattoi korostua. Huumoria esiintyi paljon CoS:ssa vakavankin keskustelun joukossa,⁸⁶ ja yhteinen hauskanpito varmasti loi yhteisöllisyyden tunnetta.

Joskus velhomaailman ongelmien syitä etsittiin sen vanhanaikaisuudesta, sen edistyneisyys ei kaikkien mielestä vastannut reaali maailman tai jästien maailman kehitystä.⁸⁷ Esimerkiksi eräs fani mietti, että syynä velhomaailman ongelmiin saattoi olla sen vanhanaikaisuus, syrjinnän vastustaminen on hyvin moderni asia.⁸⁸ Näissä viesteissä kenties näkyi, millaisena CoS:ssa nähtiin niin sanotut länsimaiset yhteiskunnat, sillä suuri osa keskustelijoista näyttää asuneen Pohjois-Amerikassa tai Euroopassa. Niissä 2000-luvulla hyväksyttävä, oikeaksi katsottu asenne on suvaitsevainen ja monikulttuurinen.⁸⁹ Moni piti sitä, että Rowling nosti näitä teemoja esille, hyvänä asiana. Toisaalta se, että suvaitsevaisuutta korostanut tasa-arvotietäminen oli foorumilla normi, saattoi vaikuttaa siihen, ettei siihen sopimattomia viestejä kirjoitettu yhteisön reaktion pelossa.

Rowling näyttää ennakoluuloista välittämättömän ja joskus niistä tietämättömän Harryn kautta tarjoavan vision maailmasta, joka voisi olla suvaitsevainen. Se olisi maailma, jossa kaikki nähtäisiin yksilöinä, ei ryhmänsä edustajina.⁹⁰ CoS:ssa tämä näytti olevan monen kuva ihannemaailmasta, mikä saattaa olla yksi syy siihen, että Rowlingille oltiin valmiita antamaan suuri auktoriteetti ja sarjan sanomasta pidettiin.

⁸⁵ Baym 2000, 14–15, 30.

⁸⁶ Mainittakoon esimerkiksi *Cod Squad* (suom. Turskajoukko), joka leikkimielisesti uhkaili hyökätä Rowlingin kimppuun kaloilla varustettuina, jos tämä uskaltaisi tapattaa Remus Lupinin.

⁸⁷ *Enslavement & Discrimination...* [Tiikerikissa 18.7.2006 ja 25.7.2006, Aarnikotka 17.8.2006].

⁸⁸ *Enslavement & Discrimination...*, [Kultasakaali 15.7.2006].

⁸⁹ Ks. Helgesen 2010, 18.

⁹⁰ Peppers-Bates & Rush 2012, 121–122.

Foorumilla oli erilaisia tapoja keskustella asioista. Moni aktiivinen fani korosti viesteissään kirjasarjan tuntemusta, ja kuinka faniteorioilla piti olla perusta kirjoissa. Lisäksi usein vedottiin Rowlingin haastatteluihin ja kirjoituksiin hänen virallisilla nettisivuillaan, sillä ne luettiin kaanoniin. Kaanon tarkoittaa tässä tapauksessa fanikunnan arvovaltaisiksi hyväksymiä lähteitä, ja sitä, minkä fanit hyväksyvät todella tapahtuneen tai olevan totta Potterversumissa. Monesti kaanonia ja sen tarkkaa lukemista korostaneet kirjoittivat pitkiäkin viestejä, joissa perustelivat mielipiteitään. Myös kirjojen suvaitsevaisuuden teemaan vedottiin usein, kun perusteltiin, miksi jokin faniteoria voisi tai ei voisi pitää paikkansa. Toisaalta enemmistö monien ketjujen kommentoijista saattoi kommentoida hyvin lyhyesti mielipiteensä, eivätkä kaikki tunteneet kirjoja yhtä hyvin kuin jotkut keskustelijat, esimerkiksi virheellisiä väittämiä käsitteiden sisällöstä esiintyi.

1.1. Aristokraattisten puhdasveristen asenne vastineena rasismille ja luokkajaoille

Velhoyhteisössä on jako puhdasverisiin, puoliverisiin ja jästisyntyisiin. Jotkut puhdasveriset velhosuvut väittävät, ettei niiden sukupuussa ole ollenkaan jästejä tai jästisyntyisiä. Puoliverisillä tarkoitetaan velhoja ja noitia, joilla on tiedettävästi toinen vanhemmista tai isovanhemmista jästi tai jästisyntyinen. Jästisyntyisen molemmat vanhemmat ovat jästejä. Jotkut puhdasveriset, jotka uskovat sukunsa tekevän heistä parempia kuin muista, kutsuvat jästisyntyisiä halventavalla nimityksellä ”kuraverinen”.

Foorumilla huomioitiin joidenkin puhdasveristen sukujen pitävän itseään muita parempina. Eritoten Malfoyt otettiin esimerkiksi:

[--] vihaan erityisesti koko ”kuraverinen, puoliverinen juttua”. [--] Jotkut vanhimmista puhdasverisistä perheistä (esim. Malfoyt) ovat huonoimpia velhoja, ja heillä ei ole oikeutta käyttäytyä ylimielisesti muita kohtaan.⁹¹

Joskus Malfoyn suvusta käytettiin sanaa ennakkoluuloinen.⁹² Tämä ei ole ihme, sillä Harryn kouluvihollinen on Draco Malfoy, jonka isä paljastuu kuolonsyöjäksi. Dracon

⁹¹ ”[--] I especially hate the whole ”mudblood, half-blood thing”. [--] Some of the oldest pureblood families (i.e Malfoys) are the worst wizards, and they have no right to act superior to others.” *Enslavement & Discrimination...* [Raitahuuhkaja 15.7.2006.] Ks. myös CoS. FA. HPA. *Is Harry a pure-blood? aka Were the Evanses half-bloods? aka Lily's parents, wizards?* (jatkossa *Is Harry a pure blood?...*) [Vuorikissa 2.7.2003].

alentuva asenne muita kuin puhtasverisiä kohtaan ilmenee jo varhain. Ron Weasleyn perhe on päinvastainen Malfoyn kaltaisille velhosuvuille, sillä Arthur on kasvattanut lapsensa ylpeiksi ”verenpettureiksi”, puhtasverisiksi jotka hyväksyvät jästisyntyiset.⁹³ Etenkin jästeistä kiinnostunut Ronin isä Arthur herätti ihastusta.⁹⁴ Eräs fani kommentoi:

*Hän edustaa kaikkea, minkä JKR uskoo olevan hyvää: muiden ihmisten suvaitsevaisuutta (ei-velhot mukaan lukien), lojaalisuutta, kovaa työtä ja hän aina valitsee sen mikä on oikein sen mikä on helppoa sijaan.*⁹⁵

Kaikkein suurin suvaitsevaisuuden roolimalli oli kuitenkin Tylypahkan rehtori Albus Dumbledore. Häntä kuvattiin esimerkiksi velhomaailman suvaitsevaisimmaksi mieheksi tai velhoksi, joka kunnioitti muutakin taikaväkeä.⁹⁶ Dumbledore on Harryn hengellinen ohjaaja sekä älyllinen ja moraalinen tuki, joka keskustelee Harryn kanssa vaikeistakin asioista kuten valinnoista ja niiden vaikutuksesta. Dumbledore esittää useimpien osien lopussa tarinan päämoraalisen merkityksen.⁹⁷ Dumbledore nostettiin esille kaikista hahmoista monipuolisemmissa yhteyksissä: hän ei ollut ennen kaikkea jästien ystävä kuten Arthur Weasley, tai kotitonttujen puolustaja kuten Hermione, vaan hänet nähtiin tasa-arvoisten mahdollisuuksien antajana kaikille.

Malfoyn perheen kaltaisten puhtasveristen asenne nähtiin rasistisena ja vääränä.⁹⁸ Näiden termien käyttäminen ei kuitenkaan ollut niin yleistä kuin olisi voinut olla, vaan mo-

⁹² CoS. FA. HPA. TCR. *Isn't it odd how the half-bloods are stronger than pure-bloods?* [Marmorikissa 6.6.2007]; CoS. FA. HPA. *Aunt Petunia - a squib?* [Supikoiria 27.7.2004]; Ks. myös CoS. FA. HPA. *Harry Potter and the Half-Blood Prince Discussion #9* [Tiibetinkettu 6.6.2005].

⁹³ Helgesen 2010, 19–20. Foorumilla Malfoyn ja Weasleyn perheen päinvastaisista asenteista esim. CoSA. Hogwarts. HoM. *Lucius and Arthur: school yard enemies?* [Vuoripöllönen 8.8.2004, Ukkoslintu 8.8.2004, Papuankotka 8.8.2004].

⁹⁴ Esim. CoSA. Hogwarts. HoM. *The Diggorys As Pure-Bloods* [Kyyhkynen 8.7.2004]; CoSA. Hogwarts. HoM. HoMRB. *New Minister of Magic: Arthur Weasley* [Puhpallura 30.6.2003, Akromantella 12.7.2003].

⁹⁵ ”He represents everything that JKR believes is good: tolerance of other people (including non-wizards), loyalty, hard work and he always chooses what is right over what is easy.” *New Minister of Magic: Arthur Weasley* [Puhpallura 30.6.2003].

⁹⁶ Esim. CoSA. Hogwarts. HoM. HoMRB. *All About Remus Lupin 4.0* [Naakka 29.8.2004.]; CoS. FA. HPA. *Ancient Magic - Protection, Places, People, Creatures, Blood and Gems* [Valkonaamapöllönen 1.7.2006]; CoSA. Hogwarts. HoM. HoMRB. *All About Remus Lupin v3* [Västääräkki 5.8.2004, Täplälintuhaukka 5.8.2004].

⁹⁷ Kellner 2010, 380.

⁹⁸ Esim. *Aunt Petunia - a squib?* [Haarapyrstö 11.7.2004]; CoSA. Hogwarts. HoM. HoMRB. *Aunt Petunia - a squib?* v2 [Karakali 31.7.2004], *Ancient Magic - Protection, Places, People, Creatures, Blood and Gems* [Tuhkahuuhkaja 14.7.2006].

nesti näkemys ilmaistiin muilla ilmauksilla, joissa ilmeni kirjoittajien tuominneen puhdasveristen asenteen. Kuitenkaan Malfoyn asennetta ei hyväksytty missään viestissä.

Verikategorioiden merkitystä tai merkityksettömyyttä mietittiin foorumilla monelta kannalta. Monen hahmon verestä oli omat ketjunsä, mikä osoittaa fanien olleen kiinnostuneita asiasta. Lisäksi vuonna 2007 ketjussa *Isn't it odd how the half-bloods are stronger than pure-bloods?* pohdittiin, olivatko puoliveriset velhot ja noidat taikavoimiltaan voimakkaampia kuin puhdasveriset. Selvä enemmistö ketjussa oli sitä mieltä, ettei verellä ollut väliä, vaan erot olivat yksilökohtaisia.⁹⁹ Esimerkiksi Kirjosieppo uskoi niin, lisäten kuitenkin, että jos puoliveriset olivat voimakkaampia, niin tämä oli luultavasti yhteydessä puhdasveristen tapaan mennä vuosisatojen ajan naimisiin keskenään.¹⁰⁰ Tämä on yksi esimerkki siitä, kuinka osa faneista pyrki käyttämään biologista tietoa perimästä selittämään taikamaailman ilmiöitä.

Monien mielestä verellä tuskin oli väliä Rowlingin maailmassa, koska se pilaisi kirjailijan sanomaa.¹⁰¹ Maakotka kiteytti näkemyksen seuraavasti:

*Tietenkin maaginen lahjakkuus pohjautuu vain yksittäisen velhon kykyyn [--] Mukaan lukiessaan lahjakkaita (ja lahjattomia) velhoja erilaisista taustoista, JKR tekee tärkeän kannanoton tuon kaltaisia ennakkoluuloja vastaan.*¹⁰²

Maakotka oli ainoa joka yhdisti ajattelutavan verenmerkityksestä tässä ketjussa ja kontekstissa ennakkoluuloisuuteen. Sellaisia käsitteitä kuin rasismi, syrjintä tai suvaitsevaisuus ei ketjussa käytetty. Foorumilla oli yleistä, että hahmojen syrjivistä asenteista ei käytetty näitä termejä, vaikka fanit nuo asenteet tuomitsivatkin.

⁹⁹ *Isn't it odd how the half-bloods are stronger than pure-bloods?* [Esim. Pilvimetsäpöllönen 5.6.2007, Marmorikissa 6.6.2007, Antilooppi 6.6.2007].

¹⁰⁰ *Isn't it odd how the half-bloods are stronger than pure-bloods?* [Kirjosieppo 5.6.2007]. Ks. asiaa koirien liikajalostukseen verranneet [Jaavanvarpuspöllö 5.6.2007 ja Kojootti 6.6.2007].

¹⁰¹ *Isn't it odd how the half-bloods are stronger than pure-bloods?* [Esim. Rusalka 5.6.2007, Ruskoaletti 6.6.2007, Lamassu 1.7.2007, Telkkä 2.7.2007].

¹⁰² "Of course magical talent is only based on the individual wizard's ability [--] By including talented (and untalented) wizards from a variety of backgrounds, JKR is making important statement against prejudices like those." *Isn't it odd how the half-bloods are stronger than pure-bloods?* [Maakotka 6.6.2007].

Puoliverinen Hermione nousi CoS:ssa esiin symbolina, joka osoitti puhtasveristen näkemykset verestä epätosiksi.¹⁰³ Tämä ilmeni etenkin ketjussa, jossa mietittiin, oliko Hermione jästiperheeseen adoptoitu velhoperheen lapsi.¹⁰⁴ Suurin osa ei ketjussa innostunut adoptioteoriasta: ketjussa jopa 73 % piti sitä laskelmieni mukaan hyvin epätodennäköisenä.¹⁰⁵ Hyvin moni oli sitä mieltä, että teorian toteutuminen veisi pohjaa sarjan ennakkoluuloja vastustavalta viestiltä.¹⁰⁶ Eräs fani nimesi Rowlingin viestin rasismin vastaisuudeksi: ei ole väliä, syntyykö ihminen mustaksi, valkoiseksi, naiseksi ja niin edelleen, vaan valintamme määrittävät meidät.¹⁰⁷

Historialliseen taustaan vetosi Antilooppi, jonka mukaan Rowling teki Hermionesta mallikuvan ”Tory vs. Whig” -väittelyyn, eli syntyperä vs. lahjakkuus -väittelyyn, jota käydään brittiläisessä yhteiskunnassa. Huippulahjakas Hermione tuli ”tavallisesta” kansanosasta (lainausmerkit lähteessä) ja kohtasi syrjintää niiden taholta, jotka kokivat syntyperänsä tekevän heistä parempia velhoja ja noitia. Hermione oli metafora jollekulle, joka joutuu kohtaamaan sosiaaliseen luokkaan perustuvaa syrjintää.¹⁰⁸ Näytti siltä, että rasismin, ennakkoluulon ja syrjinnän käsitteitä käytettiin jonkin verran enemmän Hermionen adoptioteoriaketjussa kuin monessa muussa verikategorioita käsitelleessä ketjussa, vaikka edelleen vähäisessä määrin suhteessa viestien kokonaismäärään. Hermione on helppo nähdä syrjinnän kohteena, eritoten Dracon kutsuttua Hermionea toisessa osassa ”kuraveriseksi”. Useimmiten asia ilmaistiin CoS:ssa kuitenkin kirjoittamalla esimerkiksi, että skenaario olisi vastoin Rowlingin viestiä. CoS:ssa odotettiin kaikkien tunnistavan suvaitsevaisuuden kirjailijan viestiksi, kenties siksi että ennakkoluulojen tuomitseminen on nykyään normi monissa maissa.

¹⁰³ *Isn't it odd how the half-bloods are stronger than pure-bloods?* [Esim. Jaavanvarpuspölli 5.6.2007, Ruskoaletti 6.6.2007, Kauris 6.6.2007].

¹⁰⁴ CoS. FA. HPA. *Hermione Adopted?*.

¹⁰⁵ Kaikki työssäni esitetyt ketjujen prosenttiluvut ovat omia laskelmiani mielipiteiden jakautumista ketjuissa tai niiden relevanteista viesteistä. Tässä ketjussa varsinkin hyvin epätodennäköisenä ja melko epätodennäköisenä teoriaa pitäneiden viestien erottelu oli vaikeaa, mutta vain vajaa 13 % näytti pitäneen teoriaa mahdollisesti toteutuvana.

¹⁰⁶ *Hermione Adopted?* [Esim. Jassana 10.7.2006, Keisarijalokotka 12.7.2006, Kultakulmapölli 12.7.2006, Rusopöllönen 13.7.2006]. Myös teoriaan, että Lily olisi ollut puhtasverinen, esitettiin että tämä olisi vastoin kirjan viestiä, esim. CoS. FA. HPA. *Something Huge About Lily Potter (and maybe James)* [Limppi 20.7.2005]; *Aunt Petunia - a squib?* [Uuttukyyhky 11.7.2004].

¹⁰⁷ *Hermione Adopted?* [Arokissa 13.7.2006]. Ks. myös [Bismarckinpölli 13.7.2006, Tunturipölli 18.8.2006, Tebo 8.6.2007].

¹⁰⁸ *Hermione adopted?* [Antilooppi 10.7.2006. Ks. myös Sepelmetsäpölli 5.6.2007, Jassana 10.7.2006, Fenekki 11.7.2006, Mindoronpöllönen 12.7.2006].

Hermione nähtiin siis kiihkoilun uhrina ja vastustajana. Voidaan kuitenkin argumentoida, että Hermione ei ole niin ennakkoluuloja vastustava symboli kuin foorumilla ajateltiin. Harry ja Hermione ovat molemmat jästien kasvattamia, mutta haluavat selvästi identifioida itsensä velhomaailmaan, sen sijaan että yrittäisivät saada velhojen käsitystä jästeistä muuttumaan. Tämä korostuu Hermionen kohdalla, koska hänellä on hyvät välit vanhempiansa.¹⁰⁹ Foorumilla tosin oli erimielisyyksiä siitä, oliko velhojen asenteessa jästeihin syrjinnän merkkejä, ja siten siitä, oliko asenteissa muutettavaa. Ikäluokkansa parhaana noitana Hermione oli kuitenkin selkeä symboli sille, että puhdasveriset elitistit olivat väärässä ajatellessaan puhdasveristen olevan parempia noitja ja velhoja.

Puhdasveristen asenteessa ja tavassa solmia avioliittoja nähtiin yhtymäkohtia elitistien historiaan. Puhdasveriset ovat pyrkineet avioliittojen avulla säilyttämään verensä puhtaana, mikä ilmenee kirjassa *Harry Potter ja Feeniksin kilta*, jossa Harryn kummisetä Sirius Musta kertoo puhdasveristen tavasta mennä naimisiin keskenään.¹¹⁰ Eräs fani kommentoi serkkujen välistä avioliittoa huomauttaen, että kuninkaalliset, etenkin Euroopassa, Lähi-idässä sekä osassa Afrikkaa, ovat usein harrastaneet keskenään ja serkkujen kanssa naimisiinmenoa, koska on haluttu säilyttää omat sukujuuret puhtaina.¹¹¹ Hän näki yhtäläisyyden puhdasverisiin.

Serkuavioliitot nostettiin CoS:ssa esille usein negatiivisessa sävyssä,¹¹² ja viesteissä huomioitiin puhdasveristen naimakauppojen muistuttaneen aristokraattien vastaavia.¹¹³ Jästiaatelisten eliittiperheen jäsenet eivät voineet naida omaa yhteiskuntaluokkaansa alempaa tulleita riskeeraamatta perintöään. Yhden perheen jäsenen väärän naimakaupan katsottiin häpäisevän koko perheen, mikä piti paikkansa myös Rowlingin velhomaailmassa.¹¹⁴ CoS:ssa tätä pidettiin jonkinlaisena osoituksena suvaitsemattomuudesta, mutta yleensä serkuavioliitoista keskusteltaessa negatiivinen sävy näytti nousseen eritoten

¹⁰⁹ Maza 2012, 430–431.

¹¹⁰ Rowling 2004, 140–146. Ks. myös Rowling 2001c, 139.

¹¹¹ *The Diggorys As Pure-Bloods* [Afrikanhuuhkaja 8.7.2004].

¹¹² *Isn't it odd how the half-bloods are stronger than pure-bloods?* [Esim. Kirjosieppo 5.6.2007, Aarnikotka 6.6.2007, Varpunen 6.6.2007]. Ks. myös *The Diggorys As Pure-Bloods* [Menninkäinen 8.7.2004]; CoS. FA. HPA. *The Noble and Most Ancient House of Black* [Papuankotka 23.6.2003].

¹¹³ *The Noble and Most Ancient House of Black* [Kekäleletti 23.6.2003, Taka 24.6.2003].

¹¹⁴ Loiacono & Loiacono 2011, 178–179.

näiden liittojen tabuluonteesta, ja ne yhdistettiin sisäsiittoisuuteen. Tosin pari fania huomautti, että serkun naiminen ei ole aina sisäsiittoista.¹¹⁵

Länsimaissa serkkuja pidetään nykyään niin läheisinä sukulaisina, että serkusten väliset avioliitot ovat usein tabu.¹¹⁶ CoS:ssa serkkuavioliitoista keskusteltaessa oli yleisempää puhua asiasta viitaten biologiaan ja lähisukulaisuuteen kuin keskustella varsinaisesti tradition syrjivyydestä; koska kaikilla velhoilla ja noidilla ei katsottu olevan tarpeeksi puhdas veri, täytyi mennä naimisiin serkkujen kanssa. Toki serkkuavioliitoista puhuminen negatiiviseen sävyyn tapahtui silloinkin, kun kritisoitiin puristipuhdasveristen asenteita, mutta monesti näytti siltä, että keskustelijat suhtautuivat negatiivisesti serkkuavioliittoihin yleisesti.

Puhdasverisyyden määritelmä: genetiikkadiskurssi ja aristokratiaan vertautuminen

Foorumilla esiintyi paljon sekaannusta puoliverisen ja puhdasverisen velhon/noidan rajasta, sillä kirjoissa ei ollut selkeää määritelmää termeille. Monesti sekaannus aiheutui siitä, että molemmat Harryn vanhemmat olivat maagisia, mutta Harry luokitellaan puoliveriseksi eikä puhdasveriseksi, koska hänen äitinsä oli jästisyntyinen.¹¹⁷ Kirjoissa Harryyn viitataan johdonmukaisesti puoliverisenä.

Osa faneista kytki puhdasverisyysasian vahvasti genetiikkaan.¹¹⁸ Tällöin puhdasveriset nähtiin taikaihmisinä ilman yhtään jästiverta suvuissaan, ja jästit ihmisinä, joilla ei ole ollenkaan taikaverta.¹¹⁹ Esimerkiksi Kolibrihaukasta puhdasveristen sukupuussa ei voinut olla muita kuin täysin puhdasverisiä velhoja ja noitia. Hän vertasi velhojen ja jästien liittoja siihen, kuinka silloin kun tummaihoisen menee naimisiin valkoihoisen kanssa, niin heidän jälkeläisensä ovat aina osin valkoisia.¹²⁰ Punalakki ajatteli samoin ja kirjoitti

¹¹⁵ *The Noble and Most Ancient House of Black* [Jeti 25.6.2003, Opaalisilmä 30.6.2003]. Moni ketjussa kutsui puhdasverisiä sukuja sisäsiittoisiksi.

¹¹⁶ Paul & Spencer 2008. Elektr. dokumentti.

¹¹⁷ Ks. *Is Harry a pure blood?*... [Esim. Lehtopöllö 6.7.2003, Pallosalama 15.7.2003]. Katso myös *Hermione Adopted?* ja CoS. FA.HPA. DS. *Pure blood vs. Half Blood vs. Mudblood*.

¹¹⁸ *Is Harry a pure-blood?*... [Esim. Pahankoura 20.7.2003, Tummasarvipöllö 24.6.2004, Intianvarpuspöllö 27.7.2004]; *Aunt Petunia - a squib?* [Pilvimetsähaukka 19.7.2003].

¹¹⁹ *Hermione Adopted?* [Suopöllö 14.7.2006, Kahvipöllönen 14.7.2006]; *Aunt Petunia - a squib?* [Röpelöniska 2.7.2003].

¹²⁰ *Is Harry a pure-blood?*... [Kolibrihaukka 4.7.2003, 10.7.2003].

taikuuden olevan perheissä kuin rotu.¹²¹ Kukaan muu ei ketjussa verrannut asiaa näin suoraan rotukäsitteeseen. Toisessa ketjussa velhoista ja jästeistä kirjoitettiin kerran eri rotuina (*race*).¹²² Tämä ehkä kuvasti käsitteen taipuvuutta arkikielessä, vaikka henkilöitä samasta etnisestä taustasta ei yleensä ymmärretä eri rotujen edustajaksi yhden erottavan tekijän perusteella. Rowlingin maailmassa taikomiskyvyllä tai sen puutteella ei näytä olevan yhteyttä ihmisen etniseen taustaan.

Eräässä ketjussa esimerkiksi eurooppalaisista ja aasialaisista kirjoitettiin välillä eri rotuina, mutta toisaalta osa puhui samasta asiasta etnisyyden tai kansallisuuden käsitteillä.¹²³ Suuri osa olinpaikkansa ilmoittaneista CoS:n käyttäjistä oli Yhdysvalloista, joissa rodun käsitteellä on pitkä perinne orjuuden ja rotuerottelun perintönä. Se vaikuttaa monien ihmisten identiteettien rakentumiseen sekä on merkittävässä osassa poliittisessa retoriikassa.¹²⁴ CoS:ssa ei rotua määritelty, mutta näyttää siltä, että pääosin rotu-sana käsitettiin biologian määäämien ominaisuuksien ja perimän kautta pikemminkin kuin kulttuurisesti rakennettuna käsitteenä.

Foorumilla keskusteltiin paljon siitä, miten taikomiskyky periytyi. Magian periytyvyyden loogisuus näytti joistakin keskustelijoista edellyttäneen genetiikan sääntöjen noudattamista. Yksi fani ilmaisi asian varsin vahvasti kirjoittaessaan, että Rowlingin täytyisi kirjoittaa kuinka jästeistä tuli maagisia, sillä satunnainen maagisuus ”ei ole uskottavaa nykyaikana [--]”.¹²⁵ Hänelle eräs fani totesi, että ‘se on magiaa’ saattoi olla ainoa selitys, joka annettaisiin.¹²⁶ Moni olikin valmis hyväksymään sen, että fantastisilla elementeillä ei tarvitse olla loogista perustelua sarjassa, tai että sellaista olisi tässä tapauksessa jopa mahdotonta antaa.¹²⁷ Esimerkiksi Antiloopista taikuuden geneettisyys oli tieteellisesti mahdotonta Rowlingin maailmassa. Rowlingin pointti hänen mukaansa

¹²¹ *Is Harry a pure-blood...*, Punalakki 11.7.2003.

¹²² CoSA. Hogwarts. HoM. *Anti- muggles sentiments in harry potter* [Raitavarpuspölli 30.6.2004].

¹²³ CoSA. Hogwarts. HoM. *Under Representation Of Asians In Harry Potter*.

¹²⁴ Sinokki 2017a, 24.

¹²⁵ “*It isn’t believable in this day and age [--].*” *Aunt Petunia - a squib?* [Mngwa 29.7.2003].

¹²⁶ *Aunt Petunia - a squib?* [Haarapyrstö 29.7.2003]. Ks. myös CoSA. Hogwarts. HoM. *Is magic genetic?* -ketju. J. K. Rowling on antanut magian geeneistä ilmeisesti erilaisia vastauksia, joskus kytkien sen geeneihin, mutta foorumilla liikkui tieto, että kirjailija olisi sanonut, ettei magialla ja geeneillä ollut tekemistä toistensa kanssa, ks. *Is magic genetic?* [Uuttukyyhky 12.7.2004].

¹²⁷ *Is magic genetic?* [Esim. Valkomerikotka 11.7.2004, Servaali 11.7.2004, Sfinksi 12.7.2004, Rosvokotka 12.7.2004].

olikin, että ihmisten täytyy saada toteuttaa lahjakkuuttaan ja ettei lahjattomia ihmisiä pidetä yhteiskunnan huipulla heidän esivanhempiensa vuoksi.¹²⁸

Kaikki eivät käyttäneet puhtasverisyyden määrittelyyn genetiikkaa,¹²⁹ mutta genetiikalla näytti olleen yllättävän vahva rooli monen fanin puhtasveristen määritelmässä. Tämä osoitti, kuinka vahvasti luonnontieteet vaikuttivat 2000-luvun ihmisten maailmankuvaan länsimaissa. Kovin syvällistä tietoa genetiikasta useimmilla keskustelijoilla ei näyttä olleen, vaan fanit tukeutuivat omaan puutteelliseen tietoonsa asiasta. Joskus magian geneettisen perustan kieltäminen johtui siitä, että osa faneista ei nähnyt, miten se olisi mahdollista. Osa selitti asiaa myös kirjojen ennakkoluuloja vastustavalla viestillä. Toisaalta hekään, jotka ajattelivat magialla olleen geneettinen pohja, eivät osanneet selittää asiaa aukotta. Fanifoorumilla oli toisaalta yleistä puhua verestä tai veriperimästä geenien sijaan tai niiden rinnalla. Tämä heijasti kirjojen sanastoa.

Rowlingin velhomaailman genetiikasta on tehty myös tieteellisiä analyyskejä. Esimerkiksi St. Catherinen yliopistossa biologiaa opiskelleiden Coutney Agarin ja Juia Terkin hypoteesin mukaan taikavoimat voisivat johtua tietyistä periytyvyystavoista, jotka ohjaisivat taikomiskykyä koodaavan geenin periytymistä ja esiintymistä.¹³⁰ Kirjoittajat ovat sukupolvea, joka kasvoi lukien Harry Pottereita.¹³¹ En voi tietää, seurasivatko esimerkiksi Agar ja Terk aikoinaan fanikunnan keskusteluja, muttei liene mahdotonta, että fanikunnassa käydyt keskustelut ovat vaikuttaneet siihen, mitä osa lukijoista on myöhemmin tutkinut esimerkiksi yliopistossa. CoS:ssa ei vedottu tutkimuksiin Potterversumin genetiikasta, eikä sellaisia kenties vielä ollut. Ylipäänsä lähteessäni ei viitattu tutkimuksiin ja on vaikea sanoa, kuinka paljon tutkimus on vaikuttanut fanien tapoihin tulkita kirjasarjaa. Toisaalta ainakin pari käyttäjää kirjoitti olevansa kirjallisuuden opiskelija, mikä on voinut mahdollistaa heille pääsyn tutkimuksiin, sekä netissä on ollut ei-

¹²⁸ *Hermione Adopted?* [Antilooppi 14.7.2006]. Myös *Is Harry a pure-blood?...*, [Haisku 11.7.2003] näki Rowlingin vastustavan uskomusjärjestelmää, jossa ihmisen lahjakkuus olisi yhteydessä sukutaustaan, minkä vuoksi kirjailija tuskin selittäisi magian periytyvyyttä.

¹²⁹ Esim. *Hermione Adopted?* [Ruokki 8.6.2007, Jaavanpöllönen 23.6.2007]; *Aunt Petunia - a squib?* [Paha Henki 28.7.2003, Tiikeri 11.7.2004]. Osa ajatteli, että puhtasverisyydessä käytetään esivanhempien (*ancestry*) konseptia, esim. *Is Harry a pure-blood?...* [Lohikäärme 20.7.2003, Nundu 24.6.2004, Tulisatakieli 25.6.2004, Intianhuuhkaja 28.7.2004].

¹³⁰ Teorian mukaan taikuuden periytyminen tapahtuisi autosomaalisessa dominoivassa geenissä, mutta myös epistaasi (tapahtuma, jossa yhden geenin esiintymistä muuttaa tai peittää toinen geeni) vaikuttaisi velhogeenin esiintymiseen. Vaikka ihmisellä olisi taikomisgeeni, saattaisi toinen geeni aiheuttaa sen, ettei ihminen pysty taikomaan. Agar & Terk 2015, 187–190.

¹³¹ Tämä on teoksen *A Wizard of Their Age. Critical Essays from the Harry Potter Generation* (2015) idea.

tieteellisiä artikkeleita. Jossain määrin ne ovat varmaan keskustelua ohjanneet, mutta suoraa innostusta fanit eivät ilmaisseet niistä saaneensa.

Kiinnostus taikuuden genetiikkaan ja velhomaailman verijaotteluun näkyi myös surkki-keskusteluissa. Surkit ovat noidille ja velhoille syntyviä lapsia, jotka eivät pysty taikomaan. Esimerkiksi sitä pohdittiin, mitä kategoriaa surkkien taikomiskykyiset lapset edustaisivat.¹³² Tämä keskustelu oli kuitenkin huomattavasti harvinaisempaa kuin taikuuden periytyvyydestä yleisesti käyty keskustelu. Lisäksi genetiikka hiipi mukaan ihmisiä koskeneeseen keskusteluun, kun fanit pohtivat, oliko ihmisisillä periytyvä vai ei.¹³³ Tuon tämän ilmi siksi, että kysymys geeneistä ja niiden vaikutuksesta Potter-versumissa oli foorumilla toistuva keskustelunaihe.

Keskustelussa oli osin kysymys siitä, miten eri lukijat käsittivät kirjailijan oikeuden luoda sellainen maailma ja sen lait kuin hän itse halusi, ja missä määrin hänellä oli velvollisuus noudattaa modernin tieteen ja logiikan lajeja ollakseen uskottava kirjailija. Toisaalta lukijat peilaavat lukemaansa omaa maailmankuvaansa vasten, myös silloin kun kyseessä on fantasiakirjallisuus. Osin se, että *Harry Potter* sijoittuu niin sanotusti todelliseen maailmaan, eikä keksittyyn fantasiamaailmaan tai toiseen todellisuuteen, luultavasti nosti odotuksia siitä, että sarja ei voisi olla liikaa ristiriidassa tieteen kanssa.

Keskustelussa puhdasverisyydestä oli myös historiallisuuteen kytkeytynyt puoli, sillä myös se, kuinka kauas puhdasverisyyden piti suvussa mennä, jotta vanhat puhdasveriset suvut hyväksyvät henkilön puhdasveriseksi, herätti keskustelua. Osa ajatteli, että puhdasverisillä velhoilla on jonkinlainen hierarkia niin, että he arvostivat enemmän kauan puhdasverisinä olleita sukuja kuin vasta jonkin aikaa sellaiseksi luokiteltuja.¹³⁴ Eräs fani ehdotti, että useimmat luultavasti laskivat velhon isovanhemmista saakka, mutta Malfoyt sekä heidän kaltaisensa kauemmas.¹³⁵ Toinen fani vertasi asiaa siihen, kuinka holo-kaustin aikana ihmiset nähtiin puolijuutalaisina tai neljäsosajuutalaisena, tai 1800–1900-

¹³² CoS. FA. HPA. *Snape's Parents v2*; CoSA. Hogwarts. DS. *Is it possible Lily's grandparents were magical?*. Myös *Aunt Petunia - a squib?* [Esim. Tylli 4.7.2003, Hyönteishuuhkaja 5.7.2003, Kanelipöllönen 28.7.2003].

¹³³ Ks. esim. CoSA. Hogwarts. HoM. HoMRB. *All About Remus Lupin 2.0* [Pikkukiljukotka 9.7.2004]; CoS. FA. HPA. *All about Remus Lupin* 28.7.2003–29.7.2003 keskustelu; CoS. FA. HPA. *Lupin in HBP* päivän 28.7.2005 keskustelu.

¹³⁴ CoSA. Hogwarts. HoM. HoMRB. *The Young Severus Snape* [Ottoletto 21.6.2004]. Ks. myös *Is Harry a pure-blood?*... [Tupsupöllönen 9.7.2003].

¹³⁵ *Is Harry a pure-blood?*... [Sarvipöllö 9.7.2003. Ks. myös Brasilianpöllö 6.7.2003].

luvuilla käytetyn sellaisia käsitteitä kuin *octoroon*.¹³⁶ Tässä yhteydessä fanit eivät puhuneet syrjinnästä, vaikkakin muutaman kerran esiintyi ilmaisuja, joista ilmeni kirjoittajien pitäneen jaottelua typeränä.

Moni fani mietti asiaa Rowlingin viestin kannalta. Esimerkiksi Mäyrästä Rowlingin viesti saattoi olla: ”ei pidä laittaa ihmisiä ryhmiin ja sanoa heidän olevan vähemmän velhoja/ihmisiä kuin muut. Se on täsmälleen mitä natsit tekivät.”¹³⁷ Mäyrä nosti esille natsien teot ja ideologian varoittavana esimerkkinä ja suuntasi lukijan ajatukset rasismiin, mutta ei itse käyttänyt termiä kuten Merenni. Tämä huomautti, että oli mahdollista, kuten todellisen maailman rasisen genealogian historiassa, että tietyn sukupolven jälkeen veren ”saastuminen” (lainausmerkit lähteessä) nähtiin puhdasveristen keskuudessa korjaantuneen. Tosin puristirasistit inttivät silloinkin, että pienikin määrä likaista verta korruptoisi sukulinjan ainiaaksi, minkä vuoksi sekaantumisia ”likaisiin” (lainausmerkit lähteessä) liittoihin usein salattiin.¹³⁸

Toisaalta Harmaakarhun mielestä puhdasverisyyden sääntöä ei pohjattu rassistiseen ennakkoluuloon kuten natseilla, vaan vanhojen aikojen aristokratiaan. Jos henkilöstä tehdään ritari ja hän avioituu aristokraatin kanssa, heidän jälkeläisensä on aristokraatti, muttei verrattavissa ylhäisimpien sukulinjojen jälkeläisiin. Fani näki, että ennakkoluulot jästejä kohtaan olivat sosiaalisiiin luokkiin perustuvia: vaikka Weasleylet olivat puhdasverisiä, heitä inhottiin heidän köyhyytensä vuoksi.¹³⁹ Tällaiset viestit ovat selviä osoituksia siitä, kuinka osa faneista teki tulkintoja Potterversumista käyttäen apunaan tietoja todellisesta historiasta.

¹³⁶ *Is Harry a pure-blood?...* [Puolihahmo 10.7.2003]. *Octoroon* tarkoittaa ihmistä, jonka esi-isistä 1/8 on mustia. Käsite on vanhanaikainen, enkä löytänyt sille suomennosta.

¹³⁷ ”you shouldn’t put people into groups and say they are lesser wizards/humans than other. That is exactly what the nazis did.” *Is Harry a pure-blood?...* [Mäyrä 6.7.2003].

¹³⁸ *Is Harry a pure-blood?...* [Merenni 20.7.2003]. Myös esim. *Aunt Petunia - a squib?* [Mngwa (esim. 31.7.2003)] ymmärsi kuraverisen viittaavan ”likaiseen vereen”. Lainausmerkit lähteessä. Varsinkin kesällä vuonna 2004, Rowlingin sivujen infoon perustuen, moni arveli, että pienikin määrä jästivertaa tekisi velhosta puoliverisen niiden silmissä, jotka välittävät asiasta, esim. *Is Harry a pure-blood?...* [Varpushaukka 20.7.2003, Pokkuroija 28.7.2004]; *Pure blood vs. Half Blood vs. Mudblood* [Matkijalin-tuhaukka 30.6.2006]; *Aunt Petunia - a squib?* [Alma 10.7.2004].

¹³⁹ *Is Harry a pure-blood?...* [Harmaakarhu 12.6.2004 ja 13.6.2004]; CoSA. Hogwarts. HoM. *English history: the Wars of the Roses and the Wizarding wars?* [Harmaakarhu 13.6.2004]. Ks. myös CoSA. Hogwarts. TCR. *How many generations does it take for someone to be a Pure-Blood?* [Kissakettu 28.7.2004], joka pohti asiaa 1600–1700-lukujen Ranskan aristokratian pohjalta.

Rowlingin tekstissä on nähtävillä yhteys aristokratian ja pahuuden välillä. Vauraus on hyvää vain niiden käsissä, jotka ovat joutuneet kokemaan puutetta, kuten Harry. Rowlingin maailma korostaa moninaisuutta, mutta aristokraatit eivät kuulu siihen, sillä he eivät ole ansainneet työllään paikkaansa siinä. Velhomaailman aristokratia rikkauksiin yhdistyy usein uusnatsismiin sekä rasismiin.¹⁴⁰ Voldemortin ideologia nojautuu elitismiin, jonka rikkaat puhdasveriset saattavat nähdä houkuttelevana. Malfoy tutustuttavat lukijat Voldemortin ideologiaan jo ennen kun Voldemort itse esiintyy. Malfoy on helppo nähdä etuoikeutettuina aristokraatteina, jotka pyrkivät säilyttämään oman asemansa. Vaikka velhomaailmassa ei näytä olevan varsinaisia aristokraattisia arvonimiä, puhdasveriset listataan rekisteriin ja heidät voi tunnistaa tietyistä ominaisuuksista, esimerkiksi vauraudesta, sukulinjasta, julkisesta vallasta ja kotitonttujen käytöstä.¹⁴¹

Yhteys puhdasveristen ja aristokratian välillä nostettiin esille CoS:ssa, kun fanit huomioivat puhdasverisyyden tuoneen heidän mieleensä aristokratian. Malfoyn vertautuminen aristokratiaan osoitti fanien tietoutta yhteiskuntaluokkien historiasta. Silloin kun aristokratia mainittiin, tehtiin se negatiivisissa yhteyksissä, mikä voi johtua siitä, että taikamaailmassa aristokraatit ovat pahoja, tai myös reaali maailman kuilusta rikkaiden ja muiden luokkien välillä.

CoS:ssa ilmeni ajatus siitä, että Rowling kommentoi sarjallaan luokkajakoja yleisemminkin. Eräs fani näki, että Rowling oli tarkoituksella huomionut Britannian luokkayhteiskunnan kirjoissaan. Jästisyntyisiä tuli kaikista yhteiskuntaluokista, kun jästimaailmassa näiden luokkien edustajat eivät kohtaisi.¹⁴² Luokkajako onkin Isossa-Britanniassa edelleen voimakas. Ison-Britannian yhteiskuntaluokkaan vertautuminen oli loogista, koska Rowling on britti.

Taistelu vastakkaisten yhteiskuntaluokkakäsityksen välillä on voimakkaasti esillä Potterissa. Dumbledoren ja Voldemortin idealisoimat sosiaaliset rakenteet ovat tyystin erilaisia, edellisen kannattaessa kaikkien ihmisten, ja otusten, tasa-arvoa ja jälkimmäisen puhdasveristen valtaa. Jotkut omaa etuaan ajavat puhdasveriset uskovat, että sukuperimä määrää ihmisen paikan, kuten Ison-Britannian aristokraatit korostivat luokkajakoa

¹⁴⁰ Helgesen 2010, 22–23.

¹⁴¹ Loiacono & Loiacono 2011, 173–175.

¹⁴² CoS. FA. HPA. *Book Two "Key" to Series?* [Andienkissa 19.7.2004].

1800-luvulla. Toisaalta myös Dumbledore kannattajineen luokitteli velhot ja noidat heidän perimänsä mukaan, tunnustaen näin hierarkian olemassaolon, vaikka ei ajatellut sillä olevan merkitystä.¹⁴³ Lähteessäni fanit eivät huomioineet, että Rowlingin tavassa esittää yhteiskuntaluokkien taistoa olisi ongelmia, mutta Susan Hallin mukaan Rowling osoittaa jonkin verran työväen yhteiskuntaluokkaan liittyviä ennakkoluuloja kirjoissa¹⁴⁴. CoS:ssa ilmeni ajatus hierarkian turhuudesta, mutta kaikki olivat tietoisia sen olemassa olosta ja käyttivät sen käsitteitä, kuten puoliverinen, kuvaamaan hahmoja.

Keskustelu puhdasverisyyden määritelmästä muuttui jonkin verran vuonna 2004, kun Rowling kirjoitti kotisivulleen termin syntyneen sellaisten ihmisten toimesta, joille erotelulla oli väliä ja ilmaisevan luojiensa ennakkoluuloja. Hän vertasi niitä natsien käytämiin taulukoihin. Luokitus riippui englanninkielisen määritelmän mukaan henkilön äidin isovanhemmista.¹⁴⁵ Määritelmän jälkeenkin moni keskittyi pohtimaan määritelmää puhdasveristen näkökulmasta, eikä suoraan syrjinnän tai rasismien kautta, vaikka määritelmä olisi antanut siihen tilaisuuden. Osin tämä johtui ehkä siitä, että fanit keskittyivät pääosin ketjujen pääaiheisiin, jotka yleensä käsittelivät aiheita rajatusta näkökulmasta. Voi kuitenkin olla, että osa faneista kartteli, tietoisesti tai muuten, rasismien tai syrjinnän ottamista suoraan esille.

Eräs fani ihmetteli, että jos puhdasveriseksi pääsi jo toisen sukupolven velho, miksi se oli velhomaailman aristokratia.¹⁴⁶ Tässäkin ketjussa esitettiin, että vaikka asiaa ei ollut sanottu, vanhojen ja uusien puhdasveristen sukujen vaikutusvallassa näytti olleen eroja.¹⁴⁷ Yhteiskuntaluokan määräytyminen ei varsinkaan Isossa-Britanniassa nojaa pelkästään vaurauteen. Niin sanotusti vanha raha antaa enemmän statusta kuin kaupan kautta saatu uusi raha, mutta monesti ei-rahalliset asiat määrittävät ihmisen sosiaalista luokkaa rahaa enemmän. Weasleyt eivät ole niin rikkaita kuin Malfoyt, mutta heidän verensä asettaa heidät jokseenkin tasavertaiseen asemaan näiden kanssa. Velhojen jaottelu veren

¹⁴³ Loiacono & Loiacono 2011, 181–184, 186.

¹⁴⁴ Selvästi työväenluokkaa edustavien hahmojen puhetapa kuvastaa sarjassa stereotyyppistä työväenluokan puhetta kielioppivirheineen, ja työväenluokkahahmot käyttäytyvät eettisesti kyseenalaisella tavalla. Toisaalta kirjallisuudessa sisäoppilaitoksen genre, josta Rowling ammensi, on täynnä yhteiskuntaluokkien esitystapaan liittyviä ongelmia ja yhteiskuntaluokka on myös klassinen elementti brittiläisessä huumoris-
sa. Hall 2011, 285–287, 290.

¹⁴⁵ *Is Harry a pure-blood?*... [Valkopäämerikotka 26.7.2004]. Määritelmä on sittemmin Rowlingin kotisivuilta poistettu. Moni fani kuitenkin kopioi määritelmän fanifoorumille.

¹⁴⁶ CoSA. Hogwarts. HoM. *Pure Blood Lines* [Seireeni 31.7.2003].

¹⁴⁷ *Pure Blood Lines* [Ouruboros 31.7.2003. Myös Kuikka 31.7.2003].

mukaan kommentoi todellisen maailman yhteiskunnallista hierarkiaa, vaikka on Row-
lingin keino kirjoittaa piilotetusti myös sellaisista asioista kuin rasismi ja antisemitis-
mi.¹⁴⁸ Monilla CoS:n keskustelijoilla oli käsitys Malfoyn perheestä vanhan rahan suku-
na. Sarjan tunnistettiin kommentoineen todellisen maailman yhteiskunnallista hierarkiaa
ja rasismia, mutta jälkimmäinen sai enemmän huomiota.¹⁴⁹

Taikuuden ja puhdasverisyyden geneettisestä perustasta puhuttaessa puhdasverisyyden
käsitteen syrjivä puoli jäi vähemmälle kuin termin kuvastamasta ideologiasta keskustel-
taessa. Keskustelu oli kuitenkin vahva osoitus siitä, kuinka moni tulkitsee *Harry Potteria*
luonnontieteellisen maailmankuvan linssien läpi. Geneettistä selitystä kaivanneet edus-
tivat genetiikkadiskurssia. Silloin, kun määrittelyssä käytettiin hyväksi historiallista
tietoa esimerkiksi aristokratiasta, myös jaottelun syrjinnällinen puoli nousi esille. Osa
tulkitsee puhdasverisyyttä velhomaailman aristokratiana, ja tarkastelivat verikiistaa histo-
riallisten tietonsa valossa aristokratiasta. Osa näki velhojen verijaon perustuvan rasis-
miin, osa taas enemmänkin luokkajakoon perustuviin ennakkoluuloihin.

Luokittelut neutraaleina kuvauksina ja sorron merkkeinä

Verikiistaan kuuluu oleellisesti loukkaus ”kuraverinen”, halventava nimitys jästisynty-
sille. Osa faneista oli ymmärtänyt, että kuraverinen oli loukkaava termi myös puoliveri-
sille.¹⁵⁰ Esimerkiksi eräs fani huomioi, että puoliverisyys ei näyttänyt velhomaailmassa
olleen ylpeyden aihe, johtuen dominoivassa asemassa olevien puhdasveristen asentees-
ta. Hän näki puoliverisen käsitteen sisältävän historiasta juontuvan ennakkoluulon ele-
mentin, voisihan jako olla pelkästään velhoihin ja jästeihin. Hän vertasi tätä mustien ja
valkoisten ihmisten jakoon, joka kummitteli niidenkin ihmisten takaraivossa, jotka sa-
noivat, etteivät ole rasisteja.¹⁵¹

¹⁴⁸ Hall 2011, 287–288.

¹⁴⁹ Esimerkiksi eräs fani huomioi, että Rowling oli verrannut puhdasverisyyden määräytymistä juutalais-
ten holokaustiin. Hän näki yhtäläisyyksiä myös Amerikan alkuperäiskansojen kohteluun sekä Etelä-Afri-
kan rotusyrjintään. CoSA. Hogwarts. HoM. *Is Snape a pure-blood?* [Mwalinpöllönen 16.8.2004].

¹⁵⁰ *Is Harry a pure-blood?*... [Lohikäärme 20.7.2003]. Ks. myös esim. [Kirkupöllö 20.7.2003, Haara-
pyrstö 25.6.2004]; *Aunt Petunia - a squib?* [Kanelipöllönen 28.7.2003, Intianhuuhkaja 15.6.2004, Afri-
kanviitapöllö 27.7.2004]; *Lupin in HBP* [Perunpöllönen 26.7.2005].

¹⁵¹ *Harry Potter and the Half-Blood Prince Discussion #9* [Arovarpushaukka 17.6.2005 ja 19.6.2005];
[Tiibetinkettu 19.6.2005 ja 20.6.2005] näytti olleen samaa mieltä. Heinäkuussa 2005 useampi keskustelija
kallistui sille kannalle, että puoliverinen prinssi oli luultavasti loukkaava nimitys.

Erästä keskustelijasta puoliverinen näytti fanaattisimmille puhdasverisille olevan miltei yhtä paha asia kuin ”kuraverinen”, vaikka ei nähnyt käsitteen koskevan puoliverisiä.¹⁵² Yhdestä fanista näytti siltä, että ”puhdasverisyyden” ja ”jästin” määritelmät (lainausmerkit lähteessä) olivat yhtä mielivaltaiset kuin rodun määritelmät, nostaen esille natsien arjalaisuuden määritelmän.¹⁵³ Liitokotka huomautti, että puoliverinen saattoi olla käsite, jota yksi ryhmä käytti neutraalina kuvauksena ja toinen loukkauksena. Vaikka termi oli luotu ennakkoluulojen pohjalta, se ei välttämättä enää kantanut negatiivisuutta modernissa puheessa.¹⁵⁴ Eräs fani suoraan huomautti, ettei puoliverinen näyttänyt olevan velhomaailmassa halventava termi.¹⁵⁵ Useimmat fanit eivät näyttäneet ajattelevan, että puoliverinen oli aina tai edes yleensä loukkaava käsite, vaan sitä käytettiin foorumilla usein neutraalina käsitteenä.

Useat fani käytti puhdasveristen agendasta ja veren puhtaudesta puhuttaessa lainausmerkkejä tai heittomerkkiä sellaisten sanojen kuin ”puhdas” tai ”likainen” kohdalla. Eritoten ”kuraverinen” saatettiin kirjoittaa lainausmerkeissä tai vastaavissa.¹⁵⁶ Tämän voi tulkita niin, että osa faneista halusi ilmaista, ettei uskonut termien takana olevaan ideologiaan tai he eivät pitäneet näistä käsitteistä. Kaikilla nämä termit eivät olleet erikoismerkeissä, vaikka termin sisältö tuomittiin.

Monet fanit ymmärsivät ”kuraverisen” rasistiseksi ilmaukseksi.¹⁵⁷ Suurempi osa faneista ei kutsunut ilmaisua suoraan rasistiseksi, mutta ymmärsivät sen loukkaavana ennakkoluulojen ja suvaitsemattomuuden ilmauksena.¹⁵⁸ Eräs fani vertasi ”kuraveristä” sa-

¹⁵² *Aunt Petunia - a squib?* [Puolihahmo 5.7.2003 ja 31.7.2003]. Myös esim. [Haukkapöllö 2.7.2003 kirjoitti kuraverisen viittaavan vain jästisyntyisiin].

¹⁵³ *Aunt Petunia - a squib?* [Snellegeisti 22.7.2003]. Ks. myös *The Diggorys As Pure-Bloods* [Kyyhkynen 8.7.2004], joka kirjoitti, että määritelmät ovat paras näyttö siitä kuinka naurettava ja ennakkoluuloihin perustuva asia koko verikiista oli.

¹⁵⁴ *Harry Potter and the Half-Blood Prince Discussion #9* [Liitokotka 19.6.2005 ja 20.6.2005].

¹⁵⁵ *Is Harry a pure-blood?* [Rotkokotka 20.7.2003]. Ks. myös [Pahankoura 20.7.2003].

¹⁵⁶ Esim. *Harry a pure-blood?*... [Ruskopöllönen 6.7.2003, Brasilianpöllö 6.7.2003]; *Pure blood vs. Half Blood vs. Mudblood* [Aavikkohuuhkaja 30.6.2006, Tengu 9.6.2006]. CoS. FA. HPA. *Thoughts on Draco* [Jamaikanpöllö 7.6.2005, Merikotka 13.7.2005]. Myös sana ”verenpetturi” oli joillain kirjoittajilla erikoismerkeissä, *Lucius and Arthur: school yard enemies?* [Ruusupeippo 8.8.2004, Sinipyrstö 10.8.2004].

¹⁵⁷ Esim. CoS. FA. HPA. *Draco Malfoy, misunderstood?* [Ukkoslintu 21.8.2004]; CoSA. Hogwarts. DS. *Draco's Fate* [Punasusi 15.7.2004]; CoS. FA. HPA. *Lily and Snape: Were they very good friends?* v.2 [Viisikoipinen 27.8.2006, Tulitangara 27.8.2006, Kyläpöllönen 29.8.2006].

¹⁵⁸ Esim. CoSA. Hogwarts. HoM. *The young Lily Evans* [Hopeatasku 24.6.2004, Kalahuuhkaja 24.6.2004]; CoS. FA. HPA. *The Snape Loved Lily Theory* v5 [Naamiokanahaukka 6.6.2006, Myrskylä 6.6.2006]; *Lily and Snape: Were they very good friends?* v.2 [NinkiNanka 22.7.2006, Jääkarhu 24.7.2006].

naan ”neekeri” (lähteessä ’N*****’).¹⁵⁹ Sana ”kuraverinen” toi monen mieleen rasismin, mutta vähemmistö faneista käytti sitä synonyyminä jästisyntyiselle ilmeisesti ajattelemta termin loukkaavuutta,¹⁶⁰ joka tosin on kirjoissa varsin selvä. Yksi fani kysyikin ironisesti, milloin kuraverisestä oli tullut poliittisesti korrekki termi jästisyntyiselle.¹⁶¹

Myös sanan surkki mahdollisesta negatiivisesta konnotaatiosta oli hieman keskustelua. Sarjan ensimmäisessä osassa puhdasverinen Neville kertoo hänen perheensä pelänneen hänen olleen jästi, kun hän ei lapsena osoittanut taipumusta taikuuteen.¹⁶² Tämä hämmensi foorumilla, koska Nevillen olisi pitänyt sanoa surkki jästin sijaan. Eräs fani mietti, oliko surkki puhdasveristen ideologian mukaan mahdollisesti pahempi asia kuin jästi ja piti mahdollisena, että surkilla oli yhtä paha konnotaatio kuin kuraverisellä.¹⁶³ Monien mielestä oli todennäköisempää, että Rowling oli keksinyt termin surkki vasta toista osaa varten, koska oli sen jälkeen käyttänyt sanaa johdonmukaisesti antamatta ymmärtää, että se oli halventava.¹⁶⁴ Yleensä sanalla surkki ei näytä olleen CoS:ssa negatiivista konnotaatiota. Sanaa ei kirjoitettu lainausmerkeissä kuten ”kuraverinen”. Surkkien asema ja heidän kohtelunsa oli esillä muiden keskustelunaiheiden ohella, eikä sitä kenties nähty yhtä ongelmallisena kuin jotkin muut taikamaailman epäkohdat, vaikka surkkien ajateltiinkin kohtaavan syrjintää. Toisaalta surkeilla ei ole kirjoissa suurta roolia.

Tutkija Scholzin mukaan jästi ja surkki ovat termejä, jotka on tarkoitettu peruskuvauksiksi, mutta joiden konnotaatioissa on negatiivisuutta. Termien käyttö riippui kirjoissa henkilöhahmosta. Useimmat positiiviset henkilöhahmot käyttivät termejä kuten ”jästi” tai ”surkki” vain viestinnän niin vaatiessa, kun taas negatiiviset hahmot käyttivät ”kuraveristä” usein ja henkilön perimästä riippumatta, johtuen termin negatiivisista konnotaatioista ja halusta ylläpitää sortamisen sykliä. Termit kuvaavat ja ylläpitävät sortojärjestelmää, jonka lyöminen vaatisi nimitysjärjestelmän eliminoimista.¹⁶⁵ Osin CoS:ssa

¹⁵⁹ *Lily and Snape: Were they very good friends?* v.2 [Vaarnasaparo 30.7.2006].

¹⁶⁰ Esim. *Hermione Adopted?* [Peipponen 17.8.2006, Vuoriseepa 5.6.2007 ja 6.6.2007]; *Is Harry a pure-blood?*... [Esim. Narksu 20.7.2003, Isopanda 25.6.2004]; *Pure blood vs. Half Blood vs. Mudblood* [Raitahuuhkaja 30.6.2006, Preeriapölli 30.6.2006].

¹⁶¹ *Aunt Petunia - a squib?* [Puolihahmo 20.7.2003].

¹⁶² Rowling 1997, 139.

¹⁶³ *Snape's Parents* v2 [Viuhkahaukka 4.6.2006]. Myös [Kuningasjalokotka 4.6.2006, Andienmetsäpölli 17.6.2006].

¹⁶⁴ *Snape's Parents* v2 [Sintiainen esim. 17.6.2006 (muokattu 18.6.2006)]. Myös [Kivikkosatakieli 19.6.2006].

¹⁶⁵ Scholz 2008, 125–127.

huomioitiin tämä termien vaihtelu hahmosta, mutta osa keskustelijoista kaipasi termeille selkeitä määritelmiä. ”Kuraverinen”-sanana käyttöä sortamisen syklin ylläpitämisessä ei nostettu suoraan esille, mutta sen käyttö tuomittiin ja se yhdistettiin sortoon. Muita Scholzin esille ottamia termejä ei yleensä nähty sortavina.

Moni yhdisti Rowlingin kirjojen teeman rasismiin tai syrjintään. Eräs fani näki Rowlingin mahdolliseksi innoittajaksi hinduismin ja Intian sukuun (*ancestry*) kytköksissä olevan kastijärjestelmän. Hän huomioi, että kolonialismin vuoksi Intian kulttuuri on suuri osa brittikulttuuria.¹⁶⁶ Toinen fani yhdisti ’puhdasverisen’ rodun (heittomerkit lähteessä) pikemminkin historialliseen yläluokkaan. Hänestä ”ennakkoluulolla jästejä ja jästisyntyisiä kohtaan oli enemmän yhteistä rasististen ennakkoluulojen kanssa.”¹⁶⁷ Arokotkan mukaan koko syntyperää koskenut kiista oli selvä viittaus reaalimaailman rasismiin, luokkakajoihin ja syrjintään ylipäänsä. Hänestä ongelmana näytti olleen, että ihmiset käsitettiin velhomaailmassa roduiksi: velhoista ajateltiin kuin he olisivat yhtä rotua, jonka alakastia jästisyntyiset olivat.¹⁶⁸

Vaikka kaikki CoS:ssa näkivät, että osa puhdasverisistä syrji jästisyntyisiä, jotkut käsittivät velhojen alentavan suhtautumisen jästisyntyisiin lähinnä Voldemortin ja hänen kannattajiensa piirteeksi. Esimerkiksi Aarnikotkasta ongelma oli laajempi ja jästisyntyiset käsitettiin taikamaailmassa kakkosluokan velhoiksi.¹⁶⁹ Sen sijaan Kojootti ei ollut huomannut tällaista asennetta jästisyntyisiin muilla kuin luihuisilla.¹⁷⁰

Wente (2015) on huomauttanut, että vaikka Tylypahkassa Draco on kaikkein näkyvin rasismista muistuttaja, muilla oppilailla asenteet esiintyvät huomaamattomammalla tavalla. Esimerkiksi Harryn ensimmäisen lukuvuoden avausateriaalla rohkelikot keskustelivat toistensa syntyperistä tapana tutustua toisiinsa. Tapa keskustella velhojen keskinäisistä eroista johtaa leimaamisen jatkumiseen ja edistää niiden pohjalta tapahtuvaa syrjintää. Dracon suoraan ilmaisema rasismi on sulautettu laajempaan velhokulttuuriin. Termejä kuten puhdasverinen tai puoliverinen käytetään huoletta, ja niistä tulee tärkeä

¹⁶⁶ CoSA. Hogwarts. TCR. *HP Series: Allegory to WWII?* [Ramora 24.6.2003].

¹⁶⁷ “prejudice against the Muggles and Muggleborns has more in common with racial prejudices.” *HP Series: Allegory to WWII?* [Rotkokotka 24.6.2003]. Ks. myös [Pääskynen 29.6.2003].

¹⁶⁸ *HP Series: Allegory to WWII?* [Arokotka 17.8.2003].

¹⁶⁹ *Enslavement & Discrimination...* [Aarnikotka 15.7.2006]. Myös [Rikkokiri 1.7.2007]; CoS. FA. HPA. *The Snape Loved Lily Theory v6* [Sikermä 10.8.2006].

¹⁷⁰ *Enslavement & Discrimination...* [Kojootti 17.7.2006]. Uudet oppilaat lajitellaan Tylypahkassa tupiin heti lukuvuoden aluksi. Luihuinen on yksi Tylypahkan neljästä tuvasta.

osa kunkin velhon identiteettiä. Ne määrittävät heidän paikkaansa velhoyhteisössä.¹⁷¹ Rasismi on osa velhokulttuuria, vaikka useimmat velhot eivät ymmärrä ylläpitävänsä sitä. Foorumilla osa faneista näki rasismien velhokulttuurin yleisenä ongelmana, mutta tämä jäi usein huomioimatta siksi, että esimerkiksi monet luihuiset ovat avoimen rasis-teja, toisin kuin suurin osa velhoista. Kaikki eivät olleet samaa mieltä piilorasismien olemassa olosta velhomailmassa.

Foorumilla oli vähän puhetta verikiistan historiasta. Kiista on ollut pitkä, ja se on yhdis-tetty Salazar Luihuiseen.¹⁷² Aarnikotka huomautti, että Luihuinen jätti Tylypahkan ve-ren merkitystä koskevan kiistan vuoksi ja että siitä oli yli tuhat vuotta aikaa. Hänestä oli kummallista, että mentaliteetti näytti edelleen olleen hyväksytty tai siedetty velhoyh-teisössä.¹⁷³ Toinen fani taas totesi, että hänestä syrjintää oli velhomailmassa yhä vä-hemmän, kuolonsyöjät eivät olleet enemmistö.¹⁷⁴ Paljoa kiistan historiasta ei kirjoitettu, mutta sillä nähtiin joskus olleen yhteys siihen, kun velhomailma piiloutui jästeiltä.

Siinä missä käsite ”kuraverinen” nähtiin foorumilla aina lähtökohtaisesti loukkaavana, oli muiden termien, joita osa sarjan konnista käyttää loukkauksissaan, mahdolliset nega-tiiviset konnotaatiot vähemmän selkeitä. Useimmiten keskusteluissa ei nähty, että esi-merkiksi termien puoliverinen tai jästisyntyinen olemassa olo itsessään olisi ollut merk-ki rasismista. Sen sijaan niitä pidettiin melko neutraaleina käsitteitä, ja niitä yleensä käytettiin ihmisiä puolueettomasti kuvaavina sanoina.

1.2. Velhojen ongelmallinen suhde jästeihin

Harry Potterissa käsitellään melko vähän taikamailman suhteita jästeihin. Harry ja kaikki hänen ystävänsä kuuluvat ja haluavat kuulua velhomailmaan. Velhot ja noidat ovat aikoja sitten piiloutuneet jästeiltä, mutta liikkuvuutta maailmojen välillä esiintyy etenkin silloin kun jästeille syntyy taikomiskykyinen lapsi. Lisäksi velhoperheet voivat elää lähellä jästejä, vaikka heidän talonsa saattavat olla jästien silmiltä piilotettu.

¹⁷¹ Wente 2015, 91–92.

¹⁷² Rowling, 2001c, 164–167.

¹⁷³ Enslavement & Discrimination... [Aarnikotka 1.6.2007].

¹⁷⁴ Enslavement & Discrimination... [Savanninlintuhaukka 1.6.2007].

CoS:ssa moni fani näki luonnollisena sen, että taikomiskykyiset ihmiset identifioituivat velhomaailmaan ja erkanivat jästeistä, vaikka olisivat olleet jästisyntyisiä. Osa faneista näki kuitenkin velhojen asenteessa syrjinnän piirteitä. Useat olivat sitä mieltä, että velhoilla, myös hyvillä, oli taipumus nähdä jästit alempiarvoisina kuin velhot ja heillä olevan selviä ennakkoluuloja jästejä kohtaan.¹⁷⁵ Velhoyhteisö on tietämätön jästien tavoista,¹⁷⁶ mikä yhdistettiin siihen, ettei jästien tuntemus kiinnostanut velhoja. Velhojen kokea tarpeeseen suojautua jästeiltä suhtauduttiin silti ymmärtäväisesti.

Velhomaailman eristäytyneisyys: turvallisuusdiskurssi noitavainojen pelossa

Moni oli foorumilla sitä mieltä, että jästejä halveksiva asenne rajoittui pieneen osaan velhoyhteisöä.¹⁷⁷ Esimerkiksi eräästä keskustelijasta velhojen ennakkoluuloinen asenne rajoittui lähinnä osaan puhdasverisiin, joita oli vain vähän. Hän myönsi, että moni tuntui pitävän jästejä tyhmänä, mutta ettei suurin osa halunnut hankkiutua heistä eroon. Hän vertasi asiaa siihen, että vaikka natseja oli yhä, niin kukaan ei enää kuunnellut heitä.¹⁷⁸ Hänelle huomautettiin, ettei tämä tehnyt jonkin ryhmän tyhmäksi leimaamisesta hyväksyttävää. Viestin kirjoittajasta velhojen asenne oli häiritsevä eritoten siksi, etteivät he näyttäneet tajunneen asenteensa olevan ongelma.¹⁷⁹

Hannah Lambin¹⁸⁰ mukaan velhojen suhtautumista toiseuteen, eritoten jästeihin, voi tulkita löyhänä vertauskuvana Britannian postkolonialistiseen ajatteluun, vaikka J. K. Rowling näkee taikamaailmansa analogisena fasististen ja rasististen ideologioiden torjuntana. Vaikka sarja kerrotaan rasismien vastustajien näkökulmasta, velhomaailma kohtelee jästejä, taikaotuksia ja jopa muita kuin brittiläisiä velhoja rasistisesti. Sarjan monikulttuurisuus on jokseenkin pinnallista. Englanninkielisissä versioissa sana *Muggle*, jästi, on jatkuvasti kirjoitettu isolla alkukirjaimella, toisin kuin sana *wizard*, velho. Jästit

¹⁷⁵ Esim. *Enslavement & Discrimination...* [Kärppäketu 19.8.2006, Haitintornipöllö 8.7.2007, Mustakarhu 8.7.2007]; *Anti- muggles sentiments in harry potter* [Vamppukissa 30.6.2004 (muokattu 3.7.2004)]. Kaikki eivät käyttäneet suoraan sanaa 'ennakkoluulo'.

¹⁷⁶ *Enslavement & Discrimination...* [esim. Raitahaukka 16.7.2006, Rikkokiri 1.6.2007, Haamulin-tuhaukka 2.6.2007]; *Anti- muggles sentiments in harry potter* [Aigamuxa 30.6.2004].

¹⁷⁷ *Anti- muggles sentiments in harry potter* [Esim. Kimeera 30.6.2004, Pingviini 30.6.2004, Intianhuuhkaja 30.6.2004].

¹⁷⁸ CoS. FA. HPA. TCR. *Enslavement & Discrimination...* [Saukko 17.8.2006].

¹⁷⁹ *Enslavement & Discrimination...* [Erakkohaukka 17.8.2006].

¹⁸⁰ Lamb oli suorittanut kandidaatin tutkinnon englannin kirjallisuudesta Macalasterin Collegessa kirjoittaessaan artikkelin.

esitetään vieraana toiseutena.¹⁸¹ Fanifoorumilla ei yleensä menty näin pitkälle tulkittaessa velhojen suhtautumista jästeihin, vaikka osa näkikin velhojen asenteen ongelmallisena.

Ilmeisesti useimmat fanit näkivät velhoyhteisön eristäytyneisyyden jästeistä välttämättömänä. Näin oli esimerkiksi *Anti- muggles sentiments in harry potter* -ketjussa, jossa laskelmieni mukaan lähes 65 % kirjoittaneista ilmaisi, että eristäytyneisyys oli tarpeen velhoyhteisön, osasta myös jästien, suojelemiseksi. Ketjussa nostettiin usein esille historian noitavainot (miltei 30 % kirjoittaneista mainitsi ne), niin historian todistuksena pelosta taikaväestöä kohtaan kuin luultavana lopputuloksena, jos jästit tietäisivät taikaväestä. Toisessa ketjussa vajaa 81 % oli sitä mieltä, että velhomaailma ja jästimaailma oli pidettävä erillään,¹⁸² ja mainittiin noitavainojen mahdollisuus muutaman kerran. Eräs fani näki, että taikamaailma ja jästimaailma olivat olleet liian kauan erillään yhdistyäkseen enää: ennakkoluulot olivat jo kehittyneet, eivätkä osapuolet enää kykenisi ymmärtämään toisiaan.¹⁸³

Jotkut fanit pohtivat velhojen suhtautumista jästeihin historian kautta. Erään keskustelijan tuodessa esille, että Salazar Luihuinen jätti Tylypahkan veren merkitystä koskevan kiistan vuoksi yli tuhat vuotta sitten, Rikkokiri huomautti, että 1000 vuotta sitten Eurooppa oli hyvin taikauskoinen noitien suhteen ja näki yhteyden noitavainoihin: puhdasveristen agendalla oli ehkä juuria sieltä.¹⁸⁴ Myös toisessa ketjussa keskiajan noitavainot nostettiin mahdolliseksi syyksi sille, että velhot ja noidat eristäytyivät jästeistä.¹⁸⁵

Vaikka noitavainot usein muistetaan keskiajan ilmiönä, mikä näkyi foorumilla, suurin osa noitien surmista sijoittui uudelle ajalle. Keskiajalla oli yksittäisiä noitaoikeudenkäyntejä, muttei noitavainoja, eikä mielikuvaa noitasapatteihin lentävistä noidista. Ajatus keskiajan noitavainoista, joihin akateeminen tutkimus nojasi ennen 1970-lukua, pe-

¹⁸¹ Lamb 2015, 57–60.

¹⁸² CoSA. Hogwarts. TCR. *Is it fair to keep the muggle and wizarding worlds separate?*. Vain pari keskustelijaa tästä ketjusta oli osallistunut myös edellä mainittuun ketjuun.

¹⁸³ *Is it fair to keep the muggle and wizarding worlds separate?* [Pisarapöllönen 13.8.2004]. Ks. myös [Ruusupeippo 11.8.2004] ja *Anti- muggles sentiments in harry potter* [Harjuvarpuspöllö 30.6.2004]. Vrt. *Anti- muggles sentiments in harry potter* [Ulappakeiju 30.6.2004], jonka mukaan taikamaailman isolaatio oli yksinkertaisesti keino tehdä kirjoista uskottavampia.

¹⁸⁴ *Enslavement & Discrimination...* [Rikkokiri 1.6.2007]; *English history: the Wars of the Roses and the Wizarding wars?* [Harmaakarhu 13.6.2004].

¹⁸⁵ *Is it fair to keep the muggle and wizarding worlds separate?* [Issikka 13.8.2004].

rustuu paljolti väärennettyihin lähteisiin 1800-luvulta. Noitavainot ovat yksi Euroopan historian suurista kertomuksista, mutta niiden synnyn syy on epäselvä.¹⁸⁶

Usko noituuteen ja taikuuteen ja niihin kohdistunut pelko on ollut ja on edelleen löydettävissä useimmista kulttuureista ja uskonnoista ympäri maailmaa. Taikuuden harrastamiseen liittyneet vainot eivät ole olleet aikaan ja paikkaan sidottuja. Kristinusko kyllä muutti käsitystä noituudesta dramaattisesti, koska sen mukaan noituus oli aina peräisin demoneista ja paholaisesta. Silti pakanalliset magian käytänteet säilyivät aluksi kristinuskon rinnalla. Vaikka Tylypahkan perustajat olivat sarjan mukaan huolissaan noitien ja velhojen turvallisuudesta jästien vuoksi, ei syytä huoleen ollut ennen myöhäiskeskiaikaa. Vaikka yhdessä Harryn kokeessa kysytään 1300-luvun noitavainoista, tuohon aikaan syytteet noituudesta olivat Euroopassa vielä harvinaisia. 1500–1600-luvuilla oli ymmärrettävämpää, että noidat ja velhot alkoivat pelätä turvallisuutensa puolesta. Virallinen päätös noitien vetäytymisestä piiloon tapahtui Potterversumissa viimeistään vuonna 1692, jolloin vainot Euroopassa olivat jo hiipumassa.¹⁸⁷

Teoriaa noitavainojen vaikutuksesta fiktiiviseen velhoyhteisöön tuki se, että kirjoissa mainitaan, että Tylypahkan perustamisen aikana velhoja ja noitia vainottiin laajasti, sillä ”tavalliset ihmiset pelkäsivät taikuutta.”¹⁸⁸ Voi olla, että Rowlingia innoitti pikemminkin ajatus pimeästä keskiajasta kuin todellinen tieto noitavainojen historiasta. Länsimainen taipumus pitää keskiaikaa pimeänä aikana näkyi selkeästi CoS:ssa, mikä lienee osa renessanssin perinnettä nähdä keskiaika pimeänä aikana ennen antiikin sivistyksen niin sanottua uutta löytämistä Euroopassa. Noitavainot olivat luultavasti sekä kirjailijalle että fanikunnalle helppo tapa selittää kahden maailman välinen kuilu, joka sopi sarjan syrjinnän teemaan. Noitavainot eivät ole olleet vain länsimaiden ilmiö, mutta CoS:ssa ne liitettiin nimenomaan länsimaiden historiaan ja kristilliseen näkemykseen noidista. Noitavainojen esiin nosto oli yksi esimerkki historiallisen esimerkin diskurssista, jossa Potterversumin ilmiöitä kuvailtiin, verrattiin ja selitettiin oikeiden historiallisten esimerkkien avulla.

¹⁸⁶ Nenonen 2006, 30–32, 37–40.

¹⁸⁷ Wiedl 2011, 92–94, 96, 100, 111–115.

¹⁸⁸ Rowling 2001c, 164. Suomentanut Jaana Kapari.

Joissain ketjuissa esitettiin tai vihjattiin mahdollisuuteen, että velhoyhteisö pysyi erillään jästeistä siksi, että muuten kristityt tappaisivat heidät.¹⁸⁹ Usein foorumilla nähtiin Harry Potterin vastaiset ihmiset kristittyinä. Jotkut viittasivat kristittyihin yleisesti, osa taas eritteli kirjoja vastustavat kristityt esimerkiksi ahdasmielisiin kristittyihin.¹⁹⁰ Tämä ja viittaukset länsimaiden noitavainoihin kuvastavat, kuinka kirjoja tulkittiin länsimaisen historian kautta. Länsimaissa taikuutta vastustavaksi uskonnoksi nousee usein kristinusko, mutta kirjoja on vastustettu myös esimerkiksi muslimien keskuudessa, koska sarjan taikuuden on katsottu edistävän saatanallisia oppeja.¹⁹¹ CoS:ssa keskustelun liittyminen vahvasti juuri kristinuskoon kuvasti keskustelijoiden tulleen pääosin kristillisen tradition kulttuuripiiristä.

Moni fani piti Rowlingin puolelta viisaana pitää uskonnot loitolla sarjassa,¹⁹² esimerkiksi sitä ei kerrota harrastavatko velhot ja noidat mitään uskontoa. Oli myös toisenmielisiä. Erään fanin mukaan Rowlingin tapa kohdella uskontoa oli outo ja jokseenkin epätydyttävä.¹⁹³ Toisaalta moni näki kirjoissa kristillistä tematiikkaa.¹⁹⁴ On kuitenkin mielenkiintoista, kuinka osa faneista, jotka muuten pitivät sarjan vahvuutena sitä, että se heijasti reaalimaailman ongelmia kuten rasismia, eivät halunneet sarjan käsittelevän uskonnollisia ristiriitoja.

Se, mitä kaikkea velhot ja noidat saivat tehdä varmistaakseen salassa pysymisensä, aiheutti erimielisyyttä CoS:ssa. Velhot osaavat esimerkiksi loitsuja, joilla tietyt tapahtumat saadaan unohtumaan ja luoda virheellisiä muistoja. Osa faneista ymmärsi muistiloitsujen käytön jästeihin ja pitivät niitä joskus välttämättöminä velhoyhteisön suojelemiseksi esimerkiksi noitavainoilta.¹⁹⁵ Esimerkiksi Kärppäketu ilmaisi, että velhot ja

¹⁸⁹ *Anti- muggles sentiments in harry potter* [Issikka 1.7.2004, Isokihu 1.7.2004]; *Is it fair to keep the muggle and wizarding worlds separate?* [Keisarikotka 12.8.2004].

¹⁹⁰ Ks. esim. CoS. FA. HPA. TCR. *Anti-Potter People v.3 –ketju*; CoS. FA. HPA.TCR. *Dumbledore: The Christ Figure and Biblical parallels* [LauluJoutsen 20.7.2005].

¹⁹¹ Karasma & Suvilehto 2014, 182. Myös jotkut kristityt ovat tuominneet Harry Potterin samalla perusteella.

¹⁹² Esim. CoS. FA. HPA. *Religion in the wizarding world...* [Kyhmi 3.8.2005]; CoS. FA. HPA. LS. *Character Analysis: Remus Lupin v2 #12* [Haarapyrstö 10.7.2005].

¹⁹³ *Religion in the wizarding world...* [Naamiotornipöytä 2.6.2005].

¹⁹⁴ Esim. *Character Analysis: Remus Lupin v2 #12* [Viitapöytä 11.7.2005]; *Dumbledore: The Christ Figure and Biblical parallels* [Esim. Kalapöytä 20.7.2005, Ruskohelmipöytä 20.7.2005, Arojuoksija 20.7.2005].

¹⁹⁵ *Enslavement & Discrimination...* [Esim. Aarnikotka 15.7.2006]; *Anti- muggles sentiments in harry potter* [Harjuvarpuspöytä 30.6.2004, Kuubanpöytä 1.7.2004].

jästit syrjisivät toisiaan, jos maailmoja ei pidettäisi erillään.¹⁹⁶ Osa keskustelijoista oli puolestaan sitä mieltä, ettei velhoilla ollut oikeutta käyttää muistiloitsuja jästeihin. Se nähtiin vallan väärinkäyttönä ja jästien itsemääräämisoikeutta loukkaavana.¹⁹⁷

Erään fanin mielestä asiaa mietittiin foorumilla liian syvällisesti, koska *Harry Potter* on fiktiota. Ilmeisesti hän tarkoitti velhomaailman syrjimisongelmia koskenutta ketjua yleisesti, mutta lainasi muistiloitsuja kommentoinutta viestiä viestissään.¹⁹⁸ Vastauksessaan Aarnikotka huomautti, että kaikki foorumilla olivat tietoisia sarjan fiktiivisyydestä, mutta että fiktio on aina heijastus kirjailijan maailmasta. Esimerkiksi orjuus ja muut teemat eivät olleet fiktiota. Fanifoorumin luonteeseen kuului, että asioista keskusteltiin syvällisesti ja kiihkeästikin.¹⁹⁹

Toisaalta NinkiNankan mukaan jästejä ei syrjitty kirjoissa laisinkaan. Hänestä ”Muunneltu muisto silloin tällöin ei ole syrjintää. Se on hyvä ja avulias keino suojata velhoyhteisöä”.²⁰⁰ Rikkokiri puolestaan kyseenalaisti, tarvitsiko velhoyhteisön enää piilotella jästeiltä.²⁰¹ Jälkimmäisen kommenttinsa puolesta hän oli vähemmistössä foorumilla. Suurin osa piti velhojen halua pysyä jästeiltä piilossa ymmärrettävänä ja sinällään syrjintään liittymättömänä.

Toisaalta Peppers-Batesin ja Rushin mukaan on vaikea uskoa, että noidat ja velhot olisivat oikeasti vaarassa jästien taholta, koska heillä on voimia, joilta jästit eivät osaa suojautua. Vaikka Tylypahkan sulkeutuminen jästeiltä on perusteltavissa, onhan koulu nimenomaan noidille ja velhoille tarkoitettu, on vaikeampi selittää velhojen tapaa surutta manipuloida jästejä taikakonstein.²⁰² Vaikka CoS:ssa enemmistö piti velhomaailman piiloutumista perusteltuna ja tarpeellisenä, siinä voi nähdä myös syrjiviä piirteitä.

¹⁹⁶ *Enslavement & Discrimination...* [Kärppäketu 19.8.2006]. Ks. myös [Minkki 25.7.2006, Saukko 17.8.2006].

¹⁹⁷ Esim. *Enslavement & Discrimination...* [Leijonakoiria 15.7.2006, Arovarpushaukka 16.7.2006, Erakkohaukka 18.7.2006]. Jotkut pohtivat, oliko loitsuilla pidempiaikaisia haittavaikutuksia.

¹⁹⁸ *Enslavement & Discrimination...* [Persianpöllönen 19.7.2006]. Ks. myös [Koirapöllö 17.8.2006].

¹⁹⁹ *Enslavement & Discrimination...* [Aarnikotka 17.7.2006].

²⁰⁰ ”A changed memory now and then is no discrimination. It’s a good and helpful way to protect the Wizard Society”. *Enslavement & Discrimination...* [NinkiNanka 8.7.2007].

²⁰¹ *Enslavement & Discrimination...* [Rikkokiri 8.7.2007].

²⁰² Peppers-Bates & Rush 2012, 117.

Eritoten *Enslavement & Discrimination in the Wizarding World: Thoughts and Critiques* -ketjussa näkyi kaksijakoinen suhtautuminen muistiloitsuihin, ja mitä se kertoi velhojen suhteesta jästeihin. Osasta loitsujen käyttö loukkasi jästien oikeuksia, toisista taas ne eivät liittyneet syrjintään, vaan kyseessä oli välttämätön turvatoimi. Diskurssin tasolla oli siis vastakkain vahvasti yksilöiden oikeuksia korostanut diskurssi, toisaalta yhteisön turvallisuutta korostanut diskurssi, jossa yhteisön etu ajoi yksilöiden oikeuksien edelle. Tällöin historian noitavainoja pidettiin osoituksena siitä, että velhoilla ja noidilla oli oikeita syitä suojautua jästeiltä. Noitavainojen maininnat olivat CoS:ssa yksi esimerkki historiallisen esimerkin diskurssista. Yhteistä eri diskursseille oli, että ne näyttivät nousseen niin sanotusti länsimaalaisesta maailmankatsomuksesta.

Jästien kuvaus huumorin lähde vai osoitus syrjinnästä: tapaus Arthur Weasley

Kun foorumilla puhuttiin positiivisessa mielessä suhtautumisesta jästeihin, otettiin usein esiin Weasleyt. He, eritoten Arthur Weasley, olivat faneista toisaalta osoitus suvaitsevista velhoista, toisaalta siitä, että ennakkoluulot lymyävät yllättävissä paikoissa. Osa faneista katsoi, etteivät Weasleyt olleet jästien alentamisen yläpuolella. Esimerkiksi Gasellikotka katsoi monien velhojen kiinnostuksen jästeihin olevan kuin kehittyneiden kulttuurien osoittama kiinnostus barbaareina pitämiinsä ihmisiin ja vaikuttaneen esimerkiksi velhomaailman ennakkoluulosta. Hän kuvasi Arthurin kiintymystä jästeihin samanlaiseksi kuin vanhemmalla on erityisen nuoreen lapseen: ”Se ei ole kunnioitusta, eikä se ole ihailua”.²⁰³

Velhojen käsitykset ja tiedot jästeistä ovat hyvin puutteellisia ja virheellisiä, niidenkin keskuudessa, jotka ovat kiinnostuneita heistä. Tämä huomioitiin CoS:ssa, etenkin kun Arthur Weasley oli hyvin kiinnostunut jästeistä, mutta silti hänen asenteensa heihin oli välillä alentuva. Erakkohaukka ilmaisi asian näin:

²⁰³ ”It’s not respect, and it’s not admiration.” CoS. FA. HPA. *Arthur Weasley and his muggle-mania* [Gasellikotka 26.7.2006]. Ks. myös esim. [Sinirinta 27.7.2006, Töyhtöpöllö 26.7.2006, Partapöllö 9.8.2006]; *Enslavement & Discrimination...* [Karthalanpöllönen 18.7.2006].

*Ei ole niin että kaikki velhot vihaavat jästejä, vaan pikemminkin he eivät näe heitä aivan yhtä ihmisinä, ja se on mielestäni hyvin häiritsevää.*²⁰⁴

Lamb on verrannut velhojen suhtautumista jästeihin imperialistien ja postkolonialistisen brittien suhtautumiseen kolonialismin alaisiin. Jopa Weasleyn perhe jatkaa alentuvaa suhtautumista jästeihin, toiseuteen. Arthur Weasley kuvataan ikään kuin hämmentyneenä brittitutkimusmatkaajana hänen yrittäessään ottaa tolkkua jästimaailmasta orientalismin hengessä. Hänen yrityksensä lähestyä jästimaailmaa ovat hupaisia, mutta korostavat velhomaailman ja jästimaailman erilaisuutta, kuten myös hänen tapansa puhua jästeistä. Näin käy myös monen muun hahmon kohdalla. Jästien alemmuus yhdistyy siihen, että he itse päättäväisesti kieltävät taikuuden olemassaolon. Lambin mukaan Arthurin ottama jästien suojelijaroolikin kuvastaa brittikolonialistien asennoitumista, vaikka Arthurin pyrkimykset ovat viattomia.²⁰⁵

Rasistiset ennakkoluulot voivat olla piileviä, jolloin ihmiset eivät välttämättä tunnista omia rasistisia käsityksiään. Arthur Weasley nähtiin CoS:ssa joskus tällaisen tiedostamattoman syrjinnän harjoittajana, vaikka asiaa ei näin suoraan ilmaistu. Sitä vastoin kuolonsyöjät olivat esimerkki tietoisesti rasistisista tai/ja syrjivistä ihmisistä.

Kritiikistä huolimatta Arthur nostettiin CoS:ssa usein esiin ennakkoluulottomana henkilönä, niin jästeihin kuin muihinkin syrjittyihin nähden.²⁰⁶ Esimerkiksi ketjussa, jossa pohdittiin voisiko Arthur olla tuleva taikaministeri, moni nosti esiin, että Arthur olisi suvaitsevaisuudessaan ja ennakkoluulottomuudessaan sopiva mies hommaan.²⁰⁷ Hekin, jotka eivät uskoneet niin käyvän, huomioivat usein hänen rakastettavat ominaisuutensa.²⁰⁸

²⁰⁴ ”It’s not that all wizards hate Muggles, it’s more like they just don’t see them quite as human, and that’s really disturbing in my opinion.” *Enslavement & Discrimination...* [Erakkohaukka 18.7.2006]. Ks. myös [Raitahaukkapölli 16.7.2006, Haamulintuhaukka 2.6.2007].

²⁰⁵ Lamb 2015, 62–66.

²⁰⁶ Esim. *Enslavement & Discrimination...* [Arovarpushaukka 16.6.2006, Saukko 17.8.2006]; *All About Remus Lupin v3* [Täplälintuhaukka 5.8.2004]; *All About Remus Lupin 4.0* [Viimekoraus 18.8.2004].

²⁰⁷ *New Minister of Magic: Arthur Weasley* [Esim. Hebridienmusta 30.6.2003, Akromantella 12.7.2003, Kolmipäinenkoira 13.7.2003]. Ks. myös CoSA. Hogwarts. HoM. HoMRB. *The new Minister* [Esim. Thestraali 30.6.2003 ja Kyyhammas 30.6.2003, Sammakkohaukka 1.7.2003].

²⁰⁸ *New Minister of Magic: Arthur Weasley* [Esim. Synkkähiläinen 30.6.2003, Mustasieppo 17.7.2003, Papuankotka 18.7.2003].

Faneilla oli toisistaan poikkeavia mielikuvia jästien ja velhojen välisestä vuorovaikutuksesta. Osan mielestä heillä ei ollut paljoa tekemistä keskenään, eikä velhoilla siksi ollut tarvetta opetella jästien tapoja. Moni taas huomioi, kuinka tiedämme velhojen menevän joskus naimisiin jästien kanssa ja että moni velhoperhe näyttää asuvan jästien lähellä.²⁰⁹ Moni arvioi, että velhojen tietämättömyydessä kyse oli Rowlingin halusta olla hauska.²¹⁰ Näkemystä edusti eräässä ketjussa noin kuudesosa viesteistä. Kaikista velhojen tietämättömyys jästien tavoista ei ollut outoa tai syrjivää.²¹¹ Sen sijaan Käärmekotka näki ongelmallisena sen, ettei velhoja kiinnostanut jästimaailma. Hän vertasi asiaa kulttuuriseen tietouteen. Monet pitäisivät ahdasmielisinä ihmisiä, joita kiinnostaa vain oma kulttuuri. Hän myös mietti, eivätkö velhoja kiinnostaneet jästimaailman konfliktit, esimerkiksi Hitlerin valtakausi. Hän tosin kirjoitti myös, että asia häiritsi häntä ehkä enemmän kuin olisi pitänyt.²¹²

Oli myös ketju, jossa huomioitiin, että velhot näyttivät varastavan jästien keksintöjä ja ideoita. Eräs keskustelija kirjoitti tämän muistuttaneen häntä musiikin historiasta 1950-luvulla (ilmeisesti Amerikan historiassa), jolloin levyt eroteltiin (ihmisten) värin mukaan. Monet uusista lauluista olivat mustien laulajien tuotoksia, mutta niistä tuli hittejä vasta kun joku valkoinen tähti esitti ne. Fani näki velhomaailman konservatiivisena.²¹³ Useimmat eivät kuitenkaan yhdistäneet keksintöjen omaksumista ja maagiseksi muuntamista syrjintään. Oleellista keskustelussa oli se, että jotkut näkivät yllättävänä sen, että velhot omaksuivat jästeiltä keksintöjä, huomioiden heidän asenteensa jästejä kohtaan.

Elane Ostry on todennut, että vaikka Pottereiden velhosodan päämäärä oli suojella jästisyntyisiä, on velhoilla alentuva suhtautuminen jästeihin. Velhous tarkoittaa eliittiluokkaan pääsyä.²¹⁴ Myös Andrew Blake on huomannut tämän, viitaten esimerkiksi siihen, kuinka sanasta jästi on tullut kansankieleen haukkumasana, ja kuinka käänöksissä sana

²⁰⁹ Ks. esim. *Arthur Weasley and his muggle-mania*.

²¹⁰ *Arthur Weasley and his muggle-mania* [Esim. Naali 26.7.2006, Kiljumerikotka 27.7.2006, Aasiankiuru 6.8.2006, Partapöllö 9.8.2006].

²¹¹ Esim. *Arthur Weasley and his muggle-mania* [Vuorikotka 27.7.2006, Hevoskotka 6.8.2006]; *Anti-muggles sentiments in harry potter* [Pikkukotka 30.6.2004]. Vrt. *Arthur Weasley and his muggle-mania* [Tunturipöllö 25.7.2006], jonka mukaan velhojen tietämättömyys jästien tavoista oli epäuskottavaa ja vastoin Rowlingin yhtä pääteemaa.

²¹² *All About Remus Lupin v3* [Käärmekotka 5.8.2004]. Ks. myös [Fasaani 5.8.2004, Västäräkki 5.8.2004] sekä *Arthur Weasley and his muggle-mania* [Sepelrastas 26.7.2006].

²¹³ CoSA. Hogwarts. HoM. *Wizards Steal Muggle Ideas!* [Ottoletto 2.7.2004].

²¹⁴ Ostry 2003, 92–93.

usein johdettiin erilaisista idiootteja tarkoittavasta sanastosta.²¹⁵ Fanikunta näytti olleen jakautunut asian suhteen CoS:ssa. Kirjoissa velhot eivät kyseenalaista asennettaan jästeihin, eikä myöskään Harry tee niin, mikä saattoi vaikuttaa siihen, ettei monien mielestä velhojen tietämättömyys ollut ongelma. Ratkaisu on kuitenkin outo, kun ajattelee kuinka moni velho näyttää ainakin toisinaan kulkevan jästien parissa, mikä selittänee sitä, miksi asiaan kiinnitettiin huomiota.

Pääosin CoS:ssa vedottiin velhojen tietämättömyydestä jästeihin sen tuomaan huumoriin, mutta osa haastoi tämän vetoamalla siihen, että asenne kertoi velhojen negatiivisesta suhtautumisesta jästeihin. Tämä liittyi tasa-arvodiskurssiin, koska osa faneista koki, että velhot eivät kunnioittaneet jästejä tasavertaisina ihmisinä. Toisaalta Arthuria ihailtiin juuri siksi, että hänen jästikiinnostustaan pidettiin osoituksena ennakkoluulottomuudesta, vaikkei hän aina ymmärtänytäkään jästejä. Myös siis he, jotka korostivat kerronnan tarkoituksena olleen huumorin luominen, saattoivat osallistua tasa-arvodiskurssiin.

1.3. Yhteenveto

Anti-rasistinen diskurssi oli foorumilla yhteinen diskurssi, ainakin kun rasismiksi nähtiin ihmisiin kohdistuneet rasistiset asenteet. Osa keskustelijoista näki rasismien tai syrjinnän vastaisuuden osana sarjan pääsanomaa. Ilmiötasolla kyse oli rasismien vastaisuudesta, jota käsiteltiin fiktiivisessä muodossa. Fanit tuomitsivat yksimielisesti velhojen ja noitien keskinäisen syrjinnän ja korostivat suvaitsevaisuutta. Foorumilla oli hyväksyttyä kutsua puhdasveristen agenda ajavia rasisteiksi. Tällöin se viittasi yleensä siihen, kuinka jotkut velhomaailmassa näkivät ei-taikovat ihmiset sekä näistä pääosin polveutuvat velhot ja noidat alempiarvoisiksi. Toisaalta hyvin moni oli kiinnostunut puhdasverisen ja puoliverisen rajanvedosta, mikä voi kertoa siitä, että ihmisten erottelun perusteet olivat monille silti tärkeät tai ainakin asiaan suhtauduttiin ristiriitaisella tavalla.

Rotukäsite on Potterversumissa vielä ongelmallisempi kuin se on reaalielämässä: hahmojen rasismi ei katsonut ihmisen etnisyyttä, eikä ole oikein sanoa että jästit ja velhot olisivat eri rotuja, vaikka joskus tällainen erottelu foorumilla tehtiin. Toisaalta ei ole parempaakaan termiä kuin rasismi kuvaamaan velhomaailman syrjintää. Rotu-käsitteen

²¹⁵ Blake 2004, 103–104.

ongelmallisuus tai sen määritelmä ei noussut foorumilla aiheeksi. CoS:ssa suosittiin Rowlingin antamia käsitteitä kuten velhot ja jästit, sekä puoliverinen, puhdasverinen ja jästisyntyinen. Joskus myös ”kuraveristä” käytettiin, vaikka moni ei pitänyt sitä sopivana synonyyminä jästisyntyiselle, koska se kuului rasistiseen puhetapaan. Myös esimerkiksi sanojen puoliverinen tai surkki negatiivisista konnotaatioista keskusteltiin, mutta niitä pidettiin useimmiten neutraaleina kuvauksina. Myös surkit nähtiin syrjittyinä, vaikka heistä käyty keskustelu ei noussut läheskään niin usein esille kuin verikiista, joka hivuttautui hyvin erilaisiin keskustelunaiheisiin.

Sellaisia käsitteitä kuin rasismi, ennakkoluulot ja syrjintä käytettiin foorumilla suhteellisen harvoin, vaikka niitä olisi voitu käyttää. Silti viestien sisältö oli verikiistassa suvaitsevaisuuden ja tasa-arvodiskurssin puolella. Sen sijaan velhojen suhtautumisesta jästeihin ei löytynyt yhtenäistä diskurssia suvaitsevaisuuden puolesta, koska kaikki keskustelijat eivät nähneet taikamaailman asenteita jästeihin syrjivänä. Osa taas näki velhojen asenteiden takana olleen osin tiedostamatonta ylenkatsetta jästejä kohtaan. Osa piti velhojen muistiloitsuja osoituksena tästä, vaikkakin osa katsoi ne tarpeellisiksi, vaikka he muuten katsoivat velhojen ja jästien suhteessa olleen syrjinnän piirteitä. Velhomaailman piiloutuminen jästeiltä nähtiin miltei yksimielisesti tarpeellisena, joskus velhojen turvallisuuteen vedoten (turvallisuusdiskurssi). Tähän kytkeytyi osin historiallisen esimerkin diskurssi, koska noitavainot nähtiin osoituksina varovaisuuden tarpeellisuudesta.

CoS:ssa näkyi lukijoiden länsimainen ja tieteellinen maailmankuva. Taikomiskykyä tai -kyvyttömyyttä sekä joskus puhdasverisen määritelmää pyrittiin usein selittämään geneetiikan avulla, mutta kaikista nämä eivät sopineet Rowlingin luomaan maailmaan. Osa näkikin puhdasveriset taikamaailman vastineena etuoikeutetulle aatelistolle. Historiallisen esimerkin diskurssissa käytettiin ensisijaisesti juuri länsimaisen historian esimerkkejä, ja kun puhuttiin uskonnon ja sarjan suhteesta, nousi esille nimenomaan kristinusko. Historiaa voitiin fanien mielestä tietyin osin soveltaa fiktiiviseen velhohistoriaan.

2. VOLDEMORTIN JA KUOLONSYÖJIEN YHTÄLÄISYYDET TOISEEN MAAILMANSOTAAN

Harryn arkkivihollinen on Lordi Voldemort, oikealta nimeltään Tom Lomen Valedro. Voldemort on niin pelätty, että harvat uskaltavat lausua hänen nimeään. Hänen lähintä sisäpiiriään kutsutaan kuolonsyöjiksi. Voldemort kannattajineen uskoo puhdasveristen velhojen olevan parempia kuin jästit, jästisyntyiset ja puoliveriset.

Ann Curthoysin mukaan Potter -kirjat sisältävät paljon viittauksia historiaan. Näistä useimmiten toistuvia ja voimakkaimpia ovat viittaukset 1900-luvulla nousseisiin autoritäärisiin valtioihin. Voldemort näyttäytyy Hitlerin tai Stalinin, tai kenties Idi Aminin²¹⁶ kaltaisena absoluuttista valtaa haluavana hahmona. Tämän avulla kirjoissa nostetaan esille joitain avainteemoja, kuten rasismi ja rodun perusteella tapahtuva ihmisten hyväksikäyttö tai syrjintä. Vaikka rinnastukset ovat vain osittaisia, tuo rotupuhtauden teema mieleen monia historian rotuerottelua toteuttaneita valtioita tai maanosia, kuten apartheidajan Etelä-Afrikan ja Etelä-Amerikan. Kuitenkin se, että fyysistä ulkomuotoa ei Pottereiden rotupuhdistajien toimesta painoteta, tuo ennen kaikkea mieleen natsien antisemitismin 1930- ja 1940-luvulla.²¹⁷

Monet tutkijat ovat nähneet Voldemortin ja hänen kannattajiensa uskomusten olevan samankaltainen natsien uskomusten kanssa tai viittaavaan niihin kuvaannollisesti.²¹⁸ Yhtymäkohdat Voldemortin ja Hitlerin välillä kasvoivat sarjan edetessä, ja konnien teoilla oli paljon yhtäläisyyksiä natsismin kanssa. Erojakin tietysti on, eritoten se, että Natsi-Saksa oli todellinen tuhoisa valtakunta ja Voldemort kannattajineen fiktiivisen maailman ilmentymä.²¹⁹ Myös *Harry Potter* -fanit ovat monesti huomioineet sarjan tapahtumissa yhtäläisyyksiä Saksaan ennen toista maailmansotaa ja sen aikana.²²⁰ Yhtymäkohtien näkeminen natsismiin ja Hitleriin oli vahva myös CoS-foorumilla. Viittaukset muihin rasistisiin ryhmiin, esimerkiksi Ku Klux Klaniin (KKK), Yhdysvalloissa

²¹⁶ Idi Amin (1925–2003) oli Ugandan diktaattori, joka kaappasi sotilaana vallan vuonna 1971. Hänen aikanaan tapettiin lukuisia ihmisiä, kunnes hänet ajettiin maasta vuonna 1979. "Hirmuhallitsija Idi Amin kuollut" 2003. Yle Utisten artikkeliarkisto.

²¹⁷ Curthoys 2011, 16–17.

²¹⁸ Esim. Helgesen 2010, 21; Peppers-Bates & Rust 2012, 111; Vezzali et al. 2015, 106.

²¹⁹ Went 2015, 89–90.

²²⁰ Patient & Street 2009, 205–207.

toimivaan valkoisten ylivaltaa kannattavaan vihaorganisaatioon,²²¹ olivat huomattavasti vähäisempiä kuin viittaukset natseihin toisen maailman sodan aikana.

Suman Guptan (2003) mielestä Malfoyt ja Voldemortin yhdistää pimeän puolelle eksplisiittinen fasistinen ja ennakkoluuloille perustuva ideologia, jossa halutaan pitää taikaveri puhtaana. Rowling käyttää veren perimän teemaa analogiana rodulle, ja teema mutkistuu kun sarjassa ilmenevät velhojen ennakkoluulot muita taikarotuja kohtaan. Lukija ei voi olla resonoimatta kirjaa todellisen maailman rotupolitiikkaan, ja esimerkiksi Euroopassa äärioikeiston nousuun, uskontojen ääripäihin, Israelin ja Palestiinan ongelmaan, syyskuun 11. päivän terrori-iskun jälkivaikutuksiin ja joidenkin kokemaan hysteriaan Britanniaan kohdistuneesta maahanmuutosta.²²² CoS:ssa tunnistettiin Voldemortin ja hänen kannattajiensa ideologia rasistiseksi, ja se kytkettiin natsismiin. Sen sijaan ajankohtaiset kriisit eivät juuri nousseet esille. Voi olla, että nuo tapahtumat olivat lukijoille liian arkoja tai lähellä, ja siksi ne niputettiin yleiseksi toteamukseksi siitä, että taikamaailman ongelmat vertautuivat reaali maailmaan ongelmiin.

2.1. Luihuiset: kasvatettuja rasisteja ja historian suurmiehiä

Koska luihuiset ja kuolonsyöjät kytkeytyvät kirjoissa vahvasti toisiinsa, on hyvä ensin tarkastella keskustelua luihuisista. Suurin osa tunnetuista kuolonsyöjistä oli kouluajan Luihaisen tuvassa, ja luihuiset näyttäytyvät kirjoissa puhdasveristen yliverisyyden ja Voldemortin kannattajina. Tylypahkan uudet oppilaat lajitellaan neljään eri tupaan heidän luontaisten taipumustensa mukaan. Rohkelikon tupaan päätyvät rohkeat, uskaliaat ja ritarilliset, Puuskupuhiin lojaalit ja työtä pelkäämättömät. Korpinkynteen laitetaan älykkäät ja nokkelat, Luihaiseen pääsevät ovelat, kunnianhimoiset ja päämääräänsä pyrkiessään keinoja kaihtamattomat.²²³ Eritoten Rohkelikon ja Luihaisen tuvan edustajilla on kitkaa keskenään. Harry ja hänen parhaat ystävänsä kuuluvat Rohkelikkoon, kun taas Malfoyt päätyvät perinteisesti Luihaiseen.

²²¹ KKK ajoi asiaansa terrorin keinoin. Nykyään ryhmä on melko marginaalinen. ”Ku Klux Klan”. *Encyclopædia Britannica*.

²²² Gupta 2003, 100–104.

²²³ Rowling 1997, 132.

Tupajärjestelmä (*House system*) on perinteinen monissa englanninkielisten maiden sisäoppilaitoksissa, etenkin Kansainyhteisön alueella. Järjestelmän tarkoituksena on luoda yhteishenkeä, lojaalisuutta ja hyvää ilmapiiriä tupien sisälle. Tuvat saattavat kilpailla toisiaan vastaan esimerkiksi urheilulajeissa ja akateemisista pisteistä. Britanniassa nykyään vain pieni osa koululaisista käy koulua sisäoppilaitoksissa. Silti lapset nauttivat sisäoppilaitoksiin sijoittuvan kirjallisuuden konventioiden toistuvuudesta ja ajatuksesta, että pääsisivät pois vanhempien valvovan silmän alta. Rowling on selvästi ammentanut sisäoppilaitoskirjallisuuden traditiosta, mutta myös päivittänyt sitä.²²⁴

Tupajako on viehättänyt monia faneja.²²⁵ CoS:ssa suurin osa faneista näytti olleen tyytyväisiä Tylypahkan lajittelutapaan, mutta monet näkivät ongelmana sen, että se edisti oppilaiden eriytymistä.²²⁶ Tässä työssä tärkeintä on fanien suhtautuminen Luihuisen tupaan. Maria Ihosen (2009) mukaan tupajaottelu on Harry Potterissa legitimoitu ihmisten jaottelutapa. Oli oikeastaan ihme, että koulussa sallittiin olevan Luihuisen tupa, joka näytti suorastaan kannustavan pahuuteen.²²⁷ Luihuisen tupa oli myös CoS:ssa tuvista kovin pala purtavaksi. Toisaalta osaa ärsytti se, että Luihuisen kuva oli sarjassa varsin mustavalkoinen.

Luihuiset olemuksellisesti pahoina

Negatiivinen asenne luihisiin ilmeni esimerkiksi keskusteluissa, jossa mietittiin, miksi puoliverinen Voldemort päätyi Luihuisen tupaan. Salazar Luihuinen, tuvan perustaja, halusi opettaa vain puhdasverisiä.²²⁸ Suuri osa perusteli Tomin pääsyä Luihaiseen ennen kaikkea sillä, että tämä oli Salazar Luihuisen jälkeläinen (noin 36 % ketjussa *Why was Tom Riddle in Slytherin?*),²²⁹ mutta joissain viesteissä Tomin ajateltiin päätyneen Lui-

²²⁴ Manners Smith 2003, 69–70, 83.

²²⁵ Ks. esim. Manners Smith 2003, 69; Brunner 2016, 74.

²²⁶ Tupajaon ongelmista keskusteltiin pääaiheen tasolla esimerkiksi ketjussa CoS. FA. HPA. TCR. *What would be would be better means of Sorting?* ja CoSA. Hogwarts. TCR. *House Sorting- A Bad Idea?*.

²²⁷ Ihonen 2009, 270. Ks. myös Helgesen 2010, 28–29.

²²⁸ ”Luihuinen / sanoi: tupaani pääse vain viekas / velho puhdasverinen.” Rowling 2004, 252. Suomentanut Jaana Kapari. Myöhemmin ilmeni, että tuvasta tuli muitakin puoliverisiä.

²²⁹ Esim. CoSA. Hogwarts. HoM. *Why was Tom Riddle in Slytherin?* [Gäätä 20.7.2003, Pikkuvarpuspölli 20.7.2003, Purske 20.7.2003]. Ks. myös *Aunt Petunia - a squib?* [Salamanteri 2.7.2003]; *Is Snape a pure-blood?* [Vuorisusi 13.7.2004]. Myös Voldemortin äidin kohdalla esitettiin, että tämä oli luultavasti luihuinen sukuyhteyden vuoksi, CoSA. Hogwarts. HoM. *Voldemort's Mother*.

huiseen siksi, että hän oli paha.²³⁰ Tämä kertoo tuvan stigmasta: sen ajateltiin olevan ennen kaikkea pahojen velhojen tupa.

Toisaalta muutamalla fanilla oli käsitys, että luihuisille oli tärkeintä, että tuvan jäsenet kannattivat puhdasveristen ylivaltaa.²³¹ Kirjoissa ei tosin anneta missään Luihuisen ominaisuudeksi puhdasveristen ylivallan kannattamista, kuten eräs fani kommentoi.²³² Kyseessä lieneekin tapa, jolla fanit yleistivät sarjassa tunnettujen luihuisten ajattelutavan koko näiden henkilöiden edustaman ryhmän piirteeksi.

Oletusta ryhmän jäsenten jakamasta luonteesta voidaan kutsua olemusajatteluksi. Siinä olioilla ajatellaan olevan ominaisuuksia, joita ilman yksilö ei olisi sama yksilö. Näiden ominaisuuksien perusteella yksilöt voidaan jakaa erilaisiin luokkiin. Näiden erottelujen ajatellaan heijastavan luonnollisesti maailmassa olevia olemuksellisia eroja. Koska kaikilla ryhmän jäsenillä täytyy olla jaettuja ominaisuuksia, on ryhmät mahdollista arvottaa.²³³ Pottereissa annetaan tuville jo valmiiksi tiettyjä niiden jäsenten jakamia ominaisuuksia, Luihuisilla kunnianhimo ja oveluus. CoS:ssa näihin ominaisuuksiin liitettiin herkästi myös pahuus ja rasismi. Koska kirjoissa esiintyneet luihaiset pitkälti omasivat näitä piirteitä, yleistettiin ne usein kaikkiin luihaisiin.²³⁴

CoS:ssa oli myös ketju siitä, miksi Tylypahkassa edes oli Luihaisen tupa, eihän tuvasta näyttänyt tulleen hyviä ihmisiä.²³⁵ Osa keskustelijoista kuitenkin muistutti, ettei mikään tupa itsessään tehnyt kenestäkään hyvää tai pahaa.²³⁶ Pari fania kirjoitti, että jos yhtäkkiä päätettäisiin olla opettamatta luihuisia, syyllistyisivät päätöksen tehneet ennakkoluuloisuuteen tai syrjintään.²³⁷ Toisaalta he, jotka suhtautuivat yleisesti luihaisiin negatiivisesti, eivät käyttäneet tällaisesta asenteesta ilmaisua ennakkoluuloisuus tai syrjintä.

²³⁰ *Why was Tom Riddle in Slytherin?* [Re'em 20.7.2003, Idänvarpushaukka 20.7.2003, Puolihahmo 31.7.2003]. Ks. myös CoS. FA. HPA. *Voldemort as a Leader* [Borneonkissa 31.8.2006]; CoSA. Hogwarts. HoM. *All about Lord Voldemort* [Sarvipöllö 8.7.2003].

²³¹ *Why was Tom Riddle in Slytherin?* [Ilkiö 20.7.2003, Isohaukkapöllö 20.7.2003]. Osin myös [Ihmistikeri 21.7.2003].

²³² CoS. FA. HPA. *The Sorting Hat & house relations* [Hebridienmusta 26.6.2003].

²³³ Sinokki 2017b, 42–43.

²³⁴ Kalkaros saatettiin nähdä poikkeuksena ja myöhemmin myös Horatius Kuhnusarvio.

²³⁵ CoSA. Hogwarts. HoM. *Why have a Slytherin house?*

²³⁶ *Why have a Slytherin house?* [Esim. Mustajoutsen 29.7.2004, Isokalakotka 29.7.2004, Kiiruna 3.8.2004]. Myös esim. CoSA. Hogwarts. DS. *Four Houses united in one - has it already happened?* [Jalosieppo 26.8.2004]; CoSA. Hogwarts. TCR. *Prejudice and the Slytherins* [Yksisarvinen 1.8.2003, Pikkukalakotka 4.8.2004].

²³⁷ *Why have a Slytherin house?* [Ulappakeiju 4.7.2004, Uuttukyyhky 29.7.2004].

Joskus huomautettiin, että kunnianhimoisista ihmisistä saattaa tulla suurmiehiä. Esimerkiksi Hindustaninpölyn mukaan ilman luihuisten piirteitä jopa parhaimmat ominaisuudet voivat olla hyödyttömiä. Kun on olemassa sellaisia henkilöitä kuin John Kennedy, Martin Luther King ja Churchillit, saattaa valitettavasti myös olla sellaisia kuin Hitler.²³⁸ Kommentissa mielenkiintoista oli se, keitä historian henkilöitä fani piti hyvinä. Näiden henkilöiden maininnat CoS:ssa, silloin harvoin se tapahtui, tehtiin positiivisessa merkityksessä, mikä kertonee osin siitä, keistä historiankirjoitus on tehnyt sankareita.

Vaikka Luihaisen tupaa syytettiin ennakkoluuloista, muilla tuvilla oli monesta keskustelijasta selvä ennakkoluuloinen asenne luihuisia kohtaan.²³⁹ Esimerkiksi Punarinnasta luihaiset olivat syrjittyjä. Jos tuvasta tulisi vain pimeitä velhoja, koulussa olisi luultavasti tehty asialle jotain.²⁴⁰ Osa faneista huomautti kuitenkin, että Harry Potterin kaanon tuki tätä näkemystä luihuisista.²⁴¹

Siinä missä rohkeli-*li*kot kuvataan kirjoissa kaikenlaiset ihmiset hyväksyvänä, ehkä luihuisia lukuun ottamatta, luihaiset eivät hyväksy erilaisuutta. Vain puhdasveriset hyväksyvä Draco edustaa luihuisten samankaltaisuutta natseihin.²⁴² Tätä taustaa vasten ei ollut ihme, että luihaiset nähtiin monesti negatiivisessa valossa CoS:ssa. Voi myös olla, että osa lukijoista samaistui Harryn näkökulmaan niin paljon, että Rohkelikosta tuli heille fiktiivinen me-ryhmä, ja luihuisista toisia. Usein ryhmän jäsenet näkevät toisen ryhmän jäsenet yksilöiden sijaan yhtenäisenä ryhmänä, joka on erilainen kuin oma me-ryhmä.²⁴³

Kerronta *Harry Potterissa* on lempeästi kontrolloiva. Kertoja ei esimerkiksi epäile omia näkökulmiaan, vaan pyrkii kontrolloimaan lukijan näkökulmaa kerrottavaan.²⁴⁴ Luihuisten negatiivisten puolien liioiteltu kuvaus palvelee tupalojaalisuuden kuvauksen lisäksi

²³⁸ *The Sorting Hat & house relations* [Hindustaninpöly 14.7.2004. Ks. myös 15.7.2004]. Myös Julius Caesar, Napoleon, Aleksanteri Suuri ja urheilijat mainittiin reaaliaailman luihuisina, ks. *Prejudice and the Slytherins* [Kyyhkyhaukka 3.8.2004]; *Draco Malfoy, misunderstood?* [Ukkoslintu 7.8.2004].

²³⁹ Esim. *Four houses united in one - has it already happened?* [Celebesinpölyn 25.8.2004, Varis 9.7.2004]; *Prejudice and the Slytherins* [Luzoninpölyn 2.8.2003].

²⁴⁰ *Enslavement & Discrimination...* [Punarinta 28.6.2007]. Ks. myös *The Sorting Hat & house relations* [Ottoletto 23.6.2003].

²⁴¹ *Enslavement & Discrimination...* [Sulantornipöly 16.7.2006]. Ks. myös CoSA. Hogwarts. HoM. *The Slytherin Stereotype* [Siniara 11.7.2004, Kultapanda 28.7.2003]; CoSA. Hogwarts. HoM. *Hogwarts and Death Eaters' Children* [Taigakuovi 14.7.2004].

²⁴² Helgesen 2010, 26–27.

²⁴³ Ks. Ahokas et al. 2008, 158, 159, 162.

²⁴⁴ Thacker & Webb 2002, 147.

lukijaa ohjaavana tekijänä: lukijan ei tarvitse valita kannustaako Rohkelikkoo vai Luihuista, valinta on selvä. Kuitenkin Rowlingin kuva luihuisista ja tuvan moraalista on monipuolisempi kuin mitä faneilla näytti fanisivujen perusteella olleen.²⁴⁵ Myös Ella Purasen kyselytutkimuksessa useimmat aikuislukijat pitivät enemmän sarjan hyvistä hahmoista, joiden huomioitiin olevan moniulotteisempia kuin konnien. Tähän voi vaikuttaa fantasiakirjallisuuden genren perintö, sillä fantasiakirjallisuus yleensä kerrotaan hyvien henkilöiden näkökulmasta: kertoja hyvin harvoin asettuu pahuuden puolelle.²⁴⁶ Vaikka moni piti CoS:ssa luihuisia yleisesti konnina, niin kutsuttuun Harry-filtteriin vedottiin CoS:ssa monenlaisissa yhteyksissä, etenkin kun huomautettiin, että näemme luihaiset Harryn puolueellisin silmin.²⁴⁷ Sitä ei kielletty, että joillain luihuisilla oli rasis-tisia ja ennakkoluuloisia mielipiteitä.

Keskustelussa osa faneista edusti naturalistista diskurssia, jossa luihaiset nähtiin luonnostaan pahoina, tai ainakin heidän kunnianhimonsa nähtiin asettavan heidät alttiiksi pahan houkutuksille. Osa taas huomioi, että etenkin luihuisten kohdalla oli huomioitava kirjallisuuden konventiot esimerkiksi siinä, että sarjan kertoja ei kenties ole kaikissa tapauksissa luotettava. Moni myös kyseenalaisti sen, että Luihaisen tuvan piirteissä it-sessään olisi ollut mitään pahaa.

Rasismi ja valinnat: individualismia ja ympäristön vaikutusta korostaneet diskurssit

Tietystä luihuisista oli paljon keskustelua siitä, olivatko näiden rasistinen ideologia heidän kasvatuksensa tulosta ja missä määrin. Erityisesti tällaista keskustelua oli Draco Malfoyn ja Voldemortin kohdalla. Kiistaa näkyi myös keskusteluissa Kalkaroksesta, mutta Kalkaroksen suhteen fanikunta oli hyvin jakaantunut, ja nähdäkseni hänestä käydystä keskustelusta oli usein kyse ennen kaikkea hänestä, kun taas Draco oli paremmin yleistettävissä tupansa ja puhdasveristen edustajaksi. Siksi en käsittele näitä keskusteluja. Myös Voldemortista käydyn keskustelun jätän pois, sillä Voldemortin lapsuus jästien orpokodissa oli poikkeuksellinen, eikä luihuisia yleisemmin kuvaava.

²⁴⁵ Lavoie 2003, 37–38, 40–41. Lavoie arvioi näin ennen sarjan kahden viimeisen osan ilmestymistä, mutta hänen arvionsa on osuva myös sarjaa kokonaisuutena arvioitaessa.

²⁴⁶ Puranen 2011, 40–42.

²⁴⁷ CoS. FA. HPA. *Development of Snape's character through OotP*, v.3 [Kaktuspöytä 29.6.2005]; *Why have a Slytherin house?* [Hyasinttitara 29.7.2004]; *The Slytherin Stereotype* [Esim. Uuttukyyhky 11.7.2004, Valkopäämerikotka 11.7.2004, Joulusaarenpöytä 3.8.2004].

Draco tuo kirjoissa ensi kertaa näkyville velhomaaailman rasismien.²⁴⁸ Ei olekaan ihme, että CoS:ssa Dracoa pidettiin usein ennakkoluuloisena, rasistina ja kamalana.²⁴⁹ Dracoa oli kuitenkin tyypillisempää kutsua pahaksi tai ikävillä nimityksillä kuten hemmoteltu kakara kuin rasistiksi. Dracoon liittyen oli foorumilla useita viestiketjuja, joiden keskustelijat olivat osittain samoja. Keskustelu oli kaikissa ketjuissa samantyyppistä.

Kuitenkin osa keskustelijoista piti luihuisten imagoa ja heihin suhtautumista fanikunnassa ongelmallisena. Ukkoslintu nousi vahvasti esille Dracoa ja luihuisia koskeneessa keskustelussa. Häntä ärsytti luihuisten mustavalkoinen kuvaus kirjoissa. Hänestä ihmisen valinnat eivät määrittäneet heitä enemmän kuin heidän taustansa. Hänestä luihuisilla ei ollut valinnanmahdollisuutta, koska se merkitsisi muiden paikkojen, kulttuurien ja mielipiteiden kohtaamista, kun taas luihuiset olivat ”rasistien kasvattamia, laitettu rasisteja täynnä olevaan tupaan [--]”. Vaikka on olemassa ihmisiä, jotka voivat haastaa kasvatuksensa, nämä ihmiset ovat poikkeuksia.²⁵⁰ Yksilön, esimerkiksi puhdasverisen elitistiperheensä jättäneen Siriuksen, valintojen korostaminen oli CoS:ssa yleistä, koska valinnat ja niiden seuraukset ovat iso teema kirjasarjassa. Ukkoslinnun mukaan asia ei kuitenkaan ollut näin yksinkertainen.

Ukkoslintu kirjoitti, että Draco oli kasvatettu ympäristössä, jonka moraaliset standardit poikkesivat fanien omista. Puhdasveristen mielet näyttivät olleen 11. vuosisadalla, kun taas ihmisoikeudet, lastenoikeudet ja vastaavat tulivat vasta alle sata vuotta sitten. Keskiajalla ”hyvä” tarkoitti vallitsevan tilan kunnioittamista. Lojaalisuus kuului omalle perheelle, eikä omasta säädystä pyritty pois. Vihollisia kohtaan oltiin julmia.²⁵¹ Hän siisti esille moraalikäsitteiden muuttumisen ajan myötä. Tällaisesta näkökulmasta käsin luihuisten ajatusmaailma näyttäytyy rationaalisena, vaikkakin useimmista lukijoista moraalisesti vääränä.

²⁴⁸ Wentte 2015, 91.

²⁴⁹ Esim. *Draco Malfoy, misunderstood?* [Nokihaukka-pöytä 17.7.2004 (muokattu 18.7.2004), Amerikan-pöytä 2.8.2004, Savannihuuhkaja 15.8.2004]; *All About Remus Lupin 4.0* [Tropiikkivarpuspöytä 29.8.2004]; *Draco's Fate* [Kissakettu 27.6.2004]. Lähteessäni ei juuri tullut esille se, että jotkut fanit ovat olleet myös ihastuneita Dracon pahan pojan hahmoon. Näihin faneihin joskus viitattiin, mutta heidän viestejään ei lähteeseeni juuri osunut.

²⁵⁰ ”have been raised by racists, set in a house full of racists [--].” *Draco Malfoy, misunderstood?* [Ukkoslintu 5.8.2004]. Ks. myös *Draco Malfoy, misunderstood?* [Myrskylintu 5.8.2004]; *Thoughts on Draco* [Sinirinta 14.8.2004].

²⁵¹ *Draco Malfoy, misunderstood?* [Ukkoslintu 10.8.2004].

Monet muutkaan fanit eivät olleet kritiikittömiä Rowlingin ihailijoita. Eräs keskustelija kirjoitti, että odotti ”JKR:n kiertävän omat ennakkoluulonsa ja antavan meille kunnollisen Luihaisen”.²⁵² Samankaltaista mielipidettä oli muillakin, ja joistain Dracoa oli vaikea syyttää siitä, millaiseksi hänet oli kasvatettu.²⁵³ Eräs fani vertasi tätä siihen, kuinka natsiperheissä oli hyvin vaikea muuttaa ajattelua, johon heidät oli kasvatettu.²⁵⁴ Tosin Täplälintuhaukka muistutti, että propagandan, vanhempien ohjeistuksen ynnä muun vaikutuksella on rajansa. Hitlerin Saksassa ja entisissä kommunistisissa maissa oli ihmisiä, jotka osasivat ajatella itse. Rasismi ei ollut luihuisten ainoa ominaisuus, ja heilläkin oli valinnanmahdollisuus.²⁵⁵

Osa faneista ei nähnyt Dracossa mitään hyvää. Esimerkiksi Puolihahmon mielestä Draco oli ihan mätä ja se, että Draco on ympäristönsä tulos, ei ollut sopiva puolustus.²⁵⁶ Eräs keskustelija totesi, että Draco on ympäristönsä tulos, mutta että tausta ei kokonaan määritä ihmistä. Se, että jotkut puolustivat Dracoa, sai hänet vihaiseksi.²⁵⁷ Eräs fani huomioi samankaltaisessa keskustelussa koskien Kalkarosta, etteivät rasistit välttämättä ole pahoja ihmisiä. Monesti he olivat hänen kokemuksensa mukaan omaksuneet näkemyksensä perheiltään tai kulttuuritaustastaan, eivätkä olleet syntyjään inhottavia.²⁵⁸

CoS:ssa esiintyi paljon keskustelua siitä, kuinka paljon ihmisen käytöksestä ja ideologiasta voidaan selittää kasvatuksella. Toisaalta kommentoissa, kuinka luihuisten pitäisi pystyä ajattelemaan itse, näkyi länsimaissa korostuva individualismi. Luhuisista keskusteltaessa naturalistinen diskurssi, jossa vedottiin luihuisten luonteeseen heidän ajatusensa ja tekojensa taustalla, monesti yhdistyi yksilöiden valinnanmahdollisuutta ja individualismia korostaneeseen diskurssiin. Sen mukaan nähtiin, että luihaiset enemmän tai vähemmän myös valitsivat rasisteina tai ikävinä ihmisinä olemisen. Osin vastakkain

²⁵² ”[–] still waiting for JKR to contradict her own prejudices and give us a decent Slytherin.” *The Sorting Hat & house relations* [Puhpallura 2.7.2003].

²⁵³ Esim. *Thoughts on Draco* [Ruskokerttu 15.6.2005, Gepardi 15.6.2005]; *Draco's Fate* [Sinirinta 15.6.2004, Hippokamppi 15.6.2004]; *Why have a Slytherin house?* [Ruskeakarhu 29.7.2004]. Myös esim. *Draco Malfoy, misunderstood?* [Houkko 19.8.2004, Savannihuuhkaja 15.8.2004, Töyhtökotka 2.8.2004], jotka tosin eivät välttämättä säälineet Dracoa.

²⁵⁴ *Thoughts on Draco* [Perunkultapöllö 4.6.2005].

²⁵⁵ *Draco Malfoy, misunderstood?* [Täplälintuhaukka 21.8.2004].

²⁵⁶ *Draco Malfoy, misunderstood?* [Puolihahmo 15.8.2004]. Ks. myös [Ruskopöllönen 15.8.2004] ja *Thoughts on Draco* [Jamaikanpöllö 7.6.2005].

²⁵⁷ *Draco Malfoy, misunderstood?* [Nokihaukkapöllö 11.8.2004]. Hän ei ollut yksin mielipiteensä kanssa, ks. esim. *Draco's Fate* -ketju.

²⁵⁸ *Lily and Snape: Were they very good friends?* v.2 [Vuorikalahuuhkaja 6.8.2006, 29.8.2006].

näille oli ympäristön vaikutusta korostanut diskurssi, jossa annettiin huomattava painoarvo ympäristön vaikutukselle yksilön ajattelun muokkauksessa. Tosin monesti tämä diskurssi tunnustettiin päteväksi, mutta korostettiin samalla, että myös valinnoilla on iso rooli, eikä luhuisia voitu pitää vain kasvatuksensa uhreina.

Kun CoS:ssa puhuttiin luhuisista, keskusteltiin yllättävän vähän heistä biologisina ja sosiaalisina yksilöinä. Monesti oletuksena näytti olevan, että kaikki luhuiset voisivat halutessaan muuttua tai että se olisi heidän luonteelleen mahdotonta. Kuitenkin se, kuinka herkästi ihminen ottaa vaikutteita vastaan, riippuu paljon ikäkaudesta ja elämänvaiheesta. Ihminen muuttuu jatkuvasti, mutta uteliaisuuden ja vastaanottavuuden herkydessä on yksilöllisiä eroja.²⁵⁹ Tosin eräs fani huomioi keskustelussa, kuinka on kiehtovaa, kuinka on mahdotonta ennustaa yksilötasolla tapahtumien vaikutuksia. Hän nosti esille luonto vastaan kasvatus-kiistan.²⁶⁰ Vaikka kiista selvästi näkyi keskustelijoiden ajatusmaailmassa, ei kiistaa yleensä nimeltä mainittu. Ylipäänsä 2000-luvun psykologian keskustelunaiheet näkyivät keskusteluissa ja kuinka eri henkilöhahmoja analysoitiin.

2.2. Voldemort ja kuolonsyöjät rasisteina ja natseina sekä historian sensitiivisyys

Voldemort kuolonsyöjineen nähtiin CoS:ssa ennakkoluuloisina ja rasisteina. Voldemort tukijoineen uskoo sellaisten termien kuin puhdasverinen ja ”kuraverisen” olevan relevantteja. Fanit pitivät sitä tapaa, jolla sarjan roistot ja joskus muutkin velhot näitä kategorioita käyttivät, rasistisena. Eräs fani ilmaisi sen muistuttaneen häntä Hitlerin käyttämästä sanastosta jaossa arjalaisiin ja ei-arjalaisiin. Hänestä se oli kirjojen selkein rasisinen ilmiö.²⁶¹ Aarnikotkasta jästit olivat ymmärtäneet tällaisen mielialan tuomittavuuden, mutta velhot eivät. Tämän seurauksena Voldemortin kaltaiset ihmiset kykenivät saamaan kannatusta. Fanin mukaan Voldemortin ideologia perustui rasismille, joka ulottui myös taikaotuksiin. Jos ihmiset olivat Voldemortin ideologiaa vastaan, heidän pitäisi olla myös kotitonttuja, jättiläisiä ja ihmissusia sortavaa mentaliteettia vastaan.²⁶²

²⁵⁹ Ks. Lahikainen & Pirttilä-Backman 2000, 73–74.

²⁶⁰ CoSA. Hogwarts. DS. *Was Lord Voldemort a manifestation of a traumatized childhood?* [Kyyhkynen 11.7.2004].

²⁶¹ *Enslavement & Discrimination...* [Puistopöytä 17.7.2006].

²⁶² *Enslavement & Discrimination...* [Aarnikotka 26.7.2006 ja 18.8.2006]. Myös [Raitahaukka 8.6.2007] ja CoS. FA. HPA. *All about werewolves*, [Raitapöytä 5.7.2007]. Vrt. *Enslavement & Discrimination...* [Sirokotka 26.7.2006], joka ei uskonut jästien ymmärtäneet täysin kasanmurhien tuomittavuutta, nostaen esimerkiksi Ruandan kansanmurhan vuonna 1994.

Eräs fani kuvasi *Harry Pottereissa* olevan kansanmurhan teema, korreloiden sitä Sudanissa tapahtuneeseen kansanmurhaan, toisen maailmansodan kansanmurhaan ja Stalinin ajan Venäjällä (lähteessä Venäjä Neuvostoliiton sijaan) tapahtuneeseen kansanmurhaan. Toinen fani huomioi, että sarja käsitteli paljon ajattomia asioita, jolloin asiat, jotka näyttävät samankaltaisilta reaali maailmassa ja Pottereissa, olivat samankaltaisia kuin mikä tahansa aikakausi.²⁶³ Etenkin jälkimmäisissä esimerkeissä rasismi ja kansanmurha nähtiin universaaleina teemoina, mutta usein viesteissä kirjoitettiin nimenomaan natsismista.

CoS:ssa yleisimmin esiin tullut historiallinen yhteys taikamaailman ja reaali maailman välillä olikin Voldemortin ja kuolonsyöjien ideologian yhteys Natsi-Saksaan, sekä vähemmissä määrin Grindelwaldin kukistumisvuoden osuminen samaan aikaan kuin toisen maailmansodan loppu. Pieni osa faneista suorastaan etsi mahdollisia yhteyksiä velhomaailman sekä historian tärkeiden vuosilukujen välillä. Suurin osa ei kuitenkaan näytä uskoneen Rowlingin kirjoittaneen kirjojaan historian aikataulun mukaan.²⁶⁴

Kuolonsyöjien rasistiset esikuvat ja kansanmurhan tavoite

CoS:ssa osa faneista arveli, että kuudennessa osassa saattaisi tapahtua kuolonsyöjien toteuttamia jästien joukkotappoja, jopa kansanmurha. Joistakin keskustelijoista joukkomurha ei ollut todennäköinen, vaikka rajatunmat tapot olivat.²⁶⁵ Osin tähän näkemykseen vaikutti se, että *Harry Potter* kuuluu lastenkirjallisuuteen, johon kansanmurhan teema olisi varsin raskas.²⁶⁶ Näytti kuitenkin siltä, että kansanmurhan mahdollisuuden pohtiminen lähti siitä mielikuvasta, joka kirjoittajilla oli todellisten rasististen ryhmien tavoitteista.

²⁶³ CoSA. Hogwarts. TCR. *Similarities between real world, and HP*. Ketju on niin lyhyt, etten erittele siitä keskustelijoita. Ks. myös *The Snape Loved Lily Theory v6* [Helmipöllö 14.7.2004], joka ilmaisi kuolonsyöjien olevan kansanmurhaan pyrkivä rasistinen ryhmä.

²⁶⁴ CoSA. Hogwarts. DS. *Do any Muggle wars/conflicts end or begin in 1997?* [Esim. Jalokotka 12.7.2004, Tikka 12.7.2004, Viirupöllö 12.7.2004, Kyyhkynen 12.7.2004].

²⁶⁵ CoSA. Hogwarts. DS. *Genocide in book 6?* [Esim. Jaguaari 18.6.2004, Vaaleakettu 18.6.2004, Biakinpöllönen 19.6.2004]. Myös CoSA. Hogwarts. DS. *Did the centaurs in SS reveal the eventual outcome?* [Viidakkokissa 18.8.2004].

²⁶⁶ *Genocide in book 6?* [Viirumetsäpöllö 20.6.2004, Luolakahlaaja 20.6.2004].

Eräs fani huomautti, että Voldemort ei kenties kykenisi toteuttamaan kansanmurhan laajuisia murhia, koska koko jästirodun (”*muggle race*”) murhaaminen oli lähes mahdotonta. Kuolonsyöjät muistuttivat fania KKK:sta.²⁶⁷ Kansanmurha määritellään tarkoitukselliseksi ja systemaattiseksi ihmistyhmän tuhoamiseksi näiden etnisyyden, kansallisuuden, uskonnon tai rodun vuoksi. Se on rikos ihmisyyttä vastaan. Termin käytöstä ja määritelmän riittävydestä on ollut jonkin verran kiistaa.²⁶⁸ Ei ole olemassa selvää lukua siitä, kuinka laajoja tuhoamisyritysten täytyy olla, jotta ne luokiteltaisiin kansanmurhan yrittämiseksi. Monessa periaatteessa kansanmurhan tunnusmerkistöt täyttäneissä tapauksissa monet ovat epäröineet termin käyttöä, mikä kuvastaa, CoS:ssa näkynyttä, korkeaa kynnystä nimetä massamurhat kansanmurhiksi.

Eräs fani ilmaisi, että hänestä kuolonsyöjät ja Voldemort eivät näyttäneet pyrkineen kansanmurhaan: suurin osa velhosotien uhreista oli velhoja. He olivat kuin konservatiivisia aristokraatteja, jotka halusivat pitää vallan itsellään, mutta eivät tappaakaan kaikkia. Hän muistutti, että myös jotkut jästit, kuten Dursleyt, tunsivat ennakkoluuloja ja vihaa velhoja kohtaan.²⁶⁹ Ennakkoluulot usein liitettiin sarjan pahojen tai epämiellyttävien hahmojen ominaisuuksiksi, etenkin viesteissä joissa nousivat esille historialliset ilmiöt.

CoS:ssa oli erimielisyyttä siitä, vihasiko Voldemort tulisesti likaista verta, vai käyttikö hän hyväkseen muiden vihaa saadakseen tukea puhdasverisiltä. Jälkimmäisessä tapauksessa ei olisi välttämättä kyse siitä, että kaikki ”kuraveriset” tapettaisiin, vaan osa heistä saattaisi pitää henkensä alempiarvoisina kansalaisina.²⁷⁰ Esimerkiksi Ogopogo arveli, että Voldemort oli mestarimanipulaattori, jonka oikea tavoite oli valta. Hänen agendansa kuraverisiä vastaan oli keino kontrolloida kansanmurhanhaluisia. Kansanmurha ei kuitenkaan yleensä saa kovin laajaa kannatusta, jolloin Voldemortilla täytyi olla muitakin hallinnan keinoja.²⁷¹ Eräs kirjoittaja huomioi vastauksena KKK:n analogiaan, että hänen ymmärtääkseen heidän eivät halunneet tappaakaan kaikkia afrikkalaisten jälkeläisiä, olisihan se tuhonnut etelävaltioiden talouden. Sen sijaan he halusivat varmistaa, että

²⁶⁷ *Genocide in book 6?* [Töyhtövalkokotka 20.6.2004].

²⁶⁸ Andreopoulos 2020. Suomen laissa kansanmurhaa nimitetään joukkotuhonnaksi.

²⁶⁹ *English history: the Wars of the Roses and the Wizarding wars?* [Harmaakarhu 13.6.2004]. Uhrien taustojen moninaisuudesta myös *Genocide in book 6?* [Flamingo 18.6.2004, Amerikanpöllönen 18.6.2004 ja Kuubanpöllönen 18.6.2004].

²⁷⁰ Esim. *The Snape Loved Lily Theory v6* [Helmipöllö ja Harjakotka 3.8.2006 erimielistä asiasta].

²⁷¹ *Development of Snape's character through OotP, v.3* [Ogopogo 30.6.2005]. Ks. myös *Ancient Magic - Protection, Places, People, Creatures, Blood and Gems* [Brahmanpöllö 18.6.2006].

valkoiset olisivat paremmassa asemassa yhteiskunnan kaikilla saroilla ja olleen valmiita terroriin tavoitteensa vuoksi.²⁷²

KKK:n esiintulo foorumilla on ymmärrettävää järjestön väkivaltaista taustaa vasten Yhdysvalloissa, josta monet foorumille kirjoittaneet olivat kotoisin. Organisaatio ei kuitenkaan ole maailmalla laajavaikutteinen, mikä selittänee sitä, etteivät viittaukset siihen olleet yleisempiä. KKK ei luultavasti ollut Yhdysvaltojen ulkopuolisille käyttäjille yhtä tunnettu esimerkki kuin natsit. Lisäksi J. K. Rowling on britti, joten voi olla, että hänen ajateltiin ottaneen enemmän vaikutteita Euroopan kuin Amerikan historiasta.

Wente (2015) on nähnyt, että Voldemortin vallanhimo ja taipumus väkivaltaan lähinnä ruokkivat Voldemortin rasismia ja antoivat hänelle omasta mielestään oikeutuksen väkivaltaisiin keinoihin rotupuhtauteen pääsemiseksi.²⁷³ Sarjan toisessa osassa nuori Voldemort tai oikeammin hänen muistonsa totesi Harrylle: ”Enkö ole vielä kertonut sinulle [--] ettei kuraveristen tappamisella ole minulle enää merkitystä?”²⁷⁴ Tämä viittaisi siihen, ettei jästisyntyisten tappaminen ollut nuorelle Voldemortille merkityksetöntä, vaikka muut tavoitteet, etenkin kuolemattomuuden tavoittaminen, olivat hänelle ajan mittaan tärkeämpiä. Vaikka Voldemortin tavoitteista oli CoS:ssa jonkin verran erimielisyyttä, pääosin hänen nähtiin uskoneen puhdasveristen yliveritaisuuteen ja vihanneen jästejä ja jästisyntyisiä, jossain määrin myös puoliverisiä.

Myös siitä keskusteltiin oliko kuolonsyöjissä jästisyntyisiä. Ketjussa moni piti tätä epätodennäköisenä siksi, että kuolonsyöjät ja Voldemort tuskin halusivat jästisyntyisiä joukkoihinsa tai että jästisyntyiset haluaisivat liittyä omaa tuhoamistaan ajavaan organisaatioon. Yksi fani vertasi jästisyntyisen liittymistä kuolonsyöjiin siihen, että se olisi kuin juutalaisen liittyminen natseihin.²⁷⁵ Selkki oli samaa mieltä, mutta huomautti historian toisaalta todistaneen joidenkin ihmisten olevan valmiita pettämään esimerkiksi kansansa tai ystävänsä pelastaakseen oman henkensä.²⁷⁶

²⁷² *The Snape Loved Lily Theory v6* [Fwooperi 3.8.2006]. Viesti liittyi siihen, oliko mahdollista Kalkaroksen liittyneen kuolonsyöjiin vaikka olisi ollut rakastunut Lilyyn.

²⁷³ Wente 2015, 102.

²⁷⁴ Rowling 2001c, 335. Suomentanut Jaana Kapari.

²⁷⁵ CoSA. Hogwarts. DS. *Muggle-Born Death Eaters and their "Special Circumstances"* [Pensaskoira 20.8.2004].

²⁷⁶ *Muggle-Born Death Eaters and their "Special Circumstances"* [Selkki 20.8.2004].

Jotkut pohtivat, miten velhomaaailman vähemmistönä olevat kuolonsyöjät saattoivat olla uhka.²⁷⁷ Enemmistö ketjussa katsoi, että kuolonsyöjien määrä kasvoi tai emme tienneet heidän määräänsä, ja että he olivat valmiit julmempiin tekoihin kuin enemmistö. Lisäksi suurin osa velhoista ei ollut koulutettu kamppailemaan tehokkaasti pimeitä voimia vastaan.²⁷⁸ Osa etsi esimerkkejä myös todellisesta maailmasta. Esimerkiksi eräs fani huomautti, että holokausti osoitti tällaisen kehityksen olleen mahdollinen.²⁷⁹

Eräs fani pohti, että ”KS:t, kuten mikä tahansa äärimmäinen reunaryhmä, pitäytyvät absoluuttisesti ideologiassaan.”²⁸⁰ Hän otti esimerkiksi uusnatsit, joiden ideologiassa ei ole harmaata aluetta. Fani arvioi, että kuolonsyöjien tarkoitus oli näyttää joillain tavallisia ihmisillä olevan pelottavia ajatuksia.²⁸¹ Joistain oli mahdollista, että osa kuolonsyöjistä katui liittymistään Voldemortin puolelle kun havaitsi, miten äärimmäisiä tämän keinot olivat. Eräs kirjoittaja vertasi tilannetta Natsi-Saksaan, ja kuinka moni ihminen ajatteli Hitlerillä olleen ”oikea idea”, mutta kuinka tämän keinot kauhistuttivat sitten heidät.²⁸²

Erään fanin mielestä jästit ja jästisyntyiset velhot vertautuvat juutalaisiin, koska

*He ovat ne, joita kuolonsyöjät murhaavat ja kiduttavat ilman mitään muuta syytä kuin heidän rotunsa. [--] Lisäksi JKR sanoi, että Pimeän velhojen tapa käyttää sukupuita määrittelemään puhtauden oli samankaltainen kuin natsien.*²⁸³

Fani myös huomautti, että moni velhoperhe oli jästivastainen jo ennen Voldemortin aikaa, kuten antisemitismi oli yleistä ennen Hitlerin nousua valtaan. Yleisempää foorumilla oli verrata Voldemortia ja kuolonsyöjiä natseihin kuin näiden vihan kohdetta juu-

²⁷⁷ CoS. FA. HPA. *How can the Death Eaters ever be a threat to the Wizarding World?* [Moka 14.7.2005, Hirvi 14.7.2005].

²⁷⁸ *How can the Death Eaters ever be a threat to the Wizarding World?* [Esim. Peura 14.7.2005, Kalastajakissa 25.7.2005, Obskuuri 11.8.2006].

²⁷⁹ *How can the Death Eaters ever be a threat to the Wizarding World?* [Ruskohelmipöytä 25.7.2005]. Ks. myös [Ahma 14.7.2005], joka huomioi, että todellisuudessa rikollisia oli vähän suhteutettuna väkilukuun, mutta he silti aiheuttivat turvattomuuden tunnetta, myös [Satakieli 14.7.2005].

²⁸⁰ “*is both too general and accurate. The DEs, like any extreme fringe group, adheres absolutely to its ideology.*” CoS. FA. HPA. *Development of Snape’s character through OotP*, v.3 [Ogopogo 29.6.2005].

²⁸¹ *Development of Snape’s character through OotP*, v.3 [Ogopogo 29.6.2005].

²⁸² CoS. FA. HPA. *R.A.B. - Who is he and who was with him?* v5.0 [Pikkusumbanpöytä 26.8.2005].

²⁸³ “*They are the ones being murdered and tortured by the Death Eaters for no reason other than their race. [--] Also, JKR stated that the way Dark wizards used blood lines to determine purity was similar to how the Nazis did so.*” CoS. FA. HPA. TCR. *Voldemort, OotP, the MoM, and how it relates to Hitler, Chamberlain and WWII* [Gobintylli 9.7.2007].

talaisiin. Sinänsä tämä oli ymmärrettävää, koska jästisyntyiset ja jästit edustavat montaa eri etnisyyttä ja oletettavasti erilaisia uskonnollisia taustoja.

Harry Potterien yhtymäkohtaa natsismiin lisää se, että rasismi oli olemassa sekä Natsi-Saksassa että velhomailmassa ennen kuin Hitler tai Voldemort aloittivat valtapyrkimyksensä. Molemmat onnistuivat mobilisoimaan olemassa olevia rotuennakkoluuloja.²⁸⁴ Voldemort kuolonsyöjineen ovat osoitus tuon ennakkoluulon äärimmäisestä ilmenismuodosta. Jo ennen Voldemortin nousua velhomailmassa oli hierarkia, jossa puhdasverisillä oli hallitseva asema, ja muut verikategoriat ja etenkin jästit ja taikaoliot olivat heidän alapuolellaan. Kirjasarjan lopussakaan velhomailman monia ongelmia ei korjattu, mikä mahdollistaa uuden Voldemortin nousun.²⁸⁵ Samankaltaisesti CoS:ssa moni näki, että Voldemort ennen kaikkea onnistui hyödyntämään velhomailmassa jo olleita rasistisia asenteita, olivat hänen omat vaikuttimensa siihen mitkä hyvänsä.

Hitlerin ideologia yhdistettiin joissain viesteissä puhdasveristen ideologiaan. Ilves tulkitsi puhdasverisyysasiaa sen kautta, että kirjailija oli sanonut Harryn olevan puoliverinen, koska osa velhoista ajatteli hänen verensä olevan liattu (jästiverellä). Ikään kuin pieni määrä juutalaisverta pilasi natsien mukaan ihmisen sukuun.²⁸⁶ Väite on historiallisessa todellisuudessa yksinkertaistus, mutta kuvasi monien fanien näkemystä natsien suhtautumisesta juutalaisiin.

Natsivertaukset tulivat foorumilla esille, kun puhuttiin pahuudesta. Kaksi fania argumentoi ketjussa, jossa mietittiin olivatko kaikki kuolonsyöjät pahoja, että koska kirjailija oli verrannut kuolonsyöjiä natseihin, niin kuolonsyöjät olivat selvästi pahoja.²⁸⁷ Suurin osa ketjussa (miltei 65 % laskelmieni mukaan) piti kuolonsyöjiä pahoina, noin 16 % ajatteli, etteivät kaikki välttämättä olleet. Pahuuden raja ei ollut kaikille keskustelijoille sama. Osa esimerkiksi ajatteli, ettei kokonaan pahoja ihmisiä ole olemassa. Eräs fani huomioi, että natsien ajattelu oli aikansa Saksassa yleisesti hyväksytty, kuten esimerkik-

²⁸⁴ Wente 2015. 92.

²⁸⁵ Peppers-Bates & Rush 2012, 112–113, 124.

²⁸⁶ Is Harry a pure-blood?... [Ilves 28.7.2004].

²⁸⁷ CoSA. Hogwarts. TCR. *Are the death eaters REALLY bad?* [Punavatsakotka 24.8.2004, Varpuspölli 24.8.2004].

si ristiretket aikanaan, ja että pelko saa ihmiset tekemään monia asioita. Ihmiset harvoin tekevät tekoja ollakseen pahoja.²⁸⁸

CoS:ssa kuolonsyöjistä keskusteltaessa nousi jälleen esille antirasistinen diskurssi, koska rasistisena järjestönä nähty järjestö tuomittiin. Keskustelussa korostui myös historiallisen esimerkin diskurssi, eritoten Saksan toisen maailmansodan kansallissosialismi, mutta myös KKK.

Voldemort Hitler-vertauksena: historiallisen esimerkin diskurssi ja vääristynyttä tietoa historiasta

Foorumilla Voldemortia verrattiin usein Adolf Hitleriin. Hitlerin katsottiin halunneen puhdistaa Eurooppa juutalaisista, ja Voldemortin halunneen tehdä velhomaailmassa toisenlaisen puhdistuksen.²⁸⁹ Eräs fani kutsui Voldemortin tavoitetta rodulliseksi puhdistukseksi.²⁹⁰ Feeniks kirjoitti Voldemortin olleen kuin Hitler, sillä hän halusi pyyhkäistä pois kaikki, jotka eivät olleet puhdasverisiä, vaikka oli itse puoliverinen, ”aivan kuten joku Hitlerin perheessä oli juutalainen.”²⁹¹ Toinen fani lisäsi Hitlerin halunneen ihmisillä olevan vaaleat hiukset ja siniset silmät, joita hänellä itsellään ei ollut.²⁹² Ilmeisesti hän oli samaa mieltä Voldemortin vertautumisesta Hitleriin. Toisaalta eräs fani esitti, että Voldemort muistutti Hitleriä siinä mielessä, että molemmat halusivat hankiutua eroon ihmisryhmästä, joka oli tuottanut heille kipua. Hän näki muitakin yhtymäkohtia, esimerkiksi pelolla hallitsemisen.²⁹³

Hitlerin ihanne vaaleahiuksisista ja sinisilmäisistä arjalaisista, vaikka hän ei itse ollut sellainen, tuli usein esille foorumilla, ja sitä verrattiin siihen kuinka puoliverinen Vol-

²⁸⁸ *Are the death eaters REALLY bad?* [Ruskopölli 24.8.2004]. Vrt. [Mustakotka 17 24.8.2004].

²⁸⁹ Esim. CoS. FA. HPA. DS. *References to "Real Life" in HP as CLUES to the end of the series* [Puistopölli 14.8.2006]; CoS. FA. HPA. *Grindlewald (and Dumbledore's past)* [Harjasusi 26.7.2005]; *All about Lord Voldemort* [Kirkkukuristaja 6.7.2003]. Ks. myös *Hermione Adopted?* [Mindorompölli 12.7.2006], joka kuvasi Voldemortin ajattelua fasistiseksi.

²⁹⁰ *R.A.B. - Who is he and who was with him?* v5.0, [Bolovianpölli 8.8.2005].

²⁹¹ *"just as someone in Hitler's family was Jewish". Is Harry a pure-blood?...* [Feeniks 29.7.2003]. Ks. *Lupin in HBP* [Lapinpölli 26.7.2005], joka vertasi Kalkaroksen vihaa puoliverisyyttään kohtaan Hitlerin vihaan juutalaisvertaan kohtaan.

²⁹² *Is Harry a pure-blood?...* [Valkomerikotka 29.7.2003].

²⁹³ *Voldemort as a Leader* [Jokikärmekotka 31.8.2006].

demort ihannoi puhtasverisyyttä.²⁹⁴ Molemmat vihasivat ryhmää, johon itse kuuluivat ja ihailivat ryhmää, johon eivät kuuluneet.²⁹⁵ Tutkimuksessa on tehty sama huomio.²⁹⁶ Sarah Wente on huomionut, että Malfoyn perhe on paitsi antiteesi Harryn arvoille, heidän kuvauksensa myös sopii Hitlerin mielikuvaan arjalaisista vaaleine hiuksineen ja siten luultavasti vaaleine silmineen.²⁹⁷ Tämä ei tullut aineistossani esille, kenties koska fanit eivät yhdistäneet näitä asioita toisiinsa, mutta on mielenkiintoinen seikka, kun verrataan puhtasveristen ylivaltaa ajavien velhojen ajattelua Natsi-Saksaan.

Esimerkiksi ketjussa *HP Series: Allegory to WWII?* pohdittiin sarjan yhtäläisyyksiä toiseen maailmansotaan. Ketjussa Voldemortin hahmo yhdistettiin Hitleriin. Myös muita sarjan mahdollisia viittauksia, jopa allegoriaa²⁹⁸, toiseen maailmansotaan pohdittiin. Noin 57 % keskustelijoista näki jonkinlaisia yhteyksiä näiden välillä ja piti yhteyksiä todennäköisesti tarkoituksellisina, mutta eivät yleensä nähneet viittauksia allegorioina.²⁹⁹ Noin 20 % taas piti yhtäläisyyksiä sattumina tai sitten olettivat, että toinen maailmansota oli löyhästi inspiroinut Rowlingia muiden tapahtumien ohella. Joskus näkemykseen liittyi se, että sarjan katsottiin käsitelleen ennakkoluulon ja rasismien teemaa yleisesti.³⁰⁰ Monista viesteistä oli vaikea tulkita kirjoittajien kantaa asiaan. Keskustelijat olivat suurimmilta osin toisia kuin muissa samankaltaisissa ketjuissa.

Poikkeuksellisesti eräs fani mietti, uskoivatko edes kaikki kuolonsyöjät Voldemortin ideologiaan vai oliko esimerkiksi Lucius Malfoy kuolonsyöjä oman asemansa säilyttämiseksi. Esimerkiksi Hitler, tai Joseph Goebbels, ei sopinut luomaansa arjalaisen ihanteeseen, eikä fanin käsityksen mukaan siis uskonut teoriaansa. Hän yhdisti tämän Saudi-Arabian prinsseihin, joiden elämäntapojen fani ei uskonut sopivan Koraaniin. Hän näytti ajatelleen, että todellisen puhtasverisyyselitistisen ajattelun omaksuminen ei mahdol-

²⁹⁴ Esim. *Genocide in book 6?* [Tumbesinpöllönen 19.6.2004, Rynnisarvi 9.6.2004]; *HP Series: Allegory to WWII?* [Nandikarhu 1.6.2004, Perunvarpuspöllö 23.6.2004, Mustajalkakissa 11.7.2004].

²⁹⁵ Esim. *Why was Tom Riddle in Slytherin?* [Sleipnir 30.7.2003, Talos 30.7.2003, Puolihahmo 31.7.2003].

²⁹⁶ Wente 2015, 103. Ks. myös Peppers-Bates & Rush 2012, 111, jotka tosin huomioivat Hitlerin juutalaisperimän olevan huhu.

²⁹⁷ Wente 2015, 94.

²⁹⁸ Allegorilla tarkoitetaan vertauskuvallisuutta. Allegorisella teoksella on pintamerkitseksen lisäksi syvempi vertauskuvallinen merkitys, se mistä teos tai sen osa oikeasti kertoo. Tässä tapauksessa voitaisiin siis tulkita, että Rowlingin velhosota oikeasti kertoisi allegorian tasolla toisesta maailmansodasta.

²⁹⁹ Laskin prosenttiosuudet viesteistä, jotka olin ketjun ensi kertaa selailtuani tulkinut työlleni relevantteiksi, joten jakauma saattaa olla todellisuudessa jonkin verran eri.

³⁰⁰ Ks. esim. 18.7.2004 viestit.

listaisi kenenkään palvelemista.³⁰¹ Tämä ajatustapa ei kuitenkaan ollut aineistoni perusteella kovin yleinen CoS:ssa. Lisäksi moni näytti välttävän vertauksia muualle kuin Pohjois-Amerikkaan tai Eurooppaan, mikä voi johtua siitä, että useimmille nämä kulttuurit olivat vieraita.

CoS:ssa mainittiin monesti arjalaisuuden käsite ja se yhdistettiin kansallissosialistien ideologiaan.³⁰² Terminä ”arjalainen” on vanhempi. 1800-luvulla kielitieteilijät olivat ottaneet sen käyttöönsä kuvaamaan suunnilleen sitä, mitä nykyään ymmärretään sanalla ”indoeurooppalainen”. Se otettiin käyttöön myös rotuoppeihin, esimerkiksi ranskalainen Arthur de Gobineau (1816–1882) käytti termiä kuvaamaan korkeinta ja ylivoimaisinta valkoista rotua. Myös jotkut muut eurooppalaiset rotuoppien kehittelijät puhuivat ylivoimaisesta arjalaisesta rodusta. Monissa rotuopeissa oli antisemitismin piirteitä. Saksan kansallissosialistit ja Hitler ottivat rotupolitiikkaansa vaikutteita vanhemmista rotuopeista.³⁰³ Näyttää siltä, että suuri osa CoS:ssa tiesi arjalais-käsitteen nimenomaan kansallissosialismin kautta.

CoS:ssa monelle oli fakta, että Adolf Hitlerillä olisi ollut juutalaista verta. Tosin kommentteihin, että Hitler oli osin juutalainen, huomautettiin useamman kerran, että kyseessä oli todistamaton huhu.³⁰⁴ Vaikka natsi-ideologia painotti ihmisten verenperintöä, oli Hitler varsin hiljainen omansa suhteen. Sodan jälkeisinä vuosina liikkui paljon huhuja siitä, että Hitler saattoi olla sukua vainoamalleen ryhmälle. Hitlerin isä oli rekisteröity avioliiton ulkopuolella syntyneeksi isättömäksi lapseksi, eikä Hitlerin isoisän henkilöllisyyttä tiedetä. Hitlerin isoäiti työskenteli entisen natsivirkailijan Hans Frankin mukaan juutalaisperheen kodissa, jossa hänellä olisi ollut suhde perheen pojan Leopold Frankenbergerin kanssa, mistä syystä on spekuloitu Hitlerin isoisän olleen juutalainen. Leopoldin olemasta olostä ei kuitenkaan ole todisteita.³⁰⁵ Varmaa on, että Hitler ei ollut juutalainen sanan varsinaisessa merkityksessä, mutta CoS:ssa tästä teoriasta kirjoitettiin

³⁰¹ *Thoughts on Draco* [Ukkoslintu 30.7.2004].

³⁰² Esim. *Aunt Petunia - a squib?* [Snellegeisti 22.7.2003]; *Enslavement & Discrimination...* [Puistopöllö 17.7.2006, Aarnikotka 17.7.2007]; *Grindlewald (and Dumbledore's past)* [Aarnihaukka 26.7.2005].

³⁰³ Lagerspetz & Roman-Lagerspetz 2017, 91–95, 100–101.

³⁰⁴ Eritoten *HP Series: Allegory to WWII?* [Kuubanpöllönen 19.6.2004]. Myös esim. [Sfinki 16.7.2004, Undulaatti 18.7.2004]. Vähemmässä määrin keskusteltiin myös huhusta, jonka mukaan Hitler olisi ollut homoseksuaali. Ks. myös *Grindlewald (and Dumbledore's past)* päivän 27.7.2003 keskustelu.

³⁰⁵ "Was Hitler Jewish?" History on the Net, 2000–2019.

usein historiallisena totuutena. Tässä näkyi keskustelijoiden eriaisteiset perehtymiset Hitleriä koskevaan historiaan.

Monet tutkijat ovat nähneet Voldemortin ja tämän kannattajien ideologian vertautuvan ennen kaikkea natsien rasismille. Sarah Wentesta puhtasveristen rasismi vertautuu natsipuolueen rasismiin, sillä kummassakin syrjivä elementti on kytketty vereen eikä esimerkiksi ihonväriin tai kansalliseen alkuperään. Hän kuitenkin näki, että Pottereissa moni konna vertautui Hitleriin tämän elämän eri vaiheissa ja edisti rasistista agenda, eikä yksikään heistä ollut puhtaasti Hitler-vertauskuva. Sarjan Hitler-hahmoja ovat Salazar Luihuinen, Gellert Grindelwald ja Voldemort, vaikka Voldemort on kaikista samankaltaisin Hitlerin kanssa.³⁰⁶ Mutta Lana Whitedin mukaan Rowlingin teokset eivät ole allegoria pelkästään Natsi-Saksalle, jos ovat allegoria millekään, vaan myös muille historian tapahtumille.³⁰⁷ CoS:ssa nähtiin ennen kaikkea yhteyksiä Voldemortin ja Hitlerin välillä, mutta myös Grindelwaldin yhteyttä Hitleriin pohdittiin. Salazar Luihuinen nähtiin kyllä rasistina, muttei ilmeisesti Hitler-vertauksena.

Merkittäviä poliittisia hahmoja on varsinkin vuosituhannen vaihtumisesta lähtien usein verrattu Adolf Hitleriin. Hitlerin nousun aikana monet englanninkieliset ja saksalaiset kirjoittajat pyrkivät löytämään historiasta konnaryhmiä, jotka heistä selittivät natsiuhkaa. Kun natsivallan rikokset paljastuivat sodan jälkeen, näitä analogioita alettiin pitää riittämättöminä, ja monet siirtyivät vertauksissa maallisesta historiasta uskonnolliseen mytologiaan, jolloin Hitler vertautui itse paholaiseen. Hitler tunnustettiin uudeksi läntisen kulttuurin pahuuden arkkityypiksi. Hänestä tehtiin analogia sodanjälkeiselle ajalle, ja lännen runsaat pahuuden symbolit historiallisessa tietoisuudessa supistuivat miltei pelkästään *Führeriin*. Hitler on alettu nähdä historiassa poikkeuksellisen hahmona, etenkin holokaustin kauheuksille on ollut vaikeaa löytää vertailukohtaa menneisyydestä.³⁰⁸

Gavriel D. Rosenfeldin mukaan historiallisilla analogioilla on kaksi päätarkoitusta. Ensinnäkin ne vertailevat historiallisia ilmiöitä paljastaakseen syvempiä totuuksia niiden suhteesta. Analogiat auttavat meitä yksinkertaistamisen avulla ymmärtämään monimut-

³⁰⁶ Wente 2015, 90–91, 97–101.

³⁰⁷ Whited 2006. Elektr. dokumentti.

³⁰⁸ Rosenfeld 2018, 249–252, 271, 274.

kaisia aiheita. Näin ne vetoavat ihmisten järkeen ja tyydyttävät halua historialliseen ymmärtämiseen. Toisekseen analogiat osoittavat menneisyyden onnistumisia ja epäonnistumisia, joista päätellä mitä nykyisessä politiikassa pitäisi muuttaa tai pitää ennallaan kun halutaan saavuttaa jokin lopputulos. Analogioiden kautta historia näyttäytyy tietynlaisia kaavoja noudattavana.³⁰⁹

Hitler-analogian hegemonisuus on sen sijaan köyhentänyt ihmisten historiallista sanastoa ja historian lukutaitoa, sekä rajoittanut kykyämme ymmärtää nykymaailman tapahtumia.³¹⁰ Tämä analogian perinne ilmeisesti vaikutti siihen, että juuri Hitler nousi CoS:ssa vahvasti esiin pahuuden vertauskuvana selvästi pahalle Voldemortille. Kun julkisessa keskustelussa historiallisen pahuuden teema kytkeytyy monesti vahvasti juuri Natsi-Saksan aikaan, ei liene ihme, että se nousi Pottereiden ilmiöiden vertauskuvaksi. Myös se, että Hitler on nykyään enemmän abstraktio kuin joskus elänyt oikea ihminen³¹¹, saattoi vaikuttaa siihen, että oli helppo nähdä fiktiivisen Voldemortin yhtymäkohtia Hitleriin.

Hitler-analogia oli CoS:ssa vallitseva, mutta siitä poikkeaviakin viestejä löytyi. Eräs fani huomioi, että Voldemort vertautui keneen tahansa rasismiin ja vihaan pohjautuvaan diktaattoriin, tyranniin tai poliittiseen järjestelmään. Fani viittasi populismin vaaroihin Euroopassa ja kytki sen kirjojen viestiin.³¹² Tällaiset yksittäiset viestit osoittivat vastakaista näkemystä Hitlerin ainutlaatuisuudesta diktaattorien historiassa.

Joskus Voldemortin ja kuolonsyöjien vertaus Hitleriin ja natseihin johtui siitä, että Rowling oli itse tuonut samankaltaisuuden esille, mihin viesteissä vedottiin.³¹³ Luultavasti se vaikutti siihen, miksi juuri natseihin viitattiin niin usein. Silti on mielenkiintoista, kuinka erilaisissa yhteyksissä Natsi-Saksa ja Hitler nousivat esille esimerkkeinä keskusteluissa, joissa käsiteltiin rasismia ja syrjintää. Mielenkiintoista oli myös, kuinka

³⁰⁹ Rosenfeld 2018, 253–254. Artikkelissaan Rosenfeld käsitteli myös mitä etuja ja haittoja historiallisilla analogioilla on nähty olevan.

³¹⁰ Rosenfeld 2018, 281. Rosenfeldin mukaan myös länsimaiden tapa yleistää Hitler-analogiaa länsimaisen kulttuurin ulkopuolisiin tapahtumiin vääristävät niistä saatua kuvaa.

³¹¹ Rosenfeld 2018, 274, 279.

³¹² *HP Series: Allegory to WWII?* [Kuubanpöllönen 19.6.2004]. Ks. Voldemortin vertaaminen diktaattoriin yleensä CoS. FA. HPA. *Possible clues dropped for books 6 & 7* [Aigamuxa 1.6.2004]; *All about Lord Voldemort* [Luolakarhu 6.7.2003]; *Character Analysis: Remus Lupin v2 #12* [Täpläpöllö 7.7.2005].

³¹³ Esim. *Is Harry a pure-blood?...* [Tulirapu 26.7.2004, Intianhuuhkaja 26.7.2004, Harmaahuuhkaja 27.7.2004]; *HP Series: Allegory to WWII?* [Uivelo 1.7.2003].

vertailukohdat kytkeytyivät eritoten Hitlerin aikaan eli natsismin kauden kukoistukseen, ei siis esimerkiksi uusnatsismiin.

Vertaukset Hitleriin ja toiseen maailmansotaan olivat lähteessäni toistunut esimerkki siitä, miten fanit käyttivät omaa historiallista tietoaan tulkitessaan kirjojen rasismin teemaa. Se, että yleinen vertauskohde oli nimenomaan Hitler ja natsit, voi kertoa länsimaisen identiteetin vahvuudesta CoS:n fanien keskuudessa ja länsimaisesta historiasta sen muokkaajana. Jopa Venäjä ja Stalin nähdään lännessä monesti toisena, vieraana kulttuurina. Hitler oli länsimaalaisessa ajattelussa osa meitä, mikä ehkä tekee hänen teoistaan länsimaissa asuvien tunnetasossa järkyttävämpiä kuin muun maailman kauheudet, puhumattakaan siitä, että länsimaiden historianopetuksessa käytäisiin läpi muun maailman etnisiä puhdistuksia yhtä laajasti kuin holokaustia. Kenties siksi juuri vertaukset Hitleriin olivat foorumilla niin vahvoja. Toisaalta etnisistä puhdistuksista olisi länsimaissakin useita esimerkkejä.

Hitler ja Natsi-Saksa näyttivät foorumilla olleen fanien historiankäsityksessä pahuuden ilmentymiä. Yksi fani nosti esille, että eurooppalaisena opettajana Rowling kantoi mukanaan eurooppalaista historiaa ja sen näkemyksiä pahasta ynnä muusta. Toinen maailmansota oli hänestä juurtunut selkeäksi esimerkiksi, joka oli helppo nostaa esille puhuttaessa pahuudesta.³¹⁴ Aida Patientin ja Kori Streetin mukaan Potter-sarjaan liittyykin paljon viittauksia meidän kollektiiviseen muistiimme holokaustista ja siten pahuudesta.³¹⁵ Tämä on ymmärrettävää sitä vasten, kuinka paljon Euroopan mediassa käsitellään toista maailmansotaa. Myös moni amerikkalainen populaarielokuva maalaa kuvaa Natsi-Saksasta pahan ilmentymä, tämä näkyy esimerkiksi *Captain America* ja *Wonder Woman* -supersankarielokuvissa.

Hitlerin ja Natsi-Saksan korostuminen ihmisten historiakäsityksessä on länsimaalainen ilmiö. Muualla maailmassa toisen maailmansodan historiassa korostuvat eri asiat, esimerkiksi Etelä-Koreassa ja Kiinassa sodan traumat kytkeytyvät Japanin miehityksen aikaan. Esimerkiksi Taiwanissa, Etelä-Koreassa ja Kiinassa nuorten keskuudessa on ollut jopa muodikasta pukeutua kansallissosialistisiin uniformuihin tai natsisymboleja esittäviin paitoihin, mikä on järkyttänyt ihmisiä lännessä ja Israelissa. Ilmiötä voidaan

³¹⁴ *HP Series: Allegory to WWII?* [Kirjonaamapöllönen 19.7.2004].

³¹⁵ Patient & Street 2009, passim. Artikkelissaan tutkijat käsitelivät sekä kirjoja että elokuvia.

pitää samankaltaisena sen kanssa, kuinka Euroopassa saatetaan käyttää paitoja, joissa on kuva esimerkiksi Che Guevarasta tai Mao Zedongista ajattelematta kriittisemmin näiden hahmojen historiallista painolastia muissa kulttuuripiireissä.³¹⁶

Foorumilla esiintyi siis vahva historiallisen esimerkin diskurssi, jossa vahvin esimerkki oli Voldemortin ja kuolonsyöjien vertautuminen toisen maailmansodan Natsi-Saksaan. Diskurssissa näkyi välillä myös faktojen ja todistamattomien väitteiden sekoittuminen toisiinsa. Historiallisen esimerkin diskurssissa korostui CoS:n käyttäjien länsimaalaisuus. Keskustelussa näkyi myös käsitys Hitleristä ja natseista pahan ilmentyminä.

Grindelwald ja historian sensitiivisyyden diskurssi

Voldemortin hahmo ei ollut ainoa, jossa osa faneista näki yhteyden Hitleriin. Pienempi joukko pohti myös Gellert Grindelwaldin yhteyttä Hitleriin ja toiseen maailmansotaan. Ennen sarjan viimeistä osaa Grindelwaldin nimi vain mainittiin Harryn saamassa kortissa:

Moni pitää Dumbledorea nykyajan parhaana velhona ja hän on erityisen kuuluisa pimeyden velhon, Grindelwaldin, kukistamisesta vuonna 1945[--].³¹⁷

Fanit miettivät maininnan merkitystä, sillä Rowling usein mainitsi kirjoissaan nimiä ja esineitä, jotka paljastuivat myöhemmin merkittäviksi. Grindelwaldin kukistumisvuosi sai fanit pohtimaan hänen mahdollista yhteyttään toisen maailmansodan tapahtumiin.

Esimerkiksi Lana Whited on huomionut, kuinka jotkin Potterversumin verikiistaan liittyvät tapahtumat sopivat toisen maailmansodan aikajanaan. Nuori Voldemort avasi salaisuuksien kammion ensi kertaa samoihin aikoihin, kun natsit alkoivat tappaa juutalaisia kammioissa. Dumbledore peittosi Grindelwaldin samana vuonna kuin Kolmas valtakunta murrettiin. Whited epäili, ettei Grindelwaldin saksankielistä muistuttava nimi ollut sattumaa.³¹⁸ Myös fanit kytkivät Grindelwaldin nimen Saksaan.³¹⁹

³¹⁶ Westcott, 2016. Elektr. dokumentti.

³¹⁷ Rowling 1997, 115–116. Suomentanut Jaana Kapari.

³¹⁸ Whited 2006. Elektr. dokumentti.

³¹⁹ Esim. *Grindewald (and Dumbledore's past)*.

Osan mielestä Grindelwaldin kukistumisvuoden maininta oli analogia Hitlerin kukistumiseen.³²⁰ Äärimmilleen vietyä yhtäläisyyksien näkeminen johti siihen, että muutama fani ehdotti, että Pottereissa Hitler ja Grindelwald olisivat olleet sama henkilö.³²¹ Keskusteluun tuli lisää spekulointia vuonna 2005, kun Rowling paljasti haastattelussa, ettei Grindelwaldin kukistumisvuosi ollut sattumaa. Kirjailijasta oli mukava tehdä viittauksia tapahtumiin jästimaailmassa, ja hän uumoili, että kun jästimaailmassa oli globaali sota menossa, olisi käynnissä myös globaali velhosota.³²²

Enemmistö ketjussa keskustelleissa ei uskonut Hitlerin olleen Grindelwald.³²³ Eräs fani huomautti, että tuolla ajanjaksolla oli historiassa paljon ikäviä yksilöitä. Grindelwald olisi saattanut olla tai olla olematta kuka tahansa heistä.³²⁴ Joskus faniteoriaa vastustettiin siksi, ettei se ollut poliittisesti korrekti. Tunnetusta historiasta poikkeaminen tai sen muuntelu nähtiin riskialttiina ja jopa moraalisesti arveluttavana. Esimerkiksi eräästä fanista Rowling ei ikinä olisi mennyt niin pitkälle, että kirjoittaisi Hitlerin ja Grindelwaldin olleen sama henkilö. Kirjailija halusi vain alleviivata sitä, että rasismi on juurtunut meidän maailmaamme ja velhomaailmaan.³²⁵

Myös sitä ehdotettiin, että vaikka Grindelwald ei ollut Hitler, niin he saattoivat tehdä yhteistyötä.³²⁶ Mutta esimerkiksi Rotkokotka arvioi, että Rowling tuskin oli niin piittaamaton (*insensitive*), että tekisi toisesta maailmansodasta taika-asian. Tässä ei olisi enää kyse allegoriasta, koska Harry Potter sijoittuu todelliseen maailmaan ja toinen maailmansota oli oikea tapahtuma.³²⁷ Eräs fani huomioi kirjailijan sanoneen pyrkivänsä pitäytymään erossa ajankohtaisista asioista, esimerkiksi välttelemällä terrorismin tilan-

³²⁰ Esim. *English history: the Wars of the Roses and the Wizarding wars?* [Aasiankultakissa 13.6.2004, Harmaakarhu 13.6.2004].

³²¹ Esim. *Grindlewald (and Dumbledore's past)* [Kultapölli 28.6.2005, Metsäkauris 24.7.2005, Harjasusi 25.7.2005]; *References to "Real Life" in HP as CLUES to the end of the series* [Kärppä 13.8.2006].

³²² Ks. *Grindlewald (and Dumbledore's past)* keskustelu päivästä 23.7.2005 eteenpäin.

³²³ Esim. *Grindlewald (and Dumbledore's past)* [Mothman 24.7.2005, Ruskomerikotka 26.7.2005, Kalmolaskos 26.7.2005, Täplätornipölli 27.7.2005].

³²⁴ *Grindlewald (and Dumbledore's past)* [Puuoselotti 26.7.2005].

³²⁵ *Grindlewald (and Dumbledore's past)* [Lankkurousku 27.7.2005]. Ks. myös [Okkami 26.6.2005, Oselotti 26.7.2005].

³²⁶ Esim. *Grindlewald (and Dumbledore's past)* [Kultapölli 28.6.2005, Hietakissa 25.7.2005, Pikkunokkipölli 26.7.2005]; *Harry Potter and the Half-Blood Prince Discussion #9* [Pampakissa 13.6.2005].

³²⁷ *Grindlewald (and Dumbledore's past)* [Rotkokotka 27.7.2003]. Myös [Haarapyrstö 27.7.2003, Pyy 27.7.2003]. Samanlainen reaktio oli monella teoriaan, että kirjoissa Hitler olisi ollut Grindelwaldin kirouksen alainen, *References to "Real Life" in HP as CLUES to the end of the series* [Syyriankarhu 14.8.2006]; *Grindlewald (and Dumbledore's past)* [Puutamaani 23.7.2005].

teesta puhumista.³²⁸ Oli mielenkiintoista, että fani tulkitse toisen maailmansodan ajan-kohtaiseksi asiaksi. Toki se oli sitä siinä mielessä, että siitä yhä edelleen puhutaan ja kirjoitetaan paljon. Vetoaminen siihen, että aihe olisi liian sensitiivinen, viittasi siihen, että tietyistä historiallisista aiheista ei ollut faneista sopivaa tehdä fantasiaa, tai ainakin he arvelivat, ettei ihmisten reaktio siihen olisi yleisesti suopea.

Eräs fani ilmaisi, että jos Grindelwald olisi Hitler, niin sarja olisi liian poliittinen ja sarja vähemmän ”maaginen” (”magical”, lainausmerkit fanin).³²⁹ Sen sijaan osa faneista halusi nimenomaan nähdä yhtymäkohtia reaalimaailmaan, kuten esimerkiksi sarjan kyt-kennät rasismiin. Toisaalta kenties fani tarkoitti, että suora taikamaailman yhdistäminen reaalimaailmaan menisi liian poliittiseksi hänelle, eikä kommentoinut vertauskuvallisuutta.

Historian sensitiivisyyttä korostettiin myös silloin, kun fanit näkivät vertauksia Hitleriin. Muutama fani ilmaisi, etteivät hyväksyneet Hitlerin ja fiktiiviseen hahmon vertaamista toisiinsa. Yksi heistä kommentoi:

*Olkaa kiltit älkääkä verratko Hitleriä fiktiiviseen hahmoon, [--] kaikkein pahimman maan päällä kävelleen miehen vertaaminen fiktiiviseen hahmoon on väärin.*³³⁰

Toinen fani ilmaisi puolestaan, ettei pitänyt siitä, että osa näytti yhdistävän natsit ja saksalaiset samaksi asiaksi. Häntä harmitti, että ihmisillä oli tarve verrata pahoja ihmisiä Hitleriin ja natseihin. Muillakin kansoilla oli huonoja aikoja ja pahoja hahmoja. Häntä häiritsi, että monella oli taipumus nähdä toisen maailmansodan saksalaiset pahoiksi ja toiset maat sankareiksi.³³¹ Toinen fani (joka kutsui natseja pahoiksi) totesi tähän, että hän oli sinänsä samaa mieltä, ja että tiesi monen Saksan valloittamien maiden asukka-

³²⁸ *Grindewald (and Dumbledore's past)* [Mothman 24.7.2005].

³²⁹ *Grindewald (and Dumbledore's past)* [Dingo 26.7.2004].

³³⁰ ”OK, please dont compare Hitler to a fictional character, [--] comparing the most evil man ever to walk the earth to a fictional character is just wrong.” CoSA. Hogwarts. HoM. *Will knowing Voldemort is a half-blood affect how some of his Death Eaters view him* [Purske 21.7.2003]. Myös *HP Series: Allegory to WWII?* [Beo 26.7.2004].

³³¹ *HP Series: Allegory to WWII?* [Töyhtötiira 16.7.2004 ja 18.7.2004].

den osallistuneen juutalaisten surmaamiseen. Hänestä oli hienoa, että Saksa oli oppinut historiastaan ja kamppaili antisemitismiiä, rasismia ynnä muuta vastaan.³³²

Moni fani näki maailmansodat niin arkoina aiheina, että Rowling tuskin haluaisi sotkea taikuutta niihin. Joistain se olisi ollut ilmeisesti loukkaavaa huomioiden sotien kauheudet. Suurin osa hyväksyi vertaukset Hitleriin ja natsien ideologiaan, mutta se, voisiko Rowling halutessaan kirjoittaa fiktiivisten velhojen vaikutuksesta toisen maailmansodan tapahtumiin, jakoi mielipiteitä. Tätä voisi kutsua historiallisen totuuden säilyttämisen diskurssiksi, koska osa ajatteli, ettei Rowling saisi muuttaa tunnettua historiaa tai ainakin siinä olevan riskejä. Toisesta maailmansodasta kirjoitettiin miltei kuin moraalisesta taistelusta pahuutta vastaan, kuvaten kenties kuinka jälkikäteen sotaa on käsitelty paljon esimerkiksi holokaustin kautta, vaikka joissain viesteissä esiintyi kriittisiä näkökulmia myös liittoutuneisiin³³³.

Osa näki, että Grindelwaldin sijoittuminen toisen maailmansodan aikaan oli ehkä vihje siitä, että Grindelwald oli velhomaailman Hitler,³³⁴ velho joka halusi puhdistaa maailmaan jästeistä ja jästisyntyisistä. Grindelwaldin oletettiin olleen paljolti kuin Voldemort. Molempia kuvataan sarjassa kuuluisiksi pimeyden velhoiksi, jolloin näiden ideologioiden oletettiin muistuttaneen toisiaan. Toisaalta moni katsoi, että pimeän velhojen eli puhtasveristen ylivallan kannattajien ideologia ylipäänsä muistutti pelottavan paljon natsien ideologiaa ja suhtautumista juutalaisiin.³³⁵ Pimeän velhot yhdistettiin puhtasveristen agendaan puhdistaa velhoyhteisö jästisyntyisistä. Sinänsä kirjoissa ei ollut sanottu tämän olleen esimerkiksi Grindelwaldin agenda, kuten eräs fani huomautti.³³⁶ Rasististen ideologioiden ei ollut kerrottu olevan pimeyden velhojen yhteinen ideaali, vaikka tällainen mielikuva helposti syntyi, kun pimeän velhon karikatyyri rakentui Voldemortin ja hänen kannattajiensa pohjalta.

³³² *HP Series: Allegory to WWII?* [Kuubanpöllönen 19.7.2004].

³³³ Esim. *HP Series: Allegory to WWII?* [Para 19.6.2004] huomioi, että ennen liittymistä sotaan USA käännnytti pois joitain Saksan juutalaispakolaisia.

³³⁴ *Grindewald (and Dumbledore's past)* [Esim. Tornipöllö 23.7.2005, Afrikansarvipöllö 26.7.2005, Ruskomerikotka 26.7.2005]. Myös *HP Series: Allegory to WWII?* [Kalmakoiria 24.6.2003].

³³⁵ *Grindewald (and Dumbledore's past)* [Esim. Aarnihaukka 26.7.2005, Harjasusi 26.7.2005, Lumileopardi 26.7.2005].

³³⁶ *Grindewald (and Dumbledore's past)*, Kolibri 27.7.2005.

Vaikka CoS:ssa oli yleistä nähdä sarjan rasismille yhtymäkohtia ja esikuvia todellisesta historiasta, etenkin toisen maailmansodan ajalta, foorumilla näkyi myös historiallisen sensitiivisyyden diskurssi. Pienelle osalle jo esimerkiksi Voldemortin vertaaminen Hitleriin oli loukkaavaa, mutta useammalle raja näytti olleen siinä, että Rowling olisi kirjoittanut esimerkiksi jonkun velhon olleen kirjoissa oikeasti Hitler, mikä olisi ollut vastoin tunnettua historiaa. Joistain viesteistä taas sai kuvan, että vaikka kirjoittajia tämä ei olisi haitannut, niin he olivat tietoisia siitä, että yleinen vastaanotto tälle olisi negatiivinen. Toisaalta teorioiden esiintyminen osoitti, että kaikki eivät pitäneet historiaa niin sensitiivisenä, ettei siihen voisi sekoittaa fiktiossa fantasiaa. Tällöin asiaa ajateltiin pikemminkin sen kannalta, tekisikö magian sekoittaminen toiseen maailmansotaan *Harry Potterista* vielä kiinnostavamman ja sopisiko se tarinaan.

2.3. Yhteenveto

Kuolonsyöjien ja Voldemortin asenne nähtiin rasismien ilmentyminä, joilla oli vertauskohtia todellisessa maailmassa. Tähän liittyi keskustelu Luihuisen tuvasta, jonka monet näkivät enimmäkseen negatiivisena tupana. Sen oppilaat nähtiin monesti pahana, joskus kytkien pahuuden ennakkoluuloisuuteen tai/ja rasismiin. Kuitenkin osaa faneista ärsytti se, että jotkut olettivat kaikkien luihuisten olleen pahoja. Luihuinen nousikin CoS:ssa esiin sekä ennakkoluulojen osoittajana että kohteena.

Erityisesti Draco Malfoyn hahmon kautta keskusteltiin siitä, kuinka paljon kasvatus ja perimä muokkaavat ihmisiä ja esimerkiksi rasistisia asenteita. Luihuisten, ja siten osin myös kuolonsyöjien, rasistisen ideologian alkuperästä keskusteltaessa korostui joko luihuisten luontoa ja valintoja korostanut naturalistinen ja individualistinen diskurssi tai kasvatuksen merkitystä korostanut diskurssi. Vaikka monet näkivät yksilöiden olevan vastuussa omista teoistaan ja asenteistaan, useimmat myönsivät myös, että luihuiset olivat sellaisia kuin ympäristö ja kasvatus olivat heistä tehneet. Se, että sekä perimä että kasvatus vaikuttavat ihmisen luonteeseen ja asenteisiin, on varsin yleisesti hyväksytty näkemys psykologiassa. Siten sen esiintyminen CoS:ssa ei ollut yllättävää.

Potter-sarjan hyväksyttiin miltei yksimielisesti heijastavan todellista maailmaa ja sen ongelmia. Välillä tässä vedottiin siihen, että kirjailija oli myöntänyt näin olevan, osin

tässä lienee kyse oletuksesta, että kirjailija yleensä haluaa sanoa teoksellaan jotain yleismaallista ja kommentoida yhteiskunnallisia ilmiöitä. On mahdotonta sanoa, kuinka vahvasti fanit olisivat nähneet yhtäläisyyksiä kuolonsyöjien ja natsien välillä, jos kirjailijan ei olisi tiedetty verranneen näitä keskenään. Kuitenkin yhtäläisyyksien näkeminen oli niin yleistä, että niitä olisi luultavasti esiintynyt ilman, että Rowling olisi samankaltaisuuksia itse koskaan julkisesti huomioinut.

Fanit eivät juuri viitanneet joihinkin tiettyihin 2000-luvun yhteiskunnallisiin ongelmiin, vaan tyytyivät yleisesti toteamaan Pottereiden rasismiin ynnä muun kuvaavan meidän maailmaamme. Muutamia kertoja viitattiin esimerkiksi Ku Klux Klaniin. Useimmiten vertailukohtia löydettiin kauempaa historiasta. Natsi-Saksa ja Hitler-viittaukset nähtiin kaikista selkeimpinä vertailukohtina. Tämä johtunee osin siitä, että kuva Hitleristä ja natseista pahuuden symbolina ja kulminoitumana on sisäistetty länsimaalaisessa historiakäsityksessä, jolloin pahuutta, eritoten jos siihen liittyy vereen perustuvaa syrjintää ja puhdistusintoa, verrataan usein toisen maailmansodan tapahtumiin ja Saksan johtohahmoihin.

Osa faneista käytti aktiivisesti historian tapahtumia sen ennakoimiseen, mitä Rowlingin fiktiivisessä maailmassa oli tapahtunut tai tulisi tapahtumaan. Tässä oli kyse spekuloinnista ajanvietteenä ja se oli melko harvinaista. Mielenkiintoisempaa monelle näytti olevan sen pohtiminen, kuinka paljon Potterit teemoineen olivat ehkä saaneet vaikutteita toisen maailmansodan tapahtumista. Kaikilla eivät kuitenkaan olleet historian yksityiskohdat tai teorioiden ja historiallisten hyväksytyjen totuuksien ero täysin hallussa. Monien yksilöiden historiallista näkemystä toisesta maailmansodasta olivat muokanneet jotkut todistamattomat teoriat esimerkiksi Hitleristä, ja joskus teoriat otettiin varmoina faktoina sen sijaan, että niihin osattiin suhtautua mahdollisuuksina totuuden sijasta. Jos joku keskustelija ei tällaisia väittämiä korjannut (tai joskus siitä huolimatta), saattoivat nämä väittämät muokata puolestaan muiden keskustelijoiden näkemyksiä ja tietoja historiasta.

Yleisesti CoS:n diskurssi oli antirasistinen, nähtiin rasismien syyksi mikä hyvänsä. Potterversumin tapahtumien vertaaminen historian tapahtumiin oli hyväksyttyä, mutta forumilla oli myös historian sensitiivisyyttä korostanut diskurssi ja historiallisen totuuden säilyttämisen diskurssi. Vaikka kirjailija luultavasti saikin vaikutteita reaali maailmasta

ja historiasta, monien mielestä kirjailija olisi ylittänyt sensitiivisen rajan jos olisi kirjoittanut taikamaailman vaikuttaneen edes fiktiiviseen versioon toisesta maailmansodasta. Toinen maailmansota oli asia, josta ei kannattanut tai saanut kirjoittaa tunnetun historiankirjoituksen vastaisella tavalla, eikä siitä ollut soveliaa tehdä todellisuudesta poikkeavaa fiktiota.

3. TAIKAOTUSTEN KOHTELU SYRJINNÄN MERKKINÄ TAI LUONNOLLISENA TILANA

[--] mikä näistä olennoista on ”henkilö” toisin sanoen olento, joka ansaitsee lailliset oikeudet ja äänivallan taikamaailman asioista päätettäessä – ja mikä jää ”otukseksi”?

[--] ”henkilö” on ”olento joka älykkyytensä puolesta kykenee ymmärtämään taikayhteisön lait ja kantamaan vastuun lakien muokkaamisesta.”³³⁷

J. K. Rowlingin taikamaailmassa esiintyy monenlaisia taikaolentoja. Jotkut niistä ovat nähtävissä eläimenkaltaisina, kuten lohikäärmeet, mutta joidenkin olentojen ja ihmisten välinen raja on vaikeampi määritellä. Loris Vezzali on tutkijatovereineen todennut, että kotitontut, puolijättiläiset ja maahiset voidaan käsittää alhaistenluokkien ihmisten edustajina, sillä vaikka ne edustavat ei-ihmisolioita, niin Rowling on kuvannut ne ihmismäisiksi. Siten niitä voidaan käsitellä ennakkoluulojen ja syrjinnän kohteina.³³⁸ Työssäni käsittelen kotitonttuja ja jättiläisiä. Muita taikaotuksia koskenut keskustelu jää, ihmisuusia lukuun ottamatta, työni ulkopuolelle, koska niistä käydyssä keskustelussa ei juuri nähty yhtymäkohtia todelliseen historiaan.³³⁹

Hannah Lamb on tulkinnut velhojen kohtelevan jästejä ja taikaotuksia vieraana toiseutena. Eritoten sauvakielto kuvastaa velhojen tapaa vetää selvä viiva heidän itsensä ja toiseuden väliin. Kieltämällä taikaotuksia käyttämästä velhojen paremmuutta kuvaavia asioita velhomaailma kontrolloi ja sortaa taikaotuksia. Eritoten tämä näkyy kotitonttujen kohtelussa ja esimerkiksi siinä, kuinka kotitontut itse ylläpitävät velhomaailman hierarkiaa, mutta asettavat itsensä muiden taikaotusten yläpuolelle.³⁴⁰

Jackie C. Hornen mukaan Rowlingin älylliset taikaotukset voidaan jakaa viiteen ryhmään sen mukaan miten ne ovat vuorovaikutuksessa velhojen kanssa. Ensimmäiseksi ovat rodut (*race*), jotka kuvataan yksinomaan pahoina.³⁴¹ Toiseksi ovat rodut, jotka voivat olosuhteista riippuen olla velhoille vaaraksi tai tehdä töitä näille. Kolmas ryhmä

³³⁷ Rowling 2017, xviii, xxii.

³³⁸ Vezzali et al. 2015, 106.

³³⁹ Esimerkiksi maahiset saivat kirjoissa enemmän huomiota maahiskapinoiden mainintoja lukuun ottamatta vasta viimeisessä osassa, mikä selittää keskustelun vähäisyyttä.

³⁴⁰ Lamb 2015, 66–69.

³⁴¹ Esimerkiksi ryhmästä Horne nosti jättiläiset, mutta minusta ne eivät ole kirjoissa yksioikoisen pahoja.

vapaaehtoisesti erottaa itsensä velhoista, kuten kentaurit. Neljäntenä ryhmänä ovat kotitontut, jotka ovat velhojen palvelijoita tai orjia ja jotka hyväksyvät alamaisten roolinsa. Viimeisimpänä maahiset ovat monin tavoin tasavertaisessa vuorovaikutuksessa velhojen kanssa, mutta suhde on jännitteinen.³⁴² Tällainen jaottelu näkyi siinä, miten CoS:ssa kirjoitettiin eri ryhmistä. Yksioikoisen pahaksi käsitetyt olennot eivät juuri saaneet aikaan keskustelua, kun taas taika-otuksista, joiden suhde velhojen ja noitien kanssa oli monimutkaisempi, keskusteltiin enemmän.

Taikayhteisön ihmisiä koskeva syrjintä ja rasismi ovat kirjoissa selkeästi havaittavissa. Taikaolentojen kohtaama syrjintä on monikerroksisempi ilmiö, jossa on vaikeampi tehdä ero sankarien ja konnien välillä. CoS:ssa esimerkiksi Ronin oli huomattu kantavan joitakin ennakkoluuloja. Tätä selitettiin erityisesti sillä, että hän oli puhdasverisestä perheestä, joka liberaalisuudestaan huolimatta kantoi joitain kauan olemassa olleita ennakkoluuloja.³⁴³ Esimerkiksi Ronin kauhistunut reaktio Remus Lupiniin, kun tämä paljastui ihmissudeksi,³⁴⁴ sai aikaan keskustelua. Hemppo mietti, että kohtausta ”*vihjaa siihen, että Weasleyllä, niin loistavia kuin he ovatkin, luultavasti on joitain valistumattomia näkemyksiä tästä aiheesta.*”³⁴⁵ Mollyn, Ronin äidin, katsottiin olevan miestänsä varautuneempi. Eräs fani ilmaisi, että Molly kuvasti yksinkertaista ihmistä, jonka mielipidettä muut ihmiset voimakkaasti muokkasivat.³⁴⁶

Useat fanit näkivät taikaotuksia koskevat ongelmat tarkoituksella kirjoissa oleviksi ja fanien omaa aikaa kuvastaviksi.³⁴⁷ Västäräkki mietti, että ennakkoluulojen synnyssä oli paljolti kyse epäloogisten yhteyksien näkemisestä. Esimerkiksi aasialaisten muodostama jengi on aasialaisten jengi pelkän jengin sijaan, jolloin pikkumaiset ihmiset alkavat

³⁴² Horne 2010, 80.

³⁴³ Esim. *Enslavement & Discrimination...* [Aarnikotka 15.7.2006, Kajootti 17.7.2006, Huuhkaja 16.7.2006]; *All About Remus Lupin 4.0* [Tervapääsky 18.8.2004, SiivekäsRatsu 18.8.2004]; *All About Remus Lupin 2.0* [Viitapöllö 23.7.2004].

³⁴⁴ Rowling 2001a, 362.

³⁴⁵ “*implies that the Weasleys, wonderful as they are, probably harbor some unenlightened views on this particular subject.*” *All About Remus Lupin 2.0* [Hemppo 23.7.2004]. Myös esim. *Lupin in HBP* [Sieppeli 9.8.2005]; *All About Remus Lupin 4.0* [Tropiikkivarpuspöllö 29.8.2004]; *Character Analysis: Remus Lupin v2 #12* [Viirukalapöllö 6.7.2005].

³⁴⁶ *All About Remus Lupin 4.0* [Salomoninpöllö 18.8.2004]. Pari fania uskoi Mollyn olleen rasisti suhteessa veren puhtauteen, CoS. FA. HPA. *Neville, Voldemort, and a LOT of gum* [Haarapyrstö 24.6.2004, Merikäärme 24.6.2004].

³⁴⁷ Esim. *All about werewolves* [Täplähuuhkaja 6.7.2007 (muokattu 9.7.2007)]; CoSA. Hogwarts. HoM. *S.P.E.W* [Faffnir 4.7.2003, Synkkähiläinen 4.7.2003]; *Enslavement & Discrimination...* [Vuorimetsäpöllönen 16.7.2006].

assosioimaan rodun ja rikollisuuden yhteen. Hän kommentoi fantasiakirjallisuuden roolia ennakoluulojen paljastamisessa:

*se antaa mahdollisuuden astua ulos omasta maailmasta, jossa on vaikea nähdä asioita, koska ne ovat niin lähellä. Monet [--] jotka on kasvatettu ennakoluulojen kanssa, eivät näe kuinka mielivaltaisia ne ovat.*³⁴⁸

Kuitenkin velhoyhteisön sisäinen syrjintä veren perusteella oli monesta tuomittavampaa kuin esimerkiksi kotitonttujen syrjintä.³⁴⁹ Kotitonttujen tapauksessa moni oletti kaikkien lajin edustajien olleen melko samankaltaisia, jopa niin että niiden luonne oikeuttaisi niiden orjuuden. Erimielisiä oli runsaasti. Erään fanin sanoin ”Se, että ihmisille orjuus on ok, on yksinkertaisesti pelottavaa.”³⁵⁰ Jättiläisten kohdalla mietittiin, oliko niiden eristäminen oikein niiden väkivaltaisten taipumusten takia.

3.1. Voiko orjuuden oikeuttaa? Kotitonttujen toiseus, valinnat ja tasa-arvo

Kotitontut esitellään osassa *Harry Potter ja salaisuuksien kammio*, kun Malfoyn perheen kotitonttu Dobby ilmestyy Harryn kotiin. Kotitontut palvelevat taikasiteen velvoittamina rikkaita velhoperheitä palkatta koko elämänsä ajan, ellei joku perheen jäsen vapauta niitä antamalla tontulle kunnollisen vaatekappaleen. Muuten ne pukeutuvat räähäsyihin. Kotitontut ovat työtä rakastavia ja yleensä lojaaleja isännilleen. Useimmat pitävät vapautusta nöyryytyksenä. Kotitontut pystyvät tekemään joitain taikoja ilman taikasauvoja, joiden käyttö ja kantaminen on niiltä kielletty.³⁵¹

Kotitontut ovat sarjan monimutkaisin tapa käsitellä ennakoluuloja. Sivujuoni täydentää sarjan kuvausta siitä, kuinka kulttuuriset uskomukset nähdään ajan myötä luonnollisina totuuksina, aivan kuten esimerkiksi verikiistaa tai ihmissusia koskevissa juonissa. Kotitonttujen asema kytkeytyy rodun lisäksi luokkajakoihin, sillä ne syntyvät myös työväen-

³⁴⁸ “One thing about fantasy writing is it lets you step out of your world, where it's hard to see things because they're so up-close. Many [--] who've been raised with prejudices can't see how arbitrary they are.” *All About Remus Lupin 4.0* [Västäräkki 29.8.2004]. Ks. myös *HP Series: Allegory to WWII?* [Auguri 2.7.2003], jonka mukaan sarja oli upea siksi, että siinä oli vakavia sanomia fantastisissa tarinoissa.

³⁴⁹ Etenkin *Enslavement & Discrimination...* [Raitahuuhkaja 15.6.2006] kirjoitti näin melko suoraan.

³⁵⁰ “People agreeing with slavery is just plain scary.” *Enslavement & Discrimination...* [Kissa 16.7.2006]. Ks. myös [Aarnikotka 15.7.2006].

³⁵¹ Rowling 2001c, 10–26; Rowling 2001b, 143, 149, 193–194, 237–238, 280, 399–402.

luokkaan.³⁵² Kotitonttujen tilanne on roduntapainen jaottelu, ja kotitontut voidaan ehkä nähdä orjina, velkaorjina tai kolonisaation kohteena olevina alkuperäiskansoina.³⁵³

Kotitontuista käytiin foorumilla paljon keskustelua. Kiistelty kysymys oli kotitonttujen orjuus ja oliko se välttämättä väärin. Orjuudelle on annettu erilaisia määritelmiä, riippuen esimerkiksi puhutaanko menneisyyden institutionalisoidusta orjuudesta vai modernista orjuudesta. Yhteistä määritelmille on yleensä, että orja on ”työnantajansa” omistama tai kontrolloima. Häntä kohdellaan kuin omaisuutta, jolloin hänen ihmisarvonsa kyseenalaistetaan. CoS:ssa ei juuri vedottu orjuuden määritelmiin,³⁵⁴ vaan sanaa käytettiin käyttäjien omiin mielikuviin tukeutuen.

Hermione kauhistui kirjoissa kotitonttujen asemasta ja pyrki muuttamaan sitä. Hän perusti S.Y.L.K.Y.³⁵⁵ (Samat yhteiset lait kotitontuillekin) -nimisen yhteisön. Vaikka hänen tarkoituksensa oli hyvä, suututtivat hänen keinonsa kotitontut. Useat fanit pitivät S.Y.L.K.Y.-sivujuonta turhana tai jopa ärsyttävänä.³⁵⁶ Usein sivujuonen hyödyllisyys yhdistettiin siihen, olisiko sillä merkitystä taistelussa Voldemortia vastaan.³⁵⁷ Tässä voi näkyä lukijoiden erot sarjan lukutavassa. Jotkut lukivat sarjaa varmasti ennen kaikkea sen koukuttavan tarinan vuoksi, jolloin oli helppo nähdä pääjuoneen liittymätön sisältö turhana. Toisia taas viehätti myös, tai ennen kaikkea, fantastisen maailman monimuotoisuus ja he pitivät sarjan teemaksi katsomaansa suvaitsevaisuuden sanomaa itsessään arvokkaana ja kirjoittamisen arvoisena.³⁵⁸

Kotitonttujen vieraus ja valinnanvapaus vastaan ehdoton tasa-arvodiskurssi

³⁵² Westman 2002, 323–326.

³⁵³ Curthoys 2011, 19–20. Ks. myös Scholz 2018, 127, joka näki yhtymäkohtia orjuuteen ennen kaikkea ennen Amerikan sisällissotaa.

³⁵⁴ Lähteessäni vain kerran (*Enslavement & Discrimination...* [Tiikerikissa 25.7.2006]), mutta kaikki eivät pitäneet määritelmää sopivana.

³⁵⁵ Eng. *S.P.E.W.*, eli *Society for the Promotion of Elfish Welfare*. Perustamisvuosi oli 1994.

³⁵⁶ Esim. *S.P.E.W.* [Aavikkokorppi 23.6.2003, Idänvarpushaukka 4.7.2003, Rautamaha 4.7.2003]; CoSA. Hogwarts. DS. *The Future of Kreacher?* [Korvakoira 1.8.2003]. Ketjussa CoSA. Hogwarts. HoM. *Hermione Mysteries v2* kaksi fania 21.8.2004 kutsui sivujuonta tylsäksi tai ärsyttäväksi.

³⁵⁷ Esim. *S.P.E.W.* [Haikara 4.7.2003, Tulilintu 30.7.2003, Yökissa 10.7.2004]; *Book Two "Key" to Series?* [Mudakko 6.7.2003].

³⁵⁸ Ks. myös Louko 2007, 63–64. 82. Aikuislukijat totesivat, että varsinkin nuorempina he lukivat sarjaa sen viihteellisuuden vuoksi. Myöhemmin todellisuuspako nousi keskeiseksi, mutta myös esimerkiksi sarjan allegorinen luonne suhteessa todellisiin ongelmiin, kuten luokkakatoon, nimettiin puoleensavetäväksi tekijäksi. Haastatteluissa ei kuitenkaan nostettu esiin sarjan rasismia ja syrjinnän teemaa, eikä käsitelty sitä, miten lukemisen viihteellinen luonne vaikutti sivujuoniin, kuten S.Y.L.K.Y. suhtautumiseen.

Moni fani oli kotitonttujen orjuutta vastaan, ja toivoi heille parempaa asemaa. Monesti he perustelivat kantaansa pidemmin kuin he, joista kotitonttujen asema ei ollut ongelma. Aiheen pääketjuissa *S.P.E.W.* ja *Enslavement & Discrimination in the Wizarding World: Thoughts and Critiques* noin 37–39% kirjoittajista oli sitä mieltä, että kotitonttujen orjuus oli väärin ja noin 18 % ei näyttänyt nähneen kotitonttujen asemassa suurta ongelmaa. Jälkimmäisessä ketjussa noin 35 % ei kommentoinut suoraan kotitonttujen asemaa, vaan keskittyivät muihin syrjinnän teemoihin. Lisäksi ketjuissa oli runsaasti viestejä, joissa oltiin epävarmoja, kirjoittajan mielipidettä asiasta oli vaikea päätellä tai ehdotettiin kompromisseja. Esimerkiksi eräs fani huomioi, että vaikka kotitontut pitivät itseään perheenjäseniä, heitä kohdeltiin kuin palvelijoita tai orjia. Fanista saattoi olla ongelmallista soveltaa ihmisyyttä ei-ihmisolentoihin, mutta toisaalta ehkä kotitontuille ei ollut tarjottu mahdollisuutta kehittää omia haluja.³⁵⁹

Osa keskustelijoista näki kotitontut ihmiselle vieraaksi lajiksi, ja nostivat esille mahdollisuuden, että kotitonttujen mieli erosi selvästi ihmisten vastaavasta. Keskustelijat nostivat esille, että useimmat kotitontut pitivät orjuudestaan eivätkä halunneet vapaaksi, mitä pidettiin oikeutuksena järjestelmän ylläpitämiselle.³⁶⁰ Jotkut huomauttivat, ettemme tiede tarpeeksi kotitonttujen luonteesta, alkuperästä ja orjuuden merkityksestä heille tuomitaksemme niiden tilanteen.³⁶¹ Tässä kuulutettiin kotitonttujen oman päätösoikeuden perään. Tällöinkin usein huomioitiin, että jos kotitontun omistaja kohteli tonttua huonosti tai jos kotitonttu vihaisi asemaansa, niin se pitäisi vapauttaa.³⁶²

Monista Hermionen ei olisi pitänyt pakottaa vapautta kenellekään tai olettaa, että kotitontut ajattelivat samoin kuin ihmiset. Esimerkiksi Fauni huomioi näin. Tämä ei tarkoittanut, ettei kotitonttujen tilanteelle pitäisi tehdä jotain, mutta heitä ei tullut kohdella kuin lapsia. Kirjoittajan mukaan Hermione ”seuraa klassista brittiläistä ideaalia valkoisen miehen taakasta [--] vaivautumatta kysymään heiltä, onko se mitä he haluavat.”³⁶³

³⁵⁹ *S.P.E.W.* [Merenni 23.7.2003].

³⁶⁰ Esim. *Enslavement & Discrimination...* [Raitahuuhkaja 15.7.2006, Arimaspi 16.7.2006, Aarnihokko 28.8.2006, Tui 8.7.2007].

³⁶¹ *Enslavement & Discrimination...* [Tiikerikissa 18.7.2006, Saukko 17.8.2006]. Myös esim. [Sulantorni-pöllö 16.7.2006, Kajootti 17.7.2006].

³⁶² Esim. *Enslavement & Discrimination...* [Jokirastas 15.7.2006, Tui 8.7.2007, Kiilapyrstökotka 19.8.2006, Aarnihokko 31.8.2006].

³⁶³ “*She is following the classic British ideal of the white man's burden [--] without bothering to ask them if that's what they want.*” *S.P.E.W.* [Fauni 23.7.2003]; myös esim. [Dirivaakku 23.7.2003, Vuorikissa 23.7.2003, Papuanpöllö 10.7.2004].

Eräs fani kielsi kokonaan mahdollisuuden, että kotitontut olisi aiwopesty orjuuteen. Hän vertasi kotitonttujen tilannetta siihen, kuinka Englannissa oli tapana pitää palveluskuntaa.³⁶⁴ Kotitonttujen vertautumista palveluskuntaan voidaan sekä perustella että kritisoida. S.Y.L.K.Y. kuvaa Westmanin mukaan satiirisesti 1800-luvun Britannian vasemmistosiiven tapaa suhtautua työväenluokkaan, johon politiikoilla ei ollut minkäänlaista kosketusta. Kotitonttujen asema vertautuu luokkajakoihin, sillä kotitontut syntyvät työväenluokkaan.³⁶⁵ Tosin vertaus on sikäli puutteellinen, että kotitontut eivät pysty mitenkään muuttamaan itse asemaansa edes periaatteessa.

Eräs fani katsoi S.Y.L.K.Y:n olleen merkittävä Hermionen kehitykselle, kun hän yritti soveltaa jästimaailman konsepteja tasa-arvosta ja demokratiasta velhomaailmaan.³⁶⁶ Vajaa 40 % S.Y.L.K.Y:lle omistetun ketjun kirjoittajista oli sitä mieltä, että Hermione oli idealtaan oikeassa, vaikka hänen toimintatapansa kaipasi hiomista.³⁶⁷ Kuten yksi keskustelija toisessa ketjussa asian muotoili: ”Toivon vain, että Hermione ymmärtäisi heitä paremmin – minusta näyttää että hän välittää, muttei ymmärrä.”³⁶⁸

Velhomaailman ulkopuolella syntyneen Hermionen on helpompi sivuuttaa velhojen ennakkoluulot taikaotuksia kohtaan.³⁶⁹ Toisaalta sortamisen purkamisessa on tärkeää ymmärtää, miten ja miksi sorron tilaan on päädytty ja kuinka muuttaa sitä dialogissa sorrettujen kanssa. Hermione tunnisti kotitonttujen olleen sorrettuja, muttei ymmärtänyt näiden orjuutta. Hän yritti pakottaa omia halujaan vieraaseen kulttuuriin. Hermionen hyvät tarkoitukset epäinhimillistivät kotitontut, joiden vapauttaminen olisi mahdotonta, kunnes nämä ymmärtäisivät olevansa sorrettuja ja haluaisivat tulla kohdelluksi parem-

³⁶⁴ *Enslavement & Discrimination...* [Silmälasikarhu 19.7.2006]. Ks. [Aasiankiuru 30.8.2006], joka ilmaisi, että hänestä kotitonttujen orjuus johtui niiden luonnosta.

³⁶⁵ Westman 2002, 325–326.

³⁶⁶ *S.P.E.W* [Arokotka 8.7.2003]. Kts myös [Tulilintu 30.7.2003].

³⁶⁷ Esim. *S.P.E.W* [Traakki 23.6.2003, Mustasiippo 4.7.2003, Ruttukuono 23.7.2003]. Ks. myös CoSA. Hogwars. HoM. *Dobby and Winky - - their roles, futures and how they know each other* [Raitametsäpölli 10.7.2004]; *Enslavement & Discrimination...* [Aarnikotka 15.7.2006 ja 20.8.2006]. Monesti kotitonttujen oikeuksien edistymisen katsottiin hitaammaksi prosessiksi kuin mihin Hermione tähtäsi, esim. *S.P.E.W* [Mantikori 23.7.2003, Lännenvarpuspölli 8.7.2003, Pyhäiibis 8.7.2003].

³⁶⁸ ”I just wish Hermione understood them better - it seems to me that she cares, but she doesn't understand.” *Enslavement & Discrimination...* [Sulantornipölli 16.7.2006].

³⁶⁹ Westman 2002, 324.

min.³⁷⁰ Monet CoS:ssa pitivät Hermionen virheenä sitä, ettei tämä pyrkinyt tavoitteeseensa dialogissa kotitonttujen kanssa.

Myös kotitonttujen historia puhutti jossain määrin. Osa faneista pohti mahdollisuutta, että kotitontut olisi aikoinaan orjuutettu rangaistuksena jostain rikkomuksesta, esimerkiksi kapinoinnista.³⁷¹ Moni uskoi, että taikamaailman historian tuntemus auttaisi ymmärtämään kotitonttujen asemaa paremmin. Se, miten kotitonttujen orjuus sai alkunsa (pakosta vai kotitonttujen tahdosta), oli monista relevantti asia kotitonttujen asemaa ja sen oikeutusta punnitessa. Myös he, joiden mielestä kotitonttujen asemaa ei tarvinnut muuttaa, vetosivat siihen, ettemme tiedä niiden orjuutuksen syitä.

Monista keskustelijoista se, ettei moni kotitonttu halunnut vapaaksi, tehnyt heidän orjuudestaan eettisesti oikeutettua. Heistä kotitontut kasvoivat ympäristössä, joka uskotteli heidän paikkansa olevan velhoyhteisön palveluksessa ja väärästi kotitonttujen ajattelua.³⁷² Tiklin mukaan Dobby ja se, että Dobby sanoi olevan muitakin onnettomia kotitonttuja, oli osaltaan todistus siitä, ettei orjuus kuulunut kotitonttujen luontoon.³⁷³ Monesti Dobby, joka on ainoa sarjassa esiintyvä orjuuteen tyytymätön kotitonttu, nähtiin poikkeamana normista, ei kotitonttuja yleisesti kuvaavana.

Rowlingin tapa kuvata kotitonttujen asiaa ja S.Y.L.K.Y:ä sarjassa on ristiriitainen. S.Y.L.K.Y. esitetään kirjoissa humoristisella tavalla, eikä lukija pidä sitä hyvänä toimintatapana antirasismien hyväksi. Velhot eivät näytä jakavan Hermionen näkemystä oman kulttuurinsa sortavista rakenteista, vaan haluavat nähdä ilmiön pikemminkin luonnollisena kuin kulttuurisesti muotoutuneena käytäntönä.³⁷⁴ CoS:ssa fanikunta oli

³⁷⁰ Scholz 2018, 129–131.

³⁷¹ *Enslavement & Discrimination...* [Tiikerikissa 25.7.2006, Puuma 25.7.2006]. Vrt. CoSA. Hogwarts. HoM. *What have we observed about house elves? What do we still not know?* [Sepelpöllönen 24.6.2004], jonka mukaan kotitontut oli orjuutettu yksinkertaisesti siksi, että velhot pitivät niitä vähempiarvoisina kuin itseään.

³⁷² *Enslavement & Discrimination...* [Esim. Lintukerttu 15.7.2006, Kissakettu 19.7.2006, Savannivarpuspöllö 31.8.2006, Punailves 11.6.2007]. Samankaltaisesti Oljosta, ilkeästä kotitonttusta, huomioitiin monesti, että se oli sellainen kuin siitä oli tehty, esim. *The Future of Kreacher?* [Metsänymfi 6.8.2004, Lunni 14.8.2004]; CoSA. Hogwarts. TCR. *Kreacher: love or hate* [Isojalkapöllö 1.6.2004].

³⁷³ *Enslavement & Discrimination...* [Tikli 18.8.2006]. Vrt. *What have we observed about house elves? What do we still not know?* [Intianpöllö 30.6.2003], jonka mukaan kävisi järkeen että kotitontut olisi luotu orjuuteen, mutta kuinka se olisi Rowlingin rasismien vastaista teemaa vastaan. Ks. myös Westman 2002, 327, joka huomioi, että Dobbyn puheista päätellen kotitonttujen onnellisuus liittyi enemmän siihen, oliko niillä hyvä omistaja kuin kotitonttujen luontoon.

³⁷⁴ Horne 2010, 84–85, 87. Ristiriitaisesta tai toimimattomasta kotitonttukupvauksesta ks. myös Ostry 2003, 96–97. Linnea Helgesen mainitsi päättötyössään yhdessä lauseessa, että lukija saattaa jäädä pohti-

jakaantunut siinä, nähtiinkö kotitonttujen asema luonnollisena vai kulttuurisesti muovautuneena. Osa näki kotitonttuorjuuden kulttuurisesti muovautuneena ja tulkitsivat kotitonttujuonta sarjan yleisen antirasistisen viestin kautta, jolloin sivujuonta ei ilmeisesti nähty humoristisena. Toiset taas uskoivat, ettei kaikkia jästimaailman arvoja esimerkiksi tasa-arvosta voitu suoraan soveltaa kotitonttujen asemaan. Osa faneista olikin valmis hyväksymään kotitonttujen orjuuden luonnollisena asiantilana tai näiden omana valintana. Tähän vaikutti varmasti se, että kirjojen kertoja mukailee Harryn näkökulmaa.

Harryn reaktio siihen, että kotitontut ovat orjia, on yllättävän välinpitämätön. Harry auttaa Dobbya, muttei jaa Hermionen intohimoa kotitonttujen vapauttamista kohtaan. Siinä missä Harry säälii Dobbya henkilötasolla, Hermione käsittelee asiaa julkisen ja rakenteellisen tason ongelmana, joka vaatii poliittista ratkaisua.³⁷⁵ Kotitonttujen asema ei ole ongelma suurimmalle osalle sarjan sankareista eikä kotitontuille itselleen. Jälkimmäiseen viitattiin foorumilla usein ja edelliseen jonkin verran, kun perusteltiin sitä, miksi Hermione oli väärässä pyrkimyksissään vapauttaa kotitontut.

Vaikka kirjoissa käytetään kotitontuista sanaa orja, kaikki fanit eivät pitäneet kotitonttuja varsinaisesti orjina, vedoten siihen, että ne kokivat itsensä perheenjäseniksi. Osa faneista näki kotitonttujen osan yksilötasolla ja olivat valmiit vapauttamaan yksittäiset onnettomat kotitontut, mutteivät halunneet kajota järjestelmän rakenteisiin. Osa taas näki orjuuden institutionaalisena ongelmana, jolloin ongelma koski myös onnellisia kotitonttuja.

Esimerkiksi Saukon mielestä jotkut suhtautuivat ylisensitiivisesti aiheeseen. Hän myönsi kotitonttujen eläneen orjuudessa, mutta oli eri mieltä siitä, ettei kotitonttuja arvostettu velhomaailmassa. Hän piti Winkyn tapausta todisteena siitä, että asialle ei kannattanut tehdä mitään. Hänestä oli turha vetää yhtäläisyyksiä meidän ihmiskuntamme ja kirjan taikuuden muokkaaman kulttuurin välille, ainakaan ennen kuin tietäisimme lisää kotitonttujen historiasta ja tarpeista.³⁷⁶ Winkyn isäntä vapautti kotitonttunsa kokiessaan tä-

maan, oliko sarjan orjuus hyvä vai paha asia (Helgesen 2010, 16–17), mutta muuten työssään tulkitsi Rowlingin käsitelleen kotitonttujen kautta monimuotoisuuden teemaa ja tuominneen orjuuden.

³⁷⁵ Carey 2003, 103–104. Ks. myös Helgesen 2010, 30–31.

³⁷⁶ *Enslavement & Discrimination...* [Saukko 17.8.2006]. Ks. myös *S.P.E.W.* [Fauni 23.7.2003]

män häpäisseen perheensä, minkä seurauksena Winky siirtyi töihin Tylypahkaan. Winky ei kuitenkaan sopeutunut tilanteeseen, vaan koki häpeää, itki ja joi suruunsa.³⁷⁷

Winkyn voi katsoa symboloivan kolonialistisille isännilleen kiitollista orjaa. Winky kuvaa puheessaan kotitonttujen homogeeniseksi ryhmäksi, jossa kaikki ajattelevat Winkyn tavoin, Dobbya lukuun ottamatta.³⁷⁸ CoS:ssa varsin suuri osa keskustelijoista näytti olleen valmis hyväksymään Winkyn kotitonttujen luonnon osoituksena, varsinkin kun suurin osa kotitontuista näytti ajattelevan Winkyn tavoin. Tällöin hyväksyttiin Winkyn oikeus puhua kotitontuista hegemonisena ryhmänä, josta Dobby poikkesi. Winky nähtiin joskus esimerkkinä siitä, että vapautus saattoi olla kotitontuille jopa haitallista. Toisaalta oli paljon faneja, jotka katsoivat, että kotitonttujen ajattelu oli niiden ympäristön tulosta.

Jackie C. Horne on tunnistanut tavan vedota kotitonttujen omaan tahtoon ja vapauteen siinä, että kotitontuilla pitäisi olla vapaita olemaan mitä halusivat, vaikka sitten orjia. On kuitenkin ongelmallista vakuuttaa toisen lajin haluavan olevan orja lajille, jota näin argumentoiva itse edustaa. Tällainen luonnollinen tila hyödyntäisi ennen kaikkea argumentoijaa itseään. Olisi kirjailijan taholta jopa vastuutonta luoda vieras laji, joka todella haluaisi olla orjuutettu.³⁷⁹ Samankaltainen näkemys oli havaittavissa CoS:ssa, jossa keskustelun sävy ei juuri muuttunut vuosien 2003–2007 aikana. Vuonna 2007 tosin fanit saivat Rowlingin sivuilta tietää, että vuonna 1973 taikaministeriö oli hylännyt kotitonttu-orjuuden vastaisen vetoomuksen.³⁸⁰ Tämän ainakin pari fania katsoi todistavan, ettei kotitonttujen orjuus ollut luonnollista, vaan oli tapahtunut keinotekoisesti.³⁸¹

CoS:ssa moni fani näki kotitontut toisina, ei ihmisinä tai ihmisorjien symbolina. Vaikka moni fani käytti esimerkiksi syrjinnän ja orjuuden käsitteitä kotitonttujen kohtelusta, he eivät oikeastaan puhuneet rasismista. Sen sijaan Lana Whited on nähnyt kotitonttujen aseman olleen yhteydessä velhomaaailman rasismiin. Hän vertasi asiaa siihen, kuinka

³⁷⁷ Rowling 2001b, 147–149, 399–403, 564.

³⁷⁸ Lamb 2015, 69.

³⁷⁹ Horne 2010, 100–101. Ks. alaviite 10.

³⁸⁰ Sivujen sisältö on muuttunut tämän jälkeen, eikä sivu ole enää nähtävillä, mutta aiheesta voi saada tietoa fanisivustoilta hakemalla ”*Appeal Against House-Elf Slavery*”.

³⁸¹ *Enslavement & Discrimination...* [Aarnikotka 18.6.2007, Rikkokiri 18.6.2007].

kolonialismin aikana useimmiten orjuutetut olivat eri rotua kuin orjuuttajat, mikä auttoi heitä näkemään orjuutetut ”toisina”.³⁸²

Silloin kuin sanaa rasismi tai antirasismi käytettiin CoS:ssa, ei niitä katsottu tarpeelliseksi määritellä. Horne (2010) on kuitenkin Alistair Bonnetiin tekstiä mukaillen kirjoittanut, että sanalla *anti-racist* on länsimaissa kaksi eri haaraa, joista toinen nojaa universaaliin tasa-arvoon ja toinen kulttuurilliseen relativismiin. Molemmilla on vahvuutensa ja heikkoutensa. Universaaleihin arvoihin nojaava näkemys saattaa johtaa kolonialistiseen näkemykseen siitä, kuinka eurooppalaisten arvojen tulisi olla vallitsevia. Relativismissa puolestaan kulttuurien erilaisuus voi olla peruste nähdä toiset kulttuurit vähempiarvoisina. Ajatus siitä, että kulttuurien eri ajattelutapoja pitäisi kunnioittaa, voi johtaa näkemykseen, että myös ajatusta rotujen epätasa-arvoisuudesta pitäisi kunnioittaa.³⁸³ Osin tällainen ristiriita näkyi CoS:n keskusteluissa. Näyttää siltä, että siinä missä osa edusti kulttuurirelativismista ajattelutapaa, jossa kulttuurit nähdään samanarvoisina ja esimerkiksi moraali jossain määrin kulttuurista riippuvaisena, toiset pitivät joitain arvoja, kuten tasa-arvoa, universaalisti tavoiteltavina.

Kotitonttukeskustelussa näytti olevan kaksi diskurssia vastakkain, tasa-arvodiskurssi sekä naturalistinen diskurssi. Tasa-arvodiskurssilla tarkoitan näkemystä, että (älylliset) olennot olivat tasa-arvoisia ja heitä pitäisi kohdella sen mukaisesti. Tämän aladiskurssi oli orjuuden paheksumisen diskurssi, jossa orjuutta paheksuttiin luonnottomana tilana, vaikka orjuutetut olisivat tyytyväisiä. Naturalistisessa diskurssissa korostui kotitonttujen orjuuden näkeminen luonnollisena, kotitonttujen luontoon kuuluneena. Vaikka tässä korostettiin kotitonttujen oman tahdon kunnioittamista, saattoi diskurssin ideologisena seurauksena olla velhomaailman alistamista sisältävien valtasuhteiden hyväksyminen. Naturalistisessa keskustelussa ei nähty kotitonttuja erityisen syrjittyinä. Sen sijaan asetelma käännettiin pääläelleen: eikö olisi ihmisiltä ylimielistä olettaa, että muut otukset ajattelisivat samalla tavalla kuin me? Toisaalta diskurssi usein sivuutti sen, että kotitonttujen valinnanvara oli rajoitettu niiltäkin, jotka haluaisivat valita toisin.

Keskustelussa luotiin vahvasti ehdotonta tasa-arvoa korostavan diskurssin rinnalle diskurssia, jossa korostettiin kotitonttujen itsemääräämisoikeutta, mikä sopi länsimaiseen

³⁸² Whited 2006. Elektr. dokumentti.

³⁸³ Horne 2010, 77–78; Bonnet 2000, 10–13, 17–19.

individualismiin ja ajatukseen, jossa yksilöillä pitäisi olla mahdollisimman paljon mahdollisuuksia vaikuttaa omaan elämäänsä. Vaikka kotitontut tässä diskurssissa nähtiin ihmislajista eroavana lajina, siihen sovellettiin tältä osin ihmismaailman arvoja. Samalla kotitonttujen tilanteelle luotiin miltei huomaamatta naturalistista diskurssia, jossa kotitonttujen alistunutta asemaa selitettiin niiden luonteesta ja biologiasta johtuvana asiana. Joissain viesteissä tämä näkyi vahvasti. Sen sijaan tasa-arvoa korostaneessa diskurssissa kotitonttujen valinnanvapaus nähtiin uhattuna niiden ollessa orjia, koska asemaansa tyytymätön kotitonttu ei voinut muuttaa sitä.

Toisaalta kotitonttujen kohdalla vastakkain olivat naturalistinen diskurssi sekä ympäristön vaikutukseen tukeutunut diskurssi, eli olivatko kotitontut luonnostaan alistettuja tai sellaisiksi taipuvaisia vai oliko heidät kenties aivopesty. Riita muistuttaa kysymystä siitä, mikä kaikki toiminta ja ajattelu voidaan selittää geeneillä ja mikä ympäristöllä. Sanaa geenit ei juuri käytetty. Siinä missä velhojen ja noitien kohdalla puhuttiin verestä, puhuttiin kotitonttujen kohdalla luonnosta (*nature*). Tämä heijasteli Rowlingin kirjoissa käyttämää sanastoa.

Olemusajattelu näkyi kotitonttukeskustelussa. Olemuksen, oli se sitten esimerkiksi biologinen tai kulttuurinen, nähdään siinä olevan yksilön tahdosta riippumaton ja määräävän yksilön toimintaa.³⁸⁴ Kotitontuilla ajateltiin olevan tiettyjä ominaisuuksia, eritoten halu palvella. Tämän, vaikka asiaa ei näin ilmaistu, katsottiin joskus johtavan siihen, että niiden nähtiin olevan ominaisuuksiensa vuoksi velhojen palvelijoita. Kotitontut nähtiin jopa biologisilta ominaisuuksiltaan orjina. Toisaalta suuri osa keskustelijoista haastoi olettamuksen kaikkien kotitonttujen samanlaisesta olemuksesta.

Keskustelun sävy oli kotitonttukeskusteluissa pääosin hyvä erimielisyyksistä huolimatta, ainakaan yksimielisesti kenenkään viestiä eivät muut keskustelijat kritisoineet. Kenties se, ettei ketjuissa ollut yhtä ainoaa hallitsevaa mielipidettä kotitontuista tai Hermionen toimista, mahdollisti sen, että keskusteluihin pystyttiin kirjoittamaan hyvinkin erilaisia näkemyksiä. Toisaalta foorumilla näkyi, että tietyt näkemyksiään perustelevat fanit keskustelivat ennen kaikkea keskenään. Usein yksittäiset lyhyet, asiasisällöltään

³⁸⁴ Lagerspetz & Roman-Lagerspetz 2017, 106. Kirjoittajien mukaan huolimatta siitä, että kaikki olemusajattelu ei ole syrjivää, kaikki systemaattiset yritykset toteuttaa syrjintää näyttäisivät edellyttävän olemusajattelua.

toteavat viestit jätettiin muiden keskustelijoiden puolelta huomiotta, jos niiden sisältö ei jostain syystä koettu provosoivaksi.

Vertaukset historian orjuuteen osana tasa-arvodiskurssia

Historian orjuuteen viitanneet viestit olivat foorumilla vähäisiä kokonaisviestimäärään verrattaessa, mutta yhtymäkohtia nähtiin kotitonttujen orjuutta vastustaneessa ja tasa-arvoa korostaneessa diskurssissa. Näissä viesteissä kotitonttujen mieltä ajateltiin voitavan verrata ihmismieleen. Yhtymäkohtia nähtiin eritoten kolonialismin aikaiseen ja Amerikassa esiintyneeseen orjuuteen. Esimerkiksi Lymy nosti esille, että argumenttia 'he ovat erilaisia kuin me ja ajattelevat eri tavalla' käytettiin myös afrikkalaisista orjista. Hänen mukaansa

*JKR ei ikinä kirjoittaisi otuksista, jotka ovat geneettisesti tehty orjiksi. [--] Se olisi kuin sarjan päättäminen siihen lopputulokseen, että kyllä, puhdasveriset olivat koko ajan oikeassa.*³⁸⁵

Jotkut toivat esille, että vaikka oli tärkeä kuunnella kotitonttuja, yhtä tärkeää olisi kouluttaa heitä. Eräs fani vertasi asiaa mustien orjien lisäksi feodalistiseen Eurooppaan maaorjineen. Nyky-Euroopassa orjia ei juuri ollut koulutuksen ja valistuksen vuoksi.³⁸⁶ Toisaalta erään fanin mukaan kotitontut piti vain hyväksyä velhomaailman tapaan elää. Se oli kuin vanha tapa, jonka oppi kasvatuksen mukana hyväksymään.³⁸⁷ Tällaisen ajattelun mukaan perinteisiin tulee mukautua, ainakin jos kyse on vieraasta kulttuurista.

Huuhkaja argumentoi useissa viesteissään kotitonttujen orjuutta vastaan historian esimerkein. Hänestä ei ollut ihme, että Rowling teki kotitonttuista vastahakoisia vapauteen. Monet orjat esimerkiksi Amerikassa ja Ottomaanien valtakunnassa vastustivat orjuuden lakkauttamista. Fani totesi, ettei uskonut historiassa olleen tapausta, jossa ihmiset olisi-

³⁸⁵ "JKR would never write about creatures who are genetically built to be slaves. [--] It'll be like finishing the series with the conclusion that yes- purebloods were right all along." S.P.E.W [Lymy 23.7.2003]. Ks. myös *Enslavement & Discrimination...* [Huuhkaja 31.8.2006]; *HP Series: Allegory to WWII?* [Kaakkuri 19.6.2004].

³⁸⁶ S.P.E.W [Kitsune 23.7.2003]. Kts myös esim. *What have we observed about house elves? What do we still not know?* [Luzoninpöllönen 30.6.2003, Leijona 23.7.2003].

³⁸⁷ *What have we observed about house elves? What do we still not know?* [Sarvipyrstö 30.6.2003].

vat päättäneet ryhtyä orjiksi. Vain orjina kasvaneet voivat ajatella sen sopivan heille.³⁸⁸ Hän ei viitannut viesteissään lähteisiin, mikä ei ollut foorumilla tapanakaan, paitsi jos kyse oli jostain, mitä Rowling oli sanonut tai kirjoittanut. Huuhkajan historiaa koskeneita viestejä ei kommentoitu keskustelussa, mutta hän oli selkeä tapaus siitä, kuinka osa faneista tarkasteli taikamaailman epäoikeudenmukaisuuksia tietoisesti oman maailmansa ja sen historian kautta.

Siinä missä osa piti ihmisten historiaa osoituksena siitä, että kotitonttujen vastahakoisuus vapautua orjuudesta ei kertonut niiden luonnosta mitään, osa näki tällaiset vertaukset tyhjinä siksi, että kotitontut eivät olleet verrattavissa ihmisiin. Esimerkiksi eräässä ketjussa kaksi fania (vähän alle 50 keskustelijasta) vertasi kotitonttujen tilannetta tummaihoisten ihmisten orjuuttamiseen historiassa. Vasta-argumenttina heille muutama esitti, ettei kotitonttuja voida suoraan verrata ihmisiin.³⁸⁹

Samanlaista keskustelua syntyi vuonna 2015 *Harry Potter Alliancen*³⁹⁰ järjestämässä fanikeskusteluryhmässä, jossa vuorovaikutus tapahtui kasvotusten. Ryhmässä yksi fani huomautti Hermionen lähestyneen asiaa väärin, ja kuinka kotitontut eivät halunneet tulla vapautetuiksi, mihin toinen fani sanoi, että se oli ollut vuosia mustien orjuuttamisen tekosyynä. Tutkimus liittyi siihen, kuinka nuoret amerikkalaiset saataisiin osallistumaan poliittiseen keskusteluun. Nuorten poliittinen keskustelu tapahtuu usein niin sanotuissa kolmansissa tiloissa, esimerkiksi harrastusten ympärille rakennetuissa keskustelupaikoissa.³⁹¹ CoS näytti osin olleen myös epävirallinen poliittisen keskustelun paikka.

Kärppäkettu puolestaan etsi esimerkkiä oman maailmansa tilanteesta. Hän korosti, ettei ollut Lähi-idän tai islamin asiantuntija tai halunnut loukata ketään tuodessaan esille Saudi-Arabian naisten alisteisuuden miehille. Monet ihmiset pitävät tätä islaminuskonnon ilmentymänä, vaikka kyse on ihmisten luomista olosuhteista. Samalla tavalla koti-

³⁸⁸ *Enslavement & Discrimination...* [Huuhkaja 17.8.2006 ja 18.7.2006]. Ks. myös [Aarnikotka 18.7.2006]. Vrt. *Enslavement & Discrimination...* [Tiikerikissa 19.7.2006 ja 25.7.2006], joka oli eri mieltä siitä, ettei orjuus voisi olla vapaaehtoista, mutta vaikutti olevan kotitonttujen orjuutta vastaan.

³⁸⁹ *S.P.E.W.*, ks. keskustelu 23.7.2003.

³⁹⁰ *Harry Potter Alliance* on vuonna 2005 perustettu voittoa tavoittelematon organisaatio, jonka tarkoituksena on mobilisoida Yhdysvalloissa nuoria erilaisten asioiden, kuten tasa-arvo ja ihmisoikeudet, äärelle. Kligler-Vilenchik 2015, 2032.

³⁹¹ Kligler-Vilenchik 2015, 2027–2028, 2034–2035.

tonttujen rakkautta työntekoon hyväksikäytettiin velhomaailmassa, vedoten siihen että se on heidän kulttuurinsa. Järjestelmässä kasvaneet eivät näe asemassaan vikaa, koska se on kaikki, mitä he tuntevat. Fani vertasi asiaa tietyssä suhteessa avioliittoon; useimmat niistä ovat onnellisia, mutta eivät kaikki, jolloin siitä on oltava ulospääsy. Onnettomilla kotitontuilla oli oltava perusoikeus onnellisuuteen.³⁹² Kommentissa ja siihen annetuista vastauksista ilmeni keskustelijoiden länsimaalaisuus.

Toisaalta osa mietti, mitä hyötyä kotitontuista velhoille oli: suurimman osan kotitöistä pystyi tekemään taikuuden avulla.³⁹³ Moni arvioi, että kotitontut olivat vastine sisäköille ja hovimestareille tai/ja kyseessä oli ennen kaikkea statussymboli.³⁹⁴ Esimerkiksi eräs fani arvioi, että kotitontuista oli hyötyä, mutta että kotitontut olivat myös statussymboleja. Hän oli ketjussa ainoita, joka korosti pitävänsä kotitonttujen orjuutta vakavana eettisenä ongelmana.³⁹⁵ Tutkijoiden Laura ja Grace Loiaconon mukaan Ison-Britannian aristokraateilla ei 1800–1900-luvuilla ollut periytyvää orjarotua kuten kotitontut, joten he turvautuivat palvelijoihin voidakseen ylläpitää ylellistä elämäntapaansa. Aristokraatit olisivat voineet suorittaa palvelijoiden suorittamat tehtävät itsekin, mutta näkivät nuo tehtävät alentavina.³⁹⁶ Samankaltaista ajattelua oli CoS:ssa.

Keskusteluissa korostui pääosin länsimaissa tapahtunut menneisyyden orjuus. Erään fanin viesti viittaisi siihen, että osa näki orjuuden ainakin lännessä jo voitettuna ilmiönä: ”Myös yhteisöt kehittyvät, ja velhoyhteisön pitäisi kehittyä siihen pisteeseen että he lopettaisivat kaiken tyyppisen orjuuden, aivan kuten jästiyhteisö teki.”³⁹⁷ Länsimaaisessa kulttuurissa on kenties helpointa nähdä vertauksia juuri tummaihoisten Amerikan orjuuden historiaan, vaikka orjuutta on ollut myös muissa muodoissa Euroopassa ja muualla. Kuitenkin tummaihoisten orjuuden historiassa korostuu eri tavalla orjuutettujen toiseus ja ”rotu” kuin esimerkiksi Euroopan maaorjien historiassa, mikä lienee osaltaan selittänyt, miksi juuri se nähtiin yleisimmin vertauskohtana kotitonttujen tilanteelle.

³⁹² *Enslavement & Discrimination...* [Kärppäketu 19.8.2006]. Vrt. [Kelppi 28.8.2006], joka kysyi, että emmekö me katso kotitonttuja ikään kuin ylempää ja vertasi asiaa siihen, että Saudi-Arabian ihmisten mukaan länsimaat ovat väärässä monessa asiassa, esimerkiksi seurustelusta ennen järjestettyä avioliittoa.

³⁹³ Ks. CoSA. Hogwarts. TCR. *House elves useless?* [Leopardikissa 11.8.2004, Kauluskarhu 12.8.2004].

³⁹⁴ *House elves useless?* [Esim. Relerätinä 11.8.2004, Pitkäsarvi 11.8.2004, Pampapöllönen 13.8.2004]. Ketjussa oli myös vitsaileva sävy siitä, kuka ei haluaisi kotitonttua tekemään kotiaskareensa.

³⁹⁵ *House elves useless?* [Vetehinen 13.8.2004].

³⁹⁶ Loiacono & Loiacono 2011, 177–178.

³⁹⁷ ”Societies develop too, and the wizarding society should develop into a point that they abolish all sort of slavery, same as the muggle society did.” *Enslavement & Discrimination...* [Aarnikotka 25.7.2006].

CoS:ssa yksi fani yhdisti kotitonttujen ja naisten aseman toisiinsa. Fani ilmaisi, ettei pitänyt ajatuksesta kotitontuista ja arveli sen tulleen kotitöihin kyllästyneistä naisista, jotka kysyivät laiskoilta aviomiehiltään luulivatko nämä tonttujen tekevän kotityöt.³⁹⁸ Kommentti oli CoS:ssa poikkeava, mutta Rivka Temima Kellnerin mukaan kotitontut voi nähdä epäsuorana ja kirjailijan taholta kenties tahattomana allegoriana emansipaation saavuttamattomista naisista. Tämä on Kellnerin mukaan yksi esimerkki siitä, kuinka Rowling sarjassaan edusti ristiriitaista suhtautumista feminismiin: sarjassa on useita voimakkaita naisvelhoja, mutta velhomaailmassa perherakenteet ovat perinteisiä patriarkaalisia ydinperheitä, päähenkilön ollessa sankari eikä sankaritar.³⁹⁹ CoS:ssa pääosin nähtiin, että Harry Potter oli feminismin tai sukupuolinäkemyksen saralla pääosin neutraali sarja.⁴⁰⁰

Kotitontut ovat allegoria alistetuille populaatioille kaikkialla, mutta kotitonttujen ja alistettujen naisten yhtäläisyyksiä ovat muun muassa puutteellinen koulutus, työsaran rajoittuminen kotitöihin, sekä se että hyvä kotitonttu ja hyvä vaimo pysyivät piilossa. Lisäksi Dobby osoittaa, että kotitontuilla on vapaus ajatella mitä haluavat, mutta he harvoin käyttävät tätä vapauttaan, aivan kuten sorretut naiset kykenevät ajattelemaan vapaasti, mutta heitä ei siihen kannusteta.⁴⁰¹ Samanlaista havainnointia näkyi CoS:ssa kun keskusteltiin siitä, miten sorretut orjat ja niiden allegoriana kotitontut saattoivat nähdä asemansa oikeutettuna, mutta CoS:ssa lähes täysin puuttui kotitonttujen yhdistäminen naisasiaan. Tätä selittää se, että kotitontut ovat alistettuja riippumatta niiden sukupuolesta. Myös tutkimuksissa kotitontut on useimmiten nähty ennen kaikkea allegoriana orjuudelle, ei naisten sorrolle.

Fanien ja tutkijoiden näkemysten yhtäläisyydet tuskin aina olivat sattumaa. Jotkut keskustelijat ilmaisivat olevansa yliopisto-opiskelijoita tai yliopiston käyneitä, esimerkiksi kirjallisuuden tai historian opiskelijoita, (fanien yksityisyyden vuoksi en anna esimerk-

³⁹⁸ CoSA. Hogwarts. TCR. *What do you dislike about the Harry Potter series?* [Huia 20.8.2004].

³⁹⁹ Kellner 2010, 367.

⁴⁰⁰ Ks. CoSA. Hogwarts. TCR. *Is HP sexist? Or feminist? Or somewhere in between?*. Foorumilla oli esimerkiksi tyypillisempää puhua Hermionesta rasismista ja syrjinnän vastaisena symbolina kuin keskustella, miten hänen hahmonsa sijoittui sukupuolentutkimuksen tai feminismin kenttään.

⁴⁰¹ Kellner 2010, 369–370, 373. Kellner nosti esille myös esimerkiksi kotitonttujen ja naisten oman sukunimen puutteen. Hän kytki kotitonttujen olemattoman seksielämän siihen kuinka naisten seksuaalisuus on ollut miesten kontrolloimaa, mutta itse näen väittämän hieman kaukaa haetuksi.

kejä tästä) tai lukeneensa muuten akateemista tutkimusta *Harry Potterista*. Esimerkiksi eräs fani kirjoitti, kuinka akateemisissa argumenteissa sarjan rasismista kotitonttujen asema esitettiin hyvin yksinkertaistettuina, kun taas Rowling antoi kirjoissaan asiasta hyvin monimutkaisen kuvan.⁴⁰²

Velhojen suhtautuminen Hermionen pyrkimykseen vapauttaa kotitontut oli Hannah Lambin mukaan samanlainen kuin brittiläisten kolonialistien. Molemmat käsitelivät rooliaan toiseuden orjuuttamisessa tai sorrossa joko oikeuttamisen kautta, esimerkiksi vetoamalla orjien kiitollisuuteen, tai apatialla. Tällä oli yhteyttä rasistiseen asenteeseen. Sarjan hahmojen brittiläinen näkökulma toiseuteen usein teki sen rasismin vastaisesta viestistä ristiriitaisen.⁴⁰³ CoS:ssa näin ei ilmeisesti nähty olevan, vaan kotitonttujen pääosin tukevan sarjan rasismin ja syrjinnän vastaista teemaa, tai sitten ongelmaa tonttujen asemassa ei nähty. Toki voi olla, että viimeinen osa muutti joidenkin lukijoiden näkemyksiä asiasta.

Brycchan Carey (2003) arveli sarjan ollessa kesken, että Rowling luultavasti halusi tehdä yhteyden kotitonttujen sekä Pohjois-Amerikan että brittiläisten Karibian kolonioiden historiallisten orjien välillä. Aikuiset lukijat voivat esimerkiksi huomata kotitonttujen murteen yhtäläisyydet elokuvien plantaasiorjien puhetapaan.⁴⁰⁴ Useat tutkijat ovat nähneet vaivaannuttavia yhtäläisyyksiä kotitonttujen kuvauksen ja vanhojen elokuvien stereotyyppisen afrikkalaisamerikkalaisten orjien kuvauksen välillä, niin iloisen nöyrän asenteen kuin puhettavan saralla. Tutkijat ovat erimielisiä siitä, mitä Rowlingin tapa kuvata kotitontut sanoi kirjailijan tarkoitusperistä. Sarjan lopetus kuitenkin viittaisi siihen, että Rowlingin sanoma oli, että parhaiten ennakkoluuloja vastaan taistellaan olemalla kiltejä ennakkoluuloja kohtaavan ryhmän yksilöille.⁴⁰⁵

Sarjan lopussa kotitonttukysymykseen ei saada yksiselitteistä ratkaisua, eikä Harry näytä kyseenalaistavan sorrettujen taikaotusten ja velhojen suhdetta kun Voldemortin uhka

⁴⁰² *S.P.E.W* [Merenni 4.7.2003].

⁴⁰³ Lamb 2015, 69–70.

⁴⁰⁴ Carey 2003, 103–104.

⁴⁰⁵ Horne 2010, 81–85. Tämä näkyy Hornen mukaan etenkin Oljon kehityksessä ja kuinka Harry oppii samaistumaan kotitontun tunteisiin.

on poistunut.⁴⁰⁶ Silti Rowling käsitteli kattavasti erilaisia henkilökohtaisia ja poliittisia vastauksia orjuuden ongelmaan. Voldemortin vastainen taistelu antoi paikan keskustella demokraattisen yhteisön suhtautumisesta rasismiin, totalitarismiin ja elitismiin. Carey näki, että kirjailija halusi kannustaa nuoria ottamaan poliittisesti kantaa. Orjuuden käsittely oli turvallinen ilmiö jolla herätellä nuoria, koska länsimaissa useimmat ihmiset osin erheellisesti yhdistävät orjuuden kaukaisten maiden ongelmaksi, vaikka se oli merkittävässä osassa myös Ison-Britannian historiassa. Toisaalta lastenkirjallisuudella ja orjuuden käsittelyllä on pitkä yhteinen historia, joka on jatkunut yhä 1900- ja 2000-luvuilla.⁴⁰⁷

Orjuutta on käsitelty eri tavoilla amerikkalaisessa kirjallisuudessa kuin brittikirjallisuudessa. Brittinä Rowling luultavasti ammensi brittiläisestä perinteestä. Orjuudesta keskustelu lastenkirjallisuudessa sisältää kaksi päätapaa. Ensimmäisessä orjuutta kuvataan ihmisorjien kautta realistisissa asetelmissä, jolloin sävy on lähes aina orjuuden vastainen. Toinen tapa tapahtuu fantasiassa ja saduissa, joissa erilaiset taikaotuslajit kuvataan orjiksi. Lastenkirjallisuudessa on pitkät juuret sellaisen orjahahmon saralla, joka on tyytyväinen asemaansa, kuten esimerkiksi Rowlingin Winky. Orjuudenvastaisuus on usein irrotettu rasisminvastaisuudesta. Rowlingin päätös käsitellä orjuutta lähellä rotuteemoja ja kytkeä asia ennakkoluuloon antaa lukijoille mahdollisuuden tehdä omat päätelmänsä siitä, onko kyse vain velhomaailman tavasta luoda järjestelmä, jossa ihminen on hierarkian johdossa, vai voiko samanlaisia kamaluuksia tapahtua todellisuudessa.⁴⁰⁸

Lähteessäni ei tulkittu Pottereiden orjuusteemaa brittiläisen lastenkirjallisuuden jatkeena. Hermionen keinoja kritisoidessa ei myöskään osattu yhdistää näiden keinojen olleen samoja, kuin jotka Careyn mukaan tulivat Iso-Britannian poliittiseen kenttään, kun siellä oli käynnissä orjuuden vastainen massakampanja. Asiaa ei myöskään kytketty kovin vahvasti reaali maailman rotutematiikkaan. Se, että kyseessä oli fiktiivinen orjaryhmä, ehkä korosti kotitonttujen näkemistä toisena, joka on oikeutetulla tai ainakin itse haluamallaan paikalla velhomaailmassa.

⁴⁰⁶ Horne 2010, 98–99. Vrt. Helgesen 2010, 31–32, jonka mukaan Harryn tapa suhtautua Dobbyn kuolemaan ja haudata tämä ilman taikuutta viimeisessä osassa osoittavat orjuuden vastaista ja tasa-arvoa korostanutta viestiä.

⁴⁰⁷ Carey 2003, 105–107.

⁴⁰⁸ Carey 2003, 107–108, 111–114.

Vaikka orjuuden vastainen diskurssi oli CoS:ssa vahva, niin oli myös kotitonttujen asemaa puoltaneet naturalistinen diskurssi ja itsemääräämisoikeuden diskurssi, joiden katsottiin nojanneen kotitonttujen luontoon tai vapauteen valita. Tässä lienee osin kyse erilaisten arvojen yhteentörmäyksestä: Toisaalta kyse on yksilön valinnoista, toisaalta kyse on tasa-arvon ihanteesta. Historian esimerkkeihin orjuudesta viitattiin (historiallisen esimerkin diskurssi) vain tasa-arvodiskurssissa ja orjuutta paheksuneessa diskurssissa, joissa kotitonttujen mieltä ja käyttäytymistä ajateltiin voitavan verrata ihmisten vastaaviin.

3.2. Remus Lupin sairaiden syrjinnän symbolina ja yksilön vastuu

Ihmissudet luokitellaan J. K. Rowlingin kirjoittamassa, alun perin vuonna 2001 julkaisussa, Tylypahkan oppikirjassa *Ihmeotukset ja niiden olinpaikat* -teoksessa⁴⁰⁹ taikaotuksiin. Siksi käsittelen niitä tässä luvussa, vaikka ihmissudet ovat ihmisiä, jotka muuttuvat täydenkuun aikana susimuotoon. Suuri osa ihmissusikeskustelusta keskittyi CoS:ssa sympaattisen Remus Lupinin ympärille. Hän oli monen suosikkiahahmo tai yksi heistä. Remus esitellään kirjassa *Harry Potter ja Azkabanin vanki*. Lupin on koulun uusi opettaja, joka paljastuu ihmissudeksi, jolloin Lupin luopuu opettajan paikastaan. Lupinin on vaikea saada töitä, johtuen velhoyhteisön kokemasta pelosta ihmissusia kohtaan.

Remus Lupinin hahmon kautta lukija kohtaa paitsi ihmissusien kokeman syrjinnän, myös syrjintää, joka kohdistuu Amy M. Greenin mukaan puhdasveriseen velhoon, mutta jonka katsotaan tilansa vuoksi olevan vähemmän kuin ihminen. Tosin Lupin ei Rowlingin mukaan ollut puhdasverinen, vaan puoliverinen, mikä nousi esille foorumilla.⁴¹⁰ Greenin argumentti on kuitenkin relevantti, koska ihmissudet ovat tilansa vuoksi syrjittyjä myös niiden velhojen ja noitien taholta, jotka eivät välitä verenpuhtaudesta.

Lupin -keskustelua oli niin runsaasti, etten pysty antamaan konkreettisia lukuja ketjujen mielipiteiden jakaumista, mutta niissä oltiin syrjinnän teemoihin liittyen varsin samanmielisiä. Osa Lupin-ketjuista oli poistettu ennen kuin kokosin aineistoni, ja osa yleis-

⁴⁰⁹ Engl. *Fantastic Beasts and Where to Find Them*. Myös suomenkielinen painos ilmestyi ensi kerran vuonna 2001.

⁴¹⁰ Myös myöhemmin alun perin *Pottermore*-sivustolle laatimassaan tekstissä Rowling kuvasi Lupinin puoliveriseksi, ks. Rowling 2015.

luontoisemmista ihmissusiketjuista oli kokenut saman kohtalon. Tulosteni kannalta poistot tuskin haittaavat, sillä analyysiini sisältyi kuusi Lupinille omistettua ketjua. Analyysini keskittyminen pääosin Lupinin hahmon ympärille ei mahdollista täydellistä kuvaa siitä, miten foorumilla keskusteltiin ihmissusista, mutta antaa siitä viitteitä. Muissa työni aiheissa, jättiläisiä lukuun ottamatta, ei ollut tällaista ongelmaa, koska esimerkiksi verikiistasta ja kotitontuista keskusteltiin paljon ympäri foorumia.

Lupinin kohtelusta käytettiin sellaisia sanoja kuin stigma ja väärinymmärretty.⁴¹¹ Hänen kohtaamaansa syrjintää kuvailtiin sellaiseksi, mitä voisi verrata rasismiin.⁴¹² Lupinin todettiin useissa viesteissä kohdanneen ennakkoluuloja tilansa vuoksi.⁴¹³ Tervapääsky arveli, että yleisesti ihmissusiin kohdistuva ennakkoluulo oli yhteydessä heidän muodonmuutokseensa, ja että ennen sudenmyrkkyjuomaa⁴¹⁴ moni ihminen joutui ihmissusien hyökkäyksen kohteeksi.⁴¹⁵ Kirjoittaja siis näki, että ihmissusien kohtaamalla ennakkoluulolla oli syynsä historiassa, vaikkei heidän huonoa kohteluaan hyväksynyt. CoS:ssa ennakkoluulot nähtiin pahana asiana, joita ilman maailma olisi parempi paikka. Ihmissusikeskustelussa korostui suvaitsevaisuutta korostanut tasa-arvodiskurssi, ja ennakkoluulot nähtiin Lupin-ketjuissa laajana velhomaailman ongelmana, joka koski muitakin kuin ihmissusia.

Ihmissusitila nähtiin usein vertauskuvana sairauksille. Joskus tilan vertaaminen sairautteen tai vammaiseen tapahtui J. K. Rowlingiin vetoamalla. Kirjailija oli sanonut haastattelussa, että Lupinin hahmo kuvastaa ihmisten reaktioita sairauteen ja vammaisuuteen.⁴¹⁶ Eräs fani ilmaisi pitävänsä Lupinista, koska

⁴¹¹ Esim. *The Young Severus Snape* [Isosirri 11.6.2004]; *All About Remus Lupin v3* [Sirovarpushaukka 31.7.2004]; CoS. FA. HPA. LS. *Character Analysis: Remus Lupin* [Perunpöllönen 22.6.2005]. Ihmissuden stereotypia mainittiin muutamia kertoja, esim. *All about Remus Lupin* [Avosetti 31.7.2003, Vainotsu 31.7.2003;] *All About Remus Lupin 4.0* [Rusotasku 26.8.2004].

⁴¹² *All about Remus Lupin* [Esim. Korsakki 22.7.2003, Tuhkaluikura 28.7.2003, Walesinvihreä 29.7.2003, Laululintu 6.8.2004].

⁴¹³ Esim. *All About Remus Lupin 2.0* [Rosvokotka 6.7.2004, Rubiinisatakieli 9.7.2004]; *All About Remus Lupin v3* [Kiuru 31.7.2004, Arokotka 11.8.2004]; *All About Remus Lupin 4.0* [Amerikanhuuhkaja 21.8.2004]. Muutama keskustelija ilmaisi pitäneensä Lupinia osana Rowlingin ennakkoluuloja vastustavaa viestiä, *All About Remus Lupin 4.0* [Salomoninpöllö 21.8.2004]; *Character Analysis: Remus Lupin v2 #12* [Tundrasirri 6.7.2005]; CoSA. Hogwarts. DS. *Will Lupin bite anybody?* [Dryadi 27.7.2003].

⁴¹⁴ Sudenmyrkkyjuoma ei estä ihmissuden muodonmuutosta, mutta pitää ihmissuden järjissään susimuodossa. Juoma ei ole Harryn aikana suurimman osan ihmissusista ulottuvilla.

⁴¹⁵ *All About Remus Lupin v3* [Tervapääsky 31.7.2004].

⁴¹⁶ Ks. esim. *All About Remus Lupin 2.0* -ketju.

*siitä huolimatta että voidaan miltei sanoa hänellä olevan tartuntavaarallinen sairaus *miltei kuin AIDS jästimaailmassa, niin sanotusti* ja häntä on syrjitty koko hänen elämänsä ajan, niin hän on silti yksi kilteimmistä hahmoista kirjassa.*⁴¹⁷

Viesti kiteytti monen fanin mielipiteen Lupin-ketjuissa, joissa ylivoimainen enemmistö kirjoittajista oli naisia. Yhdessä Lupin-ketjussa keskustelijoista 58,6 % oli naisia⁴¹⁸, toisessa 82,6 %, kolmannessa 88 % ja kolmessa muussa yli 90 %. Viidessä ketjussa miesten osuus jäi alle 10 %, yhdessä osuus kohosi 34,5 prosenttiin. Toisaalta naisten osuus oli aineistossani muutenkin miesten osuutta suurempi. Miehiä ilmoittautuneiden osuus kirjoittajista oli aiheeni kannalta relevanteissa ketjuissa hyvin harvoin naisten osuutta suurempi. Lupin-ketjuissa kuitenkin sukupuoli kenties korostui, koska hänen faninsa pitivät Lupinin hahmoa, tämän arvoja ja kiltteyttä, puoleensavetävinä.

Fanit suhtautuivat sympaattisesti Lupiniin, joka oli joutunut elämään erillään yhteisöstä sen vuoksi, että oli ihmissusi.⁴¹⁹ Pääosin Lupin oli pidetty hahmo, mutta poikkeuksia oli. CoS:ssa oli myös niitä, jotka uskoivat Remus Lupinin olleen mahdollisesti pahojen puolella. Lupiniin keskittyneissä ketjuissa ajatus torjuttiin.⁴²⁰ Tosin yksi keskustelija ilmaisi, että Lupin pitäisi lopettaa velhomaailman hyvän kannalta, koska hän oli uudenkuun aikana vaarallinen.⁴²¹ Tämä oli selvästi poikkeava viesti CoS:ssa, mutta nimi-merkki kirjoitti foorumille suhteellisen monta asiallista viestiä, joten kyse ei ilmeisesti ollut trollauksesta. Kirjoittajalle vastattiin, että hänen viestinsä oli hyvin ennakkoluuloinen. Eräs fani kysyi retorisesti, pitäisikö Aids-potilaat lopettaa, koska he voivat olla vaaraksi muille.⁴²² Muutenkin kommentti tuomittiin jyrkästi, mikä oli odotettua, etenkin kun ketju oli pääosin Lupinin fanien, mutta huomioiden myös CoS:n yleisen tasa-arvodiskurssin.

⁴¹⁷ ”despite the fact that you could almost say he has a contagious disease *almost like AIDS in the mugle world, if you will* and he has been discriminated against all his life, he's still one of the kindest characters in the book.” *All about Remus Lupin* [Mustasiippo 22.7.2003]. Vertaukset Aidsiin olivat yleisiä.

⁴¹⁸ Prosentit laskettu aiheeni kannalta relevanttien viestien kirjoittajien mukaan, mutta muulloinkin ketjuihin kirjoittivat pääosin samat keskustelijat, eli pääosin naiset.

⁴¹⁹ Esim. *All about Remus Lupin* [Tora 18.7.2003, Kuningasmerikotka 20.7.2003, Korsakki 22.7.2003]: *All About Remus Lupin 2.0* [Tropiikkivarpuspöllö 23.7.2004, Viidakkolintuhaukka 28.7.2004].

⁴²⁰ Esim. *Character Analysis: Remus Lupin* [Viitapöllö 2.6.2005, Naakka 2.6.2005, Tilhi 3.6.2005].

⁴²¹ *All About Remus Lupin 2.0* [Siili 27.7.2004].

⁴²² *All About Remus Lupin 2.0* [Uuttukyyhky 27.7.2004].

Toisaalta ketjussa oli nähtävissä valtasuhteita siinä, kuinka Lupinista negatiivisesti kirjoittavia viestejä ei toivottu keskusteluun. Tämä oli yleistä hyville henkilöhahmoille omistetuissa ketjuissa. Joskus jo ketjujen nimet määrittävät sitä, millaisia näkökulmia keskusteluun haluttiin ja millaisia ei. Joskus tällä pyrittiin riitojen välttämiseen.⁴²³ Nähdäkseni kaikkein alttiimpia kiistoille olivat ketjut, jotka koskivat jotakuta tiettyä henkilöahmoa, varsinkin jos hahmo oli vahvasti mielipiteitä jakava, sekä ketjut, joissa arvailtiin, ketkä hahmot päätyisivät sarjassa yhteen. Faniketjuissa Lupinille rakennettiin syrjityn, mutta vahvan ja hyvän ihmisen minää. Lupinin ihmissusipuoli erotettiin hänen ihmisminästään.⁴²⁴ Faniketjuissa ei ollut hyväksyttävää nähdä Lupinia vaarallisena: suden vaarallisuutta ei saanut pitää osoituksena Lupinin vaarallisuudesta henkilönä.

Lukijan suosikkiahmo voi vaikuttaa siihen, miten hän tulkitsee kirjan narratiivia.⁴²⁵ Lupin-ketjuissa hänen faninsa analysoivat Lupinia syvällisemmin kuin keskivertolukija tai muut sarjan fanit. Vaikka muualla aineistossani ei kielletty Lupinin asemaa syrjityn ryhmän edustajana, kaikki eivät nähneet häntä yhtä hyvässä valossa kuin Lupin-ketjuissa. Esimerkiksi se, että Remus ei tehnyt mitään Kalkaroksen kiusaamiselle näiden kouluaikana, nähtiin joskus moraalisenä heikkoutena.⁴²⁶ Toki monet osallistuivat sekä Kalkaroksen että Lupinin ketjuihin molempia hahmoja arvostavaan sävyyn. Vastakkainasettelua, joka myös ketjuissa huomioitiin,⁴²⁷ kuitenkin esiintyi. Lupinia ei nähty yhtä vahvasti hänen kohtaamansa syrjinnän ja ennakkoluulon kautta ketjuissa, jotka eivät olleet hänen faniketjujaan.

Vaikka Lupin-ketjuissa oli jonkin verran keskustelua Lupinista mahdollisena ihmissusi-en oikeuksien ajajana, kirjoissa Lupin ei esiinny sellaisena. Kun hänen salaisuutensa paljastuu, Lupin ei jää kohtaamaan oppilaiden vanhempien ennakkoluuloja. Itse asiassa ennen seitsemättä osaa yksikään taikamaailman syrjitty ei puhu itse institutionaalista

⁴²³ Tämä näkyi selkeästi Severus Kalkarokseen keskittyneissä ketjuissa kuudennen osan jälkeen, kun keskustelu Kalkaroksen lojaalisuudesta oli kaikkein kiihkeimmillään.

⁴²⁴ Diskurssinanalyysissä kohteena ei ole diskurssin tuottajan tai tuottajien psykologia tai identiteetti, mutta siitä ollaan kiinnostuneita, miten keskustelussa rakennetaan minä esimerkiksi vastapuolelle tai keskustelun kohteelle. Tässä korostuu erilaisen minän olemassaolon mahdollisuus eri konteksteissa. Olen tässä soveltanut Jokisen et al. 2016a artikkelia aiheesta, ks. s. 43–44.

⁴²⁵ Brunner 2016, 72–73. Suosikkiahmo ei välttämättä määrity sen mukaan, kehen hahmoon lukija samaistuu eniten tai josta hän eniten pitää.

⁴²⁶ CoS. FA. HPA. *Ancient Magic - Protection, Places, People, Creatures, Blood and Gems* v2 [Esim. Sundanhuhkaja 14.8.2006 ja 15.8.2006, Minervanpöytä 16.8.2006, osin Valkonaamapöytä 14.8.2006].

⁴²⁷ Esim. *All About Remus Lupin 2.0*, [Viirumetsäpöytä 6.7.2004, Perunpöytä 6.7.2004]; *All About Remus Lupin 4.0* [Vyöviistäjä 18.8.2004, Viitapöytä 19.8.2004].

rasismia vastaan, vaan hahmot kuten Dumbledore tai Hermione tekevät sen.⁴²⁸ Dobby kertoo kotitonttujen olevan orjia, mutta kommentoi enemmän yksittäisiä tapauksia, joissa kotitonttuja kohdeltiin huonosti, eikä kyseenalaistanut ilmiön institutionaalisuutta. CoS:ssa Potterversumin rassistiset ja syrjinnän suhteet kyseenalaistaneet fanit toivat usein esille velhomaailman institutionaaliset ongelmat hahmojen henkilökohtaisten ongelmien takana. Näin kävi myös Remus Lupin -keskusteluissa.

Ihmissusien vastuuta korostanut yksilön vastuun ja yhteisen hyvän diskurssi

Osin kuudennen osan ilmestyminen 16.7.2005 muutti keskustelua ihmissusista niin, että velhojen kokema ihmissusipelko ei näyttänyt enää yhtä irrationaalisesta kuin aiemmin. Sarjaan ilmestyi Voldemortin puolella ollut ihmissusi. Aggressiivisen Fenrir Harmaaselkä halusi ihmisenäkin muuntaa muita ihmissusiksi. Fenririn kerrottiin purevan mieluiten lapsia, ja vieneen heidät vanhemmiltaan kasvattaakseen heidät vihaamaan velhoja. Kuudennen osan myötä ainakin Räyskä tunsu Rowlingin ottaneen takapakkia ihmissusikuvauksessaan.⁴²⁹ Toinen keskustelija huomioi tähän, että sarjan kaksi isoa teemaa olivat ennakkoluulot ja valinnat, jotka näkyivät Fenririssä ja tämän ihmissusiyhteisössä. Fenrir osoitti, miksi velhoilla oli oikeita syitä pelätä ihmissusia. Tämä korosti Lupinin kaltaisten ihmisten ahdinkoa, jotka joutuivat taistelemaan epäreilua ennakkoluuloa vastaan.⁴³⁰

Ketjuissa keskusteltiin myös siitä, miten Fenrir oli onnistunut viemään ihmissusiksi muuntamansa lapset. Jotkut miettivät, että niin kauhealta kuin se kuulostikin, niin kenties kaikki vanhemmat eivät halunneet lapsiaan sen jälkeen, kun heistä oli tehty ihmisiä, joskus ottaen esiin reaalimaailman esimerkkejä lastenhylkäyksistä.⁴³¹ Esimerkiksi eräs fani kirjoitti, että ihmissusiin liittyi tabuja ja stigma, jotka voisivat olla syitä lastenhylkäykseen tai jopa -murhaan. Hän kirjoitti molempien olevan edelleen yleisiä tapoja joissain päin maailmaa, ja kuinka keskiaikana jouluna syntymistä pidettiin Jeesuksen pilkkaamisena. Kirkon mukaan Jumala kirosi nämä lapset ihmissusiksi ja usein jou-

⁴²⁸ Horne 2010, 93.

⁴²⁹ *Lupin in HBP* [Räyskä 18.7.2005]. Ks. myös artikkeli Brugger 2011 303–204, jonka mukaan Lupinin tila ja yhteisön reaktio siihen on helppo nähdä vertauskuvana vaaralliselle ja tarttuvalle sairaudelle, mutta samaa ei voi sanoa Fenriristä, joka vertautuu pikemminkin aktiivisesti halujaan toteuttavaan pedofiiliin.

⁴³⁰ *Lupin in HBP* [Käärmeotko 18.7.2005]. Ks. myös [Siporanpöllönen 17.7.2005, Tilhi 18.7.2005]; *All about werewolves* [Keikarilintuhaukka 6.7.2007].

⁴³¹ *Lupin in HBP* [Esim. Viirukalapöllö 21.7.2005, Banshee 21.7.2005, Lapinpöllö 21.7.2005].

luna syntyneistä lapsista hankkiuduttiin eroon.⁴³² Fani ei käyttänyt lähdeviitettä. Tällaiset viestit osoittavat, että Rowlingin tarinaan jättämiä aukkoja pyrittiin täyttämään fanien omilla, historiasta kumpuavilla näkemyksillä.

Moni fani piti jonkinlaista ihmissusien valvontaa tarpeellisenä. Esimerkiksi Rikkokiri huomioi, ettei ihmissusien eristäminen auttanut mitään. Hänestä taikaministeriön olisi pitänyt rekisteröidä ihmissudet, taata helppo sudenmyrkyjuoman saanti ja seurata, että ihmissudet ottaisivat liemensä.⁴³³ Kaikki eivät ilmeisesti olleet lukeneet *Ihmeotukset ja niiden olinpaikat* -teosta, jossa ilmeni ihmissusirekisterin olleen jo olemassa tai sitten kaikki eivät muistaneet sitä. CoS:ssa fanien tietopohjaan teki eroja paitsi erilaiset tavat muistaa ja lukea alkuperäinen sarja niin myös heidän eriaisteiset tutustumisensa sarjan ulkopuolisiin tietolähteisiin. Monesti foorumilla vedottiin siihen, mitä kirjailija oli sanonut haastatteluissaan tai kirjoittanut verkkosivuilleen, mutta kaikki fanit eivät niihin tutustuneet. Tämä johti siihen, että esimerkiksi samoja teorioita sarjan tapahtumista esitettiin monta kertaa, vaikka kirjailija oli jo antanut ne kumonneen lausunnon.

Keskusteluissa tuotiin esille ajatus taikaministeriön turvatalosta, johon ihmissusien pitäisi mennä muodonmuutoksensa ajaksi. Esimerkiksi Täplähuuhkaja piti turvataloja hyvänä idea, mutta niihin ei tulisi pakottaa ketään. Ihmissudet saattaisivat nähdä ne negatiivisesti, jopa leireinä, kuten holokaustin.⁴³⁴ Toisessa ketjussa, jota en löytänyt, oli viestien mukaan ehdotettu ihmissusille pysyvää ihmissusien turvapaikkaa erosta muista. Ihmissusien erottelua muusta yhteisöstä muuta kuin täysikuun aikaan ei Lupin -ketjuissa kannatettu. Eräs fani ilmaisi, että historiassa 'tasa-vertainen mutta erillään' -logiikka ei ole toiminut, ja turvapaikka, jonka ihmissusia vihannut ministeriö loisi, kuulosti liikaa keskitysleiriltä. Tämä olisi kuin jonkin ihmisryhmän eristys jonkin ennakkoluuloisen idean takia.⁴³⁵

Silloin kun keskustelu ei keskittynyt vahvasti Lupinin ympärille, nousi foorumilla vahvasti esille, että ihmissusilla täytyi olla myös omaa vastuuta sen huolehtimisessa, etteivät he olleet vaaraksi muille. Tällöinkin heidän nähtiin olleen ennakkoluulon kohteita.

⁴³² *Lupin in HBP* [Näätä 21.7.2005]. Vaikka ihmissudet on myyteissä usein liitetty jouluaattoon, en juuri löytänyt tutkittua tietoa siitä, että jouluaattona syntyneistä lapsista usein hankkiuduttiin eroon.

⁴³³ *All about werewolves*, [Rikkokiri 5.7.2007]. Ks. myös esim. [Rusalka 5.7.2007, Närhi 6.7.2007, Harjapölli 8.7.2007].

⁴³⁴ *All about werewolves* [Täplähuuhkaja 9.7.2007].

⁴³⁵ *All About Remus Lupin v3* [Käärmeotko 2.8.2004, 3.8.2004].

Ihmissusien valvonta perusteltiin sillä, että kaikki ihmissudet ovat Potterversumissa vaarallisia silloin kun he muuttuvat susiksi.

Yksi fani esitti kuitenkin vastakysymyksen, mikseivät velhot voisi keksiä keinoja suojata itsensä paremmin, eli miksi ratkaisuna pitäisi olla ihmissusien inhimillistäminen. Fanilla oli hyvin positiivinen käsitys ihmissusista. Viesteissään fani korosti ihmissusien erityislaatua arvokkaina taikaolentoina, eikä nähnyt sitä kirouksena. Myöhemmin hän ilmaisi pitävänsä ihmisiä ja ihmissusia eri lajeina, vaikka ihmissudet olivat ihmisiä 99 % ajasta, mutta selvensi, että hänestäkin suurin osa ihmissusista luultavasti haluaisi jäädä ihmisyyhteisöön, jos eivät kohtaisi ennakkoluuloa.⁴³⁶

Muut keskustelijat pitivät fanin näkemystä ihmissusista romantisoituna. Esimerkiksi Huuhkaja oli sitä mieltä, että vaikka monet ihmissusien ongelmat johtuivat velhoyhteisön harrastamasta syrjinnästä, jota ei pitäisi hyväksyä, niin ihmissudet eivät olleet luonnollisia olentoja, vaan kirottuja. Ihmissudeksi tullaan puraisun, infektion, kautta. He kärsivät muodonmuutoksesta ja itsekontrollinsa menettämisestä.⁴³⁷ Myös muut pitivät näkemystä ruusuisena, eikä kaanonin tukemana. Ihmissudet nähtiin ihmisinä, ja ihmisyyteen nähtiin kuuluvan myös vastuuta muiden turvallisuudesta.⁴³⁸

Etenkin *All about werewolves* -ketjussa keskusteltiin siitä, pitäisikö ihmissusilla olla oikeus jättäytyä ihmisyyhteisön ulkopuolelle niin halutessaan. Tätä taas verrattiin siihen riskiin, mitä valvomattomat ihmissudet saattaisivat aiheuttaa. Ehkä osin kyse oli myös siitä, että jotkut eivät nähneet eristäytymisen sinänsä olevan mahdollista, koska ihmissudet ovat ihmisiä. Siksi heillä ei voisi olla erityislupaa vaarantaa muita ihmisiä: yksilön täytyy ottaa myös vastuuta teoistaan myös erityisissä tilanteissa.

Ihmissusikeskustelussa korostui ihmissusien ihmisyyden korostaminen. Suurimmassa osassa viesteissä ihmissusitila nähtiin sairautena tai haittana, vaikka sen ei yleensä katsottu vähentävän ihmissusien ihmisyyttä. Kuitenkin myös varovaisuutta korostanut turvallisuusdiskurssi näyttää olleen vahva. Ihmissusilla katsottiin olleen velvollisuus huolehtia siitä, etteivät he aiheuttaisi muille vahinkoa. Keskustelussa vallitsi yleistä hyvää

⁴³⁶ *All about werewolves* [Lamassu 6.7.2007, 7.7.2007, 10.7.2007 ja 11.7.2007].

⁴³⁷ *All about werewolves* [Huuhkaja 10.7.2007].

⁴³⁸ Esim. *All about werewolves* [Rikkokiri 6.7.2007, Rusalka 6.7.2007, Keikarilintuhaukka 11.7.2007]. Ks. myös [Hyrräpää 11.7.2007].

korostava diskurssi, jossa yhteisön yleinen turvallisuus laitettiin yksilön vapauden edelle. Yksi keskustelija selvästi erottui tästä diskurssista, korostamalla ihmisusien ainutlaatuisuutta ja velhoyhteisön vastuuta suojautumisessa ihmisusilta.

Pelot holokaustin tapaisesta ihmisusivainosta

Velhomaailman taikaministeriötä kokonaisuudessaan pidettiin ennakkoluuloisena, mutta inhoa ihmisusikeskustelussa herätti etenkin Dolores Pimento, joka oli mukana säättämässä lakeja, jotka entisestään vaikeuttivat ihmisusien tilannetta.⁴³⁹ Nämä lait nähtiin epäoikeudenmukaisina, joskin niiden tarkempaa sisältöä ei tiedetty. Yksi fani mietti, olisiko Pimento saanut aikaan, että kaikki ihmisudet pitäisi merkitä, samaan tapaan kuin natsien aikana juutalaisten täytyi pitää Daavidin tähteä.⁴⁴⁰

Pimento ei ollut pidetty hahmo muuallakaan foorumilla, ollessaan Tylypahkan opettaja esimerkiksi Pimennon tapa rangaista Harrya jälki-istunnossa oli sadistinen. Scholz on esittänyt mielenkiintoisen olettamuksen siitä, että Pimento olisi kasvanut Voldemortin sortamassa yhteisössä, ja että tuo aika olisi vaikuttanut Pimentoon. Sen sijaan, että Pimento olisi kapinoinut tätä vastaan, hänestä tuli osa sortajia.⁴⁴¹ Fanifoorumilla ei nähdäkseni omalla tutkimusjaksollani pohdittu tätä mahdollisuutta.

Myös ihmisusikeskustelussa nousi esiin Natsi-Saksa. Eräs fani ilmaisi lukeneensa esseen, jossa verrattiin natsien tapaa kohdella juutalaisia ja velhomaailman tapaa kohdella ihmisusia toisiinsa. Fani näki yhtymäkohtia Vichyn Ranskan⁴⁴² politiikan sekä Pimennon ihmisusivastaisen lainsäädännön välillä. Vichyn hallituksen juutalaissorto kulminoitui lopulta keskitysleireihin. Fani ilmaisi miettineensä, että jos taikaministeriö tuntisi itsensä uhatuksi, se saattaisi koota kokoon ne, jotka olivat sille ”epätoivottuja” (lainausmerkit lähteessä), kuten ihmisudet.⁴⁴³

⁴³⁹ Esim. *All about Remus Lupin* [Ulappakeiju 27.7.2003, Nornat 27.7.2003]; *All About Remus Lupin v3* [Uuttukyyhky 31.7.2004].

⁴⁴⁰ *Character Analysis: Remus Lupin*, Siporanpöllönen 5.7.2005. Ks. myös *All About Remus Lupin 4.0* [Tervapääsky 26.8.2004, Västäräkki 26.8.2004].

⁴⁴¹ Scholz 2018, 136.

⁴⁴² Vichyn Ranskalla tarkoitetaan Ranskan hallitusta toisen maailmansodan aikana ajalla, kun Natsi-Saksa oli kukistanut Ranskan aina liittoutuneiden vapauttamiseen asti. Se oli käytännössä natsien nukkehallitus. ”Vichy France” *The Encyclopedia Britannica*.

⁴⁴³ *Character Analysis: Remus Lupin v2 #12* [Nokilintuhaukka 6.7.2005].

Toinen fani huomioi, että tämä kehitys veisi aikansa ja vaatisi valtavaa kampanjointia: natsien antisemitistinen kampanja kesti kauan ilman varsinaisia tekoja. Jos taikaministeriö ”haluaisi tappaa kaikki ihmissudet, sen pitäisi saavuttaa sille yleinen hyväksyntä”. Hän myös muistutti, että kuolinleireille lähetettiin juutalaisten lisäksi esimerkiksi myös romaneja ja puolalaisia.⁴⁴⁴ Yleisempää CoS:ssa oli keskustella holokaustista juuri juutalaisten joukkosurman kautta. Se onkin mediassa ja ilmeisesti kouluopetuksessa yleisimmin käsitelty osa kansallissosialistien rikoksista.

Tosin yksi fani vastasi, että hänen käsityksensä mukaan natsit eivät suoraan informoineet ihmisiä siitä, että he suunnittelivat juutalaisten tappamista. Fanin mukaan taikaministeriön ei siis tarvitsisi yleistä mielipidettä ihmissusien tappamiselle, vaan eristämiseen.⁴⁴⁵ Eräs keskustelija puolestaan ilmaisi, että Pimennosta olisi tullut hyvä natsi, koska tämä piti ihmisten kiduttamisesta ja eugeniikasta, ja oli muutenkin inhottava. Hänenä Pimennon ohjaama Tylypahka muistutti Natsi-Saksaa.⁴⁴⁶ Myös ihmissusikeskustelussa oli siis taipumus nähdä toisen maailmansodan aikainen Saksan natsismi pahuuden vertauskuvana, johon oli helppo verrata fiktiivisiä pahuuden ilmentymiä.

Poikkeuksellisesti eräs fani näki Pimennon epämiellyttävänä ja korruptoituneena hahmona, mutta sellaisena joka oli hysterian ilmapiirin vallassa, kuten ihmiset Euroopan noitavainoissa, natsismissa tai Amerikan kommunistijahdeissa.⁴⁴⁷ Vaikka Pimentoa ei välttämättä mielletty konnaksi samalla tavalla kuin Voldemort ja kuolonsyöjät, jotka pyrkivät päämääriinsä murhien kautta, häntä pidettiin epämiellyttävänä.

Eräs fani kuvasi sanaa ”puolilajinen”, jota Pimento käytti kirjassa, rasistiseksi.⁴⁴⁸ Sana on kirjoissa ilmeisesti halventava nimitys, jota käytetään eritoten kuvaamaan heitä, joilla on sekä ihmis- että taikaolentoperimää. CoS:ssa melko moni käytti sanaa ”puolilaji-

⁴⁴⁴ “would like to kill all the werewolves, it must gain general consent for it.” *Character Analysis: Remus Lupin v2 #12* [Viirukalapölli 6.7.2005]. Muiksi holokaustissa kärsineiksi ihmisryhmiksi kuin juutalaiset nostettiin parissa viestissä fyysisesti tai henkisesti vammaiset ihmiset, poliittiset viholliset sekä romanit, ks. [Närhi 6.7.2005, Tundrasirri 6.7.2005] ja *HP Series: Allegory to WWII?* [Andenpölliönen 16.8.2003, Nandikarhu 1.6.2004].

⁴⁴⁵ *Character Analysis: Remus Lupin v2 #12* [Tervapääsky 7.7.2005], myös [Tundrasirri 7.7.2005].

⁴⁴⁶ CoS. FA. HPA. *Umbridge: Bad or Evil?*... [Metsinkäinen 23.6.2003]. Muita Hitler-vertauksia [Vetehishevonen 23.6.2006, Möykkynokka 28.6.2003]. [Pegasos 24.6.2003] vertasi Pimennon hallintotapaa kommunismiin.

⁴⁴⁷ *Umbridge: Bad or Evil?*... [Sirittäjä 31.7.2003].

⁴⁴⁸ *Harry Potter and the Half-Blood Prince Discussion #9* [Räyskä11.6.2005].

nen” lainausmerkeissä tai vastaavissa,⁴⁴⁹ kuten ”kuraverinen”-sanon kohdalla. Lainausmerkit kuvastivat sitä, että useat fanit eivät hyväksyneet termin edustamaa ideologiaa, jonka mukaan esimerkiksi ihmissudet olisivat olleet velhoja ja noitia alempiarvoisia tai vain puoliksi ihmisiä. Kaikilla faneilla sana ei ollut välimerkeissä tai erikoismerkeissä, vaikka he taikaotusten syrjinnän viesteissään tuomitsivat, mutta puolilajiselle ei anneta kirjoissa mitään kohteliasta vastinetta.

Ihmissusikeskusteluissa esiintyi paljon keskustelua velhomaailman lainsäädännöstä ja taikaministeriöstä. Harryn ajan taikaministeriö epäilytti faneja. Varsinaisen sarjan ulkopuolelta keskustelua käytiin *Ihmeotukset ja niiden olinpaikat* -kirjasta, jossa kerrotaan, että ihmissusia on siirretty Taikaministeriön otus- ja ihmisjaoston välillä, ja että oli olemassa ihmissusikirjaamo ja ihmissusien kiinniottoyksikkö, jotka toimivat otusjaostossa.⁴⁵⁰ Faneja pelotti kiinniottoyksikkö sekä se, että ihmissudet eivät olleet ihmisjaoston puolella. Ulappakeiju kommentoi, että kiinniottoyksikkö kuulosti kamalalta, kuten sekin että ihmissudet olivat otusjaostossa. Hänestä taikaministeriön pitäisi tajuta, ettei ihmis-susisairaus määrittele ihmistä.⁴⁵¹

Viitapöllö pelkäsi, että ihmissusien kiinniottoyksikkö saattaisi esiintyä sarjassa. Hänestä oli mahdollista, että taikaministeriö saattaisi alkaa voimistaa ihmissusien vastaisia ennakkoluuloja sen pelossa, että otusryhmät liittyisivät Voldemortin puolelle. Hän vertasi asiaa japanilaisten toisen maailmansodan aikaisiin Pohjois-Amerikan leireihin Pearl Harborin tapahtumien jälkeen ja tarkensi, ettei tarkoittanut Hitlerin keskitysleirien kaltaisia leirejä, eikä uskonut kirjailijan niin kovia karmeuksia kirjoihinsa laittavan.⁴⁵²

Keskustelussa näkyi pahuuden vertauskuvan olleen usein kansallissosialismi Hitlerin aikaan. Ihmissusikeskusteluissa esiintyi jonkin verran viittauksia historian tapahtumiin,

⁴⁴⁹ Esim. *All About Remus Lupin 2.0* [Naakka 27.7.2004]; *All About Remus Lupin 3.0* [Hiiripöllö 2.8.2004]; *Character Analysis: Remus Lupin v2 #12* [Afrikanpöllö 7.7.2005]; *Character Analysis: Remus Lupin* [Leppälintu 20.6.2005]. *All About Remus Lupin v3* [Kiuru 2.8.2004] ilmaisi vihanneensa puolilajin-sanaa.

⁴⁵⁰ Rowling 2017, xxiii–xxiv.

⁴⁵¹ *All About Remus Lupin v3* [Ulappakeiju 1.8.2004]. Myös [Perunpöllönen 1.8.2004, Viitapöllö 1.8.2004, Kiuru 2.8.2004]. Vrt. *Character Analysis: Remus Lupin* [Savannikotka 5.7.2005], joka näki jo rekisterin olemassaolon vääränä.

⁴⁵² *All About Remus Lupin v3* [Viitapöllö 1.8.2004 ja 2.8.2004]. Japanin ilmavoimien yllätysiskun Yhdysvaltojen Tyynenmeren laivastotukikohtaan Pearl Harboriin 7.12.1941 vuoksi Yhdysvallat liittyi mukaan toiseen maailmansotaan. Iskun seurauksena Yhdysvallat eristi amerikanjapanilaisia internointileireihin vuosina 1942–1946. Vaikka elämä leireillä oli koruton, yleensä niitä ylläpidettiin inhimillisellä tavalla. Ks. ”Japanese American internment”, *Encyclopædia Britannica*.

mutta sen sijaan, että historian tapahtumien olisi katsottu varsinaisesti innoittaneen Rowlingia, kuten Voldemortin ja hänen kannattajiensa yhtäläisyydet Hitleriin, historiaviittaukset kuvastivat pelkoja siitä, mitä Lupinille ja muille ihmisusille saattaisi käydä, huomioiden miten syrjittyjä ryhmiä on historiassa kohdeltu. Historian kautta fanit perustelivat pelkojaan miksi jotain kamalaa voisi, tai ei voisi, Potterversumissa tapahtua: Kun historiassa pelon ilmapiirin varjolla on tehty kamalia asioita, niitä voisi tapahtua myös fiktiossa. Näin varsinkin Potterversumissa, koska kirjat oli hyväksytty CoS:ssa erilaisia rasismien ja syrjinnän teemoja käsitteleviksi, ja sarjan analogiat toiseen maailmansotaan oli havaittu.

3.3. Vaaralliset jättiläiset vai pahat yksilöt

Jättiläisten asemasta keskusteltiin CoS:ssa paljon vähemmän kuin kotitonttujen ja ihmisusien tilanteesta. Kotitontuista keskusteltiin useammissa ketjuissa kuin muista syrjityistä taikaotuksista. Tämä on ymmärrettävää, koska S.Y.L.K.Y. sai kirjoissa enemmän huomiota kuin esimerkiksi jättiläisten asema. Ihmisusista oli myös paljon keskustelua, vaikkakin niissä erottui selkeämmin keskustelijoiden ydinjoukko kuin kotitonttukeskusteluissa. Kenties sen vuoksi että ihmisudet ovat ihmisiä, monia kiinnosti heidän asemansa ja heitä pidettiin lähes yksimielisesti syrjittyinä. Sen sijaan kotitonttuja koskeudessa keskustelussa fanikunta oli paljon jakaantuneempi.

Siinä missä suuri osa ihmisusikeskustelusta keskittyi Remus Lupinin ympärille, ei kotitonttukeskustelussa keskitytty erityisesti yhteen kotitonttuun. Näin oli ehkä siksi, että taikaotusryhmistä kotitontut tarjosivat runsaimmin erilaisia esimerkkitapauksia. Yleisesti näytti siltä, että keskustelua edisti jos ryhmää koskenut keskustelu pystyttiin kytkeään jonkin hahmon ympärille. Myös kirjoissa syrjinnän teemoja usein käsiteltiin yksittäisten tapausten kautta. Jättiläiskeskusteluissa nostettiin esille Tylypahkan riistanvartija, puolijättiläinen Hagrid sekä hänen velipuolensa Ruuah.

Jättiläisistä oli varsin vähän keskustelua, mikä vaikeuttaa sen hahmottamista, mitä fanit ajattelivat niistä. Kirjoissa kukaan jättiläisten edustajista ei ollut niin vahvasti esillä kuin esimerkiksi Lupin, mikä kenties johti siihen, että faneilta puuttui sopiva henkilö, johon he olisivat kovin sympaattisesti suhtautuneet. Hagrid on puolijättiläinen, ja fanit samais-

tivat hänet enemmän ihmiseksi kuin jättiläiseksi. Toisaalta jättiläisten kuvaus on sarjassa yksipuolisemman vaarallinen kuin esimerkiksi ihmissusien. Jättiläiset kuvataan väkivaltaisina, niiden esimerkiksi tiedetään tappavan toisiaan kun ne ovat velhojen toimesta pakotettu asumaan yhdessä vuorilla. Myös *Harry Potter* -tutkimuksissa jättiläiset ovat saaneet paljon vähemmän huomiota kuin esimerkiksi kotitontut, mikä viittaisi siihen, että ne jäävät kirjoissa ristiriitaiseen asemaan syrjityn ja vaarallisen ryhmän välillä. Jättiläisten asema myös nostetaan kirjoissa esille myöhemmin kuin kotitonttujen tai ihmissusien, mikä on voinut vaikuttaa keskustelun määrään. Lisäksi on mahdollista, että jättiläistä keskusteltiin lähteessäni kattavammin työni aikarajauksen ulkopuolella.

Eräs fani mietti, että kenties Hagridin tarve kesyttää vaarallisia olentoja juontui tämän taustasta ja tarpeesta saada hyväksyntää: häntä luultavasti pidettiin vaarallisena ja arvaamattomana siksi että hän polveutui jättiläisistä.⁴⁵³ Hagrid nähtiin hyväsydämisenä henkilönä, vaikka kaikki eivät hänestä erityisesti pitäneet. Jättiläiset nähtiin vaarallisina paitsi muille olennoille myös omilleen.⁴⁵⁴ CoS:ssa oli kuitenkin keskustelua myös siitä, pitäisikö jättiläisiä kohdella ensisijaisesti vaarallisena ryhmänä vai yksilöinä. Keskusteluun vaikutti Ruuahin esittely viidennessä osassa. Ruuah on Hagridin velipuoli hänen jättiläisäitinsä puolelta. Hagrid toi tämän mukanaan pois jättiläisleiriltä vastoin tämän tahtoa. Hagrid halusi kouluttaa Ruuahista harmittoman velhoille. Ruuah on kirjan lopulla jo kiintynyt Hagridiin.⁴⁵⁵

Vuonna 2007 Rowlingin nettisivujen W.O.M.B.A.T. grade III -testistä⁴⁵⁶ sai lisätietoa jättiläisistä, esimerkiksi kuinka ne ajettiin piiloon 1980-luvulla. Tämä loi lisäkeskustelua esimerkiksi siitä, olivatko jättiläiset pimeän velhojen puolella ennen kuin velhoyhteisö alkoi hylkiä heitä. Eräs fani pohti, että ilmeisesti ennen Voldemortin kanssa käytyä ensimmäistä sotaa jättiläisiä siedettiin. Sodan aikana osa jättiläisistä liittyi Voldemortin puolelle, mikä johtui luultavasti niiden luonteesta ja siitä, ettei Voldemort rajoittanut

⁴⁵³ CoSA. Hogwarts. HoM. *All About Rubeus Hagrid* [Hairme 8.7.2004]. Ks. myös CoSA. Hogwarts. HoM. *why doesn't Hagrid get back at Malfoy?* [Mustakanahaukka 20.6.2004 ja Aromerikotka 20.6.2004].

⁴⁵⁴ Ks. *All About Rubeus Hagrid* [Kalahuuhekaja 22.7.2004], CoSA. Hogwarts. DS. *The Role of Magical Creatures in the Final Battle aka What Creatures will join Vold.?* [Kiinanaavikkokissa 8.8.2003].

⁴⁵⁵ Rowling 2004, 831, 834–843, 1031.

⁴⁵⁶ W.O.M.B.A.T. eli *Wizards' Ordinary Magic and Basic Aptitude Test*, on velhomaailmassa koululaisten suorittama taikaministeriön laatima koe. Rowling julkaisi kokeita ja niiden vastaukset omilla sivuillaan. Kysymyksiin vastaaminen vaati myös arvailua, koska kaikkiin kysymyksiin vastaamiseen ei ollut kirjoissa tarpeeksi tietoa. Siten kokeet laajensivat fanien tietämystä Potterversumista. Enää kokeet eivät kirjailijan sivuilta löydy, mutta niiden sisällöt ovat löydettävissä monilta fanisivustoilta.

niiden haluja. Sodan jälkeen jättiläiset luultavasti ajettiin pois maasta, jolloin hyvätkin jättiläiset alkoivat pelätä ja inhota velhoja.⁴⁵⁷

Ainakin yksi fani oli vahvasti sitä mieltä, että oli parempi, että jättiläiset oli ajettu pois ihmisten keskuudessa, koska ne olivat vaarallisia. Tosin niitä kaikkia ei olisi kannattanut ajaa samaan paikkaan. Ruuah oli hänestä pikemminkin koulutettu koira kuin ihmisten kanssa tasavertainen. Fani oli taipuvainen näkemään jättiläiset pahoina, vaikka poikkeuksia oli. Hänestä auroreilla oli oikeus tappaa jättiläisiä, varsinkin estettäessä ihmisuhreja.⁴⁵⁸ Toinen fani ilmaisi, että auroreilla on oikeus taistella jättiläisiä vastaan, mutta ei nimenomaan etsiä niitä tappaakseen. Hän näki jättiläisten tulleen niin väkivaltaiseksi sen sorron vuoksi, joita ne velhojen taholta kohtasivat.⁴⁵⁹

Aarnikotka, joka nosti usein kirjoissa esiintynyttä syrjintää esille, totesi, että oli eri asia saada jättiläiset noudattamaan taikamaailman salassapitosääntöä kuin toteuttaa jättiläisten kansanmurha. Syy, miksi jättiläiset tappavat toisiaan, oli se, että ne vainon takia olivat pakotettuja elämään ryhmissä. Ruuah osoitti, että jättiläiset kykenivät integroitumaan yhteiskuntaan. Ihmisillä ja jättiläisillä oli erilaiset kulttuurit, mutta olivat olentoina tasa-arvoisia. Velhoilla ei hänestä ollut oikeutta päättää, missä jättiläiset tai muut otukset elivät. Se muistutti hänestä liikaa Amerikan alkuperäisväestöä ja reservaatteja.⁴⁶⁰ Kaksi fania ilmaisi, että oli velhojen taholta kolonialistista ajatella, että heidän kulttuurinsa oli parempi kuin esimerkiksi jättiläisten.⁴⁶¹

Yksi fani huomioi, kuinka Ruuah ei ollut kovin kauaa opetellut taikamaailman tapoja ja kieltä, eikä siksi ollut sivistyksessä ihmisten kanssa tasavertainen. Ruuah ei vielä ollut saavuttanut jättiläisten rajoja oppimisessa.⁴⁶² Ketjussa ei ollut paljon keskustelijoita, mutta enemmistö kirjoittajista näki, että jättiläiset kohtasivat syrjintää. Jättiläiset nähtiin erilaisena kulttuurina, muttei niin vaarallisina kuin monet velhot uskoivat.

⁴⁵⁷ CoS. FA. HPA. LS. *Giants: Group Character Analysis* [Keltahelmipöllö 18.6.2007].

⁴⁵⁸ *Giants: Group Character Analysis* [NinkiNanka kesäkuussa 2007 usea viesti]. Jättiläisten vaarallisuudesta myös CoSA. Hogwarts. DS. *Will the giants side with Dumbldore, or Voldemort?* [Metsäkissa 21.6.2004].

⁴⁵⁹ *Giants: Group Character Analysis* [Bismarckinpöllö 21.6.2007]. Myös [Keltahelmipöllö 21.6.2007].

⁴⁶⁰ *Giants: Group Character Analysis* [Aarnikotka useita viestejä kesäkuussa 2007]. Ruuahin esimerkistä myös *Will the giants side with Dumbldore, or Voldemort?* [Hiekkakettu 22.6.2004].

⁴⁶¹ *Giants: Group Character Analysis* [Aarnikotka 20.6.2007, Keltahelmipöllö 20.6.2007].

⁴⁶² *Giants: Group Character Analysis* [Keltahelmipöllö 20.6.2007]. [Kapintasku 20.6.2007] oli samaa mieltä, mutta ilmaisi, ettei tässä yhteydessä pitänyt sanasta *equal*, koska kyse oli eri lajeista.

Jättiläisten kohdalla oli foorumilla, hieman ihmissusikeskustelun tapaan, näkemyseroja sen suhteen, minkälaisiin toimiin velhomaaailma sai ryhtyä turvatakseen ihmisten turvallisuuden, ja mikä taas oli syrjintää. Keskustelussa vastakkain olivat ihmisten turvallisuutta korostanut yhteisen hyvän diskurssi ja tasa-arvon ihanteen myös jättiläisiin ulottanut tasa-arvodiskurssi. Historiallisia yhtymäkohtia jättiläisten vainolle ei juuri nähty, paitsi velhojen suhtautumista kutsuttiin kolonialistiseksi ja yksi fani näki niiden ajamisen pienille elinalueille muistuttaneen Amerikan alkuperäisväestön reservaatteja.

3.4. Yhteenveto

Foorumilla ei ollut yhtenäistä linjaa siitä, kutsuttiinko taikaotuksia lajeiksi vai roduiksi. Esimerkiksi kotitontuista ja kentaureista puhuttiin molemmista. Tämä kuvastanee puhekielen luonnetta, joissa käsitteitä käytetään ilman selkeitä määritelmiä. Fanikunta oli sitä jakaantuneempi syrjinnän teemoista keskusteltaessa mitä etäisemmin syrjityt olennot muistuttivat ihmistä. Ihmissusien epäreilusta kohtelusta oltiin varsin yksimielisiä, mutta kotitontuista puhuttaessa nostettiin usein esille, että koska nämä eivät olleet ihmisiä, samanlaisia arvoja ei ehkä voitu soveltaa heidän kulttuuriinsa. Tämä näkyi jossain määrin myös suhtautumisessa olentojen vaarallisuuteen. Vaikka ihmissudet nähtiin potentiaalisesti vaarallisena, olivat he ihmisiä, minkä vuoksi heillä tuli olla faneista samantaiset oikeudet kuin muilla. Ihmissusien vaarallisuus oli paitsi tilapäistä niin myös yksilökohtaista. Sen sijaan ainakin jotkut näkivät jättiläisten kohdalla vaarallisuuden ryhmän ominaisuutena.

Tutkimuksissa, kuten esimerkiksi Jackie C. Horne (2010) kirjoitti, on katsottu Rowlingin narratiivin olleen ongelmallinen, koska kirjoissa S.Y.L.K.Y. ja vaatimukset kotitontujen paremmasta kohtelusta kääntyvät vitsiksi. Tämän vuoksi moni on pohtinut, pitikö kirjailija kotitonttujen asemaa vääränä vai ei. Samanlainen kaksijakoisuus näkyi CoS:ssa, vaikka asiaa ei suoraan yhdistetty siihen, miten kirjailija kuvasi asiaa. Sen sijaan keskustelussa oli kaksi diskurssia vastakkain, tasa-arvodiskurssi sekä naturalistinen diskurssi. Naturalistinen diskurssi korosti kotitonttujen luonnetta niiden aseman takana, sekä näiden oikeutta itse valita orjuus niin halutessaan, kun taas tasa-arvodiskurssissa älyllisten otusten tasa-arvo oli eettisesti oikein. Jälkimmäisen kohdalla vedottiin ihmis-

historian orjuuden esimerkkeihin, mikä viittasi siihen, ettei tämä puoli ajatellut kotitonttujen ajattelun eroavan ainakaan yhtä radikaalisti ihmisten ajattelusta kuin vastapuoli välillä esitti.

Ihmissusikeskustelussa korostui ihmisten, jollaisiksi ihmissudet nähtiin, tasa-vertaisuutta korostanut tasa-arvodiskurssi. Osin syynä oli Lupin-ketjujen suuri vaikutus analyysiini, mutta muuallakaan foorumilla en juuri nähnyt tätä diskurssia haastaneita viestejä. Lupinin hahmosta sinänsä saatettiin olla monta mieltä. Ihmissusikeskusteluissa esiintyi jonkin verran viittauksia historian tapahtumiin, mutta sen sijaan että historian tapahtumien olisi katsottu varsinaisesti innoittaneen Rowlingia tai olleen analogioita kuten Voldemortin yhtäläisyydet Hitleriin, historiaviittaukset kuvastivat pelkoja siitä, miten Lupinille ja muille ihmissusille saattaisi Potterversumissa velhosodan aikana käydä, huomioiden miten syrjittyjä ryhmiä on historiassa kohdeltu.

Myös jättiläisten kohdalla esiintyi älyllisten olentojen oikeuksia korostanut diskurssi, vaikkakaan tasa-arvodiskurssi ei ollut yhtä hallitseva kuin muissa keskustelunaiheissa. Tähän vaikutti keskustelijoiden pieni määrä, jolloin yksikin vastakkainen mielipide nousi voimakkaasti esille. Yksi fani näki jättiläisten eristämisen historiallisena vertailukohtana Amerikan alkuperäisväestön reservaatit ja kahdesta fanista oli velhojen taholta kolonialistista ajatella, että heidän kulttuurinsa oli parempi kuin jättiläisten.

LOPPULAUSE

Taikamaailman rasismi ja syrjintä eivät olleet suosituin keskustelunaihe Harry Potter -keskustelufoorumi CoS:ssa vuosina 2003–2007. Harva ketju oli luotu juuri näistä asioista keskustelua varten. Ne tulivat kuitenkin tasaisesti esille muissa ketjuissa, eritoten velhoyhteisön oma hierarkia puhdasverisiin, puoliverisiin ja jästisyntyisiin sekä kuolonsyöjien ideologian rasistisuus.

CoS:ssa esiintyi monenlaisia diskursseja. Syrjintää ja rasismia käsitelleissä keskusteluissa nousi kaikissa käsittelemissäni aiheissa esille suvaitsevaisuutta korostaneet *tasa-arvodiskurssi* ja *antirasistinen diskurssi* (tässä työssä olen käyttänyt niitä osin synonyymeinä). Voldemortin ja kuolonsyöjien asennetta jästisyntyisiin ja jästeihin pidettiin rasistisena, ja se tuomittiin yksimielisesti. Muiden mahdollisten syrjittyjen kohdalla yhteinen *tasa-arvodiskurssi* särkyi. Kaikki keskustelijat eivät nähneet taikamaailman syrjineen jästejä, osa puolestaan näki velhojen asenteessa olleen ongelmia. Esimerkiksi velhojen jästeihin käyttämistä muistiloitsuista oltiin erimielisiä. Joidenkin mukaan ne olivat velhoyhteisön tarpeellinen keino suojautua jästeiltä. Osa taas näki asian *yksilöiden oikeuksia korostaneen diskurssin* näkökulmasta, jolloin muistiloitsujen nähtiin rikoneen jästien oikeuksia. Yleensä velhomaailman katsottiin olleen tarpeen piiloutua jästeiltä. Tähän *turvallisuuskurssiin* liittyi myös *historiallisen esimerkin diskurssi*, jossa nostettiin esille noitavainojen uhka.

Foorumilla oli myös melko vahva *genetiikkadiskurssi*, joka esiintyi eritoten taikuuden tai ihmissusitilan periytyvyydestä keskusteltaessa, sekä puhdasverisen velhon määrittelypyrkimyksissä. Genetiikka ja sen soveltaminen fiktiiviseen taikamaailmaan kertoi fanien tulkinneen sarjaa tieteellisen maailmankuvan kautta. *Genetiikkadiskurssi* ei kuitenkaan ollut mitenkään hallitseva, vaan hyvin moni oli valmis hyväksymään, ettei genetiikalla olisi Potterversumissa suurta osaa jos kirjailija niin sanoisi. Foorumin käyttäjien tieteellisestä maailmankuvasta kertonee myös niin sanotun perimä-ympäristö -kiistan yleinen esiintyvyys keskusteluissa. Esimerkiksi luihuisista keskusteltiin niin *naturalistisen diskurssin* ja valintojen kuin *ympäristön vaikutusta korostaneen diskurssin* kautta. Osa näki luihuiset miltei luonnostaan pahana, osa taas korosti ympäristön vaikutusta esimerkiksi rasististen asenteiden takana.

Melko yleisesti CoS:ssa hyväksyttiin myös Voldemortin ja hänen kannattajiensa vertaaminen Hitleriin ja natseihin, mutta äärimmäisten yhtäläisyyksien pohtiminen, eli vaikkapa että Grindelwald olisi ollut oikeasti Potterversumissa Hitler, ei saanut kannatusta. Näissä keskusteluissa nousi esille historian tapahtumien sensitiivisen luonteen huomioinut *historian sensitiivisyyttä korostanut diskurssi ja historiallisen totuuden säilyttämisen diskurssi*, jonka mukaan toisesta maailmansodasta ei ollut sopivaa tehdä fiktiivistä taika-asiaa. Yleensä Hitleriin ja natseihin nähdyt yhtäläisyydet lähinnä mainittiin, mutta osa faneista oli selvästi lukenut aiheesta enemmänkin. He usein kirjoittivat pidempiä viestejä Pottereiden ilmiöiden ja natsismin samankaltaisuuksista tai saattoivat korjata muiden näkemyksiä, huomauttaen osan fanien tiedoista olleen teorioita ennemmin kuin historian faktoja. Vertaukset Hitleriin ja toiseen maailmansotaan olivat foorumilla yllättävänkin yleisiä, sillä aihe ponnahti esiin hyvin monessa keskustelussa ympäri foorumia.

Myös ihmissusia pidettiin melko yksimielisesti syrjittyinä ja ennakkoluulojen kohteina. Enemmistö hyväksyi, että ihmissudet olivat yhteisön syrjittyjä ja kovaonnisia, vaikka huomioitiin heidän olevan myös uhka täydenkuun aikana ja toisinaan muulloinkin, vaikka jälkimmäisen katsottiin osin olleen heidän yhteiskunnallisen tilanteensa tulosta. Heidän kohdallaan korostui *turvallisuusdiskurssiin* liittynyt *yksilön vastuuta ja yhteistä hyvää korostanut diskurssi*, jossa korostettiin ihmissusien omaa vastuusta huolehtia siitä, etteivät he aiheuttaneet vaaraa muille täydenkuun aikana. Yhteisön turvallisuus meni tällöin ihmissusien yksilönvapauden edelle. Ihmissusikeskustelussa korostettiin usein ihmissusien ihmisyyttä, mikä merkitsi myös sitä, että heillä oli vastuuta teoistaan.

Sen sijaan niiden otusten, jotka eivät ole ihmisiä, asema herätti kiistaa syrjinnän ja rasismien rajoista esimerkiksi suhteutettuna eri lajien biologiaan tai luonnolliseen vaarallisuuteen ihmis yhteisöille. Esimerkiksi jättiläisissä nähtiin olleen syytä suhteiden huonoutteen velhojen kanssa. Tämä poikkesi eritoten velhojen keskinäisen rasismien ja syrjinnän teemoista, koska kukaan ei pitänyt joidenkin puhtasveristen velhojen suhtautumista jästisyntyisiin ja puoliverisiin jälkimmäisistä itsestään ollenkaan johtuvana. Osa esimerkiksi katsoi, että jättiläiset, vieras ja vaarallinen laji, ei ollut ehkä tarpeeksi kehittynyt elämään ihmisten kanssa. Toiset puolestaan korostivat myös jättiläisten olevan ennakkoluulojen kohteita. Jättiläisistä keskusteltiin kuitenkin niin vähän, että on mahdoton sanoa, kumpi kanta oli foorumilla yleisempi.

Kaikkein eniten erimielisyyksiä faneilla näytti olleen kotitontuista. Heidän kohdallaan ehdottoman *tasa-arvodiskurssin* ja *orjuuden paheksumisen diskurssin*, jossa orjuus tuomittiin moraalisesti vääränä, haastoivat kotitonttujen luontoon ja omaan tahtoon olla orjia vedonneet *naturalistinen diskurssi* ja *itsemääräämisoikeuden diskurssi*. Osin tähän vaikutti se, että osa faneista argumentoi ikään kuin paholaisen asianajajana molempia kantoja, vaikka olikin taipuvainen pitämään kotitonttujen asemaa ongelmallisena. Kotitonttujen asemaa vastustaneet vetosivat välillä ihmisten orjuuden historiaan (*historiallisen esimerkin diskurssi*) ja kuinka alistetut ihmiset eivät yleensä kyseenalaista asemaansa, mutta toiset vetosivat kotitonttujen olevan eri laji kuin ihmiset, eivätkä nähneet että kotitonttujen ajattelua voisi verrata ihmisiin.

Tietyt fanit olivat selvästi aktiivisempia keskustelijoita kuin toiset. Osa faneista otti aktiivisesti ja monipuolisesti kantaa eri ketjuissa, jotka olivat relevantteja aiheeni kannalta. Toiset taas olivat aktiivisia tietynlaisten aiheiden ketjussa, esimerkiksi Lupin-ketjuissa tai yksittäisissä ketjuissa. Toisaalta ketjun lukijoiden määrä on suurempi kuin niissä keskustelleiden. Samat aiheet myös usein toistuivat eri ketjuissa, tai pitkissä ketjuissa samat asiat otettiin uusien kirjoittajien viesteissä uudelleen esille. Yksittäisten fanien kiinnostusta rasismiin ja syrjinnän teemaan yleisesti on vaikea arvioida, mutta tietty ydinjoukko korostui keskusteluissa. On tärkeä huomata, että tietyt fanit olivat hyvin aktiivisia syrjintään, ennakkoluuloihin ja tasa-arvoon liittyneissä keskusteluissa.

Sarjan luoja J. K. Rowlingin sana oli osa kaanonia, vaikka hänen näkemyksensä olisi tullut muualta kuin itse kirjoista. Kaanoniksi käsitetään fanikunnassa se, minkä fanit hyväksyvät olevan totta Potterversumissa. Monesti fanit viittasivat Rowlingin haastatteluihin tulkitessaan tai selittäessään sarjan teemoja tai hahmoja. Tämä saattoi johtua osin siitä, että sarja oli tutkimusjaksollani kesken. Tässä näkemyksessä kirjailija on auktoriteetti oman tekstinsä tulkitsemisessa ja sen kaanonin muokkaajana. Tämä ei ole ainoa tapa käsittää kirjailijan ja hänen luomansa tekstin suhde, vaan osa teorioista korostaa, että kaiken kaanonin on sisällyttävä tekstiin itseensä. On myös mielenkiintoista, että foorumilla käytettiin lähdeviittauksia pääasiallisesti vain kirjailijan omille sivuille tai haastatteluihin, jonkin verran myös fanikunnan tuottamaan materiaaliin kuten esseisiin. Sellaisissa asi tiedoissa, kuin esimerkiksi väitteisiin toisen maailmansodan kulusta, noitavainoista tai orjuuden historiasta, viitattiin tutkimuksiin erittäin harvoin.

Näytti siltä, että rasismiksi ja syrjinnäksi tulkittavissa olevia ilmiöitä ei aina kutsuttu tällaisilla termeillä, vaikka niistä muuten olisi kirjoitettu tuomitsevasti. Jotkut fanit käyttivät näitä termejä ehkä herkemmin kuin toiset. Toisaalta keskusteluissa ei myöskään kielletty näiden käsitteiden sopivuutta keskusteltaviin ilmiöihin. Sinänsä fanit eivät määritelleet käsitteitä kuten rasismi tai syrjintä. Käsitteiden merkityksen oletettiin olevan kaikille selvä. Tieteellisessä mielessä näin ei ole, ja arkikielenkin kannalta on todennäköistä, että fanit käsittivät esimerkiksi rasismin jonkin verran eri tavoilla. Kuitenkaan keskusteluissa ei esiintynyt fanien kesken selvää ristiriitaa käsitteiden käytössä, joten oletettavasti fanit ymmärsivät pääosin samalla tavalla käsitteet ja sen, milloin niitä oli soveliasta käyttää.

Rasismin vastainen viesti koettiin tärkeäksi Harry Potter -kirjoissa. Fanit olivat varmoja, että kirjailija halusi teoksellaan tehdä viittauksia todelliseen maailmaan. Se, että moni fani piti taikamaailman epäkohtien pohtimista tärkeänä, osoittaa mielestäni, kuinka lukijakunnassa vallitsi osin käsitys, jonka mukaan hyvä kirjallisuus kommentoi ja ilmentää todellisuutta, vaikka kyseessä on fantasiakirjallisuuteen luokiteltava sarja. Toki oli niitäkin, joille fiktio oli vain fiktiota ja viihdettä. Tutkimuksissa on todettu, että yksi syy lukea fantasiaa, myös Harry Pottereita, on pako todellisuudesta, mutta ilmeisesti tämä ei aina merkitse sitä, että lukeminen ei saisi lukijaa samalla ajattelemaan, tietoisesti tai tiedostamatta, oman aikansa ja ympäristönsä ongelmia. Koska kyseessä on nimenomaan fanifoorumi, on hyvinkin mahdollista, että foorumin keskustelijat olivat keskivertolukijaa taipuvaisempia pohtimaan kirjasarjan teemoja syvällisesti.

Rowlingin hahmojen inhimillisyys näyttää vaikuttaneen siihen, millainen kohtelu miellettiin syrjinnäksi. Esimerkiksi jättiläisten vaarallisuutta saatettiin pitää syynä heidän eristämiseensä muusta velhoyhteiskunnasta. Ihmissusien kohtelua pidettiin syrjimisenä ja heidät katsottiin aineistossani melko yksimielisesti ennakkoluulojen uhreiksi, mutta heidänkin kohdallaan keskusteltiin yleisestä turvallisuudesta: heillä täytyi olla vastuuta siitä, etteivät he vahingoittaneet ketään. Kotitonttujen luonteen kohdalla oli kiistaa siitä, voitiinko heitä ja heidän ajatteluaan verrata ihmisiin ja missä määrin. Sen sijaan velhoyhteisön sisäinen syrjintä tuomittiin selkeästi.

Syrjintään ja rasismiin liittyneistä aiheista vilkkaimmin keskusteltiin velhoyhteisön sisäisestä syrjinnästä, ja sitten kotitonttujen ja ihmissusien kokemasta syrjinnästä. Sen sijaan jättiläisistä, kentaureista ja maahisista keskusteltiin vähemmän. Tämä johtui ainakin osin siitä, ettei näiden ryhmien syrjintään kirjoissa kiinnitetä niin paljon huomiota kuin velhojen verikiistaan ja kotitonttuihin. Ihmissusien tapauksessa Lupinin hahmo näyttää olleen merkittävä tekijä ihmussusien tilanteen pohtimisessa. Esimerkiksi jättiläisistä keskusteltiin yllättävän vähän, mutta kenties näiden kohtaama syrjintä ei ollut kirjoissa niin silmiinpistävää tai tunteisiin vetoavaa kuin esimerkiksi Lupinin. Toisaalta jättiläisten asema otetaan esille sarjassa myöhemmin kuin kotitonttujen ja ihmissusien, millä on voinut olla vaikutusta keskustelun määrään. Lisäksi osa keskustelusta jäi luultavasti työni aikarajauksen ulkopuolelle.

Historiallista tietoa käytettiin foorumilla niin tukemaan fanien omia argumentteja, ilmaisemaan kuinka Pottereiden tapahtumat muistuttivat ja vertautuivat niihin, kuin joissain tapauksissa ennakoimaan, mitä sarjan viimeisissä kirjoissa saattaisi tapahtua. Yhtymäkohtia todelliseen maailmaan ja historiaan nähtiin, ennen kaikkea joko niin että sarjan syrjinnän teemat nähtiin yleisenä kommenttina todellisessa maailmassa esiintyvään syrjintään, tai sitten Voldemortin ja kuolonsyöjien (sekä Grindelwaldin) ideologian yhteytenä Hitlerin ajan Saksaan. Myös kotitonttujen tilanteen näkeminen orjuuden analogiana oli melko yleistä, vaikkei niin yhteisesti hyväksyttyä kuin Hitler-viittausten näkeminen. Myös noitavainoihin, jotka osin erheellisesti nähtiin keski-ajan ilmiönä, viitattiin. Muut viittaukset historian ilmiöihin olivat satunnaisia ja pohjautuivat ehkä enemmän yksittäisten kirjoittajien historiatietoon. Ne eivät siis näyttäneet foorumilla samanlaisena yleissivistyksenä kuin holokaustin ja toisen maailmansodan pintapuolinen tuntemus ylipäänsä.

CoS:ssa näkyi taipumus puhua historiallisista hahmoista joko hyvinä sankareina tai pahoina roistoina. Ainakin toisen maailmansodan aikaisista merkkihenkilöistä vallitsi yhteisymmärrys siitä, ketkä olivat missäkin tässä moraalisisessa arviointiskaalassa. Äärimmäisenä pahana lähteessäni nousi esille eritoten Adolf Hitler. Keskusteluissa näkyi myös se, kuinka suurin osa foorumille kirjoittaneista tuli länsimaisesta kulttuuripiiristä, esimerkiksi historian esimerkit poimittiin vahvasti Euroopan ja Pohjois-Amerikan historiasta.

Keskustelu muuttui käsittelemieni aiheiden kohdalla vuosina 2003–2007 yllättävän vähän. Muutoksilla oli yhtymäkohtia sarjan uusien osien ilmestymiseen sekä J. K. Rowlingin antamiin haastatteluihin ja kirjoituksiin. Vuonna 2003 useat fanit olivat jo tulkinneet sarjan yhdeksi pääsanomaksi rasismien ja syrjinnän vastaisuuden, mikä näkyi myös myöhemmissä keskusteluissa.

Fanifoorumit tarjoavat lähdeaineistoa hyvin monenlaisille tutkimuksille. En käsitellyt tässä pro gradu -tutkielmassa esimerkiksi koulukiusaamiseen liittyviä suhteita, mutta keskustelua koulukiusaamisesta CoS:ssa olisi mahdollista tarkastella oman opinnäytteeni verran. Aiheen tutkimuksessa tosin pitäisi kiinnittää vielä tarkempaa huomiota keskustelijoiden yksityisyyteen, koska keskusteluissa esiintyi paljon keskustelijoiden omia, kipeitäkin kokemuksia aiheesta. Myös esimerkiksi fanien käsityksiä sarjan ja uskonnon yhtymäkohdista voisi helposti tutkia kattavammin, samoin sitä, miten fanit kokivat sarjan viimeisen osan suhteessa rasismien ja syrjinnän teemoihin, esimerkiksi pettyivätkö fanit siihen, että vaikkapa kotitonttuongelmaan ei tarjottu selkeää ratkaisua.

LÄHTEET JA TUTKIMUSKIRJALLISUUS

I Painamattomat lähteet

Chamber of Secrets. Official Forums of MuggleNet.com.
<http://www.cosforums.com>.

CoS Archive. Chamber of Secrets. The Official Forums of MuggleNet.com.
<http://www.cosforums.com/cosarchive>.

II Lähdekirjallisuus

Rowling, J. K. 1997: *Harry Potter ja viisasten kivi*. Suomentanut Jaana Kapari. Painoksen ilmestymisvuotta tai numeroa ei mainita niteessä. Tammi.

Rowling, J. K. 2001a: *Harry Potter ja Azkabanin vanki*. Suomentanut Jaana Kapari. 8. painos. Tammi.

Rowling, J. K. 2001b: *Harry Potter ja liekehtivä pikari*. Suomentanut Jaana Kapari. 2. painos. Tammi.

Rowling, J. K. 2001c: *Harry Potter ja salaisuuksien kammio*. Suomentanut Jaana Kapari. 11. painos. Tammi.

Rowling, J. K. 2004: *Harry Potter ja Feeniksin kilta*. Suomentanut Jaana Kapari. Tammi.

Rowling, J. K. 2017: *Ihmeotukset ja niiden olinpaikat*. Suomentanut Jaana Kapari. Tammi.

III Sanakirjat ja hakuteokset

Lexico.com. Powered by Oxford University Press. <https://www.lexico.com>.

IV Tutkimuskirjallisuus

”A Guide to Internet Research Ethics” 2014. The Norwegian National Committees for Research Ethics. Last updated 17.2.2015. <https://www.etikkom.no/en/ethical-guidelines-for-research/ethical-guidelines-for-internet-research/> (Luettu 7.3.2019.)

Agar, Courtney & Terk Julia 2015: ”Harry Potter and the Wizard’s Gene: A Genetic Analysis of Potterworld”. *Wizard of their age. Critical essays from the Harry Potter generation*, s. 187–197. Edited by Cecilia Konchar Fair. State University of New York Press.

Ahokas, Marja & Ferchen Maija & Hankonen Nelli & Lautso Anita & Pyysiäinen Jarkko 2008: *Sosiaalipsykologia*:. 2. painos. WSOY Oppimateriaalit Oy.

Alasuutari, Pertti 1992: "I'm ashamed to admit but I have watched Dallas: the moral hierarchy of television programmes". *Media Culture Society* 14, 4, s. 561–582.

Andreopoulos, George J. 2020: "Genocide". *Encyclopædia Britannica*. <https://www.britannica.com/topic/genocide> (Päivitetty 14.1.2020).

Ang, Ien 1985: *Watching Dallas. Soap opera and the melodramatic imagination*. Methuen.

Banton, Michael 1994: *Discrimination*. Open University Press.

Baym, Nancy K. 2000: *Tune in, log on. Soaps, fandom, and online community*. Sage Publications cop.

Blake, Andrew 2004: *Harry Potterin ilmestys. Lastenkirjallisuus globalisoituvassa maailmassa*. Suomentanut Joel Kuortti. Vastapaino.

Bonnett, Alistair 2000: *Anti-racism*. Routledge.

"Books". *Wizarding World*. <https://www.wizardingworld.com/discover/books> (Luettu 4.3.2020).

Brugger, Eveline 2011: "Hairy Snout, Human Heart? Werewolves in Harry Potter's World and in European History". *Harry Potter and History*, s. 293–307. Edited by Nancy R. Reagin. John Wiley & Sons, Inc.

Brunner, Alena 2016: *Harry Potter Fans. An Anthropological Study on Identity, Practice and the Appropriation of the Fan Object Harry Potter*. Masterarbeit, University of Vienna. Fakultät für Sozialwissenschaften. <http://othes.univie.ac.at/41960/> (Luettu 26.11.2019).

Busse, Kristina & Hellekson, Karen 2012: "Identity, Ethics and Fan Privacy". *Fan Culture : Theory/Practice*, s. 38–56. Edited by Katherine Larsen and Lynn Zubernis. Cambridge Scholars Publishing.

Carey, Brycchan 2003: "Hermione and the House-Elves: The Literary and Historical Contexts of J. K. Rowling's Antislavery Campaign". *Reading Harry Potter. Critical Essays*, s. 103–116. Edited By Giselle Liza Anatol. Praeger.

Charles Arthur 2006: "What is the 1% rule?". *The Guardian*, 20.7.2006. <https://www.theguardian.com/technology/2006/jul/20/guardianweeklytechnologysection2> (Luettu 1.3.2019).

Curthoys, Ann 2011: "Harry Potter and Historical Consciousness: Reflections on History and Fiction". *History Australia* 1 (8), April 2011, s. 7–22.

Drouin, Michelle & Miller, Daniel & Wehle, Shaun M.J. & Hernandez, Elisa 2016: "Why do people lie online? "Because everyone lies on the internet"". *Computers in Human Behavior* 64 2016, s. 134–142.

Fiske, John 1992: "The Cultural Economy of Fandom". *The Adoring Audience. Fan Culture and Popular Media*, s. 30–49. Editor Lewis Lisa. Routledge.

Green, Amy M. 2009: "Revealing Discrimination: Social Hierarchy and the Exclusion / Enslavement of the Other in the *Harry Potter* Novels". *The Looking Glass : New Perspectives on Children's Literature* 3 (13) 2009.
<https://www.lib.latrobe.edu.au/ojs/index.php/tlg/article/view/162/161> (Muokattu 6.11.2020).

Gupta, Suman 2003: *Re-reading Harry Potter*. Palgrave Macmillan.

Hall, Susan 2011: "Marx, Magic, and Muggles: Class Conflict in Harry Potter's World". *Harry Potter and History*, s. 269–292. Edited by Nancy R. Reagin. John Wiley & Sons, Inc.

Helgesen, Linnea 2010: *Harry Potter's Moral Universe: Reading Harry Potter as a Morality Tale*. A Thesis Presented to The Department of Literature, Area Studies and European Languages. The University of Oslo.
<https://www.duo.uio.no/handle/10852/25254> (Luettu 7.12.2017).

"Hirmuhallitsija Idi Amin kuollut" 2003. *Yle Uutisten artikkeliarkisto*.
<https://yle.fi/uutiset/3-5147338> (Päivitetty 9.6.2008).

"History". *MuggleNet*. <https://www.mugglenet.com/site/history/> (Päivitetty 1.5.2020).

Horne, Jackie C. 2010: "Harry and the Other: Answering the Race Question in J. K. Rowling's *Harry Potter*". *The Lion and the Unicorn*, 1 (34) January 2010, s. 76–104. doi:10.1353/uni.0.0488.

Ihonen, Maria 2009: "J.K. Rowling ja kirja, jonka lukemista ei voinut koskaan lopettaa". *Imperiumin perilliset. Esseitä brittiläisestä nykykirjallisuudesta*, s. 265–275. Toim. Päivi Kosonen, Päivi Mäkirinta & Eila Rantonen. Kustannusyhtiö Avain.

James, Edward & Mendlesohn Farah 2012: "Introduction". *The Cambridge guide to fantasy literature*, s. 1–4. Edited by Edward James and Farah Mendlesohn. Cambridge University Press.

James, Michael 2016: "Race". *The Stanford Encyclopedia of Philosophy*. Spring 2016 edition. Editor Edward N. Zalta. <https://plato.stanford.edu/entries/race/#RacVerEth> (Luettu 25.3.2020).

"Japanese American internment". *Encyclopædia Britannica*.
<https://www.britannica.com/event/Japanese-American-internment> (Päivitetty 14.4.2020).

Jenson Joli, 1992: "Fandom as Pathology: The Consequences of Characterization". *The Adoring Audience. Fan Culture and Popular Media*, s. 9–29. Editor Lisa A. Lewis. Routledge.

Joiner, Richard & Gavin Jeff & Brosnan Mark & Cromby John & Gregory Helen & Guiller Jane & Maras Pam & Moon Amy 2012: "Gender, Internet Experience, Internet Identification, and Internet Anxiety: A Ten-Year Followup". *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking* 7 (15) 2012, s. 370–372.
<https://doi.org/10.1089/cyber.2012.0033>.

Jokinen, Arja & Juhila Kirsi & Suoninen Eero 2016a: "Diskursiivinen maailma: Teoreettiset lähtökohdat ja analyyttiset käsitteet". *Diskurssianalyysi. Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö*, s. 25–50. Vastapaino.

Jokinen, Arja & Juhila Kirsi & Suoninen Eero 2016b: "Johdanto". *Diskurssianalyysi. Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö*, s. 17–22. Vastapaino.

Karasma, Katri & Suvilehto Pirjo 2014: *Ihmejuttuja ja tavattomia tarinoita. Lasten - ja nuortenkirjallisuuden maailma*. Avain, BTJ Finland Oy.

Kellner, Rivka Temima 2010: "J.K. Rowling's Ambivalence Towards Feminism: House Elves - Women in Disguise - in the "Harry Potter" Books". *The Midwest quarterly* 51(4) June 2010, s. 367–385.

Kligler-Vilenchik 2015: "From Wizards and House-Elves to Real World Issues: Political Talk in Fan Spaces". *International Journal of Communication* 9 (2015), s. 2027–2046.

"Ku Klux Klan". *Encyclopædia Britannica*. <https://www.britannica.com/topic/Ku-Klux-Klan> (Päivitetty 21.8.2019).

Lagerspetz, Eerik & Roman-Lagerspetz Sari 2017: "Rotuoppien juuret." *Rasismi ja filosofia*, s. 89–111. Toim. Jani Sinokki. Eetos.

Lahikainen, Anja Riitta & Pirttilä-Backman Anna-Maija 2000: *Sosiaalipsykologian perusteet*. Otava.

Lamb, Hannah 2015: "The Wizard, the Muggle, and the Other: Postcolonialism in Harry Potter". *Wizard of their age. Critical essays from the Harry Potter generation*, s. 57–71. Edited by Cecilia Konchar Fair. State University of New York Press.

Lavoie, Chantel 2003: "Safe as Houses: Sorting and School Houses at Hogwarts". *Reading Harry Potter. Critical Essays*, s. 35–49. Edited By Giselle Liza Anatol. Praeger.

Leinonen, Anne & Loivamaa Ismo 2006: "Esipuhe". *Ihmeen tuntua. Näkökulmia lasten- ja nuorten fantasiakirjallisuuteen*, s. 6–8. Toim. Anne Leinonen & Ismo Loivamaa. BTJ Kirjastopalvelu Oy.

Loiacono, Laura & Loiacono Grace 2011: "Were the Malfoys Aristocrats? The Decline and Fall of the Pure-Blooded". *Harry Potter and History*, s. 173–192. Edited by Nancy R. Reagin. John Wiley & Sons, Inc.

Louko, Eeva Elina 2007: *Fantasiaelämyksiä ja fanittamista yli ikärajojen. Vastaanototutkimus Harry Potterin nuorista aikuislukijoista*. Viestinnän pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto.

Madeley, Richard & Finnigan Judy 2006: "J.K. Rowling,". *Richard and Judy Show*, Channel Four Corporation (UK) June 26, 2006. Haastattelun transkriptio luettavissa: <http://www.accio-quote.org/articles/2006/0626-ch4-richardandjudy.html> (Luettu 27.5.2020).

Mann, Chris & Stewart Fiona 2000: *Internet Communication and Qualitative Research. A Handbook for Researching Online*. SAGE Publications.

Manners Smith, Karen 2003: "Harry Potter's Schooldays: J. K. Rowling and the British Boarding School Novel". *Reading Harry Potter. Critical Essays*, s. 69–88. Edited By Giselle Liza Anatol. Praeger.

Maza, L. G. 2012: "Deconstructing the Grand Narrative in Harry Potter: Inclusion/Exclusion and Discriminatory Policies in Fiction and Practice". *Politics & Policy*, 40, s. 424–443.

Nenonen, Marko 2006: *Noitavainot Euroopassa*. Atena.

Nikunen, Kaarina 2005: *Faniuden aika. Kolme tapausta televisio-ohjelmien faniudesta vuosituhatteen taitteen Suomessa*. Akateeminen väitöskirja. Tampereen yliopisto. <https://trepo.tuni.fi/handle/10024/67519> (Luettu 25.5.2020).

O'Hagan, Jacinta 2002: *Conceptualizing the West in International Relations. From Spengler to Said*. Macmillan, Houndmills.

Ostry, Elaine 2003: "Accepting Mudbloods: The Ambivalent Social Vision of J. K. Rowling's Fairy Tales". *Reading Harry Potter. Critical Essays*, s. 89–102. Edited By Giselle Liza Anatol. Praeger.

Patient, Aida & Street Kori 2009: "Holocaust Amongst the Hallows—Understanding Evil in Harry Potter". *Harry Potter's World Wide Influence*, s. 201–228. Edited by Diana Patterson. Cambridge Scholars Publishing.

Paul, Diane B. & Spencer Hamish G 2008: "'It's Ok, We're Not Cousins by Blood': The Cousin Marriage Controversy in Historical Perspective". *PLoS Biol* 6 (12) 2008: e320. <https://doi.org/10.1371/journal.pbio.0060320>.

Peltoniemi, Sari 2006: "Minun lohikäärmeeni – kirjoittaja fantasian äärellä". *Ihmeen tuntua. Näkökulmia lasten- ja nuorten fantasiakirjallisuuteen*, s. 45–55. Toim. Anne Leinonen & Ismo Loivamaa. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu.

Pennanen, Henna-Riikka & Jouhki Jukka 2016: ”Näkökulmia länteen”. *Länsi: käsite, kertomus ja maailmankuva*, s. 12–40. Toim. Jukka Jouhki ja Henna-Riikka Pennanen. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Peppers-Bates, Susan & Rust Joshua 2012: ”House-Elves, Hogwarts, and Friendship: Casting Away the Institutions which Made Voldemort’s Rise Possible”. *Reason Papers* 1 (34) 2012, s. 109–124.

Puranen, Ella 2011: ”*Se voi olla surullinen, järkyttävä tai jotain, mutta se ei saa olla tylsä toteamus*”. *Lukijoiden suhtautuminen henkilöhaamon kuolemaan harry potter – sarjassa*. Kirjallisuuden pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto.
<https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/26699> (Luettu 18.5.2020).

Rosenfeld, Gavriel D. 2018: ”Who Was ‘Hitler’ Before Hitler? Historical Analogies and the Struggle to Understand Nazism, 1930–1945”. *Central European History* 2 (51) 2018, s. 249–281.

Rowling, J. K. 2015: ”Remus Lupin”. *Wizarding World*. Originally published on *Pottermore* on Aug 10th 2015. <https://www.wizardingworld.com/writing-by-jk-rowling/remus-lupin> (Luettu 12.5.2020).

Saresma, Tuija & Kovala Urpo 2003: ”Kultit: Fanaattista palvontaa, yhteisöllistä toimintaa vai ironista leikkiä?”. *Kulttikirja. Tutkimuksia nykyajan kultti-ilmiöistä*, s. 9–21. Toim. Urpo Kovala & Tuija Saresma. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.

Scholz, Victoria Lynne 2018: ”Other Muggles’ Children: Power and Oppression in Harry Potter”. *Midwest Quarterly: A Journal of Contemporary Thought* 2 (59) 2018, s. 123–144.

Segers, Rien T. 1985: *Kirja ja lukija. Johdatusta kirjallisuudentutkimuksen uuteen suuntaukseen*. Suomentanut Ahonen Lili. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Sinokki, Jani 2017a: ”Johdanto”. *Rasismi ja filosofia*, s. 11–36. Toim. Jani Sinokki. Eetos.

Sinokki, Jani 2017b: ”Rasismi ja moraalinen sokeus”. *Rasismi ja filosofia*, s. 37–58. Toim. Jani Sinokki. Eetos.

Sinokki, Jani 2017c: ”Rasismin määritelmä”. *Rasismi ja filosofia*, s. 271–287. Toim. Jani Sinokki. Eetos.

Sorvari, Henna 2014: *I have another D/G pottering around in my brain" : identity construction on a Harry Potter fanfiction forum*. Englannin kielen pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto.
<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/44042/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201408182372.pdf?sequence=1> (Luettu 7.3.2017).

Souto, Anne-Mari & Honkasalo Veronika & Suurpää Leena 2015: ”Kuuntelemista, sanoittamista ja näkyväksi tekemistä: Tutkijat kiistellyn rasismin äärellä”. *Salattu, hävet-*

ty, vaiettu. *Miten tutkia piilossa olevia ilmiöitä*, s.136–162. Toim. Antti Häkkinen & Mikko Salasuo. Vastapaino.

Suominen, Jaakko 2013: ”Tyyntä myrskyn edellä”. *Sosiaalisen median lyhyt historia*. s. 28–47. Toim. Jaakko Suominen, Sari Östman, Petri Saarikoski, Riikka Turtiainen. Gaudamus.

Sättiö, Vesa 2006: ”Fantasia ja fantasiakirjallisuus”. *Ihmeen tuntua. Näkökulmia lasten- ja nuorten fantasiakirjallisuuteen*, s. 9–19. Toim. Anne Leinonen & Ismo Loivamaa. BTJ Kirjastopalvelu Oy.

Thacker, D. C. & Webb J. 2002: *Introducing Children's Literature. From Romanticism to Postmodernism*. Taylor & Francis Ltd.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi Anneli 2018: *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Uudistettu laitos. Tammi.

"Was Hitler Jewish?". *History on the Net, 2000–2019*. Salem Media. <https://www.historyonthenet.com/was-hitler-jewish> (Päivitetty 7.5.2018).

Wente, Sarah 2015: “The Making of a New World: Nazi Ideology and Its Influence on Harry Potter”. *Wizard of their age. Critical essays from the Harry Potter generation*, s. 89–112. Edited by Cecilia Konchar Fair. State University of New York Press.

Westcott, Ben 2016: “Nazi-chic': Why dressing up in Nazi uniforms isn't as controversial in Asia”. *CNN* 28.12.2016. <https://edition.cnn.com/2016/12/27/asia/taiwan-nazi-school-asia/index.html> (Luettu 4.3.2020.)

Westman, Karin E. 2002: ”Specters of Thatcherism: Contemporary British Culture in J. K. Rowling’s Harry Potter Series”. *The Ivory Tower and Harry Potter. Perspectives on a Literary Phenomenon*, s. 305–328. Editor Lana A. Whited. University of Missouri Press.

Vezzali, L. & Stathi S. & Giovannini D. & Capozza D. & Trifiletti E. 2015: ”The greatest magic of Harry Potter: Reducing prejudice”. *Journal of Applied Social Psychology* 2 (45) 2015, s. 105–121.

Whited, Lana 2006: “1492, 1942, 1992: The Theme of Race in the Harry Potter Series”. *The Looking Glass: New Perspectives on Children’s Literature* 1 (10) 2006. <https://www.lib.latrobe.edu.au/ojs/index.php/tlg/article/view/97/82> (Päivitetty 9.12.2018).

“Vichy France”. *Encyclopædia Britannica*. <https://www.britannica.com/event/Vichy-France> (Päivitetty 26.9.2019).

Wiedl, Birgit 2011: “Why the Statute of Secrecy? Real Historical Oppression of Witches and Wizards”. *Harry Potter and History*, s. 91–123. Edited by Nancy R. Reagin. John Wiley & Sons, Inc.

Visser, Irene & Kaai Laura 2015: "The books that lived: J. K. Rowling and the magic of storytelling". *Brno Studies in English* 1 (41) 2015, s. 195–212.